

Iturria: *Idazlan guztiak*, Felipe Arrese ta Beitia (Itziar Urrutia Zorrozuaren edizioa). Bizkaiko Foru Aldundia / Otxandioko Udala, 1999.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/A/ArreseBeitiaAldizkarietakoak.htm>

ALDIZKARIETAN ARGITARATUAK ETA BESTE

Felipe Arrese Beitia

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

**EUSKARA ETA
FORU KANTUAK**

Bizi da ama Euskera (1)

*Gernikako arbolapian, Ama euskera
ill ezkeru, irugarren gau belia
egiten eguala, euskeldun Seme leiala;
agertuten jako Aita Tubal
bakera barriakaz.*

Iru gaubela Amari egiñez,
Nenguan arbolapian,
Neure begiak liortu ezinda
Bere buruko zapian.
Jaunak ez baleust gorde bizia
Ainbeste miñen erdian,
Amagaz nasi bakezko lotan
Ta orain nenguan obian.

Eguzki ederrak ikuste ezarren
Negargarri au lurrian,
Eztali batz bat ipini eban
Arpegi sotill argian;
Motel, motz, itzal, agertuten zan
Damuz goxian goxian,
Gorde illargia, lotsaz izarrak
Azaltzen gabez etziran.

Ni gisajuau, ill ari munka,
Bekoki ta begietan,
Sur, espan, okotz, matralla biai,
Esku eta oiñ otzetan;
Erdeldun askok ikusi arren
Estura samiñ onetan,
Ezer ez utsa bazan legetxe
Aurrera euren bidietan.

Irugarrenge gau erdirako
Eztarri au nekatu zan,
Begiak agor, pultsuak geldi,
Ozta ozta bizi nintzan;

Nun agertzen dan gizon irudi,
Txit argi bat zeruetan,
Soñeko zuriz, arpegi itzalaz,
Lauburugaz eskuetan.

Agura zarra, ulez zuria,
Bizarra luzia eukan,
Puskatxo baten nik ikusteko
Geldi geldirik egon zan,
Alako baten asten da beerantz
Ez dakit nola ez zelan,
Onaztarri bat baño lenago
Jausten jat albuhan bertan.

Justuri batek alako otsik
Ez dau ez iñoz atera,
Mendiak dar dar, aitzak lokaka,
Mundu guztia ikara;
Arri bat legez, ni otz ta gogor,
Zentzun eta konort baga,
Ots gozo batek bertatik dinost
Jaunak gorde zagizala.

Bakia zugaz, baita anaiakaz,
Bizkortu ta jagi gora,
Tubal aita naz, Zerutik nator,
Barri onak emotera;
Atsegiñetan Ama bizi da,
Omenetan dau aukera,
Zerutar danak kantetan dabe
Izketaz oneen euskera.

Jaungoikuaren izena onduen
Deitu ebal munduan,
Hebreo, Griego eta Latinek
Ezetz diñue Zeruan;
Fede zapia edurra baño
Zuriago dan buruan,
Soillik sinistu ebalako ak
Iaungoiko ta lauburuagan.

Omen artian baña nituzan
Entzun nik zure negarrak,
Entzun nituzan Zerurañoko
Zure dei eta dedarrak;
Izarrez gora igoten ziran
Zure damuzko sugarrak,
Biotz guztian samurtu eusten
Intziria erritarrak.

Baña nasaitu, atsedean zaite,
Seme maite leial ona,
Ainbesterañño etzaitu estutu
Amatxo ill arren bada,
Egia da bai, illten laguntzen
Izan ziñala bakarra,
Baña anaiok damutu dira
Entzun dot euren negarra.

Negar dabe egin Bizkaiak eta
Araba ta Gipuzkoak,
Negar dabe egin Naparrak eta
Euskeldun Franziakuak;
Orain arteko uts egitiak
Danak dagoz parkatuak,
Baña aurrerantz izan anaiok
Bat eta alkar artuak.

Bat izan zeuen kristinautasun,
Bat bere siniskeretan,
Bat izan zeuen uste, eretxi,
Bat gogo ta asmuetan;
Fede bizi bat badaukazue
Biotz eta arimetan,
Bakez oraindik biziko zare
Mendi, arkaitz ta ibarretan.

Bat ziralako Fedian izan
Guraso antxiñakuak,
Bat ebelako euren bandera
Etziran izan goituak;

Etorri arren Erromatarrak,
Greziatar zein Mauruak,
Ederrak emen beti artuta
Itzuli ikaratuak.

Jaungoikua eta Lauburu bai,
Euren bandera bakarra,
Batera danak arexen alde
Egiten eben indarra;
Berreun urtian saiatu arren
Gobernu Erromatarra,
Jaditxi ez eban amaitutia
Fede Kantauriatarra.

Fedetik dator batasun ori,
Batasunetik bakia,
Baketik dator zoriontasun,
Munduko on izatia:
Ondo Erresuma, zein Probinzia,
Uri eder ta etxaldia,
Baketik dator lureko zeru,
Ta besterako bidia.

Baña bakia egiazkua,
Bake ona ta Santua,
Bake Elexa Erromakuak,
Berak ontzatutakua;
Ak bakarrik dan eskubidia,
Azkatu zein lotzekua,
Ak erabagi daben guztia
Zeruan ontzat artua.

Bakia beti Zerutik jatxi
Dabe Aingeruak barria,
Ikaslai Kristok askotan bere
Opa eta eskiñia:
Bakia maite dabenakgaitik
Berberak iragarria,
Jaungoikuaren seme izena
Izango dabeela deia.

Agur, Zerura banua eta
 Jauna izan bedi zugaz,
 Zeure anaiak jakin eragin
 Emen ikus dozunaz,
 Arbola oñian Ama obetu
 Bein bere ez artu beragaz,
 Seme guztiak indartu egizuz
 Euskeldunen Fediagaz.

Arbola orrek Lauburu dauka
 Bere biotz biotzian,
 Beti orixe sinistu dala
 Agertzeko eukel errian,
 Egia da bai puskabateko
 Dagoala lotsarian,
 Beste gauza bat baña izango
 urrengoko gizaldian.

Orren ezkurak dagoz ereinda
 Toki ta leku askotan,
 Uri, erri ta etxaldietan,
 Mendi, baso ta arkaitzetan:
 Egunen baten esango dabe
 Sasoia danian betean,
 Gernikako Arboliaren
 Semiak gara benetan.

Ezkutatu zan auxe esan da,
 Geiago ez neban ikusi,
 Arboliaren oñian neban
 Ama lurragaz ez tali,
 Gero bertatik beste anaiai
 Ikusi iragarri,
 Bat izateko berba zindua
 Betiko emon alkarri.

Eskuizkribua Koldo Mitxelena Kulturuneko
 Julio Urquijo fondoan dago.

Milla zortzireunda irurogeita amargarren-urteko udan ipinitako buru bidia, ur-etxe edo bañutegi bateko salan kantetako

Sala onetan aurkitzen diran
 Jaun eta Andrak prestuak,
 Eurok esanda, ipiñi ditut
 Oraingo berba neurtuak.
 Euskaraz, bada, nai baditue,
 Aditu emen kantuak,
 Atsegiñ eta gozo gozuak
 Dira gure zortzikuak.

Entzun begie euroen ororran,
 Tajutun dodan asmua,
 Onegaz orain gure neuke nik,
 Poztu guztiai gogua.
 Zori gaistuan baña aurkitzen
 Gaur gure España galdua,
 Ia esan leike, gizon bakotxa
 Dala nausi gurakua.

Nausigura alde zenbat geiago
 Ainbat eta txarrago,
 Alan uste dot aurrerantz bere
 Nik doiala okerrago.
 Baldin ezpada ainbat lasterren
 Burua ipintzen danentzako,
 Arrisku andian aurkituten da,
 España eder au galtzeko.

Nausigura alde guzti guztiok
 Gaitezen arren alkartu,
 Ta zuzenbide sendo zintzo bat
 Daigun guztiok atondu.
 Errege on ta jatorrizko bat
 Ipiñi daiogun buru,

Bere legiai ta aginduai
Gero danok obediai.

Zeñi datorkan Erregetza au
Ezin neike erabagi,
Jakinturia bagia nazta
Ez nua esatera ori.
Baña euskaldunok geure foruak
Gorde daiguzala zoli,
Gau eta egun isildu бага
Egingo dot iragarri.

Edozeñ dala Errege jarten,
Ez galdu geure legia,
Jaungoikoagandik ta antxinatik
Dogulako etorria.
Maitatu geure foruak eta,
Baita bere euskaria,
Berau dalako berbete gozo,
Eta atsegingarria.

Bizi Bizkaia eta Gipuzkoa,
Nafarroa eta Araba,
Laurok beti bat egin daigun, ta
Iñoz galduko ez gara.
Eta azkenez bizi izketa eder
Geure geuria euskera,
Beraren seme leial leialak
Beti izango gu gara.

Orra Jaunak, baita bere Andrak,
Kantaurik neure asmua,
Baña ez dakit izan ote dan
Euroentzat gogokua,
Jakinturian izanik bada
Ikasbide bagakua,
Eta gañera biar izan dot
Epe, azti ta lekua.

Jaungoikoa eta fueroak (1)

Gauza bakotzak Jaunak emonda
Daukaz doe ber-bereak,
Zara eta gazte gizon zein andra
Dierri naiz probintziak;
Bardin arraiñak ta egaztiak
Aberre eta pistiak,
Lege bategaz ezin litekez
Zuzendu emen guztiak.

Ez da ardura atera arren
Uren barrutik arraiñak,
Joan ditezen leorrez arin
Une badituez oiñak;
Egazti batek zer balio dau
Uretan barriz sartzeak?
Naiz abereak ego bagarik
Aidez igoten asteak?

Ezin liteke leorrez bada
Arraiñik inoz ibili,
Ez egaztirik uren barruan
Joan liteke igarri;
Ezin liteke ez abererik
Egan aidean eregi,
Eta aiñ gitxi Euskal-erria
Erdaldun oso imiñi.

Beraz usoa egiña dago
Ibilli dedin aidean,
Ez abereak dabilzan gisan
Beian emen lau oiñean;
Tiroz ego bat eizari batek
Baña austen deutsanean,
Zelan kantau leiz urru gozoak
Erreka aldamenean?

Deituko deitsut gaur zuri bere
 Neure Erria, usoa,
 Ez legoia ta ez arranoa
 Ez belea ta otsoa;
 Zarealako sotill zuri ta
 Otsan leial ta gozoa,
 Ego ausiaz zelan zakustaz
 Usotxo biotzekoa?

Nun dozuz oraiñ zuk antxiñako
 Urrueta ezitsua?
 Arbolapetik ipar aisetan
 Nik pozez entzundakoak?
 Isilldu ziran uso maitea
 Mututu zure urruak,
 Zure lekuan kantetan dabe
 Bela baltz erbestekoak.

Errekatxoen ur korrontetan
 Sortuten zan murmullua,
 Iñoz etxatan aiñ gozo izan
 Zeinda zeurorren urrua;
 Mendi gaiñetan urtu bagarik
 Ikusten neban edurra,
 Zer zan besterik zure ondoan
 Ezpada gauza illuna?

Erri onetan beti beti, zu,
 Izan ziñan erregiña,
 Zure mendean bizitea zan
 Guretzako atsegiña,
 Arronotzarrak etziran izan
 Zur arrapetako diña,
 Baña legoiak jarutigi deitsu
 Atzamarkada samiña.

Jaunak emonik zeugaz zenduzan
 Ego bi oso sendoak,

Jaungoikoa zan eskumakoa
 Ezkerrekoa fueroak;
 Aurrera bere gura badoguz
 Egun zorionekoak,
 Zeruruntz danok otsegin daigun
 Betoiz euskaldun egoak.

Eurakaz jagi gaitezen narraz
 Gabiltzazanok galduak,
 Anzoetatik daukaguzala
 Barreka arerioak;
 Jaso barrero neure anaiak
 Zerurano zizpuruak,
 Eta eskatu geure egoak
 Jaungoikoa ta fueroak.

Zer da ume bat aitagaz utsik
 Baldin ill bajako ama?
 Errukarria zurtza gaisoa
 Gobernu andirik baga;
 Modu berean neure anaiak
 Gu bere aurkitzen gara,
 Oitura zarrak biztu bearko
 Gauz onik izango bada.

Asaba zarren Jaungoiko ona
 Zuk errez daitezuz biztu,
 Erri on oni arren errukiz
 Egiozu begiratu;
 Zugan ustea jarri dabenik
 Sekula al da lotsatu?
 Bere jagola sendotzat onek
 Beti zaitu ezagutu.

Beronek diño zu, zara Jauna
 Guretzat etzan lekua,
 Nai dogu zure ego azpian
 Billau osasun dontsua;

Orain bost une eizari batek
Jaurtigi eustan tiroa,
Eta osatu egidazu gaur
Zauritu eustan egoa.

Ez da geiago gure lurtean
Aiserik aserratuko,
Itxasoetan amorruez bagak
Ez dira atzera jasoko,
Sekula bere Egoi aldera
Ez dogu begiratuko,
Gure ontzia salbetan utsik
Indarra dogu egingo.

Badakigu oker ginala ari
Lenago danok begira,
Ipar aldera bearrean jo,
Zenduan eguerdira;
Orain atzera gura genduke
Laster egiñ danok bira,
Biurtu gaizuz gure asabak
Biziten ziran tokira.

Zu zara Jauna, Ipar bakarra,
Nogan ditugun josiko,
Biotzetako gure orratzak
Gaur danik beti betiko,
Ezaugarritzat odei zuri bat
Deuskuzu gia jarriko,
Bere ondoren oker bagarik
Kananen gara sartuko.

Alperrik dira Ejipton barriz
Odeiak burrukatuako,
Alperri euren zauri-odolaz
Ibaitzarrak gaineztuko;
Alperrik trumoi burrundariak
Sorua dardaratuko,
Atxen txuntxurrak zir zart tximistak
Alperrik lurreratuko.

Aurrera zuzen joango gara
Batera basamortuan,
Aurrera, aurrera, leorrez legez
Bardin bardin itxasuan;
Aurrera... eta Jaungoikoari
Deiturik itxas onduan,
Urak erdi bi eten da doaz
Igez bildurri moduan.

Betor su ta gar, nai badau bere
Jarrai Ejipto guztia,
Damuz beterik Israeleri
Libre joaten itxia;
Baña jaristen noz ondo daben
Itxaso erdi-erdia,
Ur danak trilla eginda deutse
Illgo amorru guztia.

Dakialako Jaunak emoten
Danai euren alogera,
Erri leial ta baita mukerrai
Irabazita daukena,
Itxas erditik eroaten dauz
Onak baterik bestera,
Txarrak botaten ondarreraño
Arraiñak gizendutera.

Revista Euskara, 1881, IV

Goix eder zoragarri bat

Gaba irago eta eguna eldurik
Mendiari igo neutsan gañera goixetik,
Alde guztietara begiratuta andik
Erri on bat nekusan jantzita bakarrik,
Eta beste guztiak billos mutildurik.

Negua izan arren, gois zoragarria,
Zein da udan legez zan zerua garbia,
Mendiak bardin atxak, au zan miraria,
Eguzkiak ezarri orduko begia,
Guztiai asten jaken barrez arpegia.

Zer egin neikian nik? ezpada samurtu?
Belauniko jarrita Jauna adoratu,
Biotz barru barrutik eskerrak agertu,
Neure Erriarentzat gloriak eskatu,
Damu ta poz artian alan otseztitu.

Negu ta uda badagoz kanpuak berdiak,
Etorteko onaren dira señaliak,
Soñeko orregaz jantzi beti oi dan Erriak
Zerutik itxaroten laguntza barriak,
Munduan desengañu ikusita andiak.

O! Erri jaungoikozko ta atxurlaria,
Mendi ta atxai burruka kentzen zuk ogia
Botiaz bekokiko zeure izerdia,
Busti ta samurtuaz lur zaill ta arria,
Emoten biarturik nekien saria.

Lau milla une onetan dozu eskiñia,
Jaunari izateko euskeldun Erria,
Mendi arte orretan gordiaz bizia,
Orbandute ez arren zeure jatorria,
Oituren izan zedin ispillu garbia.

Alan iraun zenduan gizaldi askotan,
Inoren biar baga ziñan gobernetan,
Baña aurkitzen zara egun batzuetan,
Biziera barri ta neketsu latzetan,
Zure gatzaz pozturik txarrak auzuetan.

Areek zuri ikasia artu biarran,
Ipiñi zinduezan euren bardinian,
Aurrera asmu asko gaurko egunian,
Baña zu ez goituko legien gañian,
Oberik ezin jarri gizonak lurrian.

O! Ebroz onuntzako Israel barria,
Mundu guztiak atzo eutsun inbidia,
Baña nik gaur zakustaz katigu jarria,
Nundik etorri jatzu orren gatx andia
Lotuten itxiteko erdel-buztarria?

Eretxi desbardiñak gauza batzuetan
Ipiñi zinduezan emen burruketan,
Pekatu asko egin gerran batzuetan
Kastiguz orain Jaunak zaitu garbieten
Zeure gaizki egiñen negar malkuetan.

Fedez oraindik zara baña zu nausia,
Esperantzan daukazu iraupen andia,
Karidadez aiñ bero sutsu ta gorria,
Jaungoikoz biziteko beti dozu leia,
Agaitik entzungo dan orain eskaria.

Amar justo badira Jauna zure Errian,
Noz arte gara egongo emen lotsarian?
Franziako anaiak lengo gizaldian,
Gero Nafarroan ta orain Kantaurian
Oso menperatu ta iñoren azpian?

Librau egizu Jauna, librau zure Erria,
Ia zuzendu da ta zugana guztia,

Urriñ baña urrindu beraren etsaia,
Artu dau Israelek betiko garbaia,
Euskeldun izateko emoten dau baia.

Bedeinkatu dagian zure izen santua,
Amaren titiagaz iruntsitakua,
Gure lenengo Aitak beti onradua,
Eta bere semiak zintzo ezautua,
Euskeraz adoretan dogun Jaungoikoa.

Joko dituguz gero euskel zortzikuak,
Aterako kantu ta itzneurtu gozuak,
Garaitzak iragarten danbolin txistuak
Aratuko dituez kale ta auzuak,
Urietan piesta inoz ez lakuak.

Neskatxen atanborak, mutillen tuntunak,
Alboka, txilibitu, gañera dulzaiñak,
Artzainen dantza salto ta uju ujuak,
Gozotuko dituez mendi ta basuak,
Ikusirik oitura zarrak biurtuak.

Buruak zutituta mendi ta atxak zoli,
Itxaroten egongo estu egunari,
Sort aldera begira eta dan agiri,
Barrez autortuteko Eguzki onari,
Zer gertatuten jakon Euskeleerriari.

Argiz batera asiko txori kanta otsak,
Bior ardi ta beiak orroeka pozak,
Akitian bioka, txal eta bildotsak,
Bizar eta adarrak armatuta auntzak
Txuntxur gañetan bee bee zuri eta baltzak.

Naturaleza edo izate euskelduna,
Geixorik eguanak gura osasuan,
Negarrak zeruari eske poztasuna,
Gose ta egarriak zeinda asetasona,
Erdeldundu ebenak euskelduntasuna.

Azkenez gure Eleixak eder ta apainduak,
Zidar urre damaskoz ormak estalduak,
Jaunari eskinteko opari dontsuak,
Bildots zuri otsan ta orban bagakuak,
Ekarriko dituez artzaiñak autuak.

Eskintiak egiñaz abade ordenduak,
Korutik erantzunaz musika organuak,
Otseztituko dabez kantiko gozuak,
Alabantza gloria esker onezkuak,
Orain esango dodan baten erakuak.

Pozetan zoraturik gora daigun Jauna,
Erri serbitzarien salbatzalle dana,
Samur ta errukiro orain onegana,
Begiratz jaso dau, jausi eguana,
Oitura zarretara biurturik dana.

Beragan eukan onek uste oso osua,
Orain egiaztu da itz Jaungoikozkua,
Tubal gure Aitari eukan agindua,
Errian zale izango lur berarizkua,
Deitu eioen danak zorionekua.

Erakutsi dau Jaunak beso indartsua,
Gizon txarren asmua itxi birrindua,
Lurrera zelai bota Erri anditsua,
Goratu ta eregi umil beeratua,
Gozau dagian bere lege euskerazkua.

Gloria Aitari ta, bardin Semiari,
Gloria Espiritu guztiz Santuari,
Baita gloria bere Euskel erriari,
Oitura garbientzat ispillu danari,
Mundua dan artian. Alan izan bedi.

Revista Euskara, 1881, IV

Zortzikoa

Kanta utserako

Euskeldun jaio giñan,
Euskeldunak azi,
Euskeraz euskulako
Amak erakutsi,
Euskera laztan maite
Zabiltz gugaz beti,
Euskera ill ezkerro
Ez dogu nai bizi

Agaitik orain gagoz
Euskera jaietan
On Pablo Astarloa
Danok alabetan
Ondragarri dalako
Euskeldun jentetan
Argitu zituzana
Baster guztietan

Bizi dakigun arren
Bizi bai Euskera,
Lekobide Jaunaren
Izketa laztana;
Bizi dedilla bizi,
Bestelan gu bada
Bere seme zintzoak
Izango ez gara

Lekobideren izan
Nai dogu semiak,
Gorderik beti leial
Beraren legiak;
Nai dogu beti izan
Euskeldun garbiak,
Frantzia ta Españan
Zazpi probintziak.

Zortziko bat Gernikari

Nun topau neike mundu guztian
emengo kerizpetxua?
Nun arbola bat Aretx onegaz
beste bat bardintzekua?
Ez mon bere, berau dalako
Aretx aiñ aukeratua,
zeñek jasoten daben zeruruz
zarren Lauburu santua.

Euskal Erria, 1888, XIX

Bizi da ama euskera (3)

Iru gaubela Amari egiñaz
 Nengoan Arbolapian,
 Neure begiok leortu ezinda
 Bere buruko zapian;
 Jaunak ez baleust gorde bizia
 Ainbeste miñen erdian,
 Bakezko lotan arime au ta
 Gorputza neukan obian.

Eguzki ederrak ikuste ezarren
 Negargarri au lurrian,
 Odei illun bat ipiñi eban
 Arpegiaren aurrian;
 Baltzez jantzirik agertu oi zan
 Damuz goisian goisian,
 Gorde illargia lotsaz izarrak
 Gabaz azaltzen etziran.

Ni gisajo au Amari munka
 Bekoki ta begietan,
 Sur, ezpan, okotz, matralla biai,
 Esku eta oiñ otzetan,
 Erdeldun askok ikusi arren
 Estura samiñ orretan,
 Ezer ezpazan legez joaiazan
 Aurrera euren bideetan.

Irugarrengo gau erdirako
 Eztarri au zarratu zan,
 Begiok agor, pultsuak geldi,
 Ozta ozta bizi nintzan;
 Gizon argitsu bizi eder bat
 Non dakustan zeruetan,
 Zuriz jantzita, odei gaiñ baten
 Laiburugaz eskuetan.

Ule luze ta bizar urdinez
 Agura itzaltsu bat zan,
 Odei gañean puskatzen geldi
 Ikusi neian egon zan,
 Asi zanean baña beruntza,
 Ez dakit nola ez zelan,
 Onaztarri bat baño lenago
 Jausten jat alboan bertan.

Justuri batek alako otsik
 Ez dau ez iñoz atera,
 Mendiak dardar, atxak lokaka
 Euskalerria ikara;
 Arri bat legez ni otz ta gogor
 Iya zentzun asko baga,
 Ots gozo batek bertatik dinost
 Jaunak gorde zagizala.

«Bakea zugaz, baita anaiakaz,
 Natortzu iragartera,
 Tubal Aita naz, zerutik nator
 Amatxo osatutera;
 Atsegin eta pozez beterik
 Zerutar danak batera
 Kantetan dabe izketa artean
 Garbiena da Euskera.

Omen artean baña nituzan
 Entzun nik zure negarrak,
 Aitu nituzan zerurañoko
 Zure dei eta dedarrak;
 Beian itxirik illargia ta
 Eguzkia zeñ izarrak,
 Oraindik gora igoten eben
 Amodio orren sugarrak.

Baña, nasaitu, atsedean zaita
 Seme maite ez da ill Ama,

Ume gaiztoen atsekabiak
Geixotu dabe onela;
Orain guztiak negar dabe egin
Ezagaturik okerra,
Ill dalakoan beti betiko
Euskera Ama lastana.

Negar dabe egin Bizkaiak eta
Araba ta Gipuzkoak,
Negar dabe egin Naparrak eta
Euskaldun Frantziakoak;
Orain arteko uts egiteak
Daukazuez parkatuak,
Baldin bazare aurrera izaten
Anaiok alkar artuak».

Auxe esanda putz egin eutsan
Ama geixuari aotik,
Eta bertatik gazte bat legez
Oñen ganera zan zutik,
Eta dirautsa: Ama jatsi naz
Zeruetatik zugaitik,
Seme leial au ill ziñala ta
Neukalako otsez lurretik.

Biziko zara baña zu emen
Munduak dirauan arte,
Lur onetara etorri ziñan,
Neugaz orain lau milla urte;
Etsai gaiztoak gerra miñ asko
Ta zauri egin deutsue,
Baña oraindik Ama bizkorrik
Ikusi bear zaitue.

Agur, zerura banoa; eta
Geiago etzan ikusi,
Ama bakarrik neuri begira
Eta ni barriz berari,
Zabal zabalik bere besoak
Eustazan laster ezarri,

Sotill ta umill entzun neutsazan
Berba samurrok nik ari.

Pasiño latza irago dot, ai!
Joan diran egunetan,
Neure arimau neukan ala ez
Ez dakit gorputz onetan;
Indar barri ta bizi bizi bat
Biotzean dot sometan,
Odol gaztea darabilldala
Uste dot neure zanetan.

Seme guztiai esan eiezu
Bizirik nazala emen,
Ta datozela txar eta onak
Danak ikusi nagien;
Mundua mundu arbolapean
Bizirik euki naizuen,
Berbetan gozo samur onetan
Saiatu danok egiten.

Egia da bai, umezurtz gagoz
Foru baga lotsarian,
Baña emongo arbola onek dauz
Orriak uda barrian,
Negu gogor ta ekatx andiak
Artu gaitue erdian,
Ainbeste gatxez ez gara egon
Lenago Euskalerrian.

Baña, begira neure semea,
Arboala oni an goian,
Non antxiñako Lauburu zarra
Zelan daukan agirian;
Esan egizu lotsarik baga
Ta arrokeria andian,
Beste gauzarik ez dala adarau
Sekula Euskalerrian.

Zoaz, barrero dirautsut eta
 Neure bedekaziñoaz,
 Zoaz anaiak argitutera,
 Emen ikusi dozunaz,
 Baña ez arren geiago nastu
 Erdaldunen oiturakaz,
 Neugaz bakarrik biziko zare
 Munduan atsegiñakaz.

Irakatsiok entzun neutsazan
 Malkoak gorde eziñik,
 Aldendu nintzan esku-oñetan
 Laztan gozoz mun egiñik;
 Neure erriari iragartera
 Ez dala ez ill Amarik,
 Eta anaiok gaiteala izan
 Euskaldun garbi bakarrik.

Neure anaiak bat izan beti
 Euskeldun siniskeretan,
 Bat izan geure uste eretxi
 Gogo eta asmoetan,
 Fede bizi bat baldin badogu
 Biotz eta arimetan,
 Bakez oraindik biziko gara
 Mendi atx eta ibarretan.

Euskalzale, 1898, II

Gure Aretx Maiteari **1898.ko garagarillaren 21.an** **Amalauduna**

Libertade on zarren bandera eta Arbolea,
 Zeñen azpian euskaldun Foru ta legeak;
 Agintzen eben juramentaurik zintzo zaintzea,
 Gaztelar edo erdaldun ziran erregeak;

Erreñaldiai askori emon eriotzea
 Beutsen, eta zu, noz jaio ziñan denporeak,
 Aztu eragin badeusku bere Aretx maitea,
 Orregaitiño badirau zure bizitzeak.

Gobernoak dakustaz iya zuri orria,
 Legez aldatzen Europan zeinda Amerikan,
 Ipinte arren bakotxak bere lege barria,

Euskalerrriak baña, zarragaz nai dau izan,
 Eukirik beti zuk goian buru berde zutia,
 Asabak legez ortxe agurtu guk zaiguzan.

Euskalduna, 1898, 99

Gure Aretxagana!

Konturatuaz gaur euskaldunok
 Etorri gatoz zugana,
 Arbola gazte gure pozgarri
 Gernikan zaukaguzana;
 Gaur daukaguzan mingoztasunok
 Agertutera nogana,
 Eldu gintekez bakar bakarrik
 Ezpada utsik zugana,
 Alako Aita euskaldunaren
 Seme zintzoa bazara,
 Bidean dogun egun onaren
 Albistari zeu etzara?

Betor Aretxa, zure eguna,
 Betor euskaldun gozua,
 Iya gizaldi laurentxo baten
 Daukagu poza galdua;
 Gaurko erdaldun egun garratzen
 Guretzako da Linbua,
 Oker esan dot, miñez gagoz ta
 Au da toki bat suzkua,
 Linbua danok dakigu dala
 Minik bagako lekua,
 Ta gaur daukagun biziereau
 Nundik da len duin dontsua?

Ez gagoz bada, gu gaur Linbuan,
 Gagoz kastigu lekuan,
 Gagoz besuok jasorik gora
 Ango arimen taiuan;
 Itxaropena daukagulako
 Bakarrik zugaz munduan,
 Sulako beste Aretxik zerren
 Eztan lurbira osuan;
 Baña, gaur bizi arren onelan

Zure ortutik kanpuan,
 Ez ete gara iñoz sartuko
 Barriro orren barruan?

Ai! erbesteko tremes siku au
 Ez eben jaten Asabak,
 Euren ortuan jai, bizi ta
 Ill ziralako dan danak;
 Baña, gu zelan euren fedean
 Ez giñan izan leialak,
 Galdu genduan battasuna ta
 Galdu genduzan indarrak,
 Sugeak Eba engañau eban,
 Eta gu barriz erdarak,
 Agaitik oraiñ artzen ditugu
 Erdaldunaren zartadak.

Au gaitik dauke gaur erdaldunak
 Barrea beti mosuan,
 Euren menpean gaukezalako
 Lur erre Eguzkitsuan;
 Eurak emona jaten dogula,
 Ta eurak nai daben orduan,
 Lo bere eragin oi deuskuela
 Kortan mulakaz pilluan,
 Zelan aiñ gaizki bizi gintekez
 Gaztelan urte askuan,
 Udan beroak erretan eta
 Otzak ill nairik neguan?

Bai, erabagi daigun anaiok
 Nozbait kontuan jaustea,
 Ai! Ejiptoko presondegi au
 Astuna da ta luzea,
 Bai, erabagi daigun batera
 Kateok urratutea,
 Eta jaristen dogun orduan
 Geure lurrera eltzea,
 Ebro etzean eregi daigun

Eun bat kanako ormea,
Eragozteko erdaldunari
Guregaz jaubetutea.

Inbidiagaz Kaiñek eutsan
Abeli kendu bizia,
Berau zalako ariman eta
Biotzez prestu guztia,
Erdaldunaren ondoan zelan
Ona zan Euskalerria,
Ak izan eutsan beti oneri
Ezin ikusi andia;
Alan azkenez eskuratzean
Berak nai eban aldia,
Egiten deutsa gura ebana
Ze zauri bildurgarria!

Santsoni baten ebagi arren
Buruko ulle dan danak
Barrero eurak azitakoan
Biztu jakozan indarrak:
Eguntxo baten ez dabe negar
Egiten begiak danak,
Gaur guk ein arren, egingo dabe
Biar Filisteotarrak,
Orain Egoiak agindu arren,
Gero egitean Iparrak,
Orduan joko dan *kukurruku*
Gure bizkaitar ollarrak.

Euskalduna, 1901, 174

LIRIKA KANTUAK

Pentsamentua

Dagokera bat nai dabena naz
 Nire beti izateak,
 Ni naz argia bananduteko
 Gizon eta abereak.
 Sukatillu bat nun fortuneak
 Daben lenengo joera,
 Aiiñ ariñ ez da Eguzkia ta
 Illargia aiiñ aldakorra.
 Ez daukat iñoz leku ziurrik
 Nun jaio eta ez nun ill,
 Noruntza noian ezdakidala
 Gelditu baga banabill.
 Suberte on ta bardin dongeak
 Alboan ikusten nabe,
 Gizonak eta emakumeak
 Eurakaz bat narabilde.
 Erreñu eta menpean naz bai
 Erregeren ardurea,
 Bere gosartu danentzat barriz
 Jagon ta zaindu-bidea;
 Aberatsaren zuzentasuna,
 Naz errudunen errua,
 Uxia-dunen onoidade ta
 Zurraren asmu-gaiztua;
 Dontzellearen edertasuna,
 Galaiaren mesedea,
 Jokalarien subertea ta
 Soldauaren adorea,
 Errukarren amaia ia,
 Zekenaren ondasuna,
 Biotzkatuen biotzketia,
 Pozdunaren poztasuna:
 Azkenez uzo ta artegea naz
 Utsa ta dana osua,
 Nai nora juañ nadilla barriz

Gizonen pentsamentua,
 Begira agertu ia ezpanabe
 Zer nazan ainbeste gauzak,
 Bizia dala eziñ daike esan
 Pentsau baga bizi danak.

Euskal Erria, 1881, III

Kristiñau on baten eriotzea

Negar, negar gaur biok, malkoetan urtu,
 Bear dozuelako bakarrik geratu,
 Agur, emazte leial, ta alabatxo ona,
 Zurtz ia zu zara ta, ama alarguna.

Nireak egiñ dau ta, badoaz indarrak,
 Arimau larri dauka aldendu bearrak,
 Sasoiaren erdian gaur noa illtera,
 Eta begiok laster betiko istera.

Gorputzau txarrik dago, aspaldi onetan,
 Laster geratuko da sekulako lotan,
 Zizpuruz or andrea, zotinka alabea,
 Ia barriz ni emen bizitza bagea.

Errekatxo bat zelan doian itxasora,
 Mundutik doa badin bestera gizona,
 Arbola argal bat da susterrik bagea,
 Alan aixetxo batek isten dau botea.

Baña zelan andia dan nik dodan gatxa;
 Aisetxo bat ez eze, da ekatx garratza,
 Gomuta bat oster a badot ilgarria,
 Guraso batentzako, o! zeñ mingarria!

Nora joango dira ama ta alaba
 Jabe bagarik laster gelditzean bada?
 Jauna, erruki zaite arren oraiñ nigaz,
 Eta gomutau barriz biar beste bigaz.

Zerren nire laguna bearturik biar,
 Ate joka badabil limosna eskean,
 Eta gosez badago nire alabea,
 Ez ete dau aseko norbaitek tristea?

Jauna, onegan neukan gerorako poza,
 Zoratuta bere eukan baita ama ona,
 Esperantza gozoa aor nora datorren,
 Baña eriotzea umill dot artuten.

Erregu egiozue oiaren oñean.
 Jesus eta Amari niretzat onean,
 Jauna, artu egizu ene arimea,
 Agur, emaztea ta agur, alabea.

Euskalduna, 1901, 207

Udabarria

Neguaeren atzean
dator garizumea,
batau badogu otza
otzago zan bestea,
txoriak dabiltz pozez,
zerren euren ustea
dan iya jo dabela
negu zantarrak bea,
ninfa ederren gisan
arpegian barrea,
loratxo barri eta
pitxiz bete betea,
dakarra dakusgu
Sortitz alegerea.

Zerua barriz ez da
len zan baxen tristea,
ez darabillalako
aiñ illunik kapea,
koko ta arrak bere
jareinik lurruspea,
urten dabe esanaz:
«laster dogu udea»
jorik bakotxak bere
jatorrizko kantea,
eztitzen dituela
soru eta aidea.

Murmurka itxasora
doaila errekea,
sartaixe biguntxoak
laztantzen dan lorea,
iya berderik dagoz
mendi eta larrea:
gabetan itxasotik

dator Ipar emea
arbola orritxoak
eginik ikarea,
barriz egiten dabe
gozo dan itzalpea.

Eguzkiak desegin
oi dan odei metea,
dirudi berak dala
lañoen garailea,
amaitu dabelako
negutarren gerrea,
errañuzko ezpataz
illik bat ta bestea.
Ezaguturik zelan
bera dan Erregea,
Sortitzak barriz deutsa
joten alboradea,
eta mendi ostean
arratsean gordea
nai dabenean jarri,
euren begiraunea,
danak egiten deutse
len baño askoz ohea,
esanaz: «zoaz ondo
gure menpetzallea
udabarri au legez
bereala udea,
guretzat dakazula
daukagu sinistea,
txit andia dalako
zure al izatea».

Euskal Erria, 1884, X

Jaioterriari

Lenago jente askoko neure jaioterria,
Basamortua dirudizu,
Sortaldetik ta sartalderaño agintaria
Ziñana, orain zer zara zu?

Errukarriro, malkoak jausten jatzuz lurrera,
Mundu guztiko erregiña,
Ez al datortzu iñortxo bere leortutera?
Ai! au naibage o! ze miña!

Eriotzeak soñeko baltzez jantzi zinduan,
Arerioa jatzun poztu,
Bere egarria jakon zagozan desanparuan
Ikusiagaz desagertu.

Ill jatzun gerra-zale gaztia, erri maitea,
Ill betiko zar itzaltsua,
Ain zan zorrotza bendatzalleen galtzairu mea,
Jarri zinduzan mutildua.

Ikus-dazue mundu guztiko bizilariak,
Ain egoera neketsua,
Nogaz bardindu lekidaz nire larri aldiak,
Zeñegaz jarri neurritua?

Miñaren miñaz, semeai deika bere besoak
Españak ditu zabalduten,
Lagundutera joanagaitik seme zintzoak,
Saldurik dira aurkituten.

Jaioterria nun dozuz artu ezin zirean
Arako torre indartsuak?
Nun dozuz nausi ziran ezpatak beti pelean?
Nun dozuz umant bioztsuak?

Gaurko semeen bekokietan atsekabea,
Eskribidurik da ikusten;
Euren begien lurrerantzako erabiltea,
Damua dago autortuten.

Eundaka ziran España, baten zure umantak,
Zorioneko o aldia!
Bildurra artzen eutsuen erri arrotz galantak,
Ikustean zu ain andia.

Libanon zelan zedroak daukan buru jagia,
Zuk bere zere zeunkan eregia,
Odei oskarrak izutzen daben legez umia,
Zure itza zan justuria.

Baña gaur zagoz arri baldres bat basamortuan
Legez osoro basterturik,
Erru bagea aldarrai sarri oi dan taiuan,
Zakustaz gia bat bagarik.

Dakustaz bere estaltzen zure edertasunak,
Ondarrez eta bedarragaz,
Dakust bildurtu lenago sarri egin jatzunak,
Txalo deustula egin burlaz.

Errezki ulle kopet ederrok arras atera
O! neskattillak daikezuez!
Arpak arturik zatorkidaze lagundutera
Illen soñuak jo eizuez.

Gure etxeetatik urrin bai, urrin, gaur jaun maitea,
Negar egiñaz gagoz danok,
Zeñek arindu leike Españak daukan penea,
Bere negarrak leortu nok?

Euskal Erria, 1890, XXIII

Itxaso aserratuari

*Nere biotzeko adiskide argidotar eta jakitun
on Arturo Kannpion jaunari*

Ikaratzen naz, erririk erri dabillanian,
Izurriren bat, persona asko eroaten;
Beste aldetik, baña poztzen naz zergaitik oian,
Bake onean direalako asko illten.

Ikaratzen naz, odei torreak direanean,
Pelearako goi urdiñean pillatuten;
Ta alkarri gogor esetsiagaz oi dabeenean,
Oñaztarriaz bizitza бага norbait isten.

Beste batek gaur ikareago baña nau jarten,
Onek sartzen deust unetaraño ikarea;
Ikara onek sosegu dana niri deust galtzen,
Larri jarririk gorputza eta arimea.

Zeñek ipinten, baña ete nau orren ikara?
Zeñek ipinten zentzuna galdu agiñean?
Nok eragiten onenbestean alan dardara,
Ur moltso batek, ezpada bere asarrean?

Nor ete jat gaur alako gauza bildurtzekua?
Ezpada itxas-purrustuaren purrustada?
Berorren orroi, zorrotz, ordotz ta orren ostua,
Orixe ez da sartzen deustana sarrastada?

Ire urrumen burrundarakaz gaur nok ikusten,
O! itxaso! ur-menditzarro begiraka,
Zelan direan bilinbolaka erneguz jausten,
Astrapalada bildurgarriak aterata.

Nor ez izutu aiñ urbolada otsotuakaz?
Atxai burruka arito gisan esetsiten,

Ikusi, ete euroren errai apurtuakaz,
Bitza boteaz txipristiñetan meastuten?

Nok? nok? esan leik norbait azala baita pozgarri,
Bakea eta otzan aldia duanean;
Zidarrez eta esmeraldakaz aiñ zoragarri,
Aren galanto, ta aren donoso, jantzitean?

Zeñ eder azan, eder ederrik agertutean!
Landa bat legez goi-bera бага erakusten;
Itxas-txoriak aidetan pozez eure gañean,
Ditugunean egan egiñaz ikusiten!

Ederra baño ederrago az orduan dana,
Zurgarri baño zurgarriago, zurgeietan;
Bela zabalez zuri zuririk, ikusten dala,
Ontzia an emen, zut zutik ire zelaietan.

Ikustekorik ikustekoen mundu onetan.
Ikusia aut, Febo oetik jagitean;
Arnaika aldiz ikustean i udan goixetan,
Zoratuta neu ikusia nok Donostian.

Ire durundu gozo gozoa gozatuagaz,
Ibillia nok Kontxan luzaro bearrean;
Ango jauregi-eder-aurreak tallatuagaz,
Nun oso sartu intxatan biotz-biotzean.

Baña etxaukat uste geiegi ireganako,
Ikusi arren aiñ ikusgarri batzuetan;
Ikusgarririk pozgarriena dakialako,
Ikusgarririk tristienera aldaketan.

Ikusia aut, lotuta egon arren barkuak,
Amorratuten otos-otoan abiauten;
Ikusia aut, eten egiñik soka senduak,
Ontzirik gogor errutsuenak zatituten.

Nok kontau baña ik emaniko ordu estuak?
 Zeñek i gaitik bota direan negar tantak?
 Nun eskribidu ik ekarriko sentimentuak?
 Zelan ipiñi ire gañeko damu-kantak?

Zeñbat sartu dok sabel orretan, zeñbat gisaxo?
 Zeñbat kurriska mundu onetan dok eragiñ?...
 Zeñbat umezurtz! zeñbat alargun! zeñbat amatxo!
 O! zeñbat, baña i gaitik diran damutan ill!

Baña, nor nok ni? ni nor nok baña iragarteko?
 Igan ikusi gertatu edo jazo dana?
 Ire ur ori balitzok baltza letrak eiteko
 Gitxi izango balitzatekek dan-dan-dana?

Nogaz bardindu, etxakiak gaur ire biotza,
 Legoia baño legoiago, aut ikusiten;
 Alperrik euki arek erpea, guztiz zorrotza,
 Ik aña negar sekula etxok eragiten.

Ik aña kalte etxuek egiñ basa-pistiak,
 Ik aña negar ez ta eragiñ lur-ikarak;
 Ik aña gauza ez ta ondatu suokariak,
 Ez urrik emon pillatu arren danen danak.

Askotan dituk i zala ta i ez azala,
 Erri osoak txiki ta andi baltzez jantzi;
 Ta ni naibagez eurai begira jarten nintzala,
 Zenbat erreka begietatik jataz jausi!

Agaitik bada, etxuat gura ire kolkuan,
 Galdu gordean neure bizia ipintea;
 Gurago juat, naiz pobre izan, emen munduan,
 Biotz zabalaz, beti leorrez ibiltea.

Gure dabena, ibilli bitek ire altzoan,
 Gura dabena, izan daitekek itxas-gizon,
 Nik neuk gurago neukek ardi zain jardun basoan,
 Naiz da esnea taloaz janda, eurak jagon.

Bildur bagarik jabilk artzaiña, joaz txistua,
 Bero bajagok, etzinda jakok kerizpetan;
 Oztiten badok, egiñik dantzan gora saltua,
 Odola jakok berealaxe beroketan.

Bildur bagarik jabilk egunez, nasai gabeen,
 Txabolan oi jok artzaiñiak nasai lo egiten;
 Ardiak beti poztzen biotza bekerekean,
 O! itxasoa! ire orroia bildurtuten!

Euskal Erria, 1892, XXVI

Euskalzale, 1898, II

Txori gaixoak

*Neure adiskide Franzisko Lopez Alen,
arte ederren zaleari*

Adiskidea, kanpoak oso gaur nau larritzen,
Gogoratzean zelan aurkitzen,
Eta argitzen,

Ziran pagoak, baita aretxak, narru gorrian,
Zugatz geienak pobreza andian,
Iya aspaldian.

Gaur zelan artu dituzan barriz zeatz guztiak,
Bere azpian koltxa zuriak,
Oso lodiak.

Jarri bear dauz, nai eta nai ez euren biotzak,
Naigabeturik kapa aiñ otzak,
Azturik pozak...

Aurten zenbati emoten deutzaz sentimentuak,
Ausi egiñik beso senduak,
Edur pisuak.

Nun dabez oraiñ, udako jantzi alegereak,
Kerizpegarri paregabeak,
Orri berdeak?

Gaur dirudie zelai, baso ta baita mendiak,
Ta batez bere txara tokiak,
Azur erriak.

Ai! joan ziran igazko orri danen egunak!
Edertasunez ain ezagunak!
Gozo bigunak!

Orbel igarrak, barriz aixeak ego gañetan,
Zabaldu dabez zelan larretan,
Bardin uretan.

Zeintzuk doazan lurragaz nastu eta batzera,
Beti betiko usteldutera,
Sats biurtzera.

Eta, nun dira errametako bizitokiak,
Egiñak txori abill zoliak,
Polit txikiak?

Nun abiatxo aretan jαιο ziran umeak,
Izan ziranak gatzik bageak,
Kantatzalleak?
Ait-amak legez alegereak
Edo oñordeak?...

Gaixoak ditu asko *Negusak*, adiskidea,
Ill bai, emonik eriotzea,
Ze adorea!
Baña dongea!
Aiñ erallea!

Euskal Erria, 1895, XXXII
Euskalduna, 1897, 52

Eriotzeari

Amalauduna

Agurtzen zaitut o! arerio bildurgarria
 Mesede asko dakizulako bere eiten;
 Agur kastiguz bazara bere Jaunak jarria,
 Zergaitik txarrak dituzun bere asko ontzen;
 Agur, guztioi ebagi arren zuk bizitzea,
 Orregaz danok gaituzulako bardin neurtzen;
 Agur, zuk emon arren biziai ordu larria,
 Baita zergaitik dituzun bere batzuk poztzen.

Baña o! zeinbat negar kurriska dozun lurlean,
 Geldituetan, Eriotzea, zuk eragiñ!
 Beñik beñi, nire guraso, ume ta andrea iltean,
 Naikoa zauri biotz onetan dozu egiñ,
 Eta bildurrez naukazu beti sustu artean,
 Nok zuk deustazun barriro bere emongo miñ!

Euskal Erria, 1896, XXXV

Amets bat

Nere adiskide Antonio Arzak maiteari

Jaungoikoak esan zion beñi Udaberriari,
 Prestatu zaiozu maia janariaz arrari;
 Eta ginda zuaitzean bereala ostua,
 Jaio erazi zuen ark guri ta samurtxua;
 Baita arraultzatik arra kanpora du agertzen,
 Koskolak bere barruan zuena zarratutzen;
 Antxen nekez igarorik negu beldurgarria,
 Ekin zezaion bertatik jaten ginda orria;
 Eta nola gusto ona dion berari artzen,
 Kostatuagatik zerbait ortzakin txikitutzen,
 Bere kasa esan zuen gozoa det billatzen.

Bigarrenez Jaungoikoak baita dio esaten,
 Erlearentzat asteko maia janaz prestatzen;
 Orduan ginda zugatza lora zuriz da jazen,
 Iñoizko miragarrien urrutira da agertzen;
 Eta urrengo goisean Eguzkia jaikia
 Zanean loreagana badijoa erlia,
 Billatzean zuri eta katillu antzekoa,
 Iritzi zizaion ontzi kafea artzekoa;
 Eta bere muturtxoa barrenean sartzean,
 Eta bertako zumoa pozpozik edatean,
 Esan zuen: zeñi gozoa dan emengo likurta,
 Azukarraz dagoela diruri konponduta.

Jaungoikoak udeari esan zion urrengo,
 Txoritxoari zer jana ere prestatutzeko;
 Arek sortzen ditu laster ginda mordozkatxuak,
 Txoritxoak ikustean asten ditu *txiuak*;
 Atozkit ordu onean itxedon nuen maia,
 Probatu dezadan noizbait zerorren janaria;
 Iritxi dezadan indar galdu nuena gaur nik,
 Aspaldian ni bizi naiz ezin jota soñurik.

Uda azkenari gero, Jaunak esaten dio
Etorri zatzu aldia zerorri agintzeko;
Kendu itzatzu maietan dauden zapi oialak,
Bukatu diradelako osotoro zer janak;
Eta nola gosetiak guziak ase diran,
Nai det orain zere lanak egitera zoazan.

Orduan Uda azkenak aspoturik agua
Asnaz laster egiten du aize indartsua;
Gaur dario epeltxoak, bigar izotzekua,
Ostua ipini arte ori ta igartua;
Azkenez zugatzetatik urratuta aidean,
Darabil luma bezela goisean zein gauean
Gogoak ematen dion ordu bere berean.

Jaungoikoak azkenean diotsa Neguari
Begiratu zuk zaiozu gaur kanpo zabalari,
Eta ikusiagatik larru gorritz billoxa;
Erakutsiten zuela zer dan bere biotza,
Elurrezko maindire bat botarikan zabala
Negu gogor gordin beltza aldendu zan lotara.

Euskal Erria, 1898, XXXVIII

Pakea

Bertsoz erregutu nai det premia degun gauza,
Zeñ gaberik oso illda arkitzen zaigu poza;
Au bada denok deitzen dioguna Pakea,
Zeñekin dabillen ondo dierrri zeñ etxea.

Itxasoko esturetan farol bat portukoa,
Begiztatzen nekatzen da askotan pillotoa;
Alaxen emen Pakea gaur gabiltza billatzen,
Pobrea zeñ aberatsa danok poztu gaitezen.

Bedeinkatua Pakea, izan bedi benetan,
Bera gabe larri gera España onetan;
Bera mantu loretsuaz arren gorde gaitzala,
Ollak bi egoakin txitotxoak bezala.

Atoz, atoz bereala Erregiñik onena,
Laster baldin ezipazatoz, oso galduak gera,
Zatozala deiz gaude, belauniko umillik,
Zu gabe mundu onetan ez dalako gauz onik.

Zerutar zeran doaia jantzi zaite ostarkuz,
Zure kopeta argiak ala poztuko gaituz;
Ikustean urdintzera zerua dijoala,
Turmoi ta tximistak berriz desagertu zirala.

O! Ama zoragarria! o! Pake doatsua!
Negarrez gaur arkitzen da pobrien etxetxua,
Bertako seme galantak gudara eramanik
Gurasoak lanerako ez dutela indarrrik.

Labore saill len ziranak oraiñ larreak dira,
Belarra bakar bakarrik aietan ageri da,
Lantzeko gaur falta dira indartsuen besoak,
Eraman zituelako gerra zital gaiztoak.

Itzali zazu Pakea, gudako su ta garra,
Ixildu sutunpa eta balen txistu zakarra,

Mututu turunta soñu gaurko beldurgarriak,
Kantatzeko beren orde zuz dituzun gloriak.

Zu zera oliba berde, guztien poztasuna,
Zure ostoen artean dakartzu osasuna;
Zu gabe dena da gaitza, gosea ta premia,
Gorrotoa, errabia, ta inpernu bizia.

Eguzkiak duenean esnatzen loretxua,
Bereala asitzen da zabaltzera kolkua;
Eta bere usai gozoz ingurua eztatzen,
Pozpozik du argia bai zaiolako gustatzen.

Alaxen zuk ere bada Pake errañutsua,
Ager zazu zere musu argi zorionsua,
Zabal zazu Españian zure ditxa ederra,
Desegiñik sekulako au bezelako gerra.

Zuk ekarri oi diguzu beti elkartasuna,
Zu zeran lekuan dago anaiatasun ona,
Zuk amari biurtutzen gerratikan semea,
Besartean estutzeko bere zati maitea.

Zuk illtzen dezu plagarik gaiztoena lurrean,
Desegin etsaitasuna sartua gizartean,
Karidadea jarririk ezdabaiden lekuan,
Zeñek dituen birtute on guztiak barman.

Zuk eztezu bele antzik, dirudizu usoa,
Noeri alako berri ona emandakoa,
Zu zera gaitzik iñori egiñ eztiozuna,
Guztientzat o! Pakea! dezu donsutasuna.

Zu zera beko zerua, guretzako lurrean,
Aingeruak kantatua Kristo jaio zanean,
Jaungoikoaz urrena zu guk zaitugu bearren,
Atoz, atoz Pake ona, ainbat lasterren, Amen.

Euskal Erria, 1898, XXXIX

Neure erritar eta adiskide Mendibil-tar Jaun Pedro Diaz eta bere emazte Ortueta'tar Andra Nikolasari

Adiskidea, nai neuskizuez nik nasaitu
Zuen biotzak, dagozalako damuz estu;
Euren lora bat jatzuelako gaur igartu,
Eriotzeak egiñagaz bat erdibitu.

Badakizue baña zuk eta emazteak,
Goix edo belu dabela amaia bizitzeak;
Azkenik ez dau baña, gaur zuen alabeak,
Goian betiko bizia artu dau Luziak.

Ikusiten dot zuen etxea mututurik,
Dirudiala tantai bat txori bat bagarik,
Bertan kantetan eban usoa lurperaturik,
Dago ta bere abia utsik, otziturik.

Zoragarrizko uso zan bera begietan,
Tortola gozo urruetakaz autuetan
Aingeru eder urregorritzko ullietan,
Beloki, okotz, sur, ezpan eta matralletan.

Edertasunez irudi eban liriua,
Miñgoztasunik бага usaiñez eztitsua;
Ariman barriz bazan egodun aingerua,
Zetako eban bizilekutzat ak mundua?

Beragaz berba egiñikoai deutset entzun,
Aren bardiñik ez dabela bat topau iñun;
Nik diñot, Bilbotarretan barriz zan ezagun,
Odolez eta berbaz berak zegaitik zan euskaldun.

Adiskidea, espiritu bat aiñ ederra,
Goiko mundura igoteko duiñ zana bera,

Zelan nai dozu zaletu zedin a lurrera,
Negar erria baño besterik eztanera?

Zelan nai dozu bera izanik aiñ argia,
Beti etxean Udabarriko eguzkia,
Ben nai beban ak gozetea pozaldia,
Ez eukitea goiko aldera egarri?

Zelan nai dozu barregarrizko ipuintxuak
Esanaz, emen kokolotuten jakintsuak,
Ak bazituzan askatutean bere eguak,
Ez eian igo zoratutera aingeruak?

Adiskidea, Luziak eban ondo iges,
Mundu au eban zer zan ezautu arek aurrez;
Gaiñera eukan beste ama bat goitik deiez,
Eta ez eutsan ezeztatu gura askok legez.

Ez eutsan bada atsekaberik emon gura,
Eta bai, poztu goiko Guraso leun kutuna;
Alan amaika urtegaz itxi einda lurra,
Igo deutsue zorioneko Erreñura.

Adiskidea, aren gazte zan batentzako
Aurreregia etorren bada mundurako;
Joan zalako zuek ein arren negar asko,
Ama Mariak bere ondoan pozik dauko.

Baña, ez uste aztu dabela beko ama,
Eta aiñ gitxi aita maite ta aiñ laztana,
Zuek gaitik gaur dakit Zeruan dagoala,
Ango Amari eskatzen poztu zaiezala.

Antxe derautsa Jaungoikoari erreguan,
Lirio zuri eder bategaz eskutxuan,
Zeuen bizia beian amaitzen dan orduan,
Beragaz batu zagiezala bai, Zeruan.

Itxasoari itaune bat

Ur zelai zabal gizon askoren itolekua,
Ni bere beti bizi naz zugaz aserratu;
Ezauerea dodan ezker dot sinisturik
Zugaitik ezin neiala aratu oñez mundurik,
Ontzian barriz etzaitut gura iragotea,
Arriskueta ez dodalako nai sartutea,
Zer diñostazu goi urdin orrek bere azpian
Zure ostetik aurkietan dan leortegian,
Bauka au baño gizonarentzat leku oberik,
Etorkizunak dakarzan gora berak bagerik?
Jaio ta azi, bizi ta zartu alde onetan
Ni nazalako, ibilli бага erbestietan
Emengo gauzen aldantza andiak gaur gomutetan
Zure ondoan jarri natxatzu muna onetan;
Zeinbat atx mendi zelai ta erreka ditut irago,
Ordu bardiñik bi erreskadan emen ez dago,
Zeinbat eguntxo gaurko au legez jagi arrorik,
Eta etzaten ikusi ditut motel mamorik
Zeu bere lentxo izanagaitik zoragarria,
Etzoaz puskat aldatuagaz gozo aldia?
An olatuak abiau dira asarre antzean,
Eta or datoz alkarri danak jarraika atzean,
Eta zeinbati gertetan jakon urreratzean,
Ondartzan gora igo ezinda ukatutean,
Lotsaz biurtu lengo bidetik egin bearra,
Ixillduta txit onuntz ekarren barallatzarra;
Eta o! zeinbat ondartzan orde zotean atxa
Au apurtzeko dalako barriz zaill eta gatxa,
Danak birrintzen dira usterik gitxienenan,
Ulu, deadar eta garrasi miñen artean;
Ze itsua dan olatuentzat etorkizuna!
Jazotekoa niretzako dan legez illuna,
Orrexegaitik itauntzen deutsut gaur itxasua,
Beti bat al da beste aldeko bizimodua?...
Dantzutsut baño orroi azteko berba zolia,

Eta badazaut diñostesuna dala egia;
 Ementxe legez an bere dago aldazdun lurra,
 Baita gizonak gerokoaren dauka bildurra,
 Zergaitik ara joanetatik dirutzen billa,
 Lau aberastu orduko pobre dira illten milla;
 Ai! irakurri balei gizonak etortekoa,
 Zuk irakurten dozun legez gaur iragokoa;
 Ni bere enintzan oraiñ ikusten nozun lakua,
 Errukarriro emen itoen kanposantua;
 Au gaitik ez da zetan arritu banaz gazia,
 Neu nazalako negar malkoen pozu andia;
 Ez da mirari nik egitea urrumak sarri,
 Emen jazoak zerren ipini oi naberen larri;
 Nire arraiñak balira legez danak txakurrak,
 Dakielako jaten gizonen mamin eta azurrak!...
 Bai, banaz bere itxaso gogor antxiñakoa,
 Gauza andi ta asko ikusi egiñikoa,
 Au gaiti beti ez dazaut ondo etortekoa,
 Nik baño zerren barrua daukan zakonagoa,
 Orre errekak zelatan datozan udan gizenak
 Lege onean neguan jatsi bear ebenak;
 Dana da bada gauza bat uste, beste bat jazo,
 Nik orregaitik askori deusat negar erazo.

* * *

Benetan zara zakon illuna etortekoa,
 Zuri igarten alperrik nekau oi da burua,
 Ai! naiz ez izan orain artean itxaso zale,
 Nor daki bertan ito egingo banaz ni bere?
 Gaur garbitzeko nai ez dodan ur lizunduagaz,
 Egarrria ill bear izan nei biar beragaz!

Euskalduna, 1899
Euskal Erria, 1901, XLV

Pakea

Nere lagun B. Mokoroari

Zure billa ni jaio ezkeroko beti nabill,
 Eta beldur naiz arkitu gabe enaiten ill:
 O zeinbat aldiz egiten nuen amesetan,
 Zurekin pozez gaztezaroko urteetan.

O zeinbat bider koroï uztargiz egiñakin
 Eta eskuan *olibò* adar berdeakin,
 Irten zidazun mosua garbi zenduela,
 Zerua iñoiz urdiñ agertzen dan erara.

O zein askotan aingeruaren arpegia,
 Ikusi nizun eta soiñeko txit zuria
 Elurra bera ark zirudian kolorean,
 Eta zuk Eba miragarri bat gorputzean.

Orregatikan Amatzat artu zinduzan nik
 Eta gogoan zitzaidan jarri txit sarturik:
 Geroztikan det kantatu dala nik Pakea
 Nere kutuna, nere laztana ta maitea.

Enuen uste ez urrik eman iñor zanik,
 Beltzez jantzitzen txit beartuko zinduzanik;
 Ez siniztuta ez gitxiago zebillela,
 Zu botatzeko zelatan beti aize txarra.

Baiña Pakea zugan asko det gaur *dudatzen*
 Begitanzio uts ote ziñan det pensatzen:
 Sinizatzen det oso ta santu zuk lurtean,
 Ez dala errez menperatzea gizaratean.

Ez dala errez zuk agintzea Pake ona,
 Neri agertzen zitzaidan Andre txit leguna:
 Dakusdana nik zer da besterik ez-da-baia,
 Arerioa edo etsaia, ez anaia.

Al jakin banu ainbesteraiño etziñala,
Barrua baiño obea zeunkan zuk azala;
Baldin jakiten badet zer neukan ikusteko,
Enitzan ez ni zurekin ala zoratuko.

Baizikan oju egingo nizun Andre ederra,
Irudiz gozo eta eztitsu guztiz zera;
Baiña beldur naiz zugaz dedan poz au pozura,
Joango dala amesa beti dan modura.

Zer det zer bada mundu onetan nik ikusten,
Ezpada beti gizonak elkar ill da iltzen;
Zure lekuan biotz gogordun agurea,
Buru-ezurraz jasorik bere banderea.

Nik ikusten det eten gaberik beti gerra,
Kaingandikan asi zan *plaga* aiñ okerra;
Nik ikusten det emanarekin iñori miñ,
Artu oi dala poza, olgura ta atsegiñ.

Agure au det beti nagusi ikusten nik,
Zuk eztaukazu Pakea iñon erreñurik,
Lo egiñ arren ia nik toki txit askotan.
Gerra lorratzak billatu ditut dandanetan.

Zer billatu det kale ederdun urietan,
Soiñu alairik onenak jotzen diranetan?
Ai ango gauza askok diote itzik gabe:
Sarritan gerra sartu zitzaigun ona ere.

Bestela zertan egiñak gera gu gaztelu,
Zertan inguruz ainbeste paret eta muru;
Ai emen egin diran burruka odoltsuak,
Ez dituzte egin iñoiz legoiak ez otsuak.

Baserrietan ere guztiz maiz naiz aurkitu,
Ango jendea baita zertxobait ezagutu;
An ere oi da oso ugari inbidia.
Elkarren ona iñola ezin ikusia.

An ere oi du gerrak sarritan egin leku
Eta bertatik Pake gozo alderatu;
Non bearrean beronek euki erreñua,
Ai txit askotan auziak dauka agindua!

Iretsitean eztala bada au urian,
Eta osoro ere bizitzen baserrian;
Zuzendu nitzan etsi ta guztiz eremura,
Eta jo nuen artzai bat bizi zan lekura.

Non bereala galdetu nion estu ari,
Mendian bizi zalako jaio ezkeroti,
Ea Pakeak osoro zuen an agintzen,
Eta bertatik erantzuerau dit egiten:

«Alegia da Pakea geien txaoletan
Artzaiak bakan bizi geraden mendietan,
Baiñan otsoak nola ditugun urbillean,
Sentimentuak ere badira onenean».

«Gaiñera ere badegu iñoiz zerbait gerra,
Datorrenean norbait ardiak ostutzera;
Orduan ezin oi degulako txaoalan lo,
Beldurrik gabe lasai, zabal ta ain gozoro».

* * *

Orain nik diot baldin ezpada txaoletan,
Bizi liteke Pakerik iñon lur onetan?
Ala ere det uste nonbaiten dala bizi,
Ezpadet ere oraindik non dan nik ikusi.

Borondatea ona duena da bakarrik,
Pake gozoa munudan goza dezakenik;
Orientzako kantatu zuten aingeruak,
Dala Pakea diradelako doatsuak.

Sinizten det bai borondatez on gu bagiña,
 Elitzakela gizona iñoiz gerragiña;
 Pakean bizi eingo giñake alegere,
 Naiz izan aundi, zeñ izan txiki edo pobre.

Bestela ezin ai! dezakegu goza emen,
 Apostoluai Kristok ziena nai izaten;
 Ezpadiogu zerbait elkarri guk barkatzen,
 Batak bestea degula ondo maitatuzten.

Euskalzale, 1899, III

Neure adiskide Antonio Arzak jaunari bere ama zanaren naigabeen

Adiskidea, zuretzat ez da gaur iñon pozik
 Denak biotza goibelik jarri oi dizute;
 Zure anima miñaren miñez miñezko ujolak
 Ansi artean betiko ito gura duten.

Zure etxea gaur neretzat da, dirudiana
 Basamortuko etxol bat iñor bizi gabe;
 Ez da sentitzen itz, mizt, oiñ otsik, estul bat utsik,
 Ez det ikusi orren ixilik oraiñ arte.

Zer gertatzen da kabi orretan lagun
 Zer gerta oi da beltzez jazteko illun ala?
 Zertan galdetu, nik irakurri baten banuen
 Ill zala! Ill bai! Ill! Antonio zure ama?

Ill zan! mundura eman zinduzan uso samurra,
 Ill! amorio neurri gabeko gurasoa
 Ill! apa laztan, musu, palagu, arrunga kanta,
 Euskaldun asko zuri seaskan eindakoa.

Ill zan! ainbeste arret ta arduraz asi zinduzan
 Pelikanoa, zu maitetutzen geiegia;
 Ark odolakin azten baditu bere umeak
 Zer da amaren ugatza, edo zer titia?

Ill zan! aingeru aragizkoa zu zaitzearren
 Galdutakoa ainbeste gau eta ainbeste lo;
 Egin zenezan lumazako kabi aiñ biguñean
 Aingerutxoak aingeru-amaz lo gozoro.

Andia baño andiagoa badakit dala,
 Zure biotza zulatu zuen lar zorrotza;
 Kaiolatikan egatutzean egazti arek
 Egan zuela ostuta zure zere poza.

Bañan, eztizu egan betiko, izarren gisa
 Dakust ederrik disdiska errañuz goi-zeruan:
 Nora joango zeran zu ere egunen baten,
 Bizi izatera pozen pozetan bere albuau.

Orretarako Golgotan ill zan Salbatzalea,
 Gaurko egunez illik geundenok piztutzeko;
 Bizitzagiña ill ezpaltza nondik giñaden
 Goiko bizitza sekulakora gu sartuko.

Bizitzagiña ill zan zor gabe eriotzarik,
 Beste guziok zorrean gera arkitutzen;
 Lenengo Aitak utzi zigun da ondorengoak
 Jarraitzen degu aren zorrari erantzuten.

Orregatikan arraz ill ziran Asabak danak,
 Aiton guraso ezaun ta gure lagun asko;
 Ta illko gera gu ere laster lagun maitea,
 Kristokin baña goian al gera gu piztuko.

Bai piztuko da ill zatzun Fenix ederra ere,
 Justa, auts, errauts, noiz da lurpean gaur biurtu;
 Justa, lurtuak animaz naste justo artean
 Zerura noizbait, O Antonio! igoko du.

Ibaizabal, 1903, 68

Maiatza

Loraz eta apainduraz beiak eta goiak jazten
 Gaur jakuz zerren Maiatza ederrik dan jaioten,
 Goizetik au jagiten da, berandu da etzaten,
 Ez dot ill aiñ alegere beste bat nik ikusten.

Mendi-txuntxurrak kentzen dau buru-zapi zuria,
 Artu dau beste antz bat ta, dau gazte irudia,
 Igartasunik ez dauka, dago berdez guztia,
 Ze pozik orain dabillen zugatzetan txoria!

Zigoinak abiau dira kanpantorre puntetan,
 Egazti-zuriak bere pozik tellapietan,
 Elai baltz ego luzean eleiz ta ermitetan,
 Egazti danak guztiak urteroko lanetan.

Guztiak ezautu dabe au norena dan illa,
 Batez bere kristiñauak, au oz dago kikilla,
 Au dabill kantuz goizetik lorarik onen billa,
 Mariari eskinteko sortatxoak eginda.

Ibaizabal, 1903, 72

Nekazari doatsua

Nere pipa txit bete, ta suai pizturik,
Keia goruntz, txistua lurrera botarik;
Benetorren etxeruntz bertsoak kantatzen.
Buruan berez berez ziranak sortutzen;

Zeiñtzuek diran letraz gaur jarritakoak,
Izan arren balio oso gitxikoak,
Ala ere nai nuke ementxen lenbizi,
Orain irakurtzera jendeari asi.

Fumatzen duela ere Erregeak badakit nik,
Eizean aspertutzean asnas artzen jarririk;
Ordea, artu ez arren onen belar merkerik,
Aposte egingo nuke ez diola gustorik,
Abanoari ark artzen, nik pipari lakorik.

Gañera ez dala bizi lasai nerau bezala,
Basotik ez daramala nere poz au etxera,
Koroia da txit pisua, izan arren ederra
Itzalgarrri ariñ bat da, berriz nire kapela,
Añ, ardura itxirekin, non bizi ni onela?

Badakit Errege dela ondasunez txit aundi,
Baita askoz dituala geiago eskalari,
Nola eziñ dion eman premiadun danari,
Atzetik gero dabilatzaz gerra giña berari,
Baña, al da nere kontra bear bada bat ari?

Merkataria sarritan dijoa fumatuaz,
Feriatic etxeruntza burua urratuaz;
Atsegiñik artu gabe pipako ke gozuaz;
Gogoratu oi dalako bakarrikan diruaz,
Noiz dijoa ni bezela bertsoak moldatuaz?

Tratu ona egiñ arren ark ezin du kantatu,
Geiago irabaztea zuelako pentsatu;
Aberastutzen ari da, baña, ezin da poztu,
Zulo bat du biotzean ezin dana zerratu,
Ta urteko laboreaz ni enaiz bai, kontentu?

Nere umeai begira atsegiñez nago ni,
Ematen didatelako denak poza neroni,
Enuen nai izaterik semerik merkatari,
Baizik arrantzale, artzai ta geien nekazari,
Zergatik on diodan beti eska Jaunari.

Nekazaria lurrean dalako zimendua,
Artzaia da bigarren, edo ondorengua.
Arrantzale irugarren, dudarik gabekua,
Oñean egongo bada zutik, lerden mundua,
Bestela elitzateke gizartea galdua?

Bizibide oiek dira nere ustez onenak,
Iruretan nik dakuskit kristaurik garbienak,
Iruretan leialen ta Euskaldunik zallenak,
Gordetzen dituztelako oitura on zarrenak,
Antziñako guraso on gureak zituztenak.

Orrela bada maiz neri alaitzen zait barrua,
Oroitzean guregatik bizi dala bekua,
Oroitzean guregatik bizi dala goikua,
Nola Markes, zeñ Errege, bergiñ Aita Santua,
Kantaurik gure lana dala bedeinkatua.

Irurogeita bost urte euki arren gañean,
Oraindik zama ona deramat bizkarrean,
Berrogeitak daramazkit igaroak lanean,
Idi, gurdi, laia, golda, orobat aitzurrean,
Ala ere miñez enaiz iñoiz etzan oiean.

Egia da zartu naiz ta, azkena zait urbiltzen,
Bañan, enau asko orrek beñik beñ ni beldurtzen,
Ator Eriotza ator, Zerura joan naiten,
An ez dalako negarrik iñoiz ere entzuten,
Eta kantua bakarrik zatalako gustatzen.

Euskal Erria, 1903, XLIX

GORESPEN KANTUAK

Alabantzea Astarloari

Gure lurrian ditugu
 Ugari atx ta mendiak;
 Baña askozaz geiago
 Daukaguz gizon andiak,
 Alantxe apainduteko
 Euzkeldun istoriak
 Zerua deuskuen legez
 Izar bizi ta argiak
 Orregaitik Erri oni
 Danak deutse inbidia,
 Guztiz andia dalako
 Gozetan daben gloria.
 Zenbat bertsolari eder,
 Erzilla legez badauka,
 Gerrari adoretuak
 Euretatik bat Txurruka.
 Jakitun andia barriz
 Badogu emen naikoa,
 Danetan eregiena
 Paulo Pedro Astarloa.
 Ause dogulako emen
 Duda bagarik nausia,
 Otallu on bat egiñik
 Emon daigun gloria.
 Gloria bada gaur zuri
 Euskera Amaren semia!
 Zu zara gure Erriko
 Izar guztizko argia!
 Zendualako Euskera
 Iñok ez legez goratu,
 Zu bere iñor ez legez
 Nai zaitugu alabatu.

Eusal Erria, 1885, XIII

Eibartarrak ama euskeriaren alaba barri eta gure erregiña birtutetsuari ongi-etorria

Ama Euskeriaren
 Alaba barria,
 Izan bekigu ona
 Ondo etorria:
 Berorregaz poztu da
 Euskaldun-erria,
 Jaio dalako emen
 Izar bat argia.

Nor da guretzat Izar
 Orren atsegiña?
 Berori da, Berori,
 Maria Kristiña;
 Berori da guretzat
 Ama ta Erregiña,
 Euskera-zale danen
 Alabantzen diña.

Berorren inguruan
 Agaitik kantatzen
 Euskera-zale oneek
 Batu gare emen:
 Ontzat artu begiguz
 Kantatxuok arren,
 Euskaldun berorregaz
 Gu izan gaitezen.

Dalako izketa bat
 Leuna ta garbia,
 Zergaitik dirudian
 Zerutik jatsia;

Ikasi bei, ikasi,
Erregiña andia,
Euskerak izan daian
Betiko bizia.

Euskal Erria, 1887, XVII

Salzedo-ko On Pedro Nobia euskaldun kristiñau umantiari

Euskalerrriya gordetan dozun,
Zeruko aingeru-taldia!
Lagundu-guri kantadu-daigun
Gure amerriko onria,
Ugarte-tarren jatorri-goien
Salzedo On-Pedro Nobia,
Oitarau eta Jainkoa ametan
Gizon parerik-gabia.

Eguzkiyaren argiya-baño
Argiyagua da bera;
Zorionian Bilbo-noblian
Agertu-zan, bai, lurrera,
Jakituriaz Euskalerrriko
Illuntasunak kentzera,
Gure Lege-zaar ta eskubidiak,
Irrime-goyendutera.

Gaste-gastetan egiya garbiz
Bere arima argirik,
Bere biyotz-on, zabal planta
Birtute-ederraz yantzirik,
Ezagu-eban maitatuteko
Ez eukala, ez, erririk
Jatorriz bere-beria eban
Euskalerrriya-langorik.

Ori egiñ dau; Euskalerrriya
Ezagutu ta maitatu;
Egitaderik andiyenakaz
Bere aiterriya goratu:
Orra zegaitik mundu-guziak
Eban On Pedro onratu;

Orra zegaitik zerubak-berak
Duben au berau yargoitu.

Gloria zuri, kantauko-dogu
On Pedro Salzedo-kua!
Zuretzat beti suzenduko da
Onore goiyenengua.
Zu-langua guk gura-dogula
Euskal-erriyen burua,
Gorde daiyena baltzen-gatxetik
Aiterri maite dontsua.

Zu-ospatuten jardungo-dabe
Gernika-n dan Jauregiya,
Batzar-nagusi Bizkaitarrenak
Batuten-diran tokiya;
Zu-ospatuten Bilbo-erdiyan
Eskolategi andiya,
Konsul-etxia, miategiyak,
Bidien-arautegiya.

Esango-dabe jakitun goiyak,
España guzti-guztian,
Nobia-k lenen asmau-ebala
Ibilli burdiñ-bidian
Zelan-zan erraz Bizkayan bertan
Asita, Burgos gañian
Balmaseda-tik-ziar goraka
Txistuka azaldu-artian.

Beti ditu bai poz eta olguraz
Goituko Euskalerriyak
Zure-egitade, zure-liburu,
Obra txit arrigarriyak;
Nori ez deutso onbide emango
Zure birtute aundiyak?
Zuk-leges zeñek babesau-dituz
Gure Oitarau guztiyak?

Jakiturian ta erri-maitetan
Nok emon zuri, nok urrik?
Erriyen-alde al-egiteko
Ez daukezu, ez, bildurrik.
Gure eskubide santuben-kontra
Entzun badozu guzurrik,
Zeure berbaldiz Madrill-en bertan
Daukezuz danak zurturik.

Beñ da birritan jaritxi-dozu
Gastela-erregien partetik,
Gordetia gu kalte-bagarik;
Batetik edo bestetik
Nai-alzau-gero areriyuak
Zure kontra: Zuk emetik,
Aro oneneko armak dardaurik,
Bota dituzuz aurretik.

Zu sara, Pedro Nobia, gure
Eskudatzalla goyena;
Euskara-berak loratu-dayen
Eskribalari onena:
Zu sara gure Aita maitia;
Gizonetan dan prestuena:
Zure bitartez daigula Jaunak
Oitarau danen biurmena.

Eskuizkribua Azkue Bibliotekan dago

Eskoriatzako mediku jaun Biktoriano Illunbe eta bere andre Eustakiari, Marinatxogatik berri on eder bat

Biktoriano, Uda il zan ta
Lurrera erori orria,
Larru gorrian argatik billox
Gaur ageri da mendia;
Orregatikan mutu badabill
Oraiñ basoan txoria,
Zure etxean, ez da oraiñdik
Gozatzen Udaberria?
Dalako bera anima zuri
Usotxo baten kabia,
Edo gorpuzdun ego gabeko
Aingeru-bizitokia,
Dirudiala alaitasunez
Paradisu bat txikia?

Iruditzen zait adiskidea,
Gaur aingeru bat Zeruan
Eztala ageri, ta Eustakiak
Daukala seaskatxuan;
Bere lotatik esnatutzean
Zeiñ artzen duan altzuan,
Bularra emanaz, festak egiñ
Laztandurikan musuan,
Eta negarrez badoa astera,
Ama lenago kantuan,
Ez da abiatzen dagoalako
Gau eta egun kontuan,
Bizi dakion bere lastana,
Beti eroso munduan?

Orretxegatik negua izan da
Zure etxean gaur Uda
Daukazutela, ongi esan det
Dalako egi ziurra;
Alaitasuna dezute utsik,
Botarik oso tristura,
Zuen etxea pozik bizi da,
Pozik bada arkitzen aurra;
Pozik amona, pozik izeba,
Eta pozarren adurra
Etzaitzu erorten zuri aotik,
Erdi galdurik zentzuna,
Abiatutzen danean farrez
Zere aingeru kutuna?

Mundu onetan ondasunikan
Biktoriano, bat bada,
Bera etxean dezu Zerutik
Bedinkazioz emanda;
Noren arpegi larrosazkoan
Ispillu baten bezala
Galdetu gabe bada ezautzen
Garbi noren dan alaba;
Ezta izango umetatikan
Guraso antza daukana,
Azitakoan animan ere
Aita ta amaren erara,
Erri guztiak doaiak gatik
Txit maitetuko duana?

Adiskidea, esaera da
Nola dan izaten ama,
Bere antzeko izan oi dala
Geien geienez alaba;
Ta Eustakia nola dan andre
Onetan ere izarra,
Bere aur polit, eguzki eder
Bi begietan daukana,

Esaten dizut, egunen baten
 Enaiz Profeta ni baiña,
 Izango dala Eskoriatzan
 Loretan lore bikaiña,
 Bat ez dalako izango bertan
 Marina zuena aiña.

Euskalzale, 1899, III

Wecker eguzkiari

Zer balio du persona batek
 Baldin ezpadu bistarik?
 Zer da gizona, zer da bizitza
 Bizitzekotan itxurik?
 Naiera denak baño naiago
 Nuke, o! Wecker jauna, nik
 Nere begia len bezelaxen
 Idukitzea argirik.

Gaur daño ez dit illuntasunak
 Neroni eman beldurrik,
 Begi argiak beti iduki
 Ditut Zeruak emanik;
 Illko nitzake bañan ikusi
 Ezinda jarriko banitz,
 Lur, ur, belarrak, andre, umeak,
 Lore, eguzki ta izarrik.

Zentzu guziak ditugu onak,
 Bañan lenbizi begiak,
 Zerorregana argatik datoz
 Wecker gaur begiz eriak;
 Txit urrutikan aberats aundi
 Nola beartsu txikiak,
 Zeren geiena balio duen
 Gizonarentzat argiak.

Ezin zaitzaket ospatu gabe
 Wecker jauna, nik gaur utzi,
 Kantau bear det nai ta nai ez
 Egin detana ikusi;
 Donostiako andre urteak
 Dituenari ez gutxi,
 Beingo batean diozulako
 Zerorrek ikus erazi.

Larogei eta zortzi urteko
 Andre begiraungarria,
 Kataratakin atzo itsu ta
 Oraiñ zerana argia,
 Izagirretar doña Frantziska
 Orren zorion aundia
 Nork zuri eman jaio ezpalitz
 Wecker aiñ arrigarria?...

Egarri denak ura nai luke,
 Goseak berriz ogia,
 Errenak ibilpide ona ta
 Gorrak belarri zolia;
 Gizon bakoitzak osatutzea
 Nai du beraren premia,
 O! Wecker jauna, nik gura nuke
 Senda deidazun begia.

Denak diote etzaiotela
 Zuganatzeta damutu,
 Zeren illunak etxeetara
 Argi dituzun biraldu;
 Eta ni ere oro bat, berdiñ
 Arren biraldu nazazu,
 Zure izena ill arteraño
 Kantuz dezadan altxatu.

Bertsoakin nik utsik zaitzaket
 Wecker umanta goratu,
 Aberats izan nedin mundura
 Jaunak enindun botatu;
 Zuri eskerrak eman nairikan
 Neurtitzok ditut moldatu,
 Diñ ezpadira ere jaun ona
 Egin zadazu barkatu.

Zu bezelako gizonik iñoi
 Illtzerik nik nai enuke,

Dakizulako pozetan jartzen
 Bizi ziranak len triste;
 Berdin jarriko nazula ere
 Biotzetikan det uste,
 Zeren dituzun mundu onetan
 Jarri millaka ainbeste.

Illko baziña ere zuk utzi
 Itzatzu ondorengiak,
 Gutxi ateragatikan ere
 Zu bezelako maiuak,
 Beti izango diradelako
 Begi eri ta gaixuak,
 Eta ikasle zureak izan
 Ditezen oiñ ordekuak.

Oroimengarri izango zera
 Beti askoren goguan,
 Jantzi zaitzala kondairak lorez
 Galan-galanki buruan;
 Illuna argitzen zu zeralako
 Eguzki ederren munduan,
 Ill eta gero izango zera
 Izar ezillkor Zeruan.

Euskal Erria, 1901, XLV
Ibaizabal, 1903, 62

Ill dan Soroa ospatuari goratasun bat

Pozik ez ditu nekazariak soro onean
Egun ta asteak neke artean igarotzen?
Baldin baditu andik urtero udazkenean
Saritzat ordaiñ askoz geiago etxeratzen?
Zer oi du berriz buru langiñak bere artean
Saiatu baizik irudimena aztertutzen?
Ta nekazari onak bezela era danean
Dagokiona neurrian gañez ez du artzen?

Adiskidea, beti zan zure adimentua,
Eten gabeko langille zintzo txit argia,
Irudimena zenduan berriz lur oparua,
Zeiñ lantzen bota zenduan gogoz izerdia;
Agatik ziñan, Soroa, egin aiñ ospatsua,
Zeren zu ziñan buruz soro bat ugaria,
Ta ala gaur jantzi dizuten koroi baliosua
Da zure lumak eiñdako lanak merezia.

Euskal Erria, 1902, XLVII

Bilboko ongietorriak Sarmientori

Orren dotore Argentinatik
Urten ziñean ontzia,
Gure aldera bazentozala
Artu ezkerro barria,
Noz etorriko begira estu
Egon da Bilbo andia,
Bere portua izan dakizun
Zuri ostatugarria.

Plaza orreri bertan sartzean
Agurra eiteagaitik,
Usetan diran kañonazoak
Bota dituzu bertatik,
Jotorriakaz zeintzui lagundu
Deutsen garaiak lurretik,
Erantzutean batak besteai
Zoli ta leial atzetik
Zarata onak jira eginda
Mendi askoren artetik.

Jentea zaintzen bazeunkan bere
Molle barrian ugari;
Galean eutsun jagon-lariak,
Señakaz laster igarri,
Euren bitartez bertatik Bilbon
Jakin zanean gauz ori,
Bezentozala ia urrean
Atsegiña zan aiñ andi,
Bear dan añan nire lumeak
Non paperean ezarri?

Ibaizabalen bazan ugari
Gorturik jarri artean,
Txupiñazoa, etxaplerua,

Baña aldikada luzean;
Banderea ta gallardetea
Batian eta bestian,
Ez da ikusi ontzirik alan
Jantzita beste batean,
Ez ikusiko bagara bere
Biziten berreun urtean.

Edozein eban ikaratuko
Bilbotik urten dabenak,
Konsul, Diputau, Gobernadore,
Gizonik eregienak;
Batzokietan diranak buru,
Damarik argituenak,
Ta albistarien zuzentzalletan
Izango ziran txarrenak?

Bai, askok urten deitsu Abrara
Joten musika soñuak,
Ta izentauriko Jaunezko aldra
Eskubidetan autuak,
Galaz jantzirik artzeko zure
Ain itxasgizon goikuak,
Antxe betiko anaiatzera
Doatzuz danak prestuak,
Etorriteko guztiak gero
Artzera Bilbon txaluak.

Ibaizabalgo urak doatzuz
Pozpozik laztandutera,
Bestetan baño aguruoago
Daroielako juera,
Santurtzek badau barrerik asko
Zu elduteaz urrera,
Txixia baldin ezpada poza
Ondarrak artu dabeena,
Ez da zoratu egin osoro
Portugaletede ederra?

Bizkaia izen daukan zubiak
Zurturik zaitu ikusi,
Esan gurarik etzaite arren
Irago nire azpiti,
Arriskueta etzaite jarri
Ez asko eta ez gitxi,
Obeto dozu toki orretan
Lo egin nasai egoki,
Damugarria litzateke miñ
Eitea zu lako bati.

Fabriketako tximinia askok
Barriz gaur dauke damua.
Apurrik bere burua,
Keiak egiten deitsue baña
Ongi etorri gozua,
Igorik gora artuteraño
Egan odeien lekua,
Esan nai dabe: «*bisi dedilla*
Fragata Arjentinakua».

Bost egunean izango dira
Fiestak asko aurrera,
Soñu, bazkari, zezenak eta
Ikusgei asko gañera,
Bizi daitean Sarmiento itz
Goitizen argi ederra,
Berau dalako Arjentinako
Seme eregi batena,
Lumadunetan zein zan argien
Presidentetan onena.

Ibaizabal, 1902, 32

Gure eguzkia amatau da!!

Eguzkiari aldi danetan bertsolariak
Goratu deutsez daukazan doe eregiak,
Illuntasunai gerra egiten dakuselako,
Iratzarturik lo eukezanai len begiak.

Poztuten ditu titiko seiñak bere argiak,
Poztzen umeak, gazte, garako ta zartuak,
Beragaz naste beroa bere dakarrelako,
Biziarentzat biak nai eta nai ezkoak.

Poztuten ditu landarak, erneagaz batera
Zabaldu lorai eragin euren kolkotxuak,
Pozgarrituden ekin geiago goisetan bere
Dirudiela perlakaz jantzi-ta kanpoak.

Poztuten ditu bizitzearen korrontak sartu,
Einda arbolai ipini arte bizkortuak,
Baita abere, piztia eta bizidun danak,
Zeintzuk illunez litzatekezan ondatuak.

Berak ipinten ditu kantari txoriak pozik,
Berak saltoka abere gatxik bagakoak,
Berak zuzendu bidez galduta aurkitzen zana,
Ta batez bere begiz ikusmen gitxikoak.

Ikusmen gitxi guk bere geunkan Arana, eta
Zuk dirudizu lege zarretan gure eguzki,
Ez dot ikusten kondairan zure izpi zorrotzai
Aurrez aur bestek eurai deutesenik gogor eutsi.

Bizkaia iñok lotu bagea zelan izan zan,
Zuk argitara emon zenduan liburuan,
Irakurrita daukaguzanak gordeko doguz
Ill arteraño biotz barruan ta goguan.

A da izar bat Bizkaiarentzat argitsuena,
Zuk ixetuta aurrerantza gu argitzeko,
Zuk añan ez dau bestek zabaldu euskal federik,
Izango ete da ondorik norbait bardintzeko?

Apostolu bat ziñan benetan, euskaldun ona,
Galdu dozuna bere on arren osasuna,
Euskalerrigaitik zuk galdu dozu bizia,
Baita ez gitxi iñola bere ondasuna.

Zeure Aberri maitegaitik dana emoten
Sabiñ, zu zara bardin bagako bat bakarra,
Izarrak asko badira bere goi urdinean,
Euren nagusi, nor da Arana, bat ezpada?

Bat edo batek izan bear dau an bere nausi,
Zuri bajatzun gure artean auxe gertau,
Zelan ez doguz zure doe ta on aiñ andiak,
Euskaldun utsok eurak egingo gaur alabau?

Odolez izan arren euskaldun, maketo antza
Berbaz zeunkala zenduanean ezagutu,
Mingaiña bere etziñan jarri oso ta garbi
Euskaldundu ta, egin artean gure maixu.

Zeiñ gitxik daben orrenbestean burua ausi!
Zuk legez gabak euskaldunduten zeñnek galdu?
Bagareala zerbait euskaldun uste badogu,
Zu zara Zentoi eta nanoak bakarrik gu.

O ezbearra eneban uste eriotzeak,
Tantai gazte bat alan botako zinduzala,
Negarrez gagoz gau eta egun zure anaiak,
Damuz gaur dago intziriaka Ama Euskera.

Ill jakolako semerik onen indartsuena,
Ausi besoan berak ekarren makulua,
Jausi ez dedin Ama ainbeste gizaldiduna,
Nor izango da Sabiñ añako morroskua?

Zentoi bat utsik nik ezautu dot euskalduna ta
Zeinbat ete da euskaldun danen kopurua?
Gorputzez zentoi bazan Altzoko mutill andia,
Biotzez etzan Aranatar bat burutsua?

Bera zan bada euskaldunetan agiriena,
Bera egin zan bazter danetan ezautua,
Euskal-legetan bera izan zan Eguzki argi,
Argituteko argi bagako gisajoa.

Bera ill arren ez dira illgo bere lumeak
Eskribiduta itxi dituzan gauz andiak,
Ze bide egin aurrerantzean bearko daben
Urratuteko maketoaren lokarriak.

Euskal erriko eguzkia zu Sabiñ zeu zara,
Iratzarteko erdaldun amesdun guztia,
Argitutean oso daukagun itsumendia,
Salbauko dogu Jaungoikoagaz Aberria.

Euskalduna, 1903, 316
Ibaizabal, 1903, 101
Euzkera, 1930, I

Gora gora Sabino gure izarra

*Durangoko euskaldun Batzokia
zabaltzen dan egunerako ipiñia*

Jigante edo zentoi andi bat
Izan da gure aldian,
Tolosak bere ondoan daukan
Altzoko erri txikian:
Baña zentoiak, seiñ da nanoak,
Jaio zirean errian,
Ez oi dabe nai bertan illtea
Badago bere mendian,
Altzoko andia ill zan legetxe
Jaio egin zan abian?

Beste zentoi bat bere izan da
Ordutik ona gurea
Ainbestekoa etzan gorputzez
Ariman parebagea;
O mingarria! nok sinistuko
Eban alako gauzea?
Azartu bere egingo zala
Egiten Eriotzea,
Adan duiñ zaar dan Agura azur-uts
Igar mamiñik bagea?

O! nozkoa dan bere azkora
Dana galtzairu zorrotza
Ebagiteko gure ain tantai
Zarden, luze, ta ez motza;
Zeñek zabaldu egiten euskun
Euskaldun utsoi biotza,
Zalako gure Moises sendo,
Izar, giari, ta Poza,
Gau illun itsu aren atzetik
Jagi dan legez gaur goisa.

Kantauko neukez gauza andiak
 Gaur Sabinoren gañean,
 Baldin benengo lengo sasoiari
 Gaztetasunaz soñean;
 Orregaitiño baña nik diñot
 Zerura begiratzean,
 Ikusten dala bera bakarrik
 Erri zalien artean,
 Argiz, ikasiz, jakituriaz,
 Besterik eztan bestean.

Egia da ta, diñot a zala
 Kristiñau onen semea,
 Ez deusatz gura txarto esan
 Galdu izen ta ondrea;
 Gois edo belu baña egiak
 Eroan oi dau berea,
 Egia zalea zala Sabino
 Nik daukat siniskerea,
 Egiagaitik izan zala bera
 Aberati zarra, pobrea.

Euskera Amaren Semerik onen
 Zeinbat burua zuk ausi
 Zenduan gabez eta egunez
 Bera egiñ arte ikasi!
 Tititik edan bagakoetan
 Nun? noz da? ta norikusi?
 Kain, nun ago ire inbidia
 Gaur bere bajakuk biki?
 Alperrak oi jok tatxau bai, baña,
 Nekeak bestentzat itxi.

Jaungoikoak nai ta alan izan zan
 Jesuititan azia,
 Orregaitik zan Euskal-ortuan
 Lora zuri bat garbia;
 Gerotxuago ezkonduetan

Senar bat maitegarria,
 Ilterakoan Jesusen lagun
 Zar ta ezagun andia,
 Orra or zen zan labor esan da
 Sabino miragarria.

Geiago ezin jaso zaikedaz,
 Gorago ezin eregi,
 Arranoaren egorik ez dot,
 Gorputzan daukat zarregi
 Nire agoak bakarrik oraiñ
 Arran ausi bat dirudi,
 Baña alan bere ots egiñ nai dau
 Bora goigora Euskadi!
 Eta Sabino gure izarra inoz
 Iñoz amatau ez bedi.

Euskalduna, 1905, 404

On Pedro Nobia Salzedo-kuari

Onore-aundiz mundu guziak
 Nobia Salzedo-kua
 Ospatu-beza altxarik-gora,
 Biyotz ta aozko kantua,
 Izarrak-ziar alkartzeraño
 Aingeru taldeen soñua
 Sutuba-zuben On Pedro-k beti
 Amore-biotzekua
 Leku danetan Jainkoaganonz
 Zuzentzeko erri dontsua:
Euskalerría, Euskalerría,
 Diran danetan maiteena,
 Oso gorde ta eskudatzea,
 Kontra-egiñik leenena,
 Umanta-gisan etsai-guziei;
 Au zan bere egiñ-goiena.

Eskuizkribua Azkue Bibliotekan dago

ERLIJIOZKO KANTUAK

Bariku Santu goixerako gomutaldi bat

Ecce-Homo

Orra, Jaungoiko, guztiz altsu ta itzalgarria!
Jakiturian neurri bagako baita onegia,
Gu salbetako gogo ta asmoa berak arturik,
Gizon egiña Dontzella Ama Mariagandik.

Orra! ikusi bere arpegi samur, biguna,
Sotill, baketsu, gozo, otzan, lau ta eztiduna!
Orra, justoen, baita aingeruen zoratzalea,
Ta pekatari damutuaren parkatzalea!

Suerte danak zuzenduteko giari izanik,
Orra! nun daukan gaur beretzako aukeraturik,
Gertaldi onik baperez ta bai, dana dongea,
Lauburu baten artu artean eriotzea.

Gaiztakeria guztiz oker bat gaur da jazoten,
Mesede asko artu dabenak dabe zauritzen,
Burutik eta beatzeraño mesedegia,
Zeiñ dan esker on ta alabantza guztien diña.

Nazaretoko Jesusek zer gatz ete dau egiñ?
Sekula iñor ez dan bestean kastigau dedin?
Bere oñkadak etziran izan mesedetsuak?
Bere aoko berba dan danak osasuntsuak?

Bestelan orra! ikusmen bagoitsu aurkitzen
Ziranak, zelan begi biakaz daben ikusten,
Gizon Jaungoiko onek egiñik mirari andia,
Dalako berau gauza guztien agintaria.

Dantzue gorra; ta egozanak beti muturik,
Illak legetxe berba bagarik beti ixillik,
Gaur diardue Jesusegaitik ondo esaten,
Bere mirari arrigarriak iragarriten.

Azkenez illak bere jagirik obietatik,
Agertu ziran gizon artera berta bertatik,
Jesusen deira orrei bizia jake etorten,
Eriotzeak bildur ikaraz iges egiten;

Pobreak bere Ebangelioz gaur argiturik,
Neke artean bizi oi dira pozez beterik,
Biotzez pobre direanentzat Zerua dala,
Zergaitik daukan Jesus Jaungoiko onek esana.

Baita aberatsak zabaldu dabez pobre artean,
Eukezan diru ta ondasunak euren mendean,
Jesusi pobre jarraituagaz beian munduan,
Gero beragaz bizite arren goian Zeruan.

Orañ Judegu esker bageak zelan azartzen
Zare orrelan, *ill bedi Jesus!* deadar egiten?
Alan ordaindu uste dozue Gizon añ ona
Mesede baño besterik egiñ ez deutsuena?

Begira bada! zelan dagoan ia amaitua,
Dana azotez urratu eta odol ustua,
Ukabillkadaz añ ezaindurik matralla biak,
Eta illunik eguzki ziran bere begiak.

Burua arantzaz ta gorputzean mantu bat zarra,
Kañabera bat gañera eskuan zetrotzat bada,
Burla ta barre egite arren deutsez ipini
Zeru ta lurra egin zituan Jaungoiko oni.

Eta alanbere etzare oraindik errukituten?
Etzare Jesus onegiagaz gaur samurtuten?
Etzare bildur bere odola eskatzen bada
Jausi dedilla zeuen ta umeen gañera dana?

O Erri gogor, madarikatu, legoetua!
 Asetu arte edaik odol bat errubakua
 Baña ondotoxo pagau bear dok pekatu ori,
 Erre, kiskaldu, auts biurturik, bertan danori.

Euskal Erria, 1882, VI
Euskalduna, 1901, 175

Octava de Santa Teresa de Jesús

Doatsua da biotz bat lilluraturik
 Pensatzen duenean Jaunagan bakarrik.
 Beragatik lagatzen duena guztia
 Ta Argan billatu bere poz eta gloria,
 Norberarekin berriz bizi dena aztua,
 Jaunagan duelako josirik gogua,
 Ala poz ta atsegiñez ditu iragoten
 Itxas ekaiztsu onen gora-beerak emen.

Euskal Erria, 1882, VII

Maria orban bagarik sortuari

Jaungoikoaren eskuetako bear ta lanak
 Alabagarri dudarik baga dira dandanak,
 Alabagarri izar, Illargi eta Eguzkia,
 Alabagarri gaba egun ta egun sentia.
 Alabagarri arraiñ, egazti eta pistiak
 Alabagarri bedar, lora ta zugatz guztiak,
 Alabagarri ura, aixea, lur eta sua,
 Alabagarri illuna, argia, baita Zerua.
 Alabagarri itxaso, ibai eta iturriak
 Alabagarri iñontz, lei, zurda eta euriak;
 Alabagarri zeruetako espirituak,
 Alabagarri euren kantu ta euren soñuak;
 Alabagarri baña obe bat egun onetan,
 Alabagarri bikaiñ bat dogu zeru-lurretan;
 Alabagarri besteak danok bere oiñetan
 Jarrita noa berau bakarrik gaur alabetan.

Alabau gura zindukedaz o Jaunaren Ama!
 Alabau gura emonda al dodan gloria dana,
 Espirituan baña igorik izarretara,
 Zeintzukaz dozun txit apaindurik zuk arpegia,
 Oiñok Illargiz, galanto Eguzkiz soña jantzia,
 Aingeru ederrez barriz inguru dana josia.
 Nok leukekean arpa bat oneek lako gozua!
 Nok leukekean mingaiñ dontzellak duiñ eztitsua
 Ai nik baneuka martiri baten biotz sutua!

Alabetako Erregiña bat erregiñena,
 Agintari bat; baña agintari zeru-lurrena,
 Emakume bat; baña emakume dan ederrena.
 Alabetako baña au ondo ni zer naz bada?
 Zer da nilako gizon gisaixo illun argala?
 Baldin naikoa mundua ez eze zerua ezpada?
 Zelan leitekez nire ezpanok izan guraiña?
 Zelan leiteke izan naikoa nire mingaiña?

Eta nun daukat biotza sutan bear dan aiña?
 O Ama! bada egidazu gaur dontzellen boza,
 Mingaiñau leundu, ezpanok meetu, sutu biotza,
 Alabau zaizan agertuagaz beraren poza.

* * *

Agur, dirautsu, beronek ume zoragarria,
 Agur, mingaiñak, Birjiña eder danen nausia,
 Agur, ezpanok, Egillearen egiñ aundia,
 Agur, begiok, begi guztien ikusgarria.
 Agur, sorreran Rakelak baño ederragua,
 Agur, sorreran Susanak baño garbiagua,
 Agur, sorreran Judit guztien Judit sendua,
 Ikaraz dar-dar gaur dozulako jarri infernua.
 Agur, sorreran gure Udabarri liriotsua,
 Agur, larrosa, krabelina ta jazmin gozua,
 Lora guztiak baño zu zara loriagua.
 Sorreran zara Tortola zuri guri guria.
 Sorreran dozu urrueta bat baña aiñ eztia,
 Sorreran zara doe danakaz jantzi jantzia.
 Sorreran Aita Betikoaren dana grazia;
 Sorreran zara berariz sortu Fenix liraiña,
 Sorreran zara berariz sortu zarean aiña,
 Sorreran zara berariz sortu aiñ garbi baña,
 Izan zaitean Berboarentzat Ama bikaiña.
 Sorreran zara Uso bat baña alako usoa,
 Ederra baña askoz oraiñdik ederragoa,
 Zure aotik ateraten dan zotin gozoa,
 Da Espiritu Santuarentzat txit gogokoa.
 Sortu baño len ziñan triseen poztutzallea,
 Sorreran barriz Jaungoiko baten maite maitea,
 Sorreran izan zarealako orban bagea,
 Sorreran bertan oiñpetu dozu Txerrendongea.

Eta azkenez sorreran zara alabantzea,
 Igarla danen eta Asaben esperantzea,
 Martiri eta Apostoluen ondra bete,
 Autorgilla ta dontzella santeen Irakaslea.

Nun topau leike beste bat zu duiñ onik Maria?
 Nun topau leike beste ume bat bardingarria?
 Begi bi oneek begira daien mundu guztira,
 Igoko neuke igo al balei gaur Eguzkira.
 Lurra ez ez aratu daidan izar-lekua,
 Ia an ete dan kriaturen bat orren dontsua,
 Baña badakit aztertu arren Zeru osua,
 Utsik gorago dala arkitzen Jaungoiko altsua,
 Utsik gorago dala aurkitzen Egilla aundia,
 Zagozalako aingeru koruz gora jarria,
 Jaunaz ostean oñetan dozu beste guztia,
 Abran, Isaak ta Jakoben ume zoragarria.

Euskal Erria, 1882, VII

Gabon kantak

*Goazen, goazen,
 Zer ete dogun billatzen
 Gaur Belenen.
 Aska baten
 Ume bat ei da aurkitzen
 Ume bat baña
 Umeen gaiña,
 Eguzkia bera baño
 Askoz dana ederrago.*

Belen inguru orretan
 Zer dakit zer dan gertetan
 Gau onetan,
 Aiñ modutan
 Aingeru taldak
 Egoz zabalak
 Zeruetatik lurrera
 Soñu ederrak jotera
 Datoz estalpe batera.

Goazen...

Estalpe zan arek beti
 Eta abereen toki
 Gaur dirudi
 Zeru bizi
 Durarik baga
 Biurtu dala,
 Nik beintzat alan dot uste,
 Bestelan ezin leiteke
 Batu aingeru ainbeste.

Goazen...

«Jaungoikoari gloria
Goietan», diñoie guztia,
Kantaldia
Ain aundia
Aingeruena
Zeiñen azkena
«Bakea daben kantetan
Lurrean gizon danetan
Borondate ondunetan».

Goazen...

Artzainak ziar mendian
An datoz nere eretxian
Bizkarrian,
Gaiñ gaiñian.
Kaiku esniak,
Bildotz guriak,
Intxaur, gaztaiak ugari,
Sagar, gaztañak ez murri,
Ekarten Jesus onari.

Goazen...

Gloria zelan Zeruan
Gloria dogu soruan,
Orainguan,
Bai neguan,
Gaurko Eguzkia
Jaungoikokia
Zeiñek ez dakus jaioten
Gaba dabena eguntzen
Ta Ama dontzella lagatzen?

Goazen...

O gauza arrigarria!
Mirarien miraria,

Zein egia,
Ze argia,
Igarla bada
Aurrez esana
Orra or bete betean
Estalpe zantar batean
Mesias lasto artean.

Goazen...

Poztu gaitezen gizonak,
Poztu zaiteze gaur andrak,
Poztu aurrak,
Poztu zarrak,
Eldu dalako
Gaur guretzako
Zorioneko eguna,
Nok dakarren osasuna
Geisorik geunkan mundura.

Goazen...

Ongi etorri, Jesus kutuna,
Ongi etorri, Jesus zalduna,
Ongi Jauna,
Ongi Leuna,
Zabaltze arren
Ainbat lasterren
Guri Zeruko atiak,
Zeintzuk geukazan itxiak
Dirala milla urtiak.

Goazen...

Euskal Erria, 1882, VII

Kurutzearen oñean dagoan Mariari

Maria da, bai, Jaungoikoaren Ama garbia,
 Maria bere tortola samur uso zuria,
 Maria iturri amodiozko bizi bizia
 Maria lora usaintsu eta dana eztia,
 Maria ekatx ondoko arku bakegarriya;
 Eta Maria gaur da ume bat errukarria.

Maria da, bai, agintarien gorenengua,
 Mariak dauka Iratargian oñen sorua,
 Mariak dauka Zeru altuan jazarlekua,
 Mariak utsik Eguzkizkoa bere mantua,
 Maria da, bai, Jaungoikoaren urrengokua,
 Eta Maria ikusten dot gaur larritua.

Maria da, bai, pasiño-lora, lora arteetan,
 Judea aldean ikusgarrien gois guztietan,
 Maria da, bai, perla añ zuri zurienetan,
 Maria da, bai, bedeinkatua emakumeetan,
 Maria ederren Jaungoikoaren begi bietan
 Eta Maria gaur larriena andra danetan.

Mariak beti negartiari erruki deutsa,
 Mariak dauka bidaztientzat beti laguntza,
 Mariak dau, bai, beti, gordetan ume bat zurtza,
 Baldin badago «Ama!» uluka bereganuntza,
 Eta Maria orra or bera, gaur zizpuruka.

Zelan, Maria, zakust or baltzez añ estalia?
 Zelan Siongo ateetan zagoz añ negartia?
 Zelan gelatik bakar bakarrik ona etorria,
 Illun jarriko dalako laster gaur Eguzkia,
 Ikuste ez arren billos billosik bere Nausia?

Zertako baña Kalbariora gaur igo zara?
 Zertako dozu añ bide latza irago, Ama?

Zertako dozu ikusi gura Bildots otsana,
 Gure okerrak zuzentze arren gaur ilgo dana,
 Abe orretan lotsagorrian errurik baga?

Nok sartu deutsuz ainbat ezpata orren zorrotzak?
 Nok erakutsi alako min ta oñaz garratzak?
 Jerusalemen sopinduteko negarrez autsak,
 Aisetan egan egiñik zure zotin mingotsak,
 Sentimentutan ausiteraño askoi biotzak?

Goldotaraño erdu, gaur, Eden, odol zalea,
 Ikusitera emen Ama bat penaz betea,
 Gura deutsuna orregaitiño parkatutea,
 Nai bazenduke zeure okerren damua artzea,
 Kurutz-oñean arinduagaz bere penea.

Erdu, bai, erdu, Salen nasai ta loaia, onera,
 Kurutz-oñean Dontzella oni begiratzera,
 Eta kurutzan ikusiagaz *Inri* berbera,
 Etzara jausten berta-bertatik auspez lurrera,
 Ama ainbeste samindu oni parka eskatzera?

Edola bere, erdu, arren, zu, Malen leiala,
 Baita Siongo dontzellak bere erdue bada,
 Erdu, zu, bere, Jesusen alde, Joane lastana,
 Ebanjelioz jarri dagizun zearo dana;
 Zelan dagozan ordu onetan Jesus ta Ama.

Begira, Joane, baldin badozu biotz sendorik,
 Ete dagozan iñon Seme ta Amau lakorik,
 Kurutzan bata, narru gorrian añ lotsaturik,
 Esku ta oñak iru untzegaz gogor josirik,
 Gaizki esalez eta borraruz inguraturik,
 Eta erdian Jesus ta Ama penaz beterik,
 Betiko Aitak baleukaz legez deslai itxirik.

Kurutz-oñean aurkituten da Ama gaisua.
 Kurutzeruntza jasorik dauka bere burua,
 Kurutzan dauka bere begien egon lekua,

Kurutzan dauka bere biotz ta bere gogua,
 Nai leuskiona emon, al balei, azken mosua,
 Eta al balitz beragaz antxe il gaur batua,
 Dalako bera bere Jaungoiko egiazkua,
 Dalako Aita, eta dalako bere Esposua,
 Dalako Jesus, erraietako bere Frutua.

* * *

Iya Jesusen begiak dira, Joane, illuntzen,
 An arnasea zelan doakon iya gelditzen,
 Ara burua zelan lurreruntz jakon jausiten,
 Orain arimak beste mundura iges egiten,
 Bizitzagiña bizitza бага dabela itxiten.

* * *

Bizitza бага or Lauburuan bizitza giña,
 Bizirik orra, bere oñean, Ama Birjiña,
 Bizirik, baña, gelditu arren gure Erregiña,
 Bizirik dago damuzko uretan ito eziñda,
 Bizirik dago; baña añ estu daukan zotiña,
 Iragarteko ez nazalako ni barriz diña,
 Gelditu nadin mutu bat legez isill-isilla,
 Esan dagien sentiezkorrak beronen miña,
 Eta Golgotan zer pekatua gaur dan egiña.

* * *

Ona dardaraz, lurra guztia ikaratua,
 Jesusen etsai izan dan asko an bildurtua,
 Egun erdian Zerua gaur da izan gautua,
 Orain Tenpluan kortina berez an, urratua,
 Izate dana begira zelan dan aldatua,
 Ta orra arrien, orra obien sentimentua,
 A da apurtua, au azkatua, illa biztua,
 Dana damua, dana estua, dana da izua,
 Izate dan ainbesteraño da larritua,
 Zeñek dirauskun ill jakola gaur, Jaube altsua.

* * *

Ill da danoen Egillea ta Jaube bakarra!
 O da, Maria, ill da zeurorren bizi laztana!
 Ill da, bai, ill da, sekula bere ilgo ez dana!
 Ill da a baña, etzakiguz ill, arren, zu Ama!
 Illten bazara zure Semea ill dan erara!
 Illtzaka, zelan ume zurztuok biziko gara?

Negar egizu kurutz oñean, nasaitu arte,
 Negar egizu, baña, ill бага, o Ama maite!
 Zerren Arbola orren frutuak jαιο ta ainbeste,
 Zeru zabalak egingo diran arimaz bete.

Negar egizu, negar, bai, Ama, kurutz-oñean,
 Negar egizu alargun legez bakartadean,
 Baña poz zaitetz, Ama Semeok, oñaz artean,
 Dozuelako gizona jarri libertadean,
 Demoniak eukana iya bere mendean.

Negar egizu, daukazulako zuk erraietan,
 Atsekaberik eskergeena ordu onetan,
 Baña poz zaitetz, Ama larria, onaz danetan,
 Bigarren Jesus zarealako modu orretan,
 Gure arimen salbaziñoko lanbideetan.

Negar egizu, lirio zuri Nazaretarra,
 Belendik eta Kalbarioko gañ onetara,
 Onatz danetan zendualako aurkitu narra,
 Baña poz zaitetz, zaitugulako zu irakasla,
 Zeiñ bide dogun erakusteko zeruetara.

Negar egizu arren dakidan Jauna samurtu,
 Negar egizu nik dodalako illik largatu,
 Negar, zu bere zaitudalako asko alatu,
 Negar, zergaitik sarritan egin dodan pekatu,
 Baña, oraiñ, ni, zelan benetan nazan garbatu,

Negar gura dot nik bere egin ta, Ama parkatu,
 Negar egunez, negarrez gabez, nai dot jarraitu,
 Negar artean negarrez nadin illik geratu,
 Negarrok, Ama, egite arren zuri leortu.

Revista Euskara, 1883, VI
Euskal Erria, 1883, VIII
Euskalzale, 1897, I

Amodio ederraren Ama danari Maiatzeko lorak

Zeñ miragarri dan
Goazen ikustera,
Edengo lirio
Maria ederra,
Eta lora zuriz
Egnik arua
Apaindu daiogun
Berari burua.

Lorez-lora zeñ gois,
 Uso txit zuriak
 Topetan dabiltzan
 Usaiñ pozgarriak,
 Agaitik Zerutik
 Zatorkuz zu egan,
 Gu poztzera Ama
 Zure amorean.

Zeñ miragarri dan...

Ilargi gañeko
 O Neskatilea!
 Larrosen Larrosa,
 Loren txit Lorea,
 Dontzellen Dontzella,
 Andren añ Andria,
 Ametan Ama nor
 Da Zu duiñ andia?

Zeñ miragarri dan...

O izan danetan
Goren gorengua!
Nok leuken zuretzat
Bear bestekua!
Amore bat sutsu
Gozo ta garbia,
Eskini daizugun
Maiatz loratia!

Zeñ miragarri dan...

Lirioz jantzirik
Bekokia eder
Mendi puntan Ill an
Goix dogu ikusten,
Dakarrelako añ
Soñeko gorria
Oriturik doa
Igex Illargia.

Zeñ miragarri dan...

Goixez añ gozo da,
Egunez argia,
Gabez izartsu ta
Iparrez ezta,
Zuretzat dalako
Berariz egiña,
Artu egiguzu
Ama Erregiña.

Zeñ miragarri dan...

Opa nai deitsugu
Azkenez biotza,
Zu zarealako
Beti bere poza,
Alabau zagizan

Ill guztian gogoz,
Soñu leun, eztiz ta
Berba neurtu gozoz.

Zeñ miragarri dan...

Euskal Erria, 1883, VIII

Euskalzale, 1897, I

Mariari bere sorrera garbian

Andra aundi bat
Zara munduan,
Barriz Zeruan
Erregiña,
Jaungoiko batek
Dontzella ta Ama
Mirari batez
Zu egiña.

Grazia danaz
Zara jantzia,
O zu Maria!
Edertoen,
Goixeko izar
Argia zara,
Poz-gei bakarra
Gizonaren.

Testamentuko
Zara kutxia,
Jazar-aulkia
Salomonen,
Bake-ostarku
Baita zara zu
Sasi ez dana
Suz erretzen.

Joseren zigor
Loraz josia,
Ate itxia
Erruari,
Zara sorreran
Asieratik,
Burua ausia
Luziferri.

Euskal Erria, 1883, IX

Jesus jaio barriari

Amalauduna

Palma leortuen kerizpe sikuan
Erromesa zelan dan atsedeten
Iturri leiarki bizi ta oztxuan
Basauntza sarri da urez asetzen.
Goixean goix dabez uda agortsuan
Loratxuak inotz tantak edaten
Bide galdudunak gau illun itsuan
Egunari deika dira egoten.

Illunpe onetan Jesustxo ederra
Izango zatxataz gaur Eguzkia
Izan zakidaz, bai, ene gidaria
Izan ez nakizun lengoa bera;
Izan egidazu, Jauna, errukia
Izango natxatzu leial aurrera.

Euskal Erria, 1883, IX

Mariari garbitzeko egunean

Arpegia badakar
Barrez egun sentiak,
Kanpoak Eguzkiak
Urrez badauz janzten,
Andrea, da zeurorri
Agur bat emon nairik,
Diralako goisetik
Guztiak jagiten.

Gaur emoten deutsue
Alboradea danak,
Txoritxo kantatzallak
Errama gañetan,
Euren txorrotxioak
Esan gura dabela,
Zareala ederra
O Ama, sorreran!

Errekatxo garbian
Kardintxai ezkoturik
Lumatxoak kizkorrik
Bajakez jarriten,
Maria, zareala
Guztizko egokia,
Galant miragarria
Dabe iragarten.

Larroseak dotore,
Lirioak arrorik,
Lurrinak isuririk
Dabe erakusten,
Sorreratik, Maria
Aren usain gozoa,
Bailo gozoagoa
Dozula botaten.

Bere zurtasuna
Beltxargak dau estaltzen,
Itxasoak gelditzen
Ondak bereala,
Zakusenean zelan
Zu zarean ederren,
Dontzellea dontzellen
Eta amen Ama.

Erregiñea zara
Edertasun danena,
Udarik galantena
Zugaz oi da zurtu,
Neguak iges egin
Infernuak gerria,
Eta bere anzia
Lotsarian galdu.

Baita uso politak
Zidarrezko errekan,
Deutsu zuri kantetan
Dabillala pozez,
Bakotxak bere txandan
Euren doe andiak,
Urteko lau aldiak
Eskinten deutsuez.

Zure oñatsai laztan
Deutse egiten astruak,
Dauka zure buruak
Izarrez arua,
Zeure oñen aulkitzat
Daukazu illargia,
Ta barriz Eguzkia
Da zure mantua.

Nai zaitue agurtu
Aingeruak Zeruan,

Kriaturak soruan
Gure alkarren leian,
Zeuroren sorreria
Loirik baga garbia,
Eta miragarria
Txit zalako izan.

Jaunak zinduzalako
Egiñ orren dontsua,
Orren bedeinkatua
Ta Beretzat Ama.
Agur, agur, milla agur,
Guraso orren diña,
Izateko egiña
Jaio ziñeana.

* * *

—Izanik zu, o Andrea!
Zorionez aiñ betea,
Noruntza, Emakumea
Zoaz gaur goix jagirik?
Goixaro orren txarrean
Otzak kkillik bidean,
Edur leituen gañean
Zeure Jesus arturik?

Zek zaroaz Salenera
Loirik ez da garbitzera,
Garbitasuna berbera
Baldin beti bazara?
Egun sentia goisetan
Ibar, lau, ta tontorreran
Ezpada aiñ ederra?

Zek zaoraz, o Maria!
Mota bagarik zuria
Uso edurrez jantzia
Tenplura garbi jarten?

Ez padot nik erreketan,
Eta euren korrontetan
Urik iñor begiztetan
Zu duiñ leiar joaten?

Zu izanik ederrago
Illargia bera baño,
Izar bat txit argiago,
Gaur, nai dozu garbitu?
Nun daukazu baltzunarik?
Nun oreiñ ta nun orbanik?
Nun loirik ta, nun motarik?
Nun dozu zek ezaindu?

Zu zara bai, zu Andrea,
Gaurko legetik librea,
Ta zure onoidadea,
Ezkuata gura dozu,
Beste andrakunien gisan,
Loitu bagarik seingintzan,
Zertan nai dozu Elixan
Andra garbia, sartu?

O Jaunaren Eposea!
Bere Ama ta Alabea!
Zeruko Erregiñea!
Arriturik naukazu!
Ikusirik zareala,
Legera, loien erara,
Erru bagea izanda
Borondatez umilidu.

Ez dakit agaitik bada,
Zeñ dan zurgarrien, Ama,
Umilltasun on ala,
Dozun garbitasuna,
Biok nabe lotsaketan,
Biok nabe kondenetan,
Nazalako arroketan,
Izanik loitasuna.

Umillen Irakaslea
 Egin naizu umilldea,
 Loirik bagako Andrea,
 Egin naizu garbia,
 Egin naizu loi au zuri,
 Umill eta garbiz zeuri,
 Nik dagizudan iduri,
 Andra utsik zuria.

Euskal Erria, 1884, X

Zorioneko egun bat aurtengo maiatzean

Arañegun goixeko
 seiterdiak aldian,
 nenbillan usaiñ artzen
 pozik ortu batian,
 loren loraz erramak
 nekatuen antzian,
 ikusten nituala
 lurra jo agiñian.

Larrosa batek antxe
 ziraustan aopian;
 «artu nagizu, jauna
 jarri naizun soñian»,
 zor neutsazan eskerrak
 emonik, ondorian
 esan neutsan: «badakit
 norentzat duiñ zarian,
 bada niretzat jaio
 duiñegi ziñean,
 alan Mariagana
 zaitut eroan biar,
 arek jarri zagizan
 beraren bularrian».

A! baña oker nabil,
 añ leku eregian
 zurbiltxo iduriko
 zuk dozu arpegian,
 zerren zure kolore
 eder orreen parian,
 agan miragarriak
 ikusiten direan,
 au gaitik obe dozu
 pitxlilleta artian,

agertzea burua
al daikezun bestian:
agana eroanda
damuz ill etzaitean,
guterrea sarturik
zeurorri biotzian».

Berbok zelan amaitu
asten da garrasian,
otska: «jarri nagizu
Andra orren azpian,
diñozun legez bada
ederrena lurrian,
nai neuke serbitzari
izan bere etxian».

Orrenbeste erregu
aditu neutsanian,
eziñ egonik gogor
ni neure biotzian,
asi nintzan arinka
elexaruntz bidean,
billatzera Maria
antxe bere jargoian;
nun nik auspaz etzunik
bere aurrealdian,
larrosa opatu neutsan
modurik onenian,
jarririk apaingarri,
eskumako oñian,
larrosen Larroseak
antxe euki dagian.

O egun doatsua!
neure bizi guztian,
erabilliko zaitut
begioen aurrian,
niretzat esleidua
zerren izan ziñean,

gaur dala iru egun
igaro dan astian;
eunki onen larogei
eta lauuko urtian,
Maiatza izentetan
dogun ill ederrian,
gañera zapatua
jansi zan egunian,
Mariak beretzako
auturik daukanian.

Euskal Erria, 1884, X
Euskalduna, 1897

Maiatzeko illean maiatzik ederrenari

Ill onetan dakust lora guritxua,
 Ill onetan pozez jaio barria,
 Ill onetan bere sabel eztitsua
 Ill au gozotzeko dau idigia,
 Ill auxe eurakaz añ da edertua,
 Ill auxe dalako eder zalia,
 Ill eder zale au alan apaindua
 Dontzella, eder baten da kerizia;
 Dontzella, danaren txit birtutetsua,
 Dontzella, danaren dana grazia,
 Dontzella, danaren beti ill loratsua,
 Dontzella, dontzellen miragarria.
 Dontzella, dontzellen goi ta gañekua,
 Dontzella, dontzellen jarraigarria,
 Dontzella ta Ama batera aurkitua,
 Dontzella Esposa bat eta bia;
 Dontzella au zalako artzeko Berbuak,
 Dontzella jareñik gure aragia,
 Dontzellatasuna iñoz galdu baga
 Maiatzik ederren zara Maria.

Euskal Erria, 1884, X
Euskalzale, 1897, I
Euskalduna, 1899, 143

Neskatillarik ederren danari bere sorrera guztiz garbiko egunean Amalauduna

Ondrarik geien gaur Neskatillari!
 Aingeru galant bat zergaitik baten
 Jatsi izan jakon, Zerutik berari
 Barririk onena ekarte arren;
 Berboaren Ama, izango zanari,
 Zerren Alaba zan, Jainko Aitaren,
 Esposatzat izan bear ebanari
 Espiritu Santu Jaungoikoaren,
 Pekaturik baga sortua dalako,
 Dontsu andrakume guztien artean,
 Graziaz beterik parebagea;
 Burua triskaurik aregaitik dauko,
 Lotsari gorrian beronek oiñpean,
 Infernuko Buru suge eskergea.

Euskal Erria, 1884, XI

Aingeruak Maria guztiz Santeari emon eutsan albista ederra

*On Arturo Campion ene adiskide maitte
euskeraz zale txito andiari*

Jordan dontsu ta Feniziaren artean dakust
Judea andi aberatseko Probintzia,
Ta Idumeako soru oparo entzutetsua
Palmak sortuten berez dalako ugaria,
Begira, zelan aruntz jasten dan galai bat egan,
Nun begiztetan daben etxe bat berezia,
Nundik urtetan dabeen errañu argi biziak,
Bertantxe bizi balitz legetxe Eguzkia.

Aiñ etxe argi agirikor ta zoragarrira
Ero-rik onen zeñetan bizi danagana,
Aixe olatu artean uger egiñaz arin
Doa Leandro albistalari zerutarra;
Ekusanean iya urrean nai eban lurra,
Piloto leial eta Mariñel aiñ azkarra,
Bere atzeko lagunai pozez azaltzen jake,
Esanaz: «gura genduan kaira laster gara».

Beltxargak, Kaistron ur leiarkia edan ondoan,
Nun oi dan pozez inguraturik bizi izaten,
Bere ondasun gordelekua au da abia
Ikusiaz bat laster asten da egatuten;
Modu orretan beraren zuri urrez jantziak,
Gabrielek dauz egatu nairik zabalduen,
Joteagaitik ainbat lasterren joian portura,
Zeñen argia goi zerurano zan elduten.

Jasten da Aingeru larrosa eder antz antzekoa,
Izarrez eta azuzenakaz arroturik,
Bere Erregiñ bizi zanaren etxe aurrean
Baña, isten dau Eskuadrea gelditurik,

Eta barrura bera sartzen da zabaldu baga
Jauregi atan ez leio eta ez aterik,
Eguzkiaren aldean argi diran begien,
Aurrean laster agertuten da auspezturik,

Belaunak bertan inketan ditu soru gañean,
Adoretan dau izatez gorputz illkor dana,
Luzbel arroa, nai ez ebanak goian adora,
Beste askoren gisan esanaz «Jauna zala»
Aurrean daukan kriaturea garbiro dazau,
Jaungoikoaren eskuko lanik onen dala,
Begiraturik aiñ edertasun argitsuari,
Zerren norbera izar biurtzen daben bada.

Abe, dirautsa Feniz galant ta lirain zuria,
Abe, Tortola apaintasunez ederrena,
Abe o! Uso txukuntasunez guztien buru,
Abera aldatu egin jatzuna Eba izena;
Abe, goigoian dan Abe ari deutzazulako,
Abe, egingo luma orrekaz gaur soñera,
Abe, abia zerren izango zarean Abe,
Betiko aitagan utsik kabitzen dan arena.

Abe, zerren zu zatxakozan txit zalegarria,
Abe bizi dan-ari orturik onenean,
Aixeen ego gañetan jira bira egiñaz,
Jarriten dala gar Aingeruen bizkarrean,
Abe arexek zukan, Maria, bizi gura dau,
Azuzena ta jazmintsu dozun baratzean,
Agur, Jainkoak gorde zaizala, Amagei eder,
Gizonen poz ta ene Erregiñ nor zarean.

Jainkoak, gorde zagiz graziaz beti betea,
Zuri bakarrik izan aiñ ona datorkizu,
Erru bagea beti garbia zarealako,
Izen onegaz zeruak deitu gura zaitu,
Gizonarentzat, zeñ pozgarri dan deigarri ori!
Zeñek grazia bearko deutzun maiz eskatu,
Grazia danen grazia leku zarealako,
Graziadunak egingo dozuz graziaztu.

Jauna da zugaz, neskaxa danen neskatilea,
 Bere izatez, bere almenez, bere aurkeraz,
 Jauna da zugaz, Dontzella zuri edur antzeko,
 Bere grazia baturik zure ontasanaz,
 Jauna da zugaz, nor dan Betiko egun argia,
 Bere betiko mesedeakaz lagunduaz,
 Jauna da zugaz, sortu ziñean une beretik,
 Bere antzeko arima duiñ bat emonagaz.

Zugan dagotzun berorrek nai dau orain, Andrea,
 Bere guraso aurrera izan zakiozan,
 Gaur arteraño egiñ bazaitu graziaz geien,
 Bere amatzat andretan zaitu begiztetan,
 Berak, nai zaitu zeru lurretan jarri Erregiñ,
 Berak gura dau zeurorren seme umill izan,
 Zeurorren Seme bada Aitaren gloria izaten,
 Gizonduko da Berboa zure erraietan.

Bedeinkatua, andra guztien artean zara,
 Aingeru danak baño bere zu, dontsuago,
 Bedeinkatua zeure sorreran ziñean legez,
 Aurrera zian bear ez dozu gitxiago,
 Bedeinkatua, zergaitik iñoz ez dan ikusi,
 Zugaz, zuregan, zugaitik dana gaur egingo,
 Dontzella garbi zarean legez, Neskatilea ta,
 Ama, batera, zarealako zu izango,

Mandatari aiñ miragarria ikusitean,
 Ikaratzen da Dontzella umill txit garbia,
 Ikaratu zan esan eutsazan alabantzakaz,
 Ez ebalako sinisten zanik aiñ andia,
 Kolorgatu zan, alako izar errañutsua,
 Ezagaturik goitarra zala Mandataria,
 Bere soñera, albista eta modu onagaz
 Geratuten da oso arri ta zur Maria,

Ez ikaratu, (esaten deutsa) zerren Maria,
 Zuregan dauka Jaunak begia ezarria,

Zure erraietan izango dozun Seme Jesusek,
 Zeure odolaz artu bear dau aragia,
 Jaungoikoaren Semea deitu egingo jako,
 Nok euko daben aulki Dabiden jartokia,
 Baita Jakoben etxean bere aginduko dau,
 Azken bagarik izaten dala Nagusia.

Euskal Erria, 1885, XII

Bizkaitarrak Iziarko erromeriyen kantetako berba neurtuak

Kantarteia

*Ondarroatik Iziarrera
Sinispen bizi bategaz
Amaganako amudioak
Isioturik garuaz.*

*Itxas gizonak Debaruntz duaz
Batel ederren ganetan,
Liorrekuak oñaz aldraka
Ama laztana billetan.*

Guezan Iziarrera,
Guezan, arin guezan,
Juan baga gelditu
Iñor ez gaitezan.

Maria an daukagu,
Itxaroten guri,
Bisita bat gaur egin
Daijogun berari.

Gure mendietako
Zeinbat tontorretan!
Bere bizilekuak
Diran begiztetan!

Begoñan, Arantzazun,
Oron ta Antiguan,
Baña gaur darabilgu
Iziar goguan.

An bere daukalako
Etxia Marijak,
Guezan Iziarrera
Zar eta gaztiak.

Begira zelan andik
Daguan begira,
Gau eta egun zoli
Itxaso zelaira.

Truju ekatx dongakaz
Olatu artian,
Euskeldun mariñelak
Galdu ez deitian.

Agatik guk daukagu
Jarririk ustia,
Bera dala guretzat
Anparu guztia.

Azken agurra

Agur, bai Iziarko
Agur gure Ama,
Agur itxasgizonen
Pozezko izarra.

Lior zaliok agur,
Dirautsugu Andria,
Agur, bai Iziarko
O! Ama guria!

Agur, geure biotzok
Zuri eskinirik,
Bialdu gaizuz Ama,
Gaur bedeinkaturik.

Lurrian gura dogu
Zure ume izan,
Zeruan gero beti
Ikusi zaiguzan.

Maiatzeko illean Jaungoikoaren laztanari

Kantari mistikor onen bizileku umillera
Izarrerri goitik erdu, etorki argitsua,
Nire arimeak batu begio arnaseari
Ur korront garbi, ugari, gori ta galdatua.

Megope jainkotarra erdu, erdu egan beera,
Biotz onek gura zaitu, soillik ez dau taupa eiten,
Bidasti onek nai zaitu, erromes onek egarri,
Kantatzalla onek deitsu gogoz benetan deitzen.

Kantau gura dodalako ez munduko gloriarik,
Kantau nai arren ez kantau, lureko ondasuna,
Kantau; baña ez betarren azaiña ta kondairarik,
Zerren onelako kantik uts daben goitasuna.

Ez dot gura nire kantok jardun daitezcan lorakaz,
Lorak kantau daien nai dot, kantau gura dodana,
Danak kantau daien nai dot kantageirik gozoena,
Ondraurik Dontzella garbi kantagarrien dana.

Kardintxak erramen puntan txistueta zoliakaz,
Jaunaren gloriak pozez kantauagaz batera,
Kantau daian, kantau nai dot, txorrotxiozko kantakaz,
Kantageien kantagei dan Ama baten izena.

Mitxilleta jirazale, gorrizka urrez jantziak,
Terziopel ta granazko egoak zabaldurik,
Agurtu ta bedeinkatu, begi Dontzell aiñ dontsua,
Dontzel onek daukalako sortitza zoraturik.

Dontzell oni emon beio zurtasuna azuzenak,
Lora Eguzki zaleak eskiñi modestia,
Tulipan zarden zuzenak eguzkiaren islia,
Bioleta umiltxoak gozotasun ezta.

Lirioak emon beio Dontzella oni lurruna,
Errurik eza begio aleliak saritu,
Nardoak, klabeiñeak, platano ta larroseak,
Altarea apaindurik Dontzell auxe goratu.

Iparrak Dontzella oni, loren usaiñak dakartzaz,
Palma ta iyak eskiñten zizpuru arintxoak,
Aixeak putx ots biguna, mendiak edur pilloak
Emon beioz koral, nakar ta perlak itxasoak.

Izarrerriak begio oiñ azpitik jira egiñ
Edertu beioz galanto matrallak goix gorriak,
Odeiak egin aulkia, Illargiak oiñak jantzi,
Jaunak koroia atondu, pabelloia Eguzkiak.

Kantau bei danak Maria, bedeinka beie Jaunaren
Eskuetatik atera ziran egiñ guztiak,
Zeruetan aingeruak, eta lurrean justuak,
Bero, otz, intz, ur, Eguzki eta izar argiak.

Bedeinka beie irestu, oñaztarri ta lañoak,
Lanbro, trumoi, indriskata truju eta ekatxak,
Izotz, zurda, lei ta txingor, euri, bisuts, zaparradak,
Argi, illun, arrats, egun, osgarbi eta gabak.

Bedeinka euren Erregiña baso, solo ta mendiskak
Landara ta bedartxoak erneagaz batera,
Itxaso, ibai, errekak, iturri patiñ aintzirak,
Landa, zelai, ibar, larrak, euren Ama ederra.

Abere otzanak eta donga, bizi, sor, uzuak
Egazti, arrain, piztiak, bedeinkatu Maria,
Goi goietan Serafiñen soñu kantik entzun bitez,
Zeruetan izan bedi Santuen gaiñ jarria.

Bedeinkatu bei seaskan, ume zurtzak kurriskada,
Itxasgizonak bagetan, alarguntzan zotiñak,
Aterik ate dabillen, eskekoak ogi billa,
Nekazariak soloan, mendietan artzaiñak.

Geixo danak deitu beio erien osatzalea,
 Katigu aurkitzen danak, itxien erospena,
 Atsekabez dagoanak, bere izar pozgarria,
 Ots egin pekatariak, nun daukan parkarnena,

Begiraunean dalako usotxoaren antzera,
 Aingeruak baño dauka ohea arpegia,
 Eguna jaiotzan baño askozaz da ederrago,
 Bere duiñ pozgarri ez da goixetan Eguzkia.

Txito eder dan Dontzell au, jaso daigun gora, gora,
 Benetan guztiz Santea, Berboaren Ama da,
 Mututu mundu guztiak, ill onetan egin danak,
 Alegiña ondretako Jainkoaren Laztana.

Euskal Erria, 1885, XII

Zeru-lurren egillea Jaungoikoa

Dantzudanean gitarraren bat
 Ederto dabena joten,
 Eta alkarregaz bere kordelak
 Okastan bardin soñutzen;
 Naiz ez ikusi nok joten daben
 Lotsatuko naz esaten
 Soñulari on argien batek
 Dabela eskuztatuten?

Erlojutxo bat bere badakust
 Gelditu baga doiala,
 Burpill bakotxak urrengoari
 Zintzo laguntzen deusala;
 Eta orduak marketan bada
 Utsik bagako leiala,
 Erlojugilla on batek ez dot
 Usteko egin ebala?

Untzi bat bere itxas zelaitik
 Baldin badogu ikusten,
 Ekatz artean salbauta kaira
 Garaitzaz zelan datorren;
 Alako gauza uste bagea
 Dakusgunean jazoten,
 Pilloto on bat zala gidari
 Bildurtuko naz azaltzen?

Dakusdanean eikidatzar bat
 Oso ta guztiz ederra,
 Erara ondo bere zatiak
 Utsik iñon ez dabela;
 Beian, gerrian, azkeneraño,
 Modu berean doiela,
 Zeiñek ez dazau maisuren batek
 Moldauko ebala orrela?

Gitarra, erloju, ontzi, zein obran,
 Premiña bada maisua,
 Etzan bearko orren ederrik
 Egingo bazan mundua?
 Etzan bearko obetoago
 Egingo bazan zerua?
 Etzan bearko nai eta nai ez
 Norbaiten esku altsua?

Nun da bestelan soñualdi bat
 Berez egoki sortua?
 Nun da berezko erlojurik ta
 Ontzirik berez nun dua?
 Nun da berezko eikida onik?
 Nun? Nun ezer berezkua?
 Zeru ta lurrik etzan izango,
 Izan ez bazan Jainkua.

Euskal Erria, 1885, XIII

Euskalduna, 1898, 102

Ama Birjiña Aranzazukoari kanta

Zoazte urruti gaur neregandik
 Munduko gauzen arretak,
 Zerukoetan nai duelako
 Gozatu nire biotzak;
 Eta kantau Birjiña bati
 Gloria eta alabantzak,
 Baña nun ditut orretarako
 Egoki datozen itzak?

Billa dezagun, nere begiak,
 Kanta berri onen gaia,
 Alabatzeko mendi zale dan
 Birjiña miragarria;
 Baña ez dakust besterik emen
 Arkaitza eta mendia,
 Oiek bearko digute eman
 Itzaldi onen sustraia.

Ez da mendirik, aiñ gitxi aitzik,
 Doai onen bat gaberik,
 Euskal-errian guztiak daude
 Ondasun aundiz beterik;
 Batzuek menast ugariakin
 Barrundik aberasturik,
 Eta besteak milla iturriz
 Gaisoak osatu nairik.

Mundu guztiak egi andi au
 Ezagaturik txit dauka,
 Argatik dator jendea onuntz
 Osasun billa pillaka;
 Bedeinkatua izan dedilla
 Mendia, nola arkaitza,
 Nun osasunak gaitz zitalari
 Kendutzen dion garaitza.

Bedeinkatua berriro diot
 Orrelakoxe mendia,
 Ta milla bidar alabatua
 Baldin ango iturria;
 Gaixo mueta guztientzako
 Balitza osagarria,
 Gizon guztiak edan dezaion
 Ur aih estimagarria.

Zergatik danok geran argalak
 Animaz edo gorputzez,
 Bietan sano edo sendorik
 Ez da billatzen, ez, errez;
 Eder galantak izanagaitik
 Gizonak asko azalez,
 Beren biotzak, zenbat alditan
 Egon oi dira naigabez?

Naigabez daukat, nik anima ta
 Larri barrundik gorputza,
 Orregatikan iturri artan
 Osatu nai det biotza;
 Maria dala maiz aditu det
 Larri ta estuen poza,
 Gure bizitza, gozotasun ta
 Baita gañera esperantza.

Berbera dala, Elizak dio,
 Ur bizien iturria,
 Nundik irtetzen ez dan besterik
 Zorion eta grazia,
 Au edateko nere animak
 Daukalako egarria,
 Billa dezadan iturri on
 Beragan daukan mendia.

O! mendi santu goian dezuna
 Ur bizien iturria,

Igoko dizut gallurreraño
 Naiz da nik bota izerdia,
 Asetu arte nere animan
 Dedan egarri andia,
 Zein dan gaur bada bisitatzea
 Arantzazuko Maria.

Atozte, korri, nerekin nasi
 Gaiztoak eta zuzenak,
 Atozte gaixo, atozte eri,
 Elbarri eta errenak,
 Atozte itxu, gorputz gelditu,
 Eta beartsu den denak,
 Baita atozte, demonioak
 Barruan dituzutenak.

Arantza baten gañean orra,
 Guretzat laguntzallea,
 Pekatarien igesleku ta
 Gaixoen osatzallea;
 Gorputz gelditu ta errenentzat
 Berau da ibillpidea,
 Demonio aih amorratuen
 Izu ta aienatzallea.

Jaungoikoaren urrengo dauka
 Alako al izatea,
 Zeruan eta lurtean da au
 Gauza guztien jabea;
 Mesede danak egiteko du
 Gizonai eskubidea,
 Jaunak berberak zuen eginta
 Grazia danez betea.

Graziaz sortu, graziaz jaio
 Graziaz bizi erazi,
 Graziaz i ta, graziaz piztu,
 Eta zerura eraiki,
 Jaungoiko baten grazia dana

Au da zuena irabazi,
Beraren Ama izateraño
Bakarrik zuen merezi.

Jesukristoren, O Ama diña!
Bertute danen lorea,
Oien egarriz bizi danentzat
Iturri agor gabea;
Ona baña gaur izan naizan bat
Ur lizunduen zalea,
Begira zazu, nola gaixotu
Dedan anima nerea.

Aurrera baña, Ama, nai ditut
Edan ur garbi biziak,
Zeintzuek diran Zu, guregana
Isurtzen zauden graziak;
Beste gauzarik, zer egingo du
Zu bezelako iturriak?
Zoriondu ta sendatu baño
Gaixo ta pekatariak?

Gaixo guztien, o osasuna!
Etzinik zure oñetan,
Otsez naukazu nagoelako
Gaizki sentidu danetan;
Laguntzeko zu, Ama bezela
Guri ditugun premietan,
Badakit ondo ziñala irten
Arantz arbola orretan.

Ortxe zakustaz, Paradisuko
Arrosa eder gorria,
Zure usaia beziñ gozoa
Ez da sekulan ezta;
Dirudizu bai, arantz arteko
Lirio zuri zuria,
Mendi arte ta ibarretako
Lore bat miragarria.

Zu zera Feniz eremu edo
Bakarlekuen zalea,
Erreka bizi baten ondoko
Uso beltzune gabea;
Irten ziñana iragarteko
Euskaldun danai pakea,
Zu zeralako gure erriko
Oztarku pakegillea.

Pakea bada gorde zaiguzu
Euskaldun erriko onra,
Baña pake bat jaungoikozkoa
Kristau guztientzat ona;
Zorioneko izan gaitean
Erbeste onetan ala,
Eta zeruan zu alabatzen
Arantza gaiñeko Ama.

Euskal Erria, 1885, XIII

Ama Birjiña Aranzazukoari agurrak

*Agur, Arantzan zauden,
Ama ta Birjiña,
Gure euskal errian
Zera Erregiña.*

Euskal-erriak dauka
Ama bat sendoa,
Zein zeran zu Birjiña
Aranzazukoa.

Agur etc.

Zuregan daukalako
Beti esperantza,
Gaur daño baten ere
Etzaio izan utsa.

Agur etc.

Argatik dago beti
Zugana dearrez,
Iñoiz isildu gabe
Egun eta gabez.

Agur etc.

Estutasun danetan
Nun billatu poza?
Begiratu-ez-izan
Ama Zuganuntza?

Agur etc.

Zuregandik kanpora
Lurrean zer dago,

Negarra, suspiroa,
Lazeria baño.

Agur etc.

Nun nai galdu-mendia,
Nun nai arriskua,
Eman zaguzu, Ama,
Zuk arren eskua.

Agur etc.

Berari itsatsita
Ez dago beldurrik,
Alperrik infernua
Kontra da jaikirik.

Agur etc.

Dana azpiratuta,
Dana puskatuta,
Dana utziko degu
Oiñpean sartuta.

Agur etc.

Aintxiñatik daukazu
Alasen sartua,
Luzifer danen buru
Audituko arrua.

Agur etc.

Alperrik oraiñ dabill
Andik irten nairik,
Baña izango zaizka
Indarrok alperrik.

Agur etc.

Zergatik zure kontra
Eziñ dezakean,
Infernuak garaitzik
Iritxi lurrean.

Agur etc.

Zeradelako Jaunak
Alasen egiña,
Etsaiak menpetutzen
Izateko diña.

Agur etc.

Guk ere ala, Ama,
Garaitu ditzagun,
Azken asnasa arte
Zakiguz Zu lagun.

Agur etc.

O munduko denporea!

Ikusi neban bein bada
Gabez lotan nengoala,
Egan agura guztizko zar bat
Usoa legez joiala;
Zer zan nik ez nekiala,
Itandu neutsan nor zara?
Erantzun eustan nor zara?
Erantzun eustan «beti joan ta
Biurtuten enazana».

Sustoz iratzarri nintzan,
Zer bear ete zan izan
Agura arek esan eustana
Biotzean sartu jatan;
Zelan joan zeitekean
Urrinduaz beti egan,
Geiago onuntz itzuli baga
Ezin asmau izan neban.

Gauza guztiak jirea
Eukala neukan ustea,
Gaur Eguzkiak igex ein arren
Dauka biyar etortea;
Amaitutean urtea,
Barrero dator bestea,
Mundua sortu zanik geiago
Au da betiko kantea.

Esan ezkutapentsua!
Agiureak aitatua,
Asmau ezinda gaba guztia
Irago neban osua;
Zer zan ez biurtzekua
Atera ezinik kontua,
Neure buru au egunerako
Jarri jatan zoratua.

Aztertu eta aztertu
 Ustez neban nik aurkitu,
 Etzan ikusi neban gauzea
 Ez gizon, ez ta aingeru,
 Ta gitxiago deabru,
 Orretan nago seguru,
 Gaiztoen antzik iñondik bere
 Ez neutsalako asmadu.

Nozbait bururatu jatan
 Zelan guztizko zarra zan,
 Adanek aña urte beukala
 Ziertu daiket nik esan;
 Agaitik modu orretan
 Nai ta ez bear ak izan,
 Denporean irudi bizi
 Gizon zar baten itxuran.

Egiten dabeela jira,
 Gau-egunak ikusi da,
 Baña denpora joandakorik
 Noz atzera etorri da?
 Neure begiak begira
 Ezker eta eskubira,
 Nire guraso izan ziranak
 Egun onetan nun dira?

Joan bai, ta etorri ez,
 Askorentzat da uts legez,
 Denporak igex egiñagaitik
 Damurik artu baperez;
 Au etorri arren berez,
 Ezin geratu indarrez,
 Ez irabazi bein galdu bazan
 Urтуagaitik negarrez.

O munduko denporea
 Zure balio andia

Bardinduteko ez dira gauza
 Ez zidar eta urria;
 Askoren maitegarria!
 Enetzat bildurgarria!
 Zara zorion edo txarrera
 Garoazuzan zaldia.

Euskal Erria, 1885, XIII
Ibaizabal, 1902, 3

Maria guztiz santeari bere sorrera garbiko egunean

Zure sorrera garbia
Kantetako egarria
Aspalditxoan daukat,
Zeñetarako grazia
Ustez orain jatsi jat.

Urrin joan jat penea,
Poztasunez naz asean,
Gañez atsegiñagaz,
Nago aiñ alegerea
Zure sorrereagaz.

Zaituzala alabetan
Zeru urdiña dot sometan,
Ta nik bere zatia
Euki dagidan kantetan
Iya nago asia.

Kerubiñak goi aldean
Kantuz osoro betean
Dabe dar dar ipinten,
Nik bere Ama maitea
Deutset lagun egiten.

Kantetan dau Illargiak,
Baita izarrak guztiak,
Orain zure sorrera,
Baita nire ezarriak
Oi dau euren antzera.

Goixetik egun sentiak
Ondorengo Eguzkiak
Gaur dabez kantau pozak,
Bardin diran gurariak
Daukaz nire biotzak.

O! Ama neure nerea!
Zara perletan perlea,
Zeruetan galanten,
Asko da zu ikustea
Ezautzeko nor zaren.

Txito zara leun garbia,
Dan legez Ipar ezta,
Gozatuten dabena
Zizpuru garratzgarria
Arratsak dakarrena.

Ain zara guri guria,
Baltsamu osagarria,
Bularreko zauriak
Ama errukiz jantzia
Ondu idazuz guztiak.

Luziferri bildurgarri,
Munduarentzat pozgarri,
Jazmin usain onduna,
Lanpara bat argigarri
Eguntzen gaituzuna.

Zeruak zure gloriak
Lurrak garaipen andiak
Gaur deutesuez kantetan,
Nik bere neure neurriak
Jarten dodaz orretan.

Zergaitik zuri kantetan
Nazan oso zoraketan,
Zerren zure sorrera
Aita Adan-en umeetan
Bakarrik dan ederra.

Euskal Erria, 1885, XIII

Gure erosla edo errendentorearen jaiotzan Zerutarren piestea

Diamantezko ateak
Zeruak dauz zabalketan,
Bake ta garaitz banderaz
Balkoiak orniduten;
Eguzkizko ustaiz jantzi
Jauregiak leioetan,
Alako klarin zoliak
An dabez soñututen.

Eiorik tela me piñak
Zeruko euntegietan,
Eskuadra egodunak
Soñean dabez jazten;
Areen zuritasunagaz
Edurra da lotsaketan,
Zerren zuri izatean
Ez deutsan irabazten.

Jazintoakaz politu
Ditue euren egoak,
Amatiste, zafir eta
Esmeraldaz gañera;
Izar txikiz egin dabez
Girnaldeta eta aroak,
Urrezko kartxetak jakez
Lepotik jausten beera.

Egindako koroioakaz
Jantzirik euren buruak,
Uleak astintzen jakez
Putz eginik aixkak,
Ezpata biurtzen dabez

Zeruko Argi sutsuak
Urrezko errañu zorrotz
Ingurura boteak.

Rubi eta topazioz
Soru leun bitxituetan,
Leiarrez plazetatik
Doaz aurrera aurrera,
Eskuadra zerutarrak
Otslankai ots ezietan,
Betiko ateetara
Aurkeztu egitera.

Oneek dagoz margarita
Eta urrez apaindurik,
Nun aurkitzen dan glorien
Iturburua Bera,
Norentzako ez dagoan
Iñon leku ezkaturik
Ikusi ezingarririk
Gureztat dan legera.

Bere aurrean egoak
Laster dabez apalketan,
Argiaren arpegia
Dabenean ikusten,
Zabalduten dituana
Gloriak goiko saletan,
Gaur diranak iñoz baño
Obeto erakusten.

Dirudie dagozala
Jantzirik danak izarrez,
Itxarondako Umea
Jaio izan danean,
Dontzell Amaren altzoan
Aurkitzen dana negarrez,
Bizi dala atsegiñez
Aitaren bularrean.

Zerutarrak gura leukee
 Betiko Aitaren baimena,
 Jatsiteko ikustera
 Zapietan bildua,
 Egitada aiñ andia
 Guretzat asi dabena,
 Betetako ustu ziran
 Goiko aulki pillua.

Bekokiaz egitean
 Gura eben señailea,
 Noz egingo ete eutsen
 Egozana begira,
 Bereala eskerturik
 Egindako mesedea,
 Zerutar egatzalleak
 Beruntz asiten dira.

Urratuten dabez egan
 Esferarik galantenak,
 Txilibitu ta danborren
 Soñu gozo artean,
 Esfera orrei kendurik
 Bitxirik onen onenak,
 Jaiotako Umeari
 Eskinteko lurrean.

Bardin dabez Urdiñean
 Izar asko atrapetan,
 Lasto gañeko Seiñari
 Aurrean ipinteko,
 Eguzki izpietatik
 Ederrenak arrapetan,
 Aprill-Maiatz loratiak
 Diranak egiteko.

Airetan botaten dabez
 Pomo urregorrikuak,

Ain datoz alegere ze
 Egodun doatsuak,
 Disparetan dituezan
 Su bizi eta gartsuak,
 Gabe eguntzeko dira
 Eguzkia lakuak.

Inguratzen dabe koba
 Ondasuna dagona,
 Lurrezko dan gizonaren
 Beloagaz jantzirik,
 Eguzkien Eguzkia
 Eta Argi dan agana,
 Guztiak auspetzen dira
 Umilidadez beterik.

Zabalduten dira gero
 Astindurik Nunzioak
 Ego zuri, ori, urdin,
 Arre, berde, gorritzak,
 Airez uger dakienak
 Balira legez usoak
 Artzaiñai iragartera
 Pozgarrizko albistak.

Jaio dan Erosleari
 Jasorik gloria diñak,
 Aingeru alegereak
 Txit ederto kantauta,
 Ama Semeakaz daukez
 Euren gaurko atsegiñak,
 Beraz eroturik dagoz,
 Besteaz zoratuta.

Euskal Erria, 1885, XIII

Lora guztien loreari

*Loren lurrenagaz
Zugana Maria
Eldu dakizula
Gure eskaria.*

Maiatzean Eguzkia
Ederrik jaku jagiten
Sortitza sekula baño
Galantago da jantziten
Mariari amorea
Gizonak deutse eskinten.

Loren lurrenagaz...

Maiatzeko gaba zelan
Deseiten daben argiak
Gure illunpeak ditu
Argitzen bere Mariak
Bialdurik arimara
Erraño meezko izpiak.

Loren lurrenagaz...

Ongi etorri dirautse
Maiatz-goisari txoriak
Arrorik deutse urteten
Bidera lora guztiak
Eta Mariari kantan
Kristinau onak gloriak.

Loren lurrenagaz...

Maitatu fede sendoaz
Maitatu daigun Maria,
Izen an duiñ gozo ez da

Ez nektarra ez ezia
Beraren irri-barrea
Da niretzako bizia.

Euskal Erria, 1886, XIV

Amodio ederraren amari

*O Maria lora, lora guztietan
Sekula maiztuten etzareana,
Zugaitik jadtixi daigula frutua
Amodio gozo gozoarena.*

Landararik liraiñ eskertsuenakaz
Lorategietan galanten zara
Amodio garbi ederraren Ama
Eztitasunezko ortu bakarra,
Zure sabel guztiz zorionekotik
Jaio zan lorarik egokiena,
Zugaitik jadtixi daigula frutua
Amodio gozo gozoarena.

O Maria lora, lora guztietan...

Ezkutapenezko landa loratsua,
Semeak deusuez gaur alabantzak
Kantetan poz pozik samurtasunagaz
Edertasunezko zure garaitzak.
Zinamomo-aren dozu usaiñ ori,
Galantasun ori *franzesillena*,
Zugaitik jadtixi daigula frutua
Amodio gozo gozoarena.

O Maria lora, lora guztietan...

Zedroa legetxe eregiten zara,
Palmea-ren gisan goruntz aziten,
Platanoa legez baita zabalduten
Zipres-en antzera goian amaitzen;
Orregaitik gozuz zuri kantetara
Igitu Amarik maitetsuena,
Zugaitik jadtixi daigula frutua
Amodio gozo gozoarena.

O Maria lora, lora guztietan...

Sortueran zara *lirio* zuria
Seingintzan *betiko-lora* polita,
Eta *sensitiba* bizitza guztian
Pasiñoan zara zu *bioleta*,
Barriz biztueran karminiaren gisan
Larrosa gorrien antzekoena,
Zugaitik jadtixi daigula frutua
Amodio gozo gozoarena.

Euskal Erria, 1886, XIV

Kantabriako larrosea

**Euskal-erriko patroneari
bere koronaziñoko egunean**

Aranzazuko Izar txit eder
Errañutsua,
Zeru goietan Jaunaren urren
Zagozana,
Parkatu-idazu lira motel au
Gaur, azarturik
Jasoten badot zure leku goi
Orretara.

Bedeinkatua, o! Euskal-erri
Berdez jantzia,
Zergaitik dozun itxaropen-gei
Aiñ altsua,
Zein dan Zeruko Erregiñ eder
Ama maitati,
Aranz artean lanosa gisan
Agertua.

O! loren lora, nire kantu au
Arren amorez,
Ontzat artu-izu, abegi argi,
Eta txeraz,
Obeagorik, moldau, ipiñi,
Ta atonduteko
Dagotzun eran kantau daizudan
Duiñ ezpanaz.

Euskal-erriak zor jatzun legez
Jaso zaizala,
Bera daukazu zeure oñetan
Auspazturik,
Berak zuregan lau gizalditan
Ikusitako,

Anditasunak alabetako
Isoturik.

Berak kantau bei nire lekuan
Ama maitea,
Berak ots begi, berak deadar,
Berak ulu,
Berberak dei ta gaur iragarri
Alde danetan,
Zelako dontsu emen garean
Zuregaz gu.

Berak jarriko deutsu izen bat
Ain egokia,
Deiturik zuri, Kantabriako
Larrosea,
Zerren zarean lora guztien
Lora Erregin,
Zenen jartoki autu zenduan
Arantzeta.

Anbotok pozez ikusten zaitu
Lora ederra,
Gorbeiak barrez deutsu artuten
Gaur usaiña,
Aitzgorri arro dago burua
Zarden dabela,
Kerizpetuten Euskal-erriko
Erregiña.

Alkarren leian gure mendiak
Jasoten dabez,
Euren buruak zuri begiak
Ezarteko,
Bertako artzain bertsolariak
Egun gozo au
Dauke, kantuan, Ama, zeurorri
Eskinteko.

Beste egunakaz ez dabe egingo
 Egun au bardiñ,
 Zerren obeto au gura daben
 Danak ondrau,
 Zergaitik euren Aranzazuko
 Ama bear dan,
 Euskal-erriko Erregiñatzat
 Gaur koronau.

Erri guztiak agertzen dabe
 Poz bat andia,
 Guztietatik Aranzazura
 Norbait dator,
 Aberats andi izanagaitik
 O zeinbat oiñez!
 Nekatu arren euren gorputzai
 Einda gogor.

Dontzella samur begiz batua
 Dator zugana,
 Atx arteetan aldatsik aldats
 Aloñara,
 Ume txikiak gurasoaren
 Bizkar gañean,
 Mutil ta agurak etxuten zure
 Oñetara.

Danak guztiak Aranzazura,
 Deituten dabe,
 Asko goixetik baraurik datoz
 Nekatuak,
 Zure Semetxo orren gorputza
 Sakramentuan,
 Artute arren geratuteko
 Indartuak.

Kanpaiak oska, ze goix Maria!
 Deitu deuskuen
 Erdue, erdue euskeldun seme

Eta alabak,
 Ikusitera zelako koroñ
 Ederra daukan,
 Egun onetan jantzi dagian
 Zuen Amak.

Erdue bada ikusitera
 Ikusgarri au,
 Sekula bere etxatzena
 Erakutsi,
 Euskal-erriak ez deustalako
 Len koroerik,
 Iñoz gaur legez Patrona gisan
 Ospez jantzi.

Erdue, erdue aberatsak naiz
 Bardin pobreak,
 Erdue, erdue, txiki, gazte, zein
 Nagusiak,
 Erdue urte askogaz makur
 Zagozen zarrak,
 Erdue, erdue batzuek eta
 Bai bestiak.

Erdue alargun, erdue ume zurtz,
 Baita geixoak,
 Erdue miñez naibageturik
 Zagozanak,
 Nik osatuko ditut zuen gatx
 Ta pozik jarri,
 Larri ta estu illetaz bizi
 Zareanak.

Emen gaukazuz, ona ementxe
 Ama maitea,
 Guzti guztiok zugana pozez
 Etorririk,
 O! Raket! eder, o! Judit sendo,
 Ester garbia,

Zure umeok zeure oñetan
Makurturik.

Emen gaukazuz, Kantabriako
Larros ederra,
Zelan koroia Obispo jaunak
Jazten deutsun,
Ikusitera, etorri gara
Onik aurrera,
Bere Patrona, Euskal-erriak
Deitu daitzun.

O! zein dontsu dan Ama arako
Maite dabena,
Zure izena zein dan izen bat
Ain eztia,
Zure graziak sendatuko dau
Argal unetan,
Aren arima, aren biotza
O! Maria.

Iturri-urak dituen legez
Lurrak samurrik,
Frukuak emon eragiteko
Giro jarten,
Alantxe dozuz benetan maite
Zaituenetan,
Justiziaren frukuak sortu
Eragiten.

Zein maitegarri direan Ama
Ta Erregiña,
Zuk atsedeten, zuk lo egiten
Dozun dendak,
Pekatarriak Erregiña au
Ondradu daigun,
Ta jaditxiko deuskuz beronek
Zorionak.

Arren zakioz Jaun altsuari
Ondoan jarri,
Erregutu ta eskatuteko
Gaur gugaitik,
Zure bitartez garbitu daizan
Gure arimok,
Ainbeste erruk an itxitako
Loietatik.

Zerren intzentsu errea baño
Gozoago dan,
Baltsamoaren antzeko dozun
Erregua,
Zergaitik ez dan jaditxi бага
Iñoz geratu
Guretzat guztiz ona izango
Dan frutua.

Orrexegaitik kantauro doguz
Pozen pozagaz,
Orrenbesteko errukitasun
Ugariak,
Euren miritzaz osatu-iguzuz
Gure biotzak,
Amodiozko damuz urtuten
Gaur asiak.

Zugandik utsik euskaldun onak
Itxaroten dauz,
Baita Euskaldun-erriak bere
Zoriona,
Bere jagola lau gizalditan
Zarean legez,
Orain zatxakoz Ama, Erregin,
Ta Patrona.

Ots, egin daigun euskaldun danok
Bizi dedilla,
Gure Patrona Kantabriako

Larrosea,
Bizi dedilla, Euskaldun-erri
Fededunari,
Bere mantuaz egin dagion
Kerizpea.

Euskal Erria, 1886, XIV

Goruntza zeruetako erregiñari, bertara igo zaneke egunean

*Ene adiskide On José G. Oregi, abade jaun
eta Euskara zale jakitun andiari*

Zeruko garrak nozbaiten sutu
Egiñ oi badeust,
Espiritua egatu daian
Edo nora,
Batez bere gaur duda bagarik
Ixiotu deust,
Igo dagian odeiak baño
Goragora;
Ez begit arren, oraiñ bialdu
Musa laztanak
Gogo-argirik izanenean
Mundukorra,
Zerren goigoian izardun aroz
Koronau dan ak,
Aldatu deust gaur beeko gogo au
Zerukora.

Ene kant-otsak uger egiñ bei
Lur zabaletik,
Garaitz andi bat dalako kantau
Nai dodana,
Eriotzea azpiratuta
Orra lurpetik,
Emakume bat zelan jagi dan
Biztu dana;
Ea, begira daiogun nora,
Doakun nora,
Ikusi zelan goruntz igoaz
Badoiala,
Odeizko jargoi eder batean
Goruntz ta gora,

Goian jartera Erregiñatzat
Bereala.

Goruntz badoa inguraturik
Aingeruakaz,
Goruntz badoa entzunaz kantu
Añ eziak,
Goruntz, bidera urten jakozan
Zerutarrakaz,
Goruntz gozaurik joten deutsezan
Otslankaiak;
Goruntz badoa ikaraz dar dar
Jarten dirala
Zorioneko eta doatsu
Eregiak,
Dakielako egundo sortu
Len ez ebal,
Allagiñako Emakumerik
Erbestiak.

Goruntz doaku, goruntz ta gora,
Bee isten gaitu,
Goruntz jarraitu gura deusagu
Begiakaz,
Goruntz begiok ukatu dabe,
Eta jarraitu
Goruntz daiogun oraindik gora
Biotzakaz;
Izarrak baño gorago goruntz
Jaso daiguzan,
Goruntz bagoaz espirituko
Eguakaz,
Zeruan, esan daigun Maria
Zelan sartu zan,
Ta zelan artu eben jai eta
Piestakaz.

Baña gorago goruntz ezinda
Bear dot beian,

Jausi barrero goitik beruntza
Nik munduan,
Zergaitik ezin dodan goruntza
Gorago goian,
Zergaitik sartu ezin al nazan
Goi dontsuan;
Goitik beeruntza nekaurik nator
Ene egalak,
Bizitza amaitu dakidan arte
Eremuan,
Au amaitzean goratu nagi
Goruntz joan dan Ak
Goruntza gora sartu artean
Goi-zeruan.

Euskal Erria, 1886, XV

Euskalduna, 1889, 155

Maria txito santeari bere jaiotzako egunean

Eiten bajako mundura jaio
 Oi dan danari,
 Bere jaiotzan poztasunezko
 Igarria,
 Esker ta doez aberatsago
 Datorrenari,
 Berez zor jako dagokan mallan
 Jaialdia;
 Jaio ezker parebaga bat
 Orain lurrean,
 Jaio ezker emakumeetan
 Esleidua,
 Jaiotz onegaz danok guztiok
 Poztu gaitean,
 Eldu dalako gura zan egun
 Doatsua.

Ze mirari da lurra guztia
 Zoratutea,
 Alako egun-senti eder au
 Jaiotean?
 Ze mirari da Zerua pozez
 Gañeztutea,
 Jese-n Landara argidotar au
 Ikustean?
 Errazoiagaz alegeratu
 Zara Zerua,
 Egilleari, kantaurik kanta
 Aiñ ederrak,
 Lora danakaz agertu zaite
 Lurra apaindua,
 Eguzki onek merezi ditu
 Danen txerak.

Jatsi, gaur jatsi zaite egodun
 Goiko taldea,
 Baratz usaintsu atsegiñetan
 Bizi arren,
 Jatsi, bai jatsi galantago dan
 Kriaturea,
 Ikusitera zelan jaio dan
 Nazareten;
 Noren begiak diran argiak,
 Baña aiñ argiak,
 Noren matrallak larrosak baño
 Larrosauak,
 Eguzkiaren ondoan nolan
 Izar txikiak,
 Noren aldean diran zurbillak
 Aingeruak.

Ixildu bitez, ixildu, ixildu
 Andra andiak,
 Rakel-Rebekak, Debora-Esterrak
 Ta Susanak,
 Ixildu bitez, ixildu ixildu
 Danak guztiak,
 Sara-Abigaillak, Jael-Juditak
 Baita Anak;
 Zerren dienak diran beerago
 Onen aldean,
 Zergaitik orreen ondoan au dan
 Nagusia,
 Palma ederraz zelan bat egiñ
 Ezin leitean,
 Mirtoa deitu egiten jakon
 Landarea.

Ixillik gorde beiz Eguzkiak
 Ule gorriak,
 Onek daukazun urrez egiñak
 Ikustian,
 Alperrik euki arek aiñ eder

Miragarriak,
 Onek Illargi legez biurtu
 Ez dagian;
 Ixi, izarren argitasuna
 Egun onetan,
 Izarren izan diran begien
 Aur-aldean,
 Ixi, bekoki goix-zale onen
 Aldamenean,
 Larrosaturik jagiten dana
 Sortaldean.

Ixi, matralla oneen ondoan
 Lore dan danak,
 Lirio zuri, larrosa mardo
 Ta zabalak,
 Ixi, zidarra, rubi, jazinto
 Perla ta granak,
 Ixi, nakarrak, baita ixilldu
 Gaur koralak;
 Ao aiñ polit orren atek
 Idigitean,
 Ta bular orrek bialtzen daben
 Arnasian,
 Ixilldu bedi gauz onik ezer
 Bada Pankaian
 Bardin ederrik aurkitzen bada
 Arabian.

Esku ta bular orreen ondoan
 Leiar garbiak,
 Alabastro zein edurrak dira
 Aiñ motelak,
 Bata Jaunaren etxea bada
 Dira bestiak,
 Zeruak berak gloria andi bat
 Zor deutesenak;
 Bata jaunari bere gogoa
 Da poztuteko,

Besteak dira bere grazien
 Zabaltzallak,
 Bata ispillu Jauna berbera
 Begiratzeko,
 Amodiozko fletxen besteak
 Tiratzallak.

Bere agiñak dira aiñ zuri
 Baña ain zuriak,
 Marfillik ez da bardinduteko
 Gaur eurakaz,
 Bere okotza biribildu dau
 Arte guztiak,
 Poto txiki bat erdi erdian
 Egiñagaz;
 Beso, sama, oin, zankoak daukaz
 Ondo atereak,
 Alperrik daukaz Zeruak pillar
 Biribillak,
 Baña ume onek lurreean daukaz
 Askoz obeak,
 Bardingarritzat ez diralako
 Areek diñak.

Gorputz guztizko zatiak ditu
 Utsik bagiak,
 Dana guztia ondo egiña
 Dau agiri,
 Ezagun dago beren berariz
 Au Egilleak,
 Egiñ dabela, gorputz ta ariman
 Miragarri;
 Bere sorrera zan legez garbi
 Eta santua,
 Jaiotz au bere alantxe bear
 Zan gertatu,
 Bata loi baga eta beste au
 Onen dontsua,
 Izan zeitezan Jaunak zituzan

Aukeratu.

Ongi etorri, umetxo eder
 Ain Zerutarra,
 Zeruko leio eta bertako
 Eskallera,
 Paradisuko atea eta
 Izar goixtarra,
 Zatozalako Egun ederra
 Ekartera;
 Ongi etorri Jese-n Landara
 Jaio barria,
 Zure jaiotza zabaldu begi
 Gaur Fameak,
 Zerren larririk aurkietan zan
 Gizon tristea,
 Zerren katibu legez ekarren
 Illunpeak.

Euskal Erria, 1886, XV

Egarri naz

Lurra dago ikaraz, gatx egiñen bildurraz,
 Kurutzean josirik gaur Erru-ezduna,
 Erri ligoetua odolez aseturik,
 Izarrerria iya osoro illuna.

Fariseo ta Eskribak, zuena da garaitza,
 Egur lotsagarrian Jesus dago illten,
 Aitalenen ta Igarlak, kantau kantau gloriak,
 Antxiñako eskintzak bete dira emen.

Kalbario-egian errubaga illtera
 Doianari uste dot jakola entzuten,
 Illten naz zuekgaitik, pekatua azpiturik,
 Zuekgaitik illten naz, zuek maitetuten.

Sortitza makurtzen da Jaubearen aurrean,
 Negarrez gaurko gatxen damu ta atsakabaz,
 Begiak jasoten dauz Jesusek miñen miñaz,
 Borreruak entzuten deutse «Egarri naz».

Egarriz aurkietan zara itxasogiña?
 Egarriz aurkietan iturrigillea?
 Egarriz zure atsak, odeiak urraturik,
 Nai noz sortu oi badau euri ugaria?

O, Jaungoiko aundia! ezin nik aditu dot
 Une artako zure miñen mintasuna,
 Baña fedea diñost egarriz egoala
 Guganako daukazun ondonaitasuna.

Egarriz egoala esku oñak burdiñaz,
 Egarriz Lauburuan amarrau artean,
 Egarriz iru untzez, egarriz josi arte,
 Egarriz jarte arren gu libertadean.

Egarriz odolezko iturriak isurten,
Egarriz gu eurakaz garbitu gintezan,
Egarriz sugarrezko amodioz erretan,
Egarriz sartu nairik danok zeruetan.

Nekearen egarriz arintzeko gizona,
Gerrearen egarriz baketzeko bera,
Illteko egarriaz betiko biztu dedin,
Ill ez dedin egarriz pekatuz aurrera.

Egarriz zariana gloriako argia,
Mundu illunpetsua dozuna argitzen,
Zeure eskuz zuzentzen dozuz osarteak ta
Egarriz zelan baña, zara aurkituten?

Loren lurrunetan nik dakust zuren arnasa,
Egintzak zure aulki ikusten badodaz,
Txirringolan izarrak oinpeetan doatzuz ta
Gizona zelan ez da samurtuten zugaz?

Beretzat etzenduzan egin zeru zabalak?
Beragaitik etzara lurrera jatsiten?
Bere amodioak alan jarri etzaitu?
Bere amorez etzara gaur egarrituten?

Bere amodioak, bestek etzaitu Jauna,
Beste gauzak etzaitu josi Kurutziaz,
Bera zeruratzeko daukazun egarriak
Jauna, esan eragin deutsu «Egarri naz».

Euskal Erria, 1887, XVI
Euskalduna, 1897, 32

Flora guztien artean ederrena dan Floriari Maiatzeko illean

Nor da jagiten dana orren goix,
Orren egogi,
Orren bekoki leun ta argia
Agertzean,
Inguru dana jantzirik orren
Bake dontsuaz,
Orren gozoro zabalduagaz
Aixe artean?
Ori balitza legez ekatxen
Ondoko arku,
Ori balitza legez goix eder
Sort-aldean,
Ori balitza legez ill danen
Erregiña bat,
Orrek pozturik goia ta beia
Ainbestean.

Zeiñ arte-zalek egin ete dau
Orren ill eder,
Zeiñ eskuk moldau orren ederto
Pare baga?
Zeiñek atondu orrenbestean
Bitxi politez,
Orrek ill danak atzean isten
Dituala?
Zeiñek, bai zeñek, eta nok baña
Uste eikean,
Orrenbesteko ekatx-indrisken
Ondorean,
Egun batetik bestera jaiio
Egingo zala
Orren ederrik Flora jantzirik
Gorputzean?

Zabaldu-izuez zeuen kolkoak
 Lora politik,
 Sabeltxoetan dozuen usaiñ
 Ori bota,
 Or ezkutaunik probetxu baga
 Gaur itotea,
 Ezelanbere iñorentzako
 Ondo ezta,
 Jaiorik dago zeuen erregiñ
 Flora planta,
 Maiatz ederra dakust, dakust bai,
 Nik jaiota,
 Nik entzun deutset iñoz ez lako
 Soñu aldia,
 Txori politai txorrotxioka
 Oni jota.

Eta beronek entzundakoan
 Soñu aiñ onak,
 Eskinte arren beronen ondran
 Egin dana,
 Nik ikusi dot bere begiak
 Zuzendutera,
 Eleixaruntza flora guztien
 Floragana.
 Nor ikusirik Illargiaren
 Gañean zelan,
 Izar ederrez koronadurik
 Dagoala,
 Gure Flor onek bere koroia
 Dris drask kendurik,
 Oñen azpian ipiñi deutsa
 Bereala.

Arin aringa, agaitik doa
 Jenterik asko,
 Ikusitera zelan dagoan
 Edertua,
 Jaio bagarik ez eban egon

Bear ill onek,
 Dalako berau illen artean
 Ill dontsua:
 Onek edertu oi dabelako
 Jaungoikoaren,
 Ama Dontzella Maria lora
 Aiñ goitsua,
 Zeiñ dan ederrez edergarririk
 Edergarrien,
 Edertuteko Jaunaz ostean
 Goi-zerua.

Ondrau egizu, Maiatz planta,
 Maiatz obe au,
 Ondrau, zergaitik dan Jerikoko
 Larrosea,
 Ondrau, dalako Sionerako
 Aukeratua,
 Maiatz guztien ikasleku ta
 Eskolea;
 Ondrau, dalako lora guztien
 Ortu itxia,
 Ondrau, dalako birtute danen
 Baratzea,
 Ondrau dalako Paradisu bat
 Bizi izateko,
 Zeruetaiko agintari ta
 Erregea.

Erdue, erdue, erdue neskatx
 Israeltarrak,
 Ondreta arren orren eder dan
 Dontzellea,
 Agur, esanaz, agur loretan
 Lora bakarra,
 Agur zeruko Lorategiko
 Lora-Andrea;
 Zeru guztiak kantau begio
 Pozen pozagaz,

Ondra guztien ondragarria
 Da Maria,
 Ondrau zergaitik Aitak Alaba,
 Semeak Ama,
 Ta Espiritu Santuak daben
 Esposa.

Euskal Erria, 1887, XVI
Euskalzale, 1898, II

Zoaz ondo

Mariari zeruetara igo zan egunean

Onelan zuk Ama, largauko gaituzu?
 Onelan ainbeste seme alaba?
 Zergaitik ez gozuz? zergaitik ez gozuz
 Zeugaz eroaten zeruetara?

Gure zizpuruai ez entzun eginda
 Arriturik nago zelan zoazan,
 Ete zoaz Ama? ete zoaz Ama?
 Pozik baga emen bizi gaitzezan?

Zugan ipiñirik daukana biotza,
 Zure besoetan nai dabena lo,
 Ama zu bazoaz, Ama zu bazoaz,
 Zelan aurrera da bizi izango?

Zugaz nasi egan egin gura neuke,
 Zure mantuari nik oratuta,
 Baña eziñ igo, baña eziñ igo,
 Nagoalako ai! lurraz lotuta.

Zoaz ondo ondo, zoaz Ama maite,
 Zeru gorenean jazarritera,
 Erregiña antxe, Erregiña antxe
 Falta dabe eta agindutera.

Begira dagotzuz zerutar guztiak,
 Noz igoko dozun euren Errira,
 Ongi etorriak, ongi etorriak
 Egiten bidera urtenak dira.

Naiz ta gu gelditu Ama zu bagarik,
 Ume zurtzak legez emen lurrean,
 Ez gagizuz aztu, ez gagizuz aztu,
 Jarriagaitik zu zeru gañean.

Euskal Erria, 1887, XVII

**Maria guztiz santeari
bere sorrera garbiko egunean**

*Ene adiskide on Ramon Artola
Euskerazko ipuiñ asmatzalle bikaiñari*

Largau al dozu zeure bidia
Izar-erria?
Mutu biurtu zeure orrua
Zuk itxasua?
Urakan ezaiñ zantarrak,
Nun dozuez egotzarrak?
Nun txistuzko deadarrak?

Nik belarrian zer dantzut bada
Soñua ezpada?
Baña soñu bat, berarizkua,
Aiñ eztizkua,
Zeñek naukan zoratua,
Nok dirudian,
Ene eretxian,
Zerutik jatsitakua,
Ez beiñik bein lurrekua,
Aiñ gitxi gizonezkua.

A.... Dabid, Dabid da parebako
Soñu alako
On jotzallea.
Bere lirea
Da entzuten dodana nik,
Emen ez dago dudarik,
Ez dodalako besterik
Gaur daño entzun oberik.

O kantolari gorenengua!
Zu Jaungoikua
Alabadua
Zara ainbeste salmugaz,

Itz ederrezko kantugaz,
O zenbat arpa soñugaz
Ni gaur poztuten naz zugaz!

Egun onetan gauza guztiak
Alegeratu,
Aren salmoak gaur, gaur mendiak,
Gaur barriztatu,
Jaso bai, jaso, zankoak
Eginaz gora saltoak,
Arrituak
Ta zurtuak
Geldituak
Jarri zaiteze zeruak
Entzunik beeko-kontuak.

Begira zelan gaur poztu daben
Sortu danaren
Sorrera garbiak luna,
Eta dan oso ziurra
Izango dala
Jaunaren Ama
Ta dan Alaba
Ta esposa-gei laztana,
Bere Tenplutzat aiñ diña
Berak dalako egiña.

Erdue beera, beera bai beera,
Gure aldera
Onuntz lunera,
Erdue bai aingeruak,
Itxita goian zeruak,
Joagaz goiko soñuak
Makurtutera buruak
Apal jarririk eguak.

Anak dakanen ume sortua
Loi bagakua,
Mirarizkua,

Da txit autua,
 Txit esleidua,
 Eba baño askoz ohea,
 Erru guztitik librea,
 Danoen Erregiñea,
 Goi eta beeko Andrea.

Zaindu zuek au bear dozue
 Alabaizue,
 Zergaitik bere sorrera
 Dan uts uts utsik ederra
 Zergaitik bere sorrera,
 Edo bere asiera,
 Dan uts uts utsik ederra,
 Azpiraturik okerra,
 Txerren zital ta mukerra,
 Maite dabena ezkerra,
 Engañetan ez alperra.

Baña alperrik suge gaiztua,
 Amorratua,
 Eingo-k orrua,
 Ire burua,
 Zana arrua,
 Daukak lertua,
 Joan dok ire aldia,
 Sortu dok seiñ bat andia,
 Goixeko izar argia.

Nun al eikean
 Suge dongea?
 Justiziako Eguzkiaren,
 Ama danaren,
 Argitasuna illundu,
 Edertasuna ezaindu,
 Edurtasuna orbandu,
 Eta pekatuz zikindu,
 Eginik gugaz bardindu?

Ori, ori dok, on guretzat,
 Mundukoentzat,
 Egun-sentia,
 Ire illunpeen etsai andia,
 Ire sareen triskalaria,
 Ire ekatxen garailaria,
 Jaungoikozko illargia,
 Eguzkia duiñ argia,
 Eta bere bekokia,
 Ain garbia,
 Tristeen poztugarria.

Larritu ari,
 Sierpetzarra,
 Or lotsaz jarri,
 Dragoi zantarra,
 Alper ulu,
 Bardin oiua,
 Zeinda txistu,
 Naiz estutu,
 Ta biurtu,
 Ta amorratu,
 Edo okertu,
 Kiribildu,
 Ta kizkurtu,
 Eta sutu,
 Alperrik eingo az nekatu,
 Mariak au gaur apurtu,
 I beeratu,
 Au goratu,
 Egingo juat aurrera,
 Kantaurik bere sorrera,
 Dala bakarrik ederra,
 Eta bere etorrera,
 Zorionduna lurrera.

Euskal Erria, 1887, XVII

Belengo estalpe batean aurkietan dan bateri, gaba irago bearrean

Amalauduna

On Alfonso Maria Zabala janunari donkidatua

Nun, zelan eta nor, negu biotzean,
Eta zertarako ain toki txarrean,
Zakust, Amarik men ta samurrena,
O! zu Erregiña aingeruena?
Zelan sartu zara korta aiñ zarrean,
Aix-edur, izotzak gaur lako gabeen,
Egite badabe gura dabena,
Leiturik odolik dan beroena?

Eta zu izanik mizkatxo azia,
Joakin ta Anaren Alaba guria,
Otzak baña zelan illten etzaitu?...
A! kontuan jausi naz, bularra Maria,
Sugiñak deusula laba biurtu,
Nor jaio danean or dozun batu.

Euskal Erria, 1887, XVII

Pasiñoko egunaren sentierea

Gau ostekoa gorriska dator gaur sortaldean,
Bere gañean dabiltzaz lurrun odolduak,
Laño motelak bere arpegi eder aurrean,
Dirudiela urte autsetan orbanduak;
Kurutzeratu bear danari obediuz
Egun sentia indarrez legez dator nagi,
Ez eukalako gogorik onek gaur jagiteko,
Dakialako dongak zer daben erabagi.

Txingar geldotsu bat dirudizku o! Eguzkiak
Oztaz lurrera erranutxorik dau botaten,
Bere barruan ito gura dauz garrak guztiak,
Zerren begirik beruntz itzuli nai ez daben;
Al balei barriz ezaintasunez dana sasitu,
Laster egingo gindukez oso irabiau,
Izate dana bana banatu eta nasitu,
Goia, be egin, gaba egun, eta eguna gau.

Odei boladak burrukan legez dabiltzaz pillak,
Loraz jantziak dirudiela leku unetan,
Argiak jorik sortzen dauz mota aiñ biribillak,
Bertako orban, natu, oreñen, nabarretan;
Estaldu nairik nekatzen dira egunizarra,
Ikus ez daigun bere arpegi biztzallea,
Eldu dalako elduteko dan egun bakarra,
Noz gertauro dan gaiztakeria eskergea.

Egunak begi alegereak zabalduetan,
Txoriak poza bestetan dabe erakusten,
Gaur euren Jaun ta Jabeagaitik egotxopean,
Lotsaz buruak gordetan dodaz nik ikusten;
Len barritsuak baziran bere taiu orretan,
Agertzen dabe euren barruko naibagea,
Darakuskue ixilltasun au ai! goix onetan!
Dakuselako illduraz euren Egillea.

Ur me garbitan arraña bada beti ibiltan,
 Eguzkiaren izpi zorrotzak ikuturik,
 Zoro zororik dabela jolas asko egiten,
 Orain dirudi dala aurkitzen gaixoturik:
 Urtenik dira talda andiak ur-azalera,
 Jakite arren leorrez zer dan iragoten,
 Eta bizia eurai emona alan gaur Bera,
 Ikusiteak mingoztasun au deutse emoten.

Basa abereak nekez bai, nekez dagoz geldirik,
 Gurago leukee etorri arin gizartera,
 Leza sakon ta kobetan dagoz orroi egiñik,
 Ausaz zerbaitek ez deutse isten urtetera;
 Ezin iruntsi dabe gizonen esker dongea,
 Guztioi ondo eginda deuskun Jaunarentzat,
 Aiñ da andia eurak deuskuen bengau gurea,
 Amorraturik erretan dagoz gizonentzat.

Baña badago ez dakusan bat gauzok gertetan
 Gizon gogor bat inbidiagaz itsuturik,
 Zeñek ez daben gauza barririk ezer sometan,
 Zentzun bageak dagozanean larriturik;
 Lo legez dago Eguzkiari jazoagaitik;
 Ez da esnatu izatearen gaurko gaitzaz,
 Zer esan neike, zer baña gizon sor onegaitik?
 Arria baño dala arriago ai Kaifas!

Euskal Erria, 1888, XVIII

Gabon gabeko miraria

Amalauduna

Aldospe batera aingeru pilluak
 Dakustaz zerutik urreratuten,
 Euren soñu eta kantu aiñ gozuak
 Entzula guztia dau zoratuten;
 Uda barria gaur dirudi neguak,
 Gaba bere dakust nik egunduten,
 Artzaiñak bildos ta esnedun kaikuak
 Artuta kobara dira elduten.

Ikusgeiok nabe osoro poztuten,
 Beste pozgei bat dot, baña obea,
 Ama bat dontzella dala geldituten,
 Jaio egin jaku Jesus Umea;
 Jaungoiko bat gizon gaur da agertuten
 Izanik len gauza gorputz bagea.

Euskal Erria, 1888, XIX

Jesus gure salbatzalla lauburuan untzez josiani

Zure aurrean mundu zabala,
Ez dot usterik gaur kantetako uts aiña dala,
Ez dot asmorik triste nagoan egun onetan,
Iragarteko zareala Jaun goi zeruetan;
Seme Berboa, bazara bere sortu bagea,
Au gaitik ez dot eregiteko artu lirea:
Eta aiñ gitxi daukat gogoa,
Alabetako arako garaitz bein batekoa,
Noz eban nausi eta Jaungoiko zala pentsetan,
Luzbel arroak zeru danetan,
Tximista eta oñaztarrika zuk bereala,
Su gar artera betiko bota a zenduala.

Ez dot kantau nai, ene Jaubea,
Israeleri emoteko zuk zeure legea,
Odei artean justuri otsez guztiz itzala,
Tronpeta soñu zorrotz artean asi ziñala.
Ez dot kantauko orain Faraon lotsabagea,
Ta bere indar armada andi aiñ eskergea,
Zuk zenduala ondatu dana,
Erakutsirik zeure besoko al ta indarra,
Aiseak keia ezer ez tuten daben antzera,
Beingo batean ur ondarrera,
Itxaso zati biai tope ta trilla eraginda,
Zelan bertantxe itxi zenduzan ito eginda.

Gaur ez dot bere pentsamentua,
Kantetako auts dozula egingo noz bait mundua,
Eta irunsi gu oi gaituan Eriotzea,
Zuk beartuko dozula jarten iñor bagea,
Zergaitik zure arnasea dan nun nai elduko,
Eta ill ziran gizon guztiak dira biztuko.
Aiñ gitxi bere nai dot aitatu,
Eingo jatzula juizioan ona ikaratu,

Ezta zabaldu beti-iraunak bere agoa,
Egindakoan dabela edango on zeñ gaiztoa,
Nun zuk emongo deutsezun batzui betiko sua,
Eta besteai amaibagako zeru dontsua.

Jauna, Jauna, gaur kantau dot gura,
Poztu dedilla goian zerua, ta beian lurra,
Lauburu baten zu bitartean or zagozala,
Zeru ta lurra adiskidetu nai dozuzala,
Kantauko dot gaur libre gizona dala zugaitik,
Infernuaren buru danaren loturetatik,
Noren bandera su lezeetan,
Zure bandera ikusiagaz dan bildurketan;
Zeure maitea ateratera ara jatsirik,
Gaurko garaitza irabazirik,
Sugarretako agintaria erneguz dago,
Zerren lurretan agindu ezin leian geiago.

Sortaldetik ta sartalderaño,
Milla aingeruen ego gañetan, Jauna, zu baño
Ez dabil iñor zerren goia dan zure Erreñua,
Eta gaur barriz erosi dozu baita mundua:
O! gure Jaube, Erosia eta Jaungoiko andia!
Ez da bakarrik orain Israel zure erria,
Gu bere zure semeak gara,
Guretzat bere zure odola emona zara.
Eta aingeru antzera garbi gaituzu jarri,
Ondra au deuskuzu zuk bai ekarri,
Lauburu baten zeure bizitza eskiniagaz,
Zeruko atea zabaldu dozuz, Jesus, beragaz.

O Lauburua! zugatzik noblena,
Orri, lora eta frutu gozotan,
Basoak emon deuskuen onena,
Zerren zuk daukazun iru untzetan;
Danok erosi orain gaituena,
Zugana josirik dakust penetan,
Egurrik gorri eta ederrena,
Gaur zaitudaz umill nik adoretan.

Kantau, gizonak, txaloka eregi,
 Gerrarik dongsuen dala gaurkoa,
 Lauburu dala nai nok esan begi,
 Garaitz banderetan lenengokoa;
 Antxe bada Jesus, egin da exegi,
 Garaitute arren gaur infernua,
 Ardura baga, nai nok esan legi
 Zabaldu deuskula beraz zerua.

Gure Errege, Adanen erruaz,
 Abe baten da gaur illik amaitu,
 Ak zugatz baten txarra zan frutuaz,
 Eban guretzako baten erratu,
 Beste zugatz bat onek esleiduaz,
 Orduko okerra deusku arteztu,
 Erru bagea zauri zaurituaz,
 Gure zauri danak dira osatu.

Zugatz zardena, egizuz tolestu,
 Besook egizuz beruntz beratu,
 Errai gogorak orain gogor-eztu,
 Ainbeste ez daizun Jesus alatu;
 Bera jarri da gure ordeztu,
 Zorrik izan ez da zordundu jaku,
 Libre ipiñi, gengozanok estu,
 Zugaz o Lauburu! gaitu libratu.

Euskal Erria, 1889, XX

Lora guztien erregeñari

Bedeinkatua
 Zara milla bider,
 Erregeña andi
 Zeru goikoa;
 Zeurori zara
 Usaiñez gozoen,
 O! Larrosa eder,
 Jerikokoa!

Arantz arteko
 Lirioa zara,
 Iturri bizi bat
 Sellautakua;
 Uda barria ta
 Maiatzik galanten,
 Jaungoiko batentzat
 Lora lekua.

Zuretzat dira
 Gaur nardo ta palma,
 Zipres liraiña ta
 Azaar guria;
 Krabelin polit
 Mirto txukuntxua,
 Lora danakazko
 Bitxi sortia.

Lora guztiok,
 Kolkook idigi,
 Usain garbi utsok
 Zabalduteko,
 Dakizuezan
 Txoritxoak jatsi,
 Zuen lurrenakaz
 Gozatuteko.

Lenengo emon
Baña Mariari,
Lorok zeuen lurrun
Ezti eztiak;
Txorrotxiozko
Txistuetatxoak,
Berari lenengo
Zuek txoriak.

Jaunaren lanak,
Danak kantau beiez,
Jaungoikozko Ama
Zure gloriak;
Direalako
Lur ta zeruetan,
Zuretzako egiñ
Onak guztiak.

Ondrau dagigun
Zure izen leuna,
Izen guztietan
Ain ederrena;
Eskudo sendo
Etsai dongak gandik,
Gorde egiteko
Zein dan onena.

Zeruko poza,
Goix eder garbia,
Izarren izar ta
Eguzki utsa;
Ama zugana
Katoliko danok,
Orain eske gagoz
Zeure laguntza.

Entzun eiguzuz
Gaurko eskariak,

Batu gagizuz bai
Zeure mantuaz,
Izan gaitean
Karidadedunak,
Guztiok umillak
Aita Santuaz.

Euskal Erria, 1889, XX

Jesukristo gure jaunaren zeruratzea

Amalauduna

Gau ostean oi dau, igoaz gorago,
 Febok gorrituen egun aurea;
 Baña, beste batek larrosatuago,
 Gaur zoragarritu dau goi aldea;
 Garaitzalla legez o bai, o! zelango,
 Martxa jo deutsen aiñ alegerea;
 Musika ohea emengoa baño
 Zalako, eroan deust arimea.

Zeru-atarian: ateok zabaldu,
 Deitu dabenean gordetzalleak;
 —Nor da? barrukoak egiñik itandu,
 —Errege, eranzun deutse bestiak;
 Buruak bertatik danak desestaldu,
 Eta idigi deutsez ate guztiak.

Euskal Erria, 1889, XX

Franziskotarren Foruko komentu barriari

*Bertako buru egiten daben
 Aita Frai Luis Arrue-koari*

*«Leku au ze ikaragarria dan!
 Jaungoikoaren etxea eta zeruko
 atea au bene benetan da».*

(Jenesis XVIII Kap.an 17.an bera)

Zeñek ez daki Eguzki batek
 Zelan dituan argitzen,
 Berak bakarrik zeru ta lurra
 Ziranak illun aurkitzen?
 Ta nok ez daki ak deuskunean
 Begia ozta agertzen,
 Izate danak barrez deutsal
 «Zatorkuz ondo esaten»
 Eta illunak ikuste ez arren
 Deutsal iges egiten?

Zeñek esan lei ez dala ederra
 Izarraturik gabea,
 Zeru urdiña ainbeste bitxiz
 Galanto jazten danean?
 Eurai begira ni, zenbat bidar!
 Zurturik gelditutean,
 Kantau gura ta kantau ezinta
 Jarten naz neure artean,
 Ta Egillea adoretako
 Auspaztuten naz lurrean.

Baña gaur kantau al dot nik, eta
 Kantau bear dot egin nik,
 Zergaitik izan barri bat jakun
 Agertu uste bagarik,

Neure aingeru kanta zaleak,
Ez deust emoten bakerik;
Gau eta egun dagot kiñaka
Enadin egon muturik,
Lira barri bat berak deust opa
Legoa badot zarturik.

Ixiotu deust berak biotza
Berak argitu burua,
Berak ego bi gañera emon
Eregiteko kantua,
Berak luzatu baneukan bere
Laburra pentsamentua;
Iragarteko bertsoz egogi
Emen gertau dan kontua,
Zerren eguzki antzekoa dan
Izar eder gaur jaiua.

Zorioneko jaiotza izan
Bekizu zuzi barria,
Bizkaiarentzat izan zaitean
Kurselu garrez bizia,
Ostarku gisan zuk dirudizu
Bake erakarlaria,
Ekatz indriska eta urjolen
Aterri poztugarria,
Gaurko eguna izan dakigun
Beti gomutagarria.

Zolloko atxa zugaitik dago
Ezin geiago poztua,
Bertan txoriak ugari dabe
Txistu ta txorrotxiua;
Orra Gernika-ibar ederra
Dana alegeratua,
Orra bakean otzan ixillik,
Itxaso orroetsua,
Orra gaur berdez eder jantzirik
Gure Arbola santua.

Ze ederra da leku santu au,
Nun Jaungoikoa dan bizi!
Alan bart emen amesetan dot
Eskallera bat ikusi,
Lurretik eta goi zeruraño
Luzeran zan jadtixi,
Bertatik ona zoriondunak
Asko zirean eratsi,
Euren buruko estalgarriak
Egite arren erantzi.

«Itzaltsua da leku santu au»
Esaten eben dan danak;
Auts kolorezko abituagaz
Zirudien bai, anaiak,
Euren artean baziran mitrak,
Baita kapelo zabalak,
Baita baziran ekarrezanak
Aita santuen tiarak,
Nok kontau daikez martire palmak
Dotore zituezanak?

Aiñ eskallera eskergeari
Nekusan gizon bat baña,
Eutsiten bere sorbaldeagaz
Jesusen antza eukana,
Eta Jesusen antzekoena
Irakurten dot nik dala,
Asisko seme Franzisko umill
Munduan bakar bakarra,
Duda bagarik esan neike nik
Gizon a berbera zala.

Eukazalako esku bietan
Gorririk untze zuluak,
Oñetan bere odoldun zauri
Bardin Jesusek lakuak;
Baña gogoa eroan eustan

Beraren saietsekuak,
 Karobi bat legetxe nundik
 Urteten eutsan beruak,
 Zerren biotza goritu eutsan
 Kristoren amodiuk.

Zerutarrezko prozesiñoa
 Nengoan pozik ikusten,
 Eneban uste nik amesetan
 Nintzanik bada aurkitzen;
 Baña amesa a bazan bere
 Zintzo zintzo dot sinisten,
 Leku au dala berarizkua
 Bertantxe bizi ditezen,
 Franzisko santu aren semeak
 Eleixeari eutsiten.

Zergaitik euren Aita zalako
 Eleixearen pillarra,
 Inozenzio irugarrenak
 Lotan ikusi ebana;
 Eta bakigu guraso aren
 Semeak onak dirala,
 Gure mundu au badogu bere
 Leku askodun zabala,
 Danok dakigu dala edo nun
 Frailen bat Franziskotarra.

Agurtzen zaitut nik gaur Foruko
 Komentu polit txikia,
 Zarealako uso zurizko
 Espirituen abia;
 Zure umeak artuko dabe
 Egan egiñik Asia,
 Ozeania, Amerika ta
 Baita Afrika gorria,
 Ez da zer esan, Europa barriz
 Landuko dabe guztia.

Eguzkiak nun begia josi,
 An Franziskoren semea,
 Aurkituko da zabalduetako
 Beste argi bat ohea,
 Idigiagaz itsu tristeai
 Begietako atea,
 Euren aurrean jarten deusela
 Ispillu lauso bagea,
 Ebanjelio eguzki eder
 Zerutarra dan legea.

* * *

Lege on orrek zer egin daben
 Danok daukagu goguan,
 Zergaitik laño bagarik jarri
 Ginduzan adimentuan,
 Ipar aiseak garbitasuna
 Egin oi badau zeruan,
 Jesukristoren lege arek, zer
 Egingo eban munduan,
 Lengo lege zar antxiñakoaz
 Itsumendian beguan?

Baña alan bere egiak daukaz
 Arerioak lurrean,
 Ipar aiseak egoia zelan
 Euki oi daben aurrean;
 Onek balebiltz lagunak legez
 Alkar arturik onean,
 Eleuskiguez ala sortuko
 Trumoi gaiztorik aidean,
 Zeñen urjolak gero oi doguz
 Artuten bizkar gañean.

Errugabeok artuten gagoz
 Txarren okerra guztia,
 Zeiñtzuk eurenaz asetu ez da
 Nai dabe besten zatia;

Eurak gaur goian dagozalako
Irunsten dabe txikia,
Itxaso zabal arroak zelan
Indar gitxiko ontzia;
Baña ez deutse Jaunak itxiko
Jaristen garaitz nausia.

Alperrik dabe aixe gaiztoa
Zabaldu mundu guztira,
Euren itxaso amorratua
Alperrik zital jarri da;
Bertan dabillan Arrantzalea
Zelan daukagun begira,
Ea Franziskotarrak bertatik
Erremu bana ingira,
Aterateko dagoana estu
Bildurbagako tokira.

Or Eleixea Aita Franziskok
Ikusi eban taiuan,
Dirudiala zabu zabuka
Galtzeko pelleburuan,
Odei illuna besterik ez dau
Bere inguru osuan,
Ekatx gaiztoak arturik dauke
Euren erraien barruan
Franziskotarrak, ez ete dauka
Galdu ez dedin onduan?

Milla aingerua, asko daukaz bai,
Eta olatu artera
An nun doazan, egin gurarik
Arpegiz arpegi gerra;
Doaz urpean, doaz gañean,
Mariñel onen antzera,
Infernutar dan itxasoari
Arima oztuak kentzera,
Doaz, bai, doaz, doaz garaitu
Edo martire illtera.

Aurrera doaz, leikarraldoa
Daben legetxe eguzkiak,
Ipini arte ur biurturik
Biotz izoztu guztiak,
Burdña otzak gogorrek dira,
Beroak argizagiak,
Karidadezko suaz bigundu
Egiñik pekatariak,
Otso ziranak dituezala
Arditzen sermolariak.

Iragarririk erreljiño
Bakarrik katolikuan,
Salbaziñoa aurkitzen dala,
Eta ez andik kanpuan,
Eretxi donga guzurrezkoak
Ekarrezanai buruan
Ziatz atera, eta egiak
Sarturik euren lekuan,
O! zenbat asi diran lanean
Eleixearen arluan!

Zenbatek, baña ezaguturik
Len oker ebiltzazala,
Konbertidurik esaten dabe
Gaur beste batzuk dirala;
Leon agura zarrak koroia
Erroman bear leukala,
Biurtu arte berari on
Onik izango ez dala,
Eta mundua baketzeko duiñ
Bera dogula bakarra.

Autortzen dabe, lotsa bagarik
Bera dogula nausia,
Eta berari zor deitsagula
Danok obedientzia;
Bera dogula Artzaiña eta

Gu bere ardi taldia,
Berak eta guk konpondu daigun
Eleixa katolikia,
Nundik zerura aurkietan dan
Zuzen zuzen dan bidia.

Eskallera bat emendik dago
Elduten dana bertara,
Baña igoten nekosua da,
Da pikea, da bedarra,
Franziskotarren atzetik goazan
Goruntza mallarik malla,
Gora bai, gora gogor egiñaz
Goren gorengo puntara,
Gozotasunez sartu gaitean
Goibera bako landara.

Beñ ara sartu ezkerro ziran
Amaitu gure nekiak,
An ez daukagu gerra lekurik,
Ez da nun egiñ peliak;
An da bakarrik gozatutea
Ereñotzezko koroiak,
Kantaurik beti, beti bai, beti
Garaitza alegeriak,
Jaungoikoari eregiagaz
Gloria azken bagiak.

Euskal Erria, 1889, XXI

Maria orban bagarik sortuari

Pozik zakuse begiok izar paregabea,
Distiatuaz argia,
Bestek ezlako bizia,
Dirudizula goi-zeruaren irri-barrea,
Dozuna jarri soru illun alegerea:
Daukazulako sortuerea,
Orban bagarik Maria,
Jesusen Amagarria.

Askatu nairik balitza legez ulle kordea
Ikusten dot iturria,
Zidar antzeko zuria,
Ta mur-mur gozoz iragarririk gertaerea,
Zerren gaurkoa bardin bagarik jakun zurea,
Daukazulako sortuerea,
Orban bagarik Maria,
Jesusen Amagarria.

Zarikak pozez kolkoan nai dau ezkutetea,
Erretxiñola zolia,
Txori kantari nausia,
Bere soñuak dauke garbiro esan gurea,
Sekula baño gaurkoa dala egun obea,
Daukazulako sortuerea,
Orban bagarik Maria,
Jesusen Amagarria.

Aixe gozoak nai leuskizue ume maitea,
Emon laztan bat guria,
Lirioak ein jantzia,
Zerren zuririk zuk dirudizun usokumea,
Iragarteko olibo adarraz guri bakea
Daukazulako sortuerea,
Orban bagarik Maria,
Jesusen Amagarria.

Bersolariak botaten deitsu gaur aterea,
 Neurtitz asko egokia,
 Jarririk soñu barria,
 Jaungoikoaren Erriak barriz esperantzea
 Egun onetan atsegindurik dakus betea,
 Daukazulako sortuerea,
 Orban bagarik Maria,
 Jesusen Amagarria.

Ulu egiñaz deika dagotzu zuri jentea:
 «Goixeko izar argia,
 Munduaren pozgarria».
 Gaur dazulako bildurrez jarri zuk illunpea,
 Baita zauritu burua ausiaz bere Erregea,
 Daukazulako sortuerea,
 Orban bagarik Maria,
 Jesusen Amagarria.

Euskal Erria, 1889, XXI

Gabon kantak

Urtero dakienak
 Egiten udea,
 Berak gaur beroaren
 Dauka premiñea,
 Agaitik abere bik
 Botata arnasea,
 Berotu nai leukie
 Euren Egillea,
 Zein dan zeru ta lurren
 Jaun ta Erregea,
 Belenen jaiο jakun
 Jesus umildea.

Mendian bera datoz
 Artzaiñak saltoka,
 Dakielako Jesus
 Dagola jaiota,
 Ieskeaz zuziak
 Batzuk ixiotuta,
 Bildots bana besteak
 Lepoan artuta,
 Erromerian legez
 Guztiak zantzoka,
 Makilleaz txarkoak
 Brinkoz iragota.

Odeirik odei dabiltz
 Egan aingeruak,
 Daukez fiesta barri
 Inoz ez lakuak,
 Edurra dirudie
 Euren soñekuak,
 Joten dituezala
 Aiñ soñu gozuak,
 Lurrera jasten dira

Itxirik zeruak,
Jesusi emotera
Adoraziñuak.

Euskal Erria, 1889, XXI
Euskalduna, 189, 16

Ondra ta alabantzak Aita San Joseri

Nere adiskide maite Agirreko On Domingori

Intzensoa duiñ gustagarria balitxakizu,
O! done Jose! opa deusudan ondratxua,
Balitxakizu lora barrien lurrunen gisan
Berau atsegin, berau gozo ta gogokua!

Au ezbalitza bere badakit zelan zaituen,
Ni baño izan goragokoak goratuten,
Goragokoen ondoren baña, goragotzeko
Albait goren ni abietan naz lirau joten.

Uda barriak danen aurretik goratzen zaitu,
Igex egiten deustu neguak guztiz urrin,
Eta izate dana dakusgu jagiten dala
Nai leuskizala abegi on bat zuri egin.

Arantza miñak berdez jantziten asirik dagoz,
Txori tristeak bota dituez lengo penak,
Goixetan uste nik izaten dot alegeratu
Oi dituzala zure egunaren etorrerak.

Kristiñau onak poztu oi ditu zure egunak,
Aberats, pobre, andi zeñ txiki diran danak,
Ta batez bere adierazo aurten nai dabe,
Egun au jaitzat zelebrauagaz españatarrak.

Atso agura zar zarrak zaukez laguntzallatzat,
Galaia deustu biotz garbia eskiñiten,
Eta dontzellak zure altarak bitxiz jantzita
Zeu ondretako galanto dabez apainduten.

Zarealako lirio gisan loretan loren,
Zarelako ederez edur antzekua,

Zarelako Bildots ederrak amore-errekaz
Erregau eta erregetakaz edertua.

Berorren ezpan jazminezkoak bazituezan
Karminez jantzi larrosa gorri usaintsuak,
Zure ezpanak erioela ezti gozoa
Zara emona berorri laztan, zelakuak!

Zure zanetan bizitza inkau eban orreri,
Guraso legez emon deusazu zuk ogia,
Zure biotza arimaz jantzi eutsuna, batzen
Dozu zeuk besoz altzo orretan, ze gloria!

Probidentzia exegiten da zure samatik,
Zuzentzen dozu egin guztien Egillea,
Zeuri eskuan mun egitean deitzen deusazu
Betikoaren Seme danari zeuk semea.

Beko irubat santuan zara gidaria zu,
Aitaren Berbo orrek dantzutsuz zure esanak,
Argi guztien Argitzalleak darraitzu barriz,
Dontsutu arren bere gloriáz zeru danak.

Arpa soñuan goratzen dabe gaur zure jaia,
Jolas aldiak goietan jatzuz eskiniten,
Eta munduko alderdi biak alabantzakaz
Zagozan jargoi orretaraño dabe igoten.

Nun da beste bat zu legez alan aiñ goratua?
Izanagaitik naiz bat errege, nun da aurkitzen?
Zeru ta lurra kantau oi dabez zure gloriak,
Dakuselako Jauna zeurorri obeditzen.

Agur, o! andra danen artean autuarentzat
Zeruak egin zinduzan senar duin ta andia,
Agur, Joakiñen eta Anaren alabeagaz
Ezkondu ziñan Dabiden seme egogia.

Agur, Eleixa katolikeak gordetzallatzat
Esleidutako santu eregi goratua,
Ejipton beste Jose zan baño askoz urrago
Errege danen Erregearen ondokua.

Agur, bai, agur millaldiz goiko jauregi
Ederretako prinzipte dontsu aiñ argia,
Agur, zeruko Erregiñaren esposo garbi
Gorputz ta arima glorieta eregia.

Euskal Erria, 1890, XXII

Aste Santuko Liburua

*Garita Onaindiako ene adiskide maite on
Balbino Abade Jaunari*

Zerbait ikasi egingo neban uste betean
Paper barritsu egunekoak irakurten,
Jardunagaitik gaur batean ta biyar bestean
Argitu baño geiago nintzan lañotuten.

Ze frutu neban neureganduten irakurtean?
Ze irabazi arimarako nik batuten?
Zer naiz begiok jarraitu gorri jarri artean
Eretxi askok burua beusten lokatuten?

Utsa bakarrik, amesgiñan nik neban ikasi,
Lastoa, aixea, keia zirala dot ezautu;
Baña liburu antxiñako bat gaur neugaz nasi
Darabildanak bear dan legez nau argitu,
Zeñek marketan deustan bidean gura dot asi,
Dalako Jesus bera giari eta Maisu.

Euskal Erria, 1890, XXII

Jesu Kristo gure Jaunaren biztuerea

Al izatea illak biztzeko euki ebana,
Israeleko Santua zana,
Aurkietan zan arlosapean obiraturik,
Bere bizitza, errurik ez da, inok kendurik:
Agaitik lurra laño artean egoan miñez,
Negar zizpuru eta zotinez,
Ta mendiaren txun txur atzean,
Ai! eguzkia gorde egin zan damu artean!

Eriotzea bere koraña gorrituagaz,
Bandera gisan goratuagaz,
Jiran ebillan ixi ixillik obi ondoan,
Gura ebana jadtixi eta egindakoan;
Zeñek jaioa daroian dana,
Mundutik burdin zorrotz aregaz berarengana,
Adanek zelan eban erratu,
on guztiai oi deutsa eragiñ onek pagatu.

Baña Jeoba argi utsa dan eguzkitsuak,
Mugarik бага errañtsuak,
Aulkia daukan Arek goi goian danen gañean,
Mundua daukan Arek atz bigaz aide aidean;
Izarrai nundik egin bidea,
Deutsenak markau, gañera emon neurri legea,
Itzaltsunaz diño berbetan,
Nori entzuten jakon bertatik osarteetan.

«Ausaz Luzbelek gaur ete deusku goia artuko
Ta erri eroak desagertuko,
Erru bagea danaren izen gañgañekoa,
Zeru zabalak adoraui eta ondrautakoa?
Ez, ez, alperrik da gaur jasua,
Guztiz altsua dan besoaren kontra infernua,
Onek gizona dau askatuko,
Nik zitalaren kontra garaitza dot kantauko.

Ez dau izarrek usterik baga agertutean,
Arrats itsu ta gau illunean,
Argitaratu zerua upa gisan jarria,
Zeinda Jesusen arimak jam eban obia;
Abran-lekutik inguratuta,
Aita lenenen arimak bere lagun artuta,
Munduratu zan gorputzagana,
Eriotzea azpiraturik eitera laga.

Bere argiaz lurpeko utsuna dan zerututen,
Gorputz etzana laster biztuten,
Eguzkiaren errañuz josten dala guztia,
Arpegi zanbroz eta eratziz ezaiñ jarria,
Ta zutiturik oñen gañera
«*Garaitu neban*» ots egiten dau; ze itz ederra!
Zeñek itxaso artoa zelan,
Mundua bere ikaraturik ipini eban.

«*Garaitu neban* betirauneko goiko ateetan
Gizona sartu leike euretan,
Zerren Luzbelek ezin leikean asmo dongakaz,
Gaur daño legez gura dabenik eiñ gizonakaz;
Eragotzirik sartzen zeruan,
Engañuz artu eta loturik sare barruan;
Baña sareok jakoz urratu,
Eta gizonak zerura libre daike egatu.

Poztu zaiteze gizon illkorrak, negarrok kendu,
Egun barria jatzue eldu,
Zeruak emon deutsue on bat neurri bagea,
Zein dan zuentzat on mesede ezin obea;
Edengo lurrak ezin eukean,
Emon, ta alperrik zuen asabak neke artean,
Jardungo eben, ori topetan,
Goikoak emon ezian emen sortuko etzan.

Jauna, zuk jurau zenduan eta zeure besua,
Izan zan zintzo baita agertua,

Irabazi dau zuk emoniko ezpata altsuak,
Zuk eustazuzan jarri oñpean erreñu osuak;
Nire izena jenterik jente,
Mundu guztian, gloria artean, zabaldu beite,
Eta Tartaro txit zakonean,
Ondatu bedi, ango bandera illunpe artean.

Jausi zan jausi Salen beera ta, Erroma arroa,
Nun dok aidetan zabaltzekoa?
Erakusteko aixetan eure nausitasuna?
Luburuk jeutsak kapitolori artu gallurra;
Pedro josi jok antxe betiko,
Errelijio nik ekarria an dok biziko,
Zelaitu dituk lurrera danak,
Errakuntzari eregitako lengo altarak,

Zu trumoiaren semea, egizu otsa munduan,
Erri iberotarra beinguan,
Zeuroren zelo ixiotuan da gaur biztuten,
Fededun beti izango dala dau aginduten;
Eta Esperiak beban garaitu,
Kurutzeagaz errakuntzea eban amaitu:
Ea, dontzella jaungoikozkuak,
Buztarri txarra ausi dalako egin kantuak».

Esan eban ta eriotzea au entzutean,
Desagertu zan txilio artean,
Ikaratu zan sulezetarren bizitokia,
Ango bildurra zalako andi eta larria;
Jargoi baltzetik Luzbel arrua,
Jausten da beera puskatuagaz bere zetrua,
Bizi izateko lotsaripean,
Gerra galduta beti betiko katea artean.

Euskal Erria, 1890, XXII

Mariaren biotz zoragarriari

Laketu-idazu, Ama gozoa, zure kolkoan,
Erleak lora politen kopan legez bardin,
Zure amore eztiutsuaren zumoa edanda,
Amodiozko abai gozo bat daidan egin;
Zure biotza dalako zuri, dalako gorri,
Dalako bera lirioa ta bera jazmin.

Bene benetan, ill eder au da parebagea,
Kardintxen kantak diño e pozez: «da maiatza»
Erretxiñolen soñueteak: «ill galanta da»
Uso sotillak urruetaka: «da malatsa»
Malatsagoa askozaz baña; Maria, jaku
Darakuskuzun biotz aiñ gozo, aiñ apatza.

Kerizpetxoan udan guztiz da gustagarria,
Gustagarria kanpoak berdez agertzea,
Gustagarria erle zintzoen abaia bere,
Gustagarria labore onak ikustea,
Gustagarrien gustagarria, gustetan jaku,
Biotz orreri gure biotzok gustetea.

Ai! zeñ eder dan ostarku guztiz koloretsua.
O! ze galanta bere soñekoz goix gorria!
Aiñ ikusgarri egun sentia bere izarraz,
Zoragarriak illargi eta eguzkia,
Zoragarritan zoragarrien zoragarria,
Gu zoratzeko aiñ biotz gozo aiñ guria.

Bioletagan dakutsut zure umilltasuna,
Amodioa larrosa eder gorriagan,
Garbitasuna lirioan ta jireguzkian,
Jaungoikoaren zaletasuna dala zugar;
Errekatxoan ur garbi eta argitan barriz,
Zelan iturri bizia zure biotza dan.

Gogoratzen deust zedroak zure altasan ori,
Zarealako zeu Salomonen lolekua,
Urregorria badakust laster gomutetan jat,
Zelan zarean Jaunaren etxe urrezkua;
Trumoiak dardar gaukazanean, diñot, biguntzen,
Zure biotzak dabela gure Jaungoikua.

Ertzik bagako itxaso eta, zeru garbi ta,
Salbaziñoko kutxa bat zara segurua,
Bendiziño ta, emokai danen ibai ugari,
Jaungoikoaren ondasunegi doatsua;
Zure biotzak zerren guztia beragaz daukan,
Zarealako Jesukristoren gurasua.

Triste bagagoz zu zara gure poztugarria,
Geixotiaren osagarritzko zeu miritza,
Armasa eta indargarria, datorrenean,
Eriotzea, guri kentzera bai bizitza;
Ta gero bere gure arimen jaubea zara,
Zerren daukazun zeruratuten beargintza.

Larra-txoria, egan doiala dakustanean,
Igoaz gora, esaten deutsat: dontsua zu,
Ai! banituke zure eguok zeruetara,
Bee onetatik egin dagidan gaur egatu,
Mariak daukan biotz gozoan neure abia,
Nai neukelako beti betiko aukeratu.

Zabaldu-idazuz ango ateak, Ama lastana,
Entzu-idazu gaur, biotz barruko nire deia,
Kendu eiozu arima oni egatu daian,
Nai ta ezean geratzen daben lokarria;
Zergaitik zure semea naz ta, biotz orretan
Zeugandu naizu arren lastertxo, o Maria!

Euskal Erria, 1890, XXII
Euskalzale, 1898, II

Mariaren biotz orbanik bageari, bere sorrerako egunean

Fedezko koroï disdisgarria jantzitakoak,
Eta ainbaga bizi zareenak illunpetan,
Biotz ta arimok naibageturik zabiltzazanok
Amoregarri mundukoren bat billaketan;
Alde batera larga betiko lurreko gauzak,
Igo bai, igo odeiak eurak oiñpeturik,
Igo gorago neugaz batera, Argia bizi,
Dan lekuraño, geratu arte an sarturik,
Nun deutsuezan urrezko ate eder zabalak,
Sortu egin dan zeru barriak gaur idigi,
Zeiñ dan Jaunaren grazia danez dana betea,
Nun bake poz ta amodioa diran bizi.

Erdue, arima onak, bertako iturrietan
Atsegin eta gozotasunak edatera,
Erdue zerren beraren biotz orban bagea,
Jakun Eden bat zerua bera duiñ ederra;
Jaungoikoaren Paradisu da, bertan Maiteak
Bere eskuak isuri ditu emokaiak;
Bertan Arbola bizitzakoa loraz jazten da,
An gloriako errekek doaz gaur biziak;
Bertan Esposo jaungoikozkoak azuzena ta
Larrosa artean etzan lekua dau ezarri,
Milla ezkudoz, milla koroez, apaindu eta
Am da baketsu, ain da argitsu, ain zurgarri,
Ain kanta onak, antxe kantaurik goikantariak
Serafin gorri galantak jakoz gordelari.

Zorioneko arimok, arren, jaso eguok,
Bere loretan zuen abiak jarri arin,
Eio, dontzellak, lora orrekaz korda galantak,
Gizon santuak, bitxizko sortak laster egin;
Bere lirio mardoen beian pekatariak,
Atsedeteko amore santuz jarri lotan;

Euren lurrinak lengo su loia ill degizuen,
Eta osatu zauriok euren baltsamotan.

Uda-barria beti loratsu emen bizi da,
Gabarentzako beti atea da itxia,
Eten bagako eguerdiak eginduten dau,
Loirik bagako Bildotsa jako Eguzkia.

Emen bizitza dauken guztiak errege dira,
Izardun aroz koronadurik buruetan,
Estola zuriz euren bularrak kurutzaturik,
Erru bagako zetroak dabez eskuetan.

Irutasunak bertantxe dauka bere jargoia,
Jaunak laztantzen gu bertan gaitu, ta guk bera,
Deitzen deuskula «ene semeak» eta bakezko
Laztan artean eroanagaz bere maira.

O! biotz garbi miragarrizko zeru barria!
Orrako zeru izarratuen artekoa,
Neurtu ezin dan Argiarentzat bizitokia,
Noren amatzat zinealako esleidia;
Amore santu arentzat zara etorrerea,
Zara ortu on sortaldeetan ipinia,
Ontasun oso uts bagearen mapa zabala,
Graziarentzat egon-leku bat egokia,
Eta zafiroz moldaturiko torredun etxe,
Maite-banderak gallur danetan ezarria.

Nok kantau daikez edertasunok direan legez,
Eta maitatzen zaituenentzat zuk gorderik,
Zeugan dozuzan gozotasun ta zein emokaiak,
Kontau ezinda geratzen bada bat muturik?

Nik adoretan zaitut, Jaunaren toki dontsu
Jainko Aitaren jakituriarentzat duiña,
Dana urrezko zati landutan guztiz egogi
Ezin obeto beraren eskuz alan eiña;
Nik adoretan egun sentiko izan ederra,

Doe guztien itxaso zabal ugaria,
 Nik adoretan zaitudaz, Ama zaitugulako,
 Nik Luziferren zarealako galgarria,
 Zerren sorreran deutzazulako burua ausi,
 Emonaz iñok emon ez deutsan lotsaria.

Euskal Erria, 1890, XXIII

Jesus gure salbagilleari

Bedeinkatua Jaungoiko Jesus, izan dedilla,
 Bedeinkatua, benetan zure pasiñoa;
 Bedeinkatua, orren neketsu, jatzun aldapa,
 Darakuskuna guztioi bide zerukoa.

Ez kutapenen ez kutapena, zelan leiteke
 Azkatutea gizona menpetasunetik;
 Libanok emon egingo eban zugatz bategaz,
 Gelditzen zala libre gizona illunpetik?

Zenbat zor deutsun Jesus maitea, zuri gizonak!
 Zenbat bake ta zelako poza naibagetan!
 Zelan direan gure arimak loibagetuten,
 Zuk isuriko odol garbizko erreketan!

Biotzik gogor arrizkoenak bere iraun lei,
 Gaur urtu baga bere begiak negarrakaz;
 Atxak ausiten miñez ikusi ezkerokoan
 Ez da asiko park-eske zuri dedarrakaz?

Eta zelan ez egun onetan baldin ikusten
 Zedron-Jordanak biak baditu oso triste;
 Karmelo-mendik azten dituan lora politak
 Edertasunik erakutsi nai ezpadabe?

Eta zelan ez gaur *Justiziak* gorde ezpata
 Badau, ta erallak puñala bota erre kara;
 Eguerdia geratu bada illun illunik,
 Dirudiala bene benetan oso gaba?

Eta azkenez zelan Eleixa-ama badakus
 Zotinka mantu lutozkoagaz estaldurik;
 Iñoz ez legez bere semeak ikusten badauz,
 Begiak itxi eta buruak makurturik?

Errukia ta biguntasuna eske dagotzu,
Jauna, umillik zure aurrean Kristiñaua;
Erruki eta biguntasunez biurtu egizu,
Zuk ekarriko lege santura bai, mundua.

Bedeinkatuak, Jesus maitea, zure nekeak,
Amodiozko zure legean gaizuz batu;
Liburu eta kurutze batek egin begie,
Lurra guztia zuzendu eta zeruratu.

Kurutzea ta liburu bat bai, jakuz pozgarri,
Gizon artezak arindu daizan neke miñak;
Eurakaz zuri Golgotaraño jarraitu eta
Gero zeruan gozauko ditu atsegiñak.

Euskal Erria, 1891, XXIV

Mariaren sorrera garbia

Amalauduna

Goi goietako ego zabalduen espirituak
Urregorritzko zitaraz danok goian beian
Eki-iozue joten gaur soñu berarizkuak
Gorderik euki dozuezanak ixillean;
Galaz ornidu, ederrez jantzi bitez zeruak,
Iribarrea agertu bedi sortitzean;
Bere negarrak leortu begiz mundu osuak
Zerren mirari andi bat jazo dan lurrian.

Sortu da bada, itxaroten zan neskatillea,
Jaio baño len usaiña asi da zabalduen,
Gure zorion betikoaren urreratzea,
Erneko jakun lirioan da ulertuten,
Zerren Maria asieraz dan doez betea,
Loiak ez deutsa bere sorreran ikututen.

Euskal Erria, 1891, XXV

Mariari, zerura igoeran

Amalauduna

Nora zoakuz Ama Maria gu largaturik,
 Izar ederrez zeure burua apainduta?
 Nora zoakuz zerutar baten antza arturik,
 Odei pillotxo eder batean jazarrita?
 Nora zoakuz aingeru taldez inguraturik,
 Izarrak baño askoz gorago goratuta?
 Zu baga be au, geratzen bada naibageturik
 Bat geratuten danean legez ama illta?

Badakit, nora zoazan Ama, laztan maitea,
 Zoaz, goietan obetoago bizitera,
 Zoaz, dalako goian Errege zure semea,
 Zoaz, beragaz zeu Erregiña izatera,
 Zergaitik utsik alboan daukan zure sillea,
 Errazoaia da zoakozala gozautera.

Euskal Erria, 1892, XXVII

Jaungoiko-gizonduaren jaiotzea

Amalauduna

Ea aingeruak, kantau goietan zuek gloriak,
 Ea artzaiñak, bildostxo bana bizkarretan,
 Eta kaikuak arturik esnez bete betiak,
 Baita makillak lagungarritzat eskuetan;
 Erdue *ujujuz* atsegindurik baso-mendiak,
 Saltoz igaro errekatxoak aide-aidetan,
 Dontzella batek argitaratu daben Semiak
 Gabean jarri gaituzalako eguzkitan.

Eskintsariok emon Printzipe aiñ Altsuari,
 Lastatzen pobre billatu arren otzak kkill,
 Dakartzalako libertadea gaur gizonari,
 Luzbelek eukan nausitasuna eginda ill;
 Zeñetarako bere Jaungoiko izateari,
 Itxi bagarik jaio egin dan ume umill.

Euskal Erria, 1893

Jesusen eriotzea

Diamantezko errañu biziz inguraturik,
Eukala garbi, Febok barreka arpegia,
Palestiñako gañai tximista meiak sarturik
Zergaitik eban bere bidean artu goia;
Une berean gizonak zerren Egilla altsua,
Kurutze baten euken billosik eregia,
Itxirik bertan zero bat askoz obeagua,
Lugarrenera jasten da Migel gerraria.

Eta bertako zaldi indartsu galopalari
Urrezko bitsa erioela joazanai,
Tiraka burdi oñaztukizko burpildunari,
Berak gelditu erazo eutsen laster danai;
Botarik zaldi aurrekoari ezker eskua,
Eskuman eukan ezpateagaz atzekoai,
Bildurra sartu, eta bat baten Febo arrua
Geldituten da laguntza бага bertan deslai.

Mugarritzar bat legez burdia geratutean,
Ikaratu zan jazoten zanz Eguzkia,
Nok ikusirik nausiago bat bere aurrean,
Adi ipiñi eban bertatik belarria;
Eta Migelek egiten deusa miñ zoliagaz,
Justuriaren aldean ots bat aiñ andia,
Ezpan gorriak zabaldutean itanduagaz,
«Zergaitik ez dok baltzez estaltzen arpegia?».

«Zelan diarduk o! kriotura prestu noblia.
Ikusi arren eure Egillea billosturik,
Kurutzean gaur josi dabenen gaiztakeria,
Sentidu ez beu legez nai al dok irago ik?».
Gorde-ik gabagaz orren arpegi alegerea,
Jarri-k gizona bere biziko gorriturik,
Argitu dedin itsu dagoan fede bagea,
Ikustean i, Munduak lutoz estaldurik.

* * *

Entzun orduko sermoe ori Errege-izarra,
Abietan da errañu danak pillatuten
Illunpian ito naiagaz mundu zantarra,
Arpegi dana bereala dau ostenduten;
Erroma legez, Grezia bardiñ dago zurturik,
Inoz ez lako gauz au danean gertatuten,
Ebreotarra dago zital ta gogor itsurik,
Bere arre ta trentan dabela jarraituten.

O! Jaungoikoa, berariz zure esku andiak,
Baldin ezpadauz begi itsuak argituten,
Trago oi dabez illunpian egun guztiak,
Ez direala judegu gisan konturatzen,
Eguna gautzen ikusiteak eguerdian,
Ezpadauz oneik ezaupidera erakarten?
Zer izango da lo eta ames zoro artean
Jausirik beko surtara danaz iratzarten?

Badator Migel lurrera egan aserratua,
Serafinezko soldadu pillo galantagaz,
Eta asten da dardar ikaraz Luzbel gaiztua,
Kalbarioan aurkitzen zana lagunakaz;
Berealaxe artzen dau baña inguraturik,
Gallur Santua Migelek bere zaintzallakaz,
Nun eldu arte ordua, dagoz ixill, muturik,
Geldi ezpata, txuso, lantza ta banderakaz.

Dakuselako euren Errege gloriakua,
Jabetu бага oraindak garaitz guztiakaz,
Esku ta oñak iturriturik odol ustua,
Andik isuri egiñ jakozan errekakaz;
Zeñek Igarlak esana zeatz zintzo egiña,
Nai dabene itxi, oraindak neke barriakaz,
Sufritzen dago, ainbestean ze, uren premiña,
Ur-giña Bera izanik diño «Egarri naz».

Ozpintzan busti egin da laster esponjeagaz,
Soldadu batek ezotu eutsan bere agua,

Penau arturik, baki Jesusek, zelan beragaz,
Bere egintza itxiten daben azkendua;
Orduan bere Aitaganuntza zuzentzen dala,
Zabaldutean ago ozpiñaz samiñdua,
Adietara emoten deusku osotu zala,
Bere pasiño dana, esanaz «*Amaitu da*».

* * *

Baña oraindik Kurutzan daukan pisuagaitik,
Artega dago jaritxi arte atsedena,
Lurra oraindik jazo bear dan gauzeagaitik,
Aurkietan da iñoz egon dan estuena;
Onek ez eze, baita olatu amorratuak,
Itxasoetan dauke penarik andiena,
Pozu bateko urak legetxe geldi lotuak,
Zaiñ dagoz gertau arte gauzarik nausiena.

Gañera aixe burrunlariak dagoz kobetan,
Izuz gordeta ezinda eragin orri bati,
Kanpo guztiak arnasa baga arrabietan,
Iya itoan, iya galduan errukarri;
Sua dakusgu berorik baga izotz antzean,
Eta eguzki pozgarri zana negargarri,
Jaungoiko gizon egiña illten doakunian,
Berak lenago illgo jakula gaur dirudi.

Baña guztien arrigarri da oraingoagaz,
Ikusitea beti bereaz urten dana,
Eriotzea urreratzen da larri ikaraz,
Baimena umill eskatutera Jesusgana;
Emon artean eskubidea geiago zanak,
Ez da azartzen egiten berak daukan lana,
Nun bizitza ta eriotzaren Nagusi danak,
Agintzen deutsa egin daiala nai ebana.

Baimen onegaz azkortu eta da abietan,
Jesusen kontra korañeagaz esetsiten
Osterantzean etzan asiko a gaur ezetan;

Jaungoiko batek zergaitik eban bildurtuten;
Au gaitik deusku Jesusek bere borondatea,
Dala illteko, azkenez emen erakusten,
Eta illten da, ots egiñagaz «*Aita neurea,*
Nire arima zure eskuetan dot ipinten».

* * *

Justuriaren orroi, marru ta urruma andiak,
Belarrietan ezpadeuskue on egiten,
Oñaztuaren gar gori miñ ta biziegiak,
Nai eta nai ez begiak itxi eragiten;
Baña, oñaztu argi, ta trumoi durundutsua,
Sentitzen itxi baño lenago bada jasten,
Tximistak ez dau uste bagako tantai sendua,
Sarri askotan goitik beraño erdibitzen?

Zer da trumoia baño, Jesusen bozaz parean,
Noz oñaztuak isten beartu dau begiak?
Zer da tximista, bizitasunez baldin atzean
Ipiñi badau, Berak ekarren arimiak?
Arboletako orriak legez demonioak,
Dardar beukazan Jesusen itz bat entzuteak,
Zer gartauko zan Arima milla eguzkizkoak
Errañopean arrapetean gaur guztiak?

Bilin bolaka mendi gañetik Luzbel maltsiña,
Eta lagunak amildu ziran larri danak,
Ondoren Migel eta bereak egiñik kiña,
Lezara bota artean urten zireanak;
Nun txilio ta aiene artean zirean jausi,
Botiaz birao eta arrenik gaiztoenak,
Atxak jo eta buruak lertu, adarrak ausi,
Eta arrabioz eiñaz ulurik tristienak.

Beste aingeru batzuk zabaldu barriz zirean,
Sentimenturik ez euken gauzak negar egiñ,
Egien euren Egilla altsua illten zanean,
Zentzun bagetan bere agertu miña zediñ;

Batek Tenpluko kortiñea dau erdibituten,
 Iñok ikusten bera ez ebalá, baña ariñ,
 Judegu lege zarra zergaitik dan amaituten,
 Eta Jesusen barria oraiñ bizi dediñ.

Sentimentua ez dauka gitxi, bere munduak,
 Agertzen daben lokatasun ta ikareak,
 Darabillala alan besteren baten eskuak,
 Ezagutu lei zentzun gitxiko personeak;
 Itxas zezendu aserratuak igoten deusku,
 Beian itxirik orain arteko señaliak,
 Norbaitek bultza deusala egiten garbi dirausku,
 Iruntsi gura litukeala goi ta beiak.

Koba lezatsu zakonetatik dabez azkatzen,
 Legoiak baño sutuagorik aixe txarrak,
 Muru torre ta mendiak bera dabez botatzen,
 Alkarren kontra direalako asi danak;
 Batak bestea jo eta dabiltz oraiñ ausiten,
 Iñoz apurtzen erraz etziran atx zaill otzak,
 Ainbesteraño damua deutse artu eragiten,
 Euren Jaungoiko gizonduaren eriotzak.

Euskal Erria, 1895, XXXII

Euskal Erria, 1898, II

Mariari gloria

Mariak daukan izatea da Jaunak egiña,
 Zeiñ gero Berak Maria-gandik eban artu,
 Ta zeindegaitik Jaungoiko bere Egillearen
 Ama eginda, dudarik baga zan geratu,
 Maria jaio egiñagaitik bere denporan,
 Baña lenago Jauna poztuten zan beragan,
 Nok zeru giñan ziarduala ekusalako,
 Zelan izango ederren bera zan sorreran.

O! Maria zu, zara Jaunaren zoragarria;
 Zara infernu oso osoaren bildurgarri,
 Zerren zuk oñaz zapaldu zeuntsan bere burua,
 Zeure sorreran ango nausi ta Buruari.

Euskal Erria, 1896, XXXIV

Jesus artzaiñ onaren txabolako ardi bat

*Maria Esperantza Azkoagari,
Mondragoko Kontzeziñoko komentuan,
aurtengo zezeillaren 12an moja gaitzat sartu zanean,
egilleak kantauriko bertsoak.*

Basamortutik itxasoraño
Jasten da errekatxua,
Ara doiazan ur pilloakiñ
Nastutearren burua;
Zu barriz zatoz pillo artetik
Birjiña konturatua,
Erretirora topeta arren
Zeuretzat bakar lekua.

Garraren keia eziñ egon da
Igo bagarik bakean,
Euri tantaka aiñ gitxi goian
Jo egin baga lurean;
Itxas-orratza penaz badabill
Geratu arte norlean,
Zure biotza ez da baketu
Klaustroan sartu artean.

Agur bategaz despreziauta
Mundukeria guztia,
Zorionean esleidu dozu
Jaunaren Santutegia;
Izana gaitik lurra eiztari,
Lazu ta sare z josia,
Zu izan zara iges egiten
Jakin deutzazun txoria.

Larra librean larri zenbiltzan
Bildots bildurrez betea,

Billatu dozu gorde lekutzat
Ezin txabola ohea;
Billatu dozu baita Artzaiñ bat
Geiegiraño noblea,
Zeñek idigi deutsu bertatik
Jo dozunean atea.

Bestela, nor da Artzaiñ ill danik
Ardiak gaitik munduan?
Bakar bakarrik topau dozuna
Txabola orren barruan;
Baleki askok ze bizitza dan
Egiten bere onduan,
Emen letorkez bildots pilloak
Atea joka beinguan.

Artzaiñ ez eze baita Esposo
Geietan bere onena,
Galai ori da, dalako doe
Ederrez aberatsena;
Birtute danak beragan ditu
Jabe da zeru-lurrena,
Bera dalako Seme Bakarra
Aita Betikoarena.

Ardiak daukaz Isak-ek baño
Geiago dudarik бага,
Agintaritzza Josen aldean
Andi da berak daukana;
Zeñen onduan utsa legez da
Santsonen eukan indarra,
Bere ikutuaz izar-erriko
Arroiñak dabiltz ikara.

Odei ederrak ditu kotxeak
Aixe bizkorrak zaldiak,
Izarrik izar egin dagizan
Bere paseo aldiak;
Pastutzat daukaz askoz gorago

Menditza zoragarriak,
Artaldietan maitien ditu
Zeldran ill ziran ardiak.

Usoak eta tortolak bere
An dabiltz egan pilloak,
Jesusi zeldran jo eutsezanak
Urruetatxo gozoak;
An barriz orain doakenean
Bisitetara basoak,
Abietatik bota oi deutsez
Amore garbiz bertsoak.

Errenu, erri, zein basoetan
An Jesus ondretan dabe,
Deiturik Santu danen Santua,
Errege danen Errege;
Lenaingeruak auspeztu arren
Bere aurrean umillde,
Zuri eskua eskiñi deutsu
Kunplimenturi bat bage.

Baña jakizu Jaun ori dala
Zeloak artzen nausia,
Biotza euki bearko dozu
Lirioa duiñ zuria;
Gorputz usaiña dana botata
Espiritukoz jantzia,
Gura badozu izan Jesusen
Arditxo maitegarria.

Txabola orretan pasautakoan
Pruebetako denpora,
Artzaiñ orrexek jasoko zaitu
Sorbalan izarrez gora;
Ango larretan ibilli zaiten
Bildur bagarik nai nora,
Otsoak eziñ leikealako
Araño igo iñola.

An ez da bedar bat bere txarrik,
Guztiak dira gozuak,
Ur lizundurik ez dago iñon
Dan danak edatekuak;
Janari eta edari danak
Osoro osasuntsuak,
Ara bagoaz zu ta gu bere
Izango gara dontsuak.

Ara bagoaz biziko gara
Gau eta egun argitan,
An Eguzkiak ez gauz erreko
Emen eiñ arren sarritan;
Iratargia ez da gordeko
Sekula bere gabetan,
Artzain Jesusen arpegi ederra
Ikusten bizi gaitezana.

Euskal Erria, 1896, XXXIV

Euskalduna, 1899, 148

Gure Jaunari bere biztueran

Jesukristori emon daiogun ondra guztia,
 Izarrerriak agertu begi bere poza;
 Txoriak bizkor kantuz asirik alegeretu
 Deuskuelako iñoz ez legez gaurko goiza;
 Baita ausitu dau itxasuak arrabioa,
 Bigundu bere zarata eta orroi otsa,
 Zerren Jesusek erakutsirik Jaungoiko dala,
 Bitzxean daben azpian sartu Eriotza.
 Galdu dau oso Txerrenek oraiñ bere gerrea,
 Irabazi da aren kontrako garaipena,
 Beterik dagoz Profetak aurrez iragarriak
 Neurri bagako gloria da gaur Jesusena.

Euskal Erria, 1896, XXXIV
Euskalduna, 1901, 176

Maiatzeko larrosa bateri

O! lora guztien Andrea!
 Zarean larrosa eder galanta,
 Amore garbi ta leunaren
 Zu zara loretan bakarrik antza.

Aixetxo bigunen umea,
 Zororik naukazu zuri begira;
 Eitamuz, usaiñez, kolorez,
 Kanpoan zu zara gaur Erregiña.

Goizetan intzaren perlatxoz,
 Politik esnatu egiten zara;
 Mendien ostetik jagiten,
 Danean arrorik Egun-izarra.

Idigi eiozu kolkua,
 Bizkortu zagizan bere beruak;
 Edertu zagizan kolorez,
 Beraren urrezko errañutxuak.

Joan zan negu baltz gogorra,
 Bere otz, edur ta ekatx dongakaz;
 Maiatza datortzu apatzik,
 Denpora eztsitu ta gozoakaz.

Jasoizu burua zardenik,
 Bapere bildurrik gaur artu бага;
 Neuk pozik artu egiñ eta
 Eroan zaidazan leku obara.

Apaindu daiozun burua,
 Zeruko loretan Andra, danari,
 Altaren gañetan daukagun
 Amore ederraren gure Amari.

Euskal Erria, 1896, XXXIV
Ibaizabal, 1902, 19

Veni Creator Spiritus euskerara biurtua

Erdu Espiritu Santu, amodioz betea
Ikustera zuri deika dagotzun arimea;
Eta zure gorenengo graziagaz bularrok,
Sutu-izuz, maite zaiezan Altsu orrek egiñok.

Doe guztiz Goikoaren Bitarteko on zuri,
Deitzen jatzu ta betiko bizitzako iturri;
Espiritu gozagarri, karidade berua,
Deitzen jatzu zareala baita sugar dontsua.

Zazpi doietan gugana ariman sartzen zara,
Aita Jaungoikozkoaren o! agintza leiala;
Noren esku eskumako atza zara zu,
Berbetan ta errazoian zuzenduten gaituzu.

Sartu-iguzu zentzunetan zure argitasuna,
Aldendu biotzetatik dogun epeltasuna;
Gorputzaren griñak itxi daiguzan oiñpeturik,
Zure betiko birtutez arimok indarturik.

Zugaitik urrindu eta arerio gaiztoa,
Gozau daigun iraunagaz bake egiazkoa;
Izan zakiguz giari daroagun bidean,
Ez gaitez an iñoz jausi pekatu ta gatxean.

Zure bitartez ezautu daigun Betiko Aita,
Aren Seme bakarra ta altsua bere baita;
Bietatik zatozan zu, Espiritu Santua,
Zugan dogu barriz geure fede bizi osua.

Gloria dana daiogun emon Betiko Aitari,
Ta eriotza azpiratu eban Seme Jaunari;
Baita Espiritu Santu amodiotsuari,
Orain, gero eta beti, Iru ta Bat danari.

Euskal Erria, 1896, XXXIV

Gabon gabari

Zer jazoten da?
Zer da gizonak
Gaur gaberdian
Dakusguna?
Illuna lotsaz
Iges joan da
Gaba biurtu
Da, eguna;
Au da gauza bat
Gaur arteraño
Mundu onetan
Ez entzuna,
Dontzella gandik
Jaio dalako
Maite dabena
Euskalduna,
Nor dan Mesias
Gizon eginda,
Jaio zedilla
Nai genduna,
Izan dakigun
Gure Jaungoiko
Errege eta
Jaun kutuna.

Euskal Erria, 1896,

Mariaren alabantzak

*Jaungoikoaren urrengo zara
 Maria gura jaubia,
 Zarialako Jesusen Ama
 Eta guraso guria;
 Izan zakiguz orrexegaitik
 Itxaso onetan arkia,
 Zure bitartez jaritxi daigun
 Portu dontsuan sartzia.*

Zu zara argi, zu zara garbi,
 Loitu bagako iturria,
 Zara Luzbeli emon zeuntsana
 Iñok ez lako lotsaria;
 Zara beraren bildurgarria,
 Arerio bat aiñ andia,
 Nori burua dana triskauta
 Ipini zeuntsan gerraria.

Jaungoikoaren urrengo zara...

Galanta zara oso Maria,
 Apaintasunez ain betia,
 Lorategi bat aiñ ederra ze,
 Paradisua baño obea;
 Nora ezin zan ezelan bere
 Inondik sartu sierpia,
 Inguru inguru zergaitik zeunkan
 Graziaz einda zuk ormia.

Jaungoikoaren urrengo zara...

Ez da gauzarik zu duin andirik,
 Egillearen egiñetan,
 Ez eguzkian, ez idargian,
 Eta ain gitxi izarretan,

Aingeruak ta santu guztiak
 Berago dagoz zeruetan,
 Bakarrik zaukaz Jaunak alboan,
 Bera jarten dan Tronuetan.

Euskalduna, 1897, 36

Euskalzale, 1897, I

Maria pekatu bagarik sortuari

Arrigarrizko edertasundun Andra andiak,
Sara, Judit ta Rakel eta zu bere, Diña;
Benus da Palas eta Pandora zoragarria,
Zeiñ ederrago gaur daikezue alegiña;
Zeiñ ederrena zaren zuekan ikusi daigun,
Zeiñek dozuen galantasunez artzen gaiña;
Baiña jakiñ bei zuen artean galanten danak,
Beste bat dala aren artean gaur bikaiña.

Ausaz bazare izarren gizan erraiñutsuak,
Beste au jaku gitxienetik Iratargi,
Eta bazare Iratargiaz benturaz bardin,
Gaur sortu jakun neskatilleau da Eguzki;
Enparau Andra guztiak baiño baldin bazare
Galantasunez mundu onetan ikusgarri;
Beste au jaku gizon ta andra aingeru eta,
Bere Egila danaren bere zoragarri.

Gizaldi danak baiño lenago berau egoan,
Jaungoikoaren gogamenean ikusirik;
Izango zala lenendaria egin danetan,
Bera aiñako miragarri dan bat bagarik;
Lur-itxasoak, mendi-errekak egiterako,
Aurkietan zan Jauna beragaz itsuturik,
Danak guztiak baiño lenago zergaitik laztan
Eban Dontzella aiñ ederra dan au bakarrik.

Aiñ da galanta, aiñ da ederra, dontzella ori,
Dirudiala Kadesen azi dan palmea;
Bere mosuak begitanduten deusku bizi,
Larrosa eta jazmintegizko baratzea;
Bere begiak egun sentiko izarrak dira,
Karminezkoak ezpanak bata, zeñ bestea,
Ume orregan garbi dakusgu Jaungoiko batek,
Bota dabela bere eskuaz arraiea.

Bera dalako utsik bagea gauza danetan,
Garbi ta argi, illuntasunik iñon bage;
Barak gizondu, nai eban gorputz aragizkoa,
Garbia izan bear zan nai ta nai ez bada,
Izan bear zan iturri urdun berarizkoa,
Bere bizian loirik ikusi ez ebana;
Izango bazan bertako ura Jaungoiko oso
Garbiak eta guztizko Santuak edana.

Zelan ezeban bada egingo orban bagarik,
Bere Amatzat izango zana bakarrik duiñ?
Zelan ezeban beste danetan baiño geiago,
Begiratuko akatz-bagea izan zedin?
Bestela, zelan garbitasuna berbera zanak,
Soiñeko loiaz gurako eban jantzi egiñ?
Jaungoiko batek ori egingo ebala uste,
Dabenak, dauka fede txarra ta burua arin.

Eldu zan bada, eldu zan nozbait, nai zan eguna,
Jaungoiko baten Ama duiñ zana sortuteko;
Eldu zan bada, bein bere gertau etzan gauza bat,
Gizonarentzat zorionean jazoteko;
Eldu zan bada, errua edo grazia goian,
Burruka garratz baten ostean ikusteko.
O! Ze garaitza baiña graziak jaritxi eban,
Arerioa azpiratuta itxiteko!

Orrexegaitik garailariak bandera eban,
Inkau Dabiten Gazteluaren gaillurrean;
Ezebalako sugeak topau sartulekurik,
Alako Torre galanta sortu izatean;
Zeiñek eukazan jagola zintzo arduratsuak,
Aurrez jarrita bere inguru dan danean,
Agaitik ezin arterik topau al izan eban,
Barruratzeko Paradisura zan antzean.

Mirari guztiz arrigarri bat bene benetan,
Une atan da egiaztu ta gertatua;

Mirarigiña barriz bakigu, nai dabenean,
 Izan oi dala gure Jaun eta Jaungoikoa;
 Dakialako bide eder bat laster sortuten,
 Alde bitara atzeraturik itxasoa;
 Dakialako amatau baga suari kentzen,
 Erre egiteko berez dakarren amorrua.

Oneik ta asko geiago egin dituan Aitak,
 Ezin eikean loituten itxi alabea;
 Beste ainbeste al daben Seme arduratsuak.
 Ezta ezaintzen jarein Ama on, ain maitea,
 Bataz legetxe besteaz bardin dan Espiritu
 Santuak nastzen aiñ gitxi largau emaztea;
 Irutasunak ezin eikean zabalik itxi,
 Txerren sartzeko, beretzako zen Eleizea.

Bere inguru eta urretik, bere kanpora,
 Bioa, loia, baita beraren kerizea;
 Bera bai, bera, infernuraiño Luzbel guzurti
 Ainbeste gatxen eta okerren ekarlea;
 Armada andi itzalgarri bat norentzako dan,
 Orañ sortu dan ume graziaz txit betea;
 Zeñek oiñagaz ari burua triskau egion,
 Sortu da sortu itxaroten zan Dontzellea.

Au alan dala zintzoro danok siniztzen dogu,
 Pio andiak fedetzat euskun iragarri;
 Beretzat daukan irakastegi gorenengotik,
 Adierazo eutsan garbiro munduari;
 Gloria! bada emon daiogun al dan bestean!
 Garaitzak kantau, gaur sortu jakun umeari
 Ez eutsalako erruak iñon bere ikutu,
 Sortu zanean zorioneko Mariari.

Euskalzale, 1897, 1
Euskal Erria, 1898, XXXIX

Mariari bere sorrera garbiko egunean

Profeta santu Erregearen Torre sendoa,
 Txit Altsuaren Jauregi eder nagusia,
 O! Espiritu Santu Jaunaren jarri-lekua,
 Jaungoiko baten semearentzat Amageia;
 Itanduko dot nor izan da bat kriaturetan
 Zuk egin dozun gauzarik iñor ein dabena?
 Iñok triskau dau zuk baño bestek bere oiñagaz
 Buru guztizko arro Luizfer baltzarena?

Zeruetako aingeru talda zoragarriak,
 Jaungoikoaren dosel ondoan zagozanak,
 Erdue arin, jatsi zaiteze danok lurrera,
 Baturik ego edur antzeko ta zabalak,
 Sortu dalako neskatilla bat gañ gañekoa,
 Ikutu baga jatorriz dogun erru txarrak,
 Aragizkoa izanagaitik zuen aldean,
 Garbiagoa zergaitik egin daben Jaunak.

Dontzella eder lirio garbi, sekula loitu
 Bageak zeuen biotz zuri ta izen ona,
 Osotasuna galtzea baiño askoz lenago,
 Nai zenduenak galdu osasun ta odola,
 Erdue eta auspez ipiñi zeuen buruak,
 Zuen aldean ederrago bat ara orra,
 Kantau berorri gloria danak zerren birjiñen
 Birjiña eta Erregiñ andi berori da.

Baita erdue Aitalenen ta Igarlak bere,
 Israelarren zuzentzalla ta giariak,
 Zuen amabi Tribuetako lanak itxirik,
 Agur eder bat artu daizuen gaur Mariak;
 Erri esleidu zuenak entzun baldin bebazan,
 Zuen kontseju, erabagi ta esaldiak,
 Sortu dan neskatx onen semeak dituelako,
 Beteko zuen itxaropen ta gurariak.

Martin eta konfesore ta Penitenteak,
Gloria artean bizi zarenak goi Zeruan,
Zuen egiñen neurrian danok dituzuela,
Guztizko palma eder on bana gaur eskuan,
Agertu zeuen onerexi ta barruko poza,
Zuen pozgarri dan oni sortu dan orduan,
Zerren beroni iruditzea gura zenduen,
Danok guztiok albait ondoen len munduan.

Adan lenengo gurasoaren ondore dana,
Zeure erritik gaur zagozana aterea,
Erdur botarik zotin zizpuru eta negarrok,
Adoretara oraintxe sortu dan Umea,
Adorau ondo umiltasunez Seiñ eder ori;
Zein izango dan zure guraso zaintzalea,
Ondra, Gloria, Bitarteko bat aiñ Altsua ta
Ama bat zeñek artuko deitsun ardurea.

Erdue bada prudente edo arima zurrak,
Eldu zaitzeze kastidatedun ta garbiak,
Etorri arin jakintsu eta andikiak;
Baita aberats eukitsu eta ikasidunak;
Erdur bere agintaritzaz daukazuenak,
Erdur Errege tronuetara eregiak,
Erdur danok eskiñiter a Ume orreri,
Zeuen duintasun eta beste on eregiak.

Zuk bere ondrau Libano mendi entzutetsua,
Zedro, aloe, iturri eta errekekaz,
Ondrau egizu baita Karmelo mendi Santua,
Zeure lora ta arbola eta ur danakaz;
Ondrau zuk bardin Nilo-ko ibai atsegintsua,
Zeure korronta leun, baratz eta biziakaz,
Azkenez ondrau zeru ta lurrak gau ta egunak,
Daukazuezan edergarri on guztiakaz.

Ondragarrien zerealako O! Jerikoko
Lorarik onen ta Jaungoikozko miraria,

O! edertasun danen guztien bizilekua,
Grazia danen kutxarik onen ta tokia,
O! Kaliz gozo: atsegintasun ez-titsua danen
Ama ugari jai-oku ta iturria,
Zelan zeiteken zugar orbanik aurkitutea
Jaunak nai beban zugar artzea aragia?

O! izar bizi gure itxaso bildurgarrian,
Zatxakusana ain argigille pozgarria,
Zure arpegi errañutsua illundutera,
Zelan azartu egin leiteke eguzkia?

Au izan ezik zelan azartu leiteke barriz,
Zugaz bardindu nai izatera Illargia,
Bazara izar egunez eta bardin gabetan,
Gu argitzeko sortu zorean gar barria?

Zara benetan Egun senti bat aiñ ederra ze,
Gaur arte Jaunak etzaituzana erakutsi,
Zara arako ezaugarria zeñek diñoan,
Gerrea laster egingo dala irabazi;
Zara arako eguzkiagaz soña jantzirik,
Dakarguzuna Iratargia oiñen aulki,
Zara bekoki inguruan zu edergarritzat
Dakartzuzana amabi izar eder bizi.

Rakel, Rebeka, Ester, Judit ta Zara zer ziran
Ezpada zure keriza motel baiño danak?
Areik zikindu arren izpia berenotsuak,
Zuri ez eutsun ikutu sugetzar zitalak;
Zu zara bada Neskatilla bat beren berariz
Aukeratua beti betitik Altsu-dan-ak,
Zara arantza arteko lora akats bagea,
Sortu egiña iñon ikutu bagea narra.

Zara mendi bat eregiena mendi danetan,
Txuntxurra dozu besteak baiño goragua,
Non daukan Jaunak bizileku bat apartekua,
Zeruan egin ebana baiño obagua.

Ezpada betor ikusitera mundu guztia,
 Zugan jazo dan mirari pare bagakua,
 Ikusi daian argi ta garbi zelan Maria
 Izan zarean loirik bagarik gaur Sortua.

Euskalzale, 1898, II

Kurutzean josia izan bedi

Amalauduna

Jaungoiko baten Seme bizia aurrez eguan,
 Eskribiduta zetara illgo zan lurrean;
 Isaias batek iragarrita eukan moduan,
 Egiaztu da utsik bagarik Jesusegan;
 Erru bagea gaur erruduntzat txarrak munduan,
 Arturik, jarri dabe aiñ leku samiñean;
 Eskertasunik baltzean artu daian buruan,
 Mesede utsik egin dabenak gizartean.

Jueztxo baten epaiatz dago untzez lotua,
 Illten kurutzan danoen Juez Nagusia;
 Zeñ etorri zan erakustera zer dan mundua,
 Eta zer egin jaritxiteko guk gloria,
 Baña, txarrentzat zelan dotriñau etzan gozua,
 Ots egin dabe: kendu bekio bai bizia.

Euskal Erria, 1898, XXXVIII

Loirik baga sortu zan Maria

Txori batek beñ kontu au kantuz kontau eustan,
Zer lorategi baten antxiña gertatu zan,
Ta txori arek zelan onaren antza eukan,
Sinistu neutsan esan eustana bertsoetan.

«Nazaretoko lorategia moteldurik
Aurkitzen zan da, lorak zimeltzen abiaurik;
Edertasuna eukielako maluskaurik,
Etzan aurkitzen euren artean poztasunik.

Au zan andia, baña lora bat Zerutarra
Neguan sortu an egiten da uste baga;
Bera usaiñez bera kolorez zan bakarra,
Iru mueta usain beragan eukazana.

Oi legez lorak goxean ziran iratzarri,
Baita buruak eguzkiagaz goruntz jagi,
Eta begiak ebezanean zabal jarri,
Laster zuzendu eutsezan sortu barriari.

Bera zan bada moduren baten larrosea,
Lirio zuri, ta bioleta umildea,
Bera zan lora iñoz ikusi ein bagea,
Bat izan eta ainbeste loren itxurea».

Nik esan neutsan orduan: Txori kantaria,
Esan eidazu baña benetan gaur egia;
Zelan deitzen zan alako lora zurgarria?
Diñost: loi baga sortu ta jaio zan Maria.

Euskal Erria, 1899, XLI

Jesusi jaiotean

Kanarioaren boz gozoa baño
Baneuka leunago nik berba-otsa,
Edegiko neukez ezpanok bertatik,
Agertzeko Jauna, zuri gaur poza.

Fedeagaz ziur sortaldean dakust
Egun barri baten goisgorritxoa,
Gabagaz igesi badoa illuna,
Eguzki orren da bildur lañoa.

Jaungoikoak oraiñ firmau dan bakea
Jaiotera doian Izar barriaz,
Lurrau alegere laster jarriko da,
Beragaz dakarren argitasunaz.

Mendi ta zelaia udeak leortu
Arren, oraiñ urak dabez ezkotu,
Mesias dalako zeruko euria,
Ak biotzok deuskuz ingo gozotu.

Jaungoiko gizondu danari soñuak
Urrezko lirakaz jo Aingeruak,
Eregi gloria gizon eta andrak,
Aberatsak eta pobre gaisuak.

Itxasoak perlak, iturriak urak,
Egunak argia, usaiña lorak,
Txoriak *txioa*, barrea arpegiak,
Ta aixeak Jesusi emon laztanak.

Euskal Erria, 1900, XLII

Agurak

Ama Birjiña Karmengoari

Agur o! Karmeloko
Dontzella ta Andrea,
Agur, Jesusen Ama,
Guraso gurea,
Urjola onetako
Agur, gure arkea,
Zure altzoan gura
Dogu gordetea.
Jaristeko Ararat
Gañean jartea.

Agur o! Karmeloko
Baita iturria,
Nungoa dan edaten
Dogun ur garbia,
Kentzeko arimetan
Dogun egarria,
Zure Seme dalako
Utsik egokia,
Geixoti guztientzat
Osasungarria.

Agur, Karmelo jantzi
Oi dozun Prendea,
Paradisuak artzen
Deutsuna lotsea,
Jaunaren lora danen
Bakarrik sortea,
Berak berarik egiñ
Zinduzan umea,
Nai ebalako zure
Aragiz jaztea.

Agur, argirik onen
Argi guztietan,
Eguzki idargi ta
Baita izarretan,
Aingeru ta Santuak
Jatzuz umilletan,
Kristok zaituzalako
Alboan ondretan,
Sionen gorenengo
Bizi lekuetan.

Euskal Erria, 1901, XLV

Gora Iñazio ta ñaziotarrak

Nor da arako gizon
Umilik burua,
Dakarrean itxirik
Albora Mundua,
Bizilekutzat nairik
Toki ezkutua,
Laguntzat nai dabela
Beti liburua,
Ezpadago egiten
Errege Santua,
Bigundutea gaitik
Zeru gogortua?

Nor da arako gizon
Zoli dagoana,
Gau eta egun beti
Egiteko lana,
Lagun urkoarentzat
Onerako bada,
Eriotzea gaitik
Bildurtzen eztala,
Erakarteagaitik
Itsua argitara,
Ta bizitza onera
Dongea ta txarra?

Nor da arako gizon
Kolorga zuria,
Abadeen antzera
Baltz utsaz jantzia,
Aratu nai dabena
Mundua guztia,
Ereite arren nai non
Fedeko azia,

Oiñpeturik guzurra,
Jasorik egia,
Emote arren beti
Jesusi gloria?

Nor da, nor da gizon bat
Otzan ta mantsua,
Nor bigun, gatzik baga
Ardia lakua,
Arerioen kontra
Aurrera arlua,
Daroiana, egiñaz
Gerra bat santua,
Alperrik bere kontra
Jarri infernua,
Baita beragaz naste
Sarritan mundua?

Onezkero edo nor
Dago igarrita,
Nai ta ez gizon ori
Dala Jesuita,
Geutarra dogulako
Barriz euren aita,
Orregaitik goratu
Daigun uluz deika,
Odeietatik gora
Bera eregita.

Gora! Gora Iñazio
Gipuzkoatarra,
Odolez zareana
Baita bizkaitarra,
Goian zagozalako
Euskaldun izarra,
Entzun eiguzu, arren,
Gaur gure dearra;
Bizi bedi Iñazio,
Geure erritarra!

Jesusen Lagundia
Ipiñi ebana!

Iñazio, alan bere
Gaur fede bageak,
Nai leuskizuez kendu
Mundutik semeak,
Baña, diraen arte
Adanen umeak,
Iraungo dau zuk jarri
Zenduan taldeak,
Alperrik kontra jagi
Guzurren zaleak,
Zer al lei atxen kontra
Itxas aserreak?

Atxean zuk eregi
Zenduan etxea,
Iñazio azkarra,
Patroe gurea,
Jesus berbera bazan
Erakustzallea,
Zeñek bota gaztelu
Orren errimea?
Zeñek ta nok zatitu
Berorren ormea,
Baldiñ orrentzat makal
Bada burdiñea?

Iñazio, diñoie
Arro mundutarrak,
Eurak dirala oraiñ
Murugiñ azkarrak;
Ondartzan diardue
Baña egiten lanak,
Alan, ez ete dabe
Lurra joko danak,
Bardin jo egin beben
Lenagoko zarrak,

Ziralako guztiak
Zimendurik bagak?

Iñazio, agertu
Gaur jaku mundura,
Argiaren izenez
Electra illuna;
Baña, zelan leiteke
Egi izan guzurra,
Artuagaitik onek
Antz edo itxura,
Baña biotza josi
Dabenai Zerura,
Zeñek sartu leioe
Bertara bildurra?

Non al leikie orreik
O! Santu kutuna,
Igo zure semeak
Al daben lekura?
Nondik otso arroek
Jan ardi biguna,
Onen Artzaiña bada
Guztizko Alduna?
Nok nai baleu idigi
Einda laster lurra
Bota baleikez erraz
Danak infernura?

Utsik ez dau emongo
Ez, zure taldeak,
Jesusek beti gorde
Oi deutsuz semeak,
Laguntzera botarik
Aingeru errimeak,
Millak gitxi badira
Urrengo milloiak,
Eta goiak guztiak
Badira zureak,

Zelan artu legiez
Txuntxurak besteak?

Ez daukagu dudarik,
Garaitza zurea
Da bai, Jauna dalako
Glorien jaubea,
Bere gloriagaitik
Utsik banderea
Zuk dozu eregia
O! Santu gurea!
Alperrik gaur dan askok
Tomasen fedea,
Sekulako biztu zan
Jesus Erregea.

Azkenez Iñazio,
Erriko ondua,
Iñazio andia,
Euskaldun semea,
Lagun eiguzu biztzen
Asaben Legea;
Zaindu nai dogulako
Guk euren fedea,
Fede orregaz naste
Len zana gurea,
Euskaldun biziera
Au baño obea.

Euskalduna, 1901, 193

Gorbeiaiko kurutzeari

Erriak

Agur, Salbagillaren
Kurutze maitea,
Zuri mun egin eta
Nai geunke illtea:
Eskuan zaitugula,
Azken arnasea
Euskal errian gura
Dogu emotea.

Koruak

Ogeigarren gizaldi
As-barri zarena,
Ez dakizu oraindik
Zer dan Euskalduna!
Erdu geugaz batera
Gorbeien ganera,
Kurutze bat itzela
Aintxe ikustera;
Gizaldi guztietan
Dogulako gura,
Andixik bedeinkatu
Daian gure lurra.

Asko arrituko da
Gorbeia ganean,
Ain kurutze andia
Bertan ikustean;
Ogetamairu metro
Badituz luzean,
Jakin beie au dala
Jesusek lurrean
Beste ainbeste urte
Jaiota munduan,
Ebazalako egin
Gizonen artean.

Araba ta Bizkaia,
 Kurutze santua,
 Besapean artuizuz
 Baita Gipuzkoa;
 Irurak gorde egizuz,
 Garbi ta osua
 Jagon dagien fede
 Zar antxiñakoa,
 Jesukristok zerutik
 Ekarririkoa,
 Zoriondute arren
 Beragas mundua.

Guk bere gura geunke
 Asaben antzean,
 Bizi azkeneraño
 Zure besapean,
 Bizkaitar ta Arabarrak
 Gorbeia ganean,
 Agaitik deitzen dabe
 Gaur zure aurrean:
 Bizi bedi, bai, Jesus
 Beti gure artean,
 Nai dogulako danok
 Ill bere fedean.

Euskalduna, 1901, 201

Gure ama pekatu bagarik sortuari

Loretan lora miragarrien Ama goisean
 Zara egunak oi dabenean bota loa,
 Dirudizula intza edaten dagozanean
 Argi ta garbi zu zareala lenengoa.

Izar danetan bere nagusi goi urdiñean
 Zara jaubetu oi jakunean gau arroa,
 Da esatea, Erregiña bat euren artean,
 Zarealako Eguzkiaren antzekoa.

Zara egiñ bat egin danetan paregabea,
 Etzan zuretzat besterik egin bardingarri,
 Betitik poztu zendualako zuk Egillea,

Beti ziñean bere begien zoragarri,
 Alan bakarrik sortu zinean, Ama gurea,
 Keriza eta loi bagarik oso garbi.

Euskal Erria, 1901, XLV

Euskal Erria, 1901, 211

Eriotza bat

Urte askoren astuntasunak beruntz lepua
 Eta beragaz burua oso makurturik,
 Bizi izan da gizon bat oso aguratua,
 Egun askotan ill bear eta ill eziñik;
 Bere azkena ikusi arte mundu osua
 Egon da artega, barrua ezin baketurik,
 Zerren bera zan mundu guztian gaur gurasua,
 Aita Santua beti dalako bat bakarrik.

Jesukristoren ordeazkoa bera zalako,
 Berak eukazan bere eskuan giltza biak,
 Zeruko ate eskergak guri zabalketako
 Kristok emonda Pedrok lenengo ekarriak,
 Ai! baña ill da Aita on zana danoentzako,
 Beti betiko Leonek itxi dauz begiak!

Ibaizabal, 1903, 83

Bizkaiko Patrona edo Jagoleari bere egunean

O! Zeruko soñuzale Serafin egalariak,
 Donsutegi zabaletan urregorritzko arpaz
 Zeuen Erregiñeari oraiñ euskeraz kantetan
 Zabiltzenak pozen pozaz atsegiñak emonaz.

Kantaritzako dozuen aduaren izpitxo bat
 Betor eta sartu bekit barrura garaunetan,
 Betorkit tximistatxo bat, errailetara eldurik,
 Biotz au ipini daiztan sutu eta garretan.

Garrez gargi gardendurik gaur ene espiritua
 Uts urdiñetan dakidan eregi nora gura,
 Idargitik Eguzkira ta izarrez arutzago,
 Bizkaiko Jagoleak an daukan bizilekura.

Izar-erritik arago fedeagaz ikusten dot;
 Sollik izan arro danak baño da argiago;
 Donsutegian bera da Jesukristogaz ostean,
 Ikusteko danak baño ikusgarri geiago.

Zer da gure Eguzkia? Zer da barriz Idargia?
 Gaurik urdin onenean, zertzuk dira izarrak?
 Zure mantu zabalean edergarritzat jarlean,
 Azkenenguok esan lei direala txitarrak.

Zuretzat pabelloe bat geienez da Eguzkia,
 Oñen atsedean lekua bakarrik Idargia,
 Aingeru egalariak, andiak eta txikiak
 Danak dozuz serbitzari, esaneko, guztiak.

Zugan Egilleak berak berariz jarri zituzan
 Edergeien iturriko edergarritasunak,
 Eguzkizko gorritasun, edurrezko zuriera,
 Zeruaren urdin antza, loren loratasunak.

Bera zoratzeko duiñ dan daukazun galantasunak,
Ainbestean intsigidu eban Jauna zugana,
Zeu galantuteagaitik osoro agortu eban
Bere jakituriaren itxaso zakon dana.

Zugan berak jarri eban eukan al izate dana,
Apaindura guztiakaz egin arte apaindu
Askok esan leien legez zu bagarik Jaungoikoa
Ezin al izango zala aurrerantzean dontsu.

Zuregan beti betitik Jaunak begiak ipini
Ebazan ta egin eban bertatik irri-barre;
Egintza danak eukiko ebazan edertasunak
Ekutsazan zugan danak ta askoz geiago bere.

Zu zara ain ornidua besterik ez lakoxea,
Al izatez aren altsu guk ezin neurtua;
Esan gengi ezpagenki beste bat badagoala,
Bizkaiko Jagolea da Zeruko Jaungoikoa.

Ze zoriona daukazun Sorterri maite maiteal
Gure Jaun Jaungoikoaren Ama gaur Jagolatzat,
Jaungoikoa euskal berba dan legetxe, izan zaite
Euskalduna beti, beti, Ama andi orrentzat.

Euskalduna da Artagan, euskaldun garbi Begoña,
Ta gure Jagolearen menpeko dan Bizkaia;
Euskaldun da Artagani azpitik zear doakon
Itxasoan sartu arte, Ibaizabal andia.

Beraz nik euskeraz kantau bearco deusatz gaur egin,
Alan eskatuten dabe zerzeridade danak,
Baña, zelan enazan duiñ, bear legez kantetako,
Kantau beie gauza diran egitade dan danak.

Ez dodalako kantau nai mundutarren gloriarik,
Kantau bai, baña, ez kantau beko anditasuna;
Kantau baña, ez lurreko azaiña ta kondairarik,
Zerren onelako kankak uts daben goitasuna.

Ez dot gura nire kantok jardun daitezcan lorakaz,
Lorak kantau daien nai dot kantau gura dodana;
Danak kantau daien nai dot kantarik eregiene,
Ondraurik gure Jagola kantararren dana.

Kardintxak erramen puntan txistueta zoliakaz,
Jaunaren gloriak pozez kantauagaz batera;
Kantau daian kantau nai dot txorrotxiozko kankakaz,
Kantageien kantagei dan Ama Begoñatarra.

Mitxileta jira zale urregorri antzekoak
Terziopelo ta granaz egotxoak jantzirik.
Agurtu ta bedeinkatu begi Jagola ain dontsua,
Jagola onek daukalako Sortitza zoraturik.

Jagola oni emon beio zuritasuna azuzenak,
Jireuzkiak opa eta eskiñi modestia;
Tulipan zarden zuzenak eguzkiaren islea,
Bioleta umilltxoak gozotasun ezta.

Lirioak Jagola oni emon begio lurruna,
Errurik eza begio aleliak saritu;
Nardoak, krabelineak, platano ta larroseak
Altarea apaindurik Jagola auxe goratu.

Iparrak Jagola oni bekartzaz loren usaiñak;
Palma ta iiak eskiñi zizpuru arintxoak;
Aixeak putz ots biguna, mendiak edur batunak,
Emon beioz koral, nakar ta perlak itxasoak.

Izar-erriak begio bere petik jira egin,
Edertu beioz galanto matrallak goix gorriak;
Odeiak ein jarlekua, Idargiak oñak jantzi,
Jaunak koroia atondu, pabelloia Eguzkiak.

Kantau bei danak Jagolau, bedeinka beie Jaunaren
Eskuetatik atera ziran egun guztiak,
Zeruetan aingeruak, lurrean zuzen justuak
Bero, iñontz, ur, eguzki, izar ta idargiak.

Bedeinka beie irestu, oñeztarri ta lañoak
Lanbro, justuri, indriska, truju eta ekatxak
Lei, karraldo, euri, txingor, bisuts otz ta zaparradak
Argi, illun, arrats, egun, osgarbi, ta ain bagak.

Bedeinka gure Jagola Bizkaiko mendi ta atxak,
Baso, solo ta landarak erneagaz batera,
Itxaso, ibai, errekek, iturri, patin, aintzirak
Ibar, landa, aldats, larrak gure Jagola ederra.

Abere otzanak eta donga sor bizi usuak,
Egazti, arraiñak jaso Begoñako Maria,
Goi goietan Serafinen soñu kantak entzun bitez,
Zeruetan izan bedi Santuen gaiñ jarria.

Bedeinkatu bei seaskan ume zurtzak kurriskaka,
Itxas-gizonak bagetan; alarguntzan zotiñak,
Aterik ate dabillan eskekoak ogi billa,
Nekazarak soloan, mendietan artzaiñak.

Geixo danak deitu beio mindunen osatzallea,
Katigu aurkitzen danak, itxien erospena,
Atsakabez dagoanak, bere izar pozgarria,
Ots egin pekatariak, non dauken parkamena.

Begira unez dalako usotxoaren antzera,
Aingeruak baño dauka ohea arpegia,
Eguna jaiotzan baño askosaz da ederrago,
Bera duiñ pozgarri ez da goixetan Eguzkia.

Txito eder dan Dontzellau jaso daigun gora gora,
Benetan guztizko dontsu Berboaren Ama da,
Mututu mundu guztiak, Bizkaiak egun onetan
Eregi daian beraren Jagola ain laztana.

Euskalduna, 1903, 303
Euskal Erria, 1903, 89

Kurutzearen bedeinkaziñoeko egunean Gorbeia ganerako gogoraziño batzuk, bertsoetan

Emon eta zabaldu
Egizu frutua,
Adoretan zaitugu
Kurutze santua.

Odolez nazalako oso euskalduna,
Gogoraziño batzuk jatortaz burura,
Gorbeia gañetik gaur zeñtzuk deitu gura
Neukez eta o! banintz berba zoliduna
Beietan dagozanak dearrok entzunda
Ipiñi daien onuntz belarria zurra.

Ekatzuez txoriak gaur txio gozuak,
Usoak urrueta leun ta eztitzuak,
Ekatzuz itxasoa orroe sendoak
Odeiak burrundara bildugarritzkoak,
Nai dot izan daitezcan danetarakoak,
Nire aotik urten nai daben bertsoak.

Baña obeto lagun daiztala Zeruak,
Orreen doiak emonak dira Jaungoikuak,
Danok egin zituan beraren eskuak,
Itxaso, txori, uso, lur, atx ta basuak,
Aise, odei, justuri, gizon ta aingeruak,
Zeñiek barriz egingo ebazan zeruak?

Jauna, auspeztuten naz gois eta gabean
Zure egiñ ederrai begiratutean,
Baña, naibagetuten gizona ikustean
Arrotuta jagirik bere ezer ezean,
Zer da egin koskor au bizitzan lurrean,
Zuk zeure eskuagaz ez lagundutean?

Zure laguntzaz Jauna, nire eztarriak
Esango al dauz emen berba eregiak,
Nai dodaz bada kantau Erriko gloriak;
Entzun egidazuez euskaldun anaiak,
Izan dakizuezan gomutagarriak.

* * *

Euskaldun jaio giñan ta euskaldun azi
Euskeraz euskulako amak erakutsi.
Euskera laztan maite zabiltz gugaz beti,
Euskera ill ezkeru ez dogu nai bizi,
Baña, lenago ilgo gara Jesus gaiti,
Bera i egiñ zalako lenago gugaitik.

Maite zaitugu lenen Gizon Jaungoikua,
Laztanduten dogula zure Lauburua,
Urrengo mallan gero lagun urrekua,
Baita jaio giñean lur eta lekua,
Au dalako gauza bat on ta bidezkoa.
Izan gura espada erritan gaiztoa.

Maitetuten zaitugu Jaungoiko Eroslea,
Gomutetan pasmo zure eskergea,
Goisetik ein badogu onako bidea
Artu arren igoten andia nekea,
Zure amodioak o! Jesus maitea!
Igo eragin deusku aldats ain luzea.

O! Kurutze ederra ona igotean
Zurtu gara, aiñ andi zu billatutean,
Ogeta-amairu metro badozuz luzean,
Ezautu dogu dala Jesusek lurrean,
Beste ainbeste urte aragitutean
Ebazalako egiñ gizonen artean.

Ze asmo ederra zan izan gauza ori,
Zerutik norbaiteri jakona etorri,

Datorrelako oso arira berori,
Txalo bat eiten deusat emendik jaun orri,
Baita egintza onen zuzentzalleari,
Amaitu dabelako guztia egogi.

* * *

Baña, goazen aurrera aldasdun arloan
Goazen mallarik-malla, ez launan beingoan
Berbazko lora sorta bat daukat buruan,
Jarri nai dot bakotxa malla adiutuan,
Belarrira ots ona dagien soñuan,
Euren tandea eldu oi jaken orduan.

Bai, iruleak bere gerrian gorua
Dakar aren buruan jarrita amulua,
Baña, zelan ipiñi nik dodan kirrua,
Aria nai neuke egin seda antzekoa,
Meia, leuna, erbatz ta tronpil bagakoa,
Luze barriz lurretik Zerurañokua.

* * *

Bizkaiak gozau badau beti zoriona,
Da euki dabelako Gernikako Arbola,
Zeiñ dan bedeinkatua deituten jakona,
Jaso espaleu baña Kurutze bat gora,
Non bera egingo zan orren illezkorra?
Zetatik izan eskur ain onak emona?

Ogeigarren gizaldi Kurutzearena,
Bizi dakigun zure gomuta ederra,
Gorbeiarra gaur gara igo ikustera,
Kurutzezko bandera Jesukristorena,
Ikusirikoetan zeñ dan andiena,
Bizkaiak ta Arabak eregi dabena.

Kurutzearena da Euskaldun Erria,
Fedea daukalako kristiñau garbia,

Beragaitik emongo nok leuken bizia,
Jesus izan zalako kurutzan josia,
Euskaldunak gaur nori deutsan zor andia,
Gorputz, arimea ta daukan on guztia.

Nai leukie gaiztoak mundutik kentzea,
Ainbeste gizaldidun gure estandartea,
Arbola bedeinkatu parerik bagea,
Izan zara ta izango ill arte gurea,
Zarealako Jesu-kristoren gillzea,
Zeugaz edegiteko Zeruko atea.

Dontsu au gaitik ziran gure alderdiak,
Siniste santuz zeinñtzuk zirean biziak;
Alan eukezan lege zoriongarriak,
Non ez eban topetan inoz erejiak,
Lekurik loituteko euskaldun gloriak
Zeintzuk ziran badakiz gaur mundu guztiak.

Kurutzeagaz ill zan Aretx zar maitea,
Kurutzeduna dogu Gernikan semea,
Kurutzedun badogu beti Arbolea,
Ez da sekula illgo asaben fedea;
Alperrik infernuak beti eñ gerrea,
Azkenerako goia dalako gurea.

Garbiro ezagun da asaba maiteak
Bizi ta ill zirala kurutze zaleak,
Osterantzean, nondik doguz goi ta beiak
Antxiñetatik emen kurutzez beteak?
Ta baldin ezpagara gu euren semeak
Esan begi Gorbeia zure kurutzeak?

O! tantai guztiz altu eta eskergea!
Gloriarako zara gure igobidea,
Oña lurrean eta zeruan puntea
Dozula, dirudizu zuk eskillarea,
Jakobek ikusia baño askoz obea,
A zan aingeruena, zu barriz gurea.

O! Arbola santua dingilizka euki
Zenduna gure Ona iru untzetati,
Gatxa sartu bajakun arbola bateti
Osasuna zugandik dator Jesus gaiti,
Agaitik zure frutak jan nai geunkez beti,
Betiko osasuna al daigun jaritxi.

Zugatz frutaz garratza, usainez gozoa,
Zure garauna oi da beti mirrazkoa,
Nok ale orri artu leikeon gustoa,
Arren, egin gagizuz Jesus Gizondua,
Mirra zale, itxirik ezti lurrezkoa,
Beti zu ziñalako mirraz mantendua.

O! Abe kristiñauen pozgarri bakarra,
Eretxiten zatxataz or portuko garra,
Itxasoan elduten jakunean gaba,
Ezkara zuzenduko bertatik zugana?
Gure illunpetako zuzia bazara?
Gorbeian gaur agertzen zorean izarra.

Eguzkiak biguntzen dau argizagia,
Negarretan ur egin edurra zein leia,
Poztu geisoa eta pobre errukarria,
Zer daikezu zuk egin kurutze andia,
Erakutsi besterik bide bat garbia,
Garoazana artzera betiko gloria?

Bai, orratza darraiko beti imanari,
Ogi eske legetxe umea amiari,
Eta non nai ez izan guk kurutzeari,
Bertan ill zana bada guretzako ogi,
Edari eta geixo danen osagarri,
Maisu, lagun, bizitza, bide eta argi?

Beintzat emoten dogu Gorbeian berbea
Beti maitetuteko gure kurutzea,
Bera Golgotaraño pozik jasotea,
Odolaz bear bada baita gorritzea,

Bertan dogula emoten geure bizitzea,
Serbitzearen leial Jesus Erregea.

Mats parreak elduten deutsa egurrari
Ontz erroz ugariak bardin ormeari
Gure besoak gura deutse kurutz orri
O! balira on ta eurok galda gori
Batzandu egiteko guztiok berorri
Soltau baño geiago daiezan ebagi.

Ator Mundu arro ta aragi uzua
Ator i irugarren infernu sutsua
Eskuan bajoagu ain arma altsua
Jesusek itxiriko Kurutze Santua
Iru arerioai ausirik burua
Gorbeian kantau daigun garaipen osua.

Agur itxas-ligoia beti urrumaka
San Pedroen ontzia irunsi guraka
Emeretzi eunkitan derautsak adarka
Ekiñ aurrera bere nai badok indarka
Baña garaitu baga joan dok amaika
Betiko garretara a! ze zorigatxa.

Bestela non zare gaur non zare Neronak
Non Dezioak eta Dioklezianoak
Non Arrio, Kalbino, eta Luteroak
Non az Bolter non dituk ire ingurukoak
Munduaz bat iraungo jok Aita Santuak
Ezin leialako uts Kristok aginduak.

Entzutetsuak zare Ararat ta Sinai,
Dreb, Tabor, Golgota, o! zuek bere bai,
Gorbeia bere izan dedin aurrera nai
Geunke, izan dalako Kurutze onen gai,
Nok diñotsen emendik euskal erri danai,
Belarriak isteko gaurko maisu txarrai.

Erdu gure gizaldi fede gitxiduna,
Zatoz, eta ikusi zer dan euskelduna,

Erdu gaur Gorbeiara gendulako gura
Lauburugaz apaindu beronen gallurra,
Emendik kerizpetu daian Euskal-lurra,
Mundu guztian dana Fedez ezaguna.

Araba ta Bizkaia Lauburu Santua
Besapean artuizuz, zaindu Gipuzkoa,
Emengo Naparroa ta goixaldekoa,
Lapurdi eta bardin baita Zuberora,
Zaspi seme galantok euren gurasua,
Dabeeleko Euskera Adanek sortua.

Bai, Euskera da ustez urte geienduna,
Nogandik dogun ziur guk semetasuna,
Nori bear deuntsagun izan maitasuna,
Fedez, berbaz, ekanduz, legez, al doguna
Einda urrinduteko erdalduntasuna
Gozau daian Euskerak lengo osasuna.

Baña, non zare bere ume aiñ dontsuak
Lege zar on euskaldun ta jaungoikozkuak?
Mendiok zutik dagoz, zuek lurpetuak,
Txarrago gomutatik bere urrinduak,
Aiñ andi ete dira euskal pekatuak,
Emen egin diranak erderaz nastuak?

Baña, gauza bat nai dot nik esan egia,
Beti onak daukala ezin ikusia,
Eztabere Kaiñi ipiñi begia,
Ea Abeli beutsan arek inbidia,
Bestela zeñek itxi gisajo andia
Eban bizitza baga lurrera ezarria?

Anai illtzalla zeken, Kaiñ txar andia,
Erri askotxok dauka zure irudia,
Inbidiadun etzan iñoz gure Erria,
Baña berea zaintzen naiz izan zolia,
Ama bat beti ez da arduraz andia,
Jagoteko umeai dagoken guztia?

O! Ama zarren zarrez makurtu egiña
 Euskera urteen urtez zardendu eziña!
 Jaungoiko Egiagan ipiñirik oiña,
 Legegintzan ziñean aiñ asko jakiña,
 Zeiñ Erri zan, zeñ Erri, orretan zu aiña?
 Zeiñek, zelan, noz ta non artu eutsun gaiña?

Israel Euskaldun au Kurutze Santua,
 Adoretan dagotzu belaunikotua,
 Mirariturik dozu begira Zerua,
 Zeiñek gaur jantzi daben urdiña mantua.
 Ondreta arren ondo zure jai dontsua,
 Euskal-Errian iñoz ez ezagutua.

Emen isten zaitugu Lauburu maitea,
 Utsik, soillik, ixillik ze bakartadia!
 Baña txori politak zuen ardurea,
 Izango al da arren, berau zaindutea,
 Eskerrak egunero pozik kantetea,
 Jagi ta etzatean izan Erregea.

O! izarren Errege, zuk bai, Eguzkia,
 Goixen Lauburu oni zuzendu begia,
 Artu dagizun pozik zeure abegia,
 Edo egun onaren agur pozgarria,
 Gabera arte ikusten deutsula argegia,
 Izan dakion jargoi egogi Gorbeia.

Baita izar ederrak zuek arratsetan
 Begiok sarri josi Lauburu onetan,
 Non zuen Egillea egon zan miñetan
 Adorau noizean beiñ beraren gomutan,
 Lenengo banderatzat zeñ daben altzetan.
 Aingeruak gorengo berau zeruetan.

Azkenez zu Gorbeia etzaitte arren, jausi,
 Mundua mundu buru zarra zutik euki,

Gorputz indartsu ori zarden gorde beti,
 Tontor orretan dedin kurutz on bizi,
 Zein nai dogun adorau guk errietati,
 Bedeinkatu gagizan berorrek emeti.

Agur! salbaziñoko gure Ankorea,
 Agur! o! Gorbeiako gure estandartea,
 Eskuan zaitugula Kurutze maitea,
 Zuri laztan egiñaz azken arnasea,
 Euskaldun danok gura geunke emotea.
 Eta zure gañetik Zerura igotea.

Euskalduna, 1903, 306

Ibaizabal, 1903, 92

Jesus jaio barriari

Aixien ego zabal bigunetan
Dabilena, nai daben aldietan,
Arnasaz gaur dabela beroketan,
Astoak ia idiak, zeñek esan?

Otzak ei dauka kikill Sugillea,
Korta baten Zeruko Erregea,
Munduan bere izan-da Jaubea,
Balitz legez eskeko bat pobrea.

Amabietan ei da bart Belenen
Jaio, abere toki zantar baten,
Ikustera aguro goazen, goazen
Ea nor dan badogu ezaututen.

Kantuak zelan ziran goi utsetan,
Bart nengoan oetik adietan,
Baña zelan nengoan amesetan,
Benturaz ete ziran gure izketan?

Beiñtzat etziran kantu gizonenak,
Noz aurkitzen zirean lo geienak,
Goi utsak dira toki goitarrenak,
Diralako egoak dituenak.

Gloria ta bakea iragarten
Ebela, zerutarrak ziran jasten,
Mesias umil danak agurtuten
Eben, eta zerura gero igoten.

Itzartu eraginda aingeruak.
Etorri dira artzaiñ mendikuak,
Pozen pozaz guztiak zoratuak,
Jesusi eitera agur guztizkuak.

Goazen bada gu bere ezautzera,
Euskal biotzak oso eskintera,
Artzaiñak ein deusena egitera,
Emarkariz eiteko poztu bera.

Ongi etorri Jesus on laztana,
Emen dator erri bat gaur zugana,
Umil etzuten jatzu oñetara,
Zarealako utsik bere Jauna
Bere Jaube, bere Errege,
Ta zorion tasun dana.

Euskalduna, 1903, 318

Ama Birjiñari

Agur, larrosa eder Jerikon
 Arantza baga sortua,
 Agur lirio zuritasunez
 Edurra lotsatzekoa;
 Agur o! palma bardin bagako
 Kadesen lenengokoa.
 Agur oliba loraz ederren
 Frutuz dontsuen dontsua,
 Zure Frutua dalako gure
 Osasun egiazkoa.

Zure ondoan zer da eguzki
 Gaba egundutekoa?
 Zer idargia bere bajatzu
 Oiñen atsedan lekua?
 Zer dira bere gabez izarrak
 O! Izar berarizkoa,
 Danak guztiak goiti beti illun
 Aurkitzen bazan mundua?
 Zu sortu arte bazirudian
 Onak linbo bat itsua?

Zu zara utsik aukeratua
 Izar guztien artean,
 Illuntasunen usainik bere
 Ez daukazuna soiñean,
 Illunpe danen jaiotokia
 Daukazu mende mendean,
 Zeuri ikutu baño lenago
 Sortu ziñean unean,
 Zeuntsalako zuk artu bakarrik
 Bere burua oiñpean.

Zorioneko sortuerea,
 Dana guztia santua,

Ainbeste eunki edo gizaldik
 Bein bere ez ezagutua;
 Zeiñek ipiñi eban pozturik
 Mundua ez eze Zerua,
 Ta bildurturik unetaraño
 Txerren zorigaldukoa,
 Lurrera jausten asi zalako
 Bere eskuko zetrúa.

Euskal Erria, 1903, XLVIII

Berrio-otxo martiriari

*Donkitua Txinara joan dan
neure loba Frai Eusebio Bengoari.*

Mutiltxo ziñanetik zenduan agiri
Zeruak nai eutsula guztiz asko zuri;
Zeurez ziñealako otzan eta garbi,
Balentin, ill ziñean azkenez martiri.

Asieratik ziñan eskolan argia,
Ikastera emona, aituten zolia;
Ikasiai gomutan eusten azkarria,
Ontasunean barriz danen nagusia.

Osasuntsu zentozan baita gorputzean,
Osasuntsu arima guztiz ederrean;
Erregu egiteko Jesusen aurrean,
Illunez goiz gazterik jagi oi ziñean.

Dominiko bat gero latinez maisua
Izan zan zuretzako bere bizikua;
Nondik urrean egin jatzula gogua
Dirudi izateko bere botokua.

Arrezkero beñik beñ sinistu giñaike
Nai zenduala izan dominiko praille;
Aitak ezpeban bere olakorik uste,
Gura zinduzalako seme laguntzaille.

Iru urte terdian ak aldamenean
Erabili zinduzan beragaz lanean;
Zoli arotz jardunaz aitaren mendean
Iruditu zenduan Jesus bearrean.

Zelan ikusten eban baiña zure naia
Errelijioarako aiñ zala andia;

Ezagaturik emen zerutiko deia,
Aldatu jakon oso bere eretxia.

Pentzau eban abade beintzat egitea,
Logroñura ikasla baita bialtzea;
Naiz izan goiko notak bertan aterea,
Beti izan ziñean zu bioletea;

Beti goiko graziaz lirio zuria,
Beti zeure barrutik larrosa gorria;
Beti beti zalako laba bat gorria,
Jaungoikozko amorez sutua guztia.

O! Seminarioko zure bizitzea!
Norbait nozik nozera doian aldapea!
Nor urrengo izango da an aiñ neke zalea?
Noz? nola? nondik? nora? ta nongo semea?

Banaka eltzen da, Balentin, aiñ gora,
Lurrez egiña da ta astuna gizona;
Arimaz ziñalako aingeru bizkorra,
Egan zenduan baiña zuk ein Olimpora.

Bai, arañoxe ziñan, Balentin, zeu eldu,
Nor izan leitekean zu legez aingeru;
Ezpada egin bedi Logroñun itandu,
Non igarri eutsuen ziñeala Santu.

Baiña, iparra topan artean orratza
Dabill larri, artega, baita ikaraka;
Bere Iparra topan arte gelditzaka,
Zelan etzan biziko zuk zeunkan biotza?

Abade egin arren, etziñan asetu,
Etzenduan Logroñun norterik billatu;
Non egin bear eutsun biotzak geratu,
Atia Morey-k garbiro eutsun ezagutu.

Zirautsun egotzula Okañan sartzea,
Antxe dominikoak eukela etxea;

Norako zuk zenkarren egarri luzea,
Non baita topau bere zenduan bakea.

Non irago baiño len epe bat luzea,
Etzan gatx zuri usaiñ ederra artzea;
Zalako zeure biotz aiñ iñozentea,
Jesukristoren lora danen baratzea.

Ango erregelea zintzoro jagoten,
Ez eutsun beste batek aurea artuten;
Dana jatsun leun, gozo, ezti an erexten,
Oitua ziñalako mirria irunsten.

Benetan eder ta zoragarria da,
Udan jardín bat oso loraz jazten bada;
Baiña, zu ederrago profesau ziñala,
Apostolu eginda, zoaz Manilara.

Ai! Ango dominiko anaien artean,
Taborren lenengoan aurkitu ziñean;
Baiña Martitzen Santuz Tonkiñen eltzean,
Jetsemanin kaliza prest zeunkan aurrean.

Andia zan orduko persekuziñoa,
Gobernadorea zan tigre gisakoa;
Kristiñauen odola aiñ jakon gozoa,
Illteko bere egarri Neronek lakoa.

Diñozu egozala Siongo bideak,
Lutoz, baltzez jantzirik, illunik, tristeak;
Kobetan eskutaurik zotinka abadeak,
Goiko laguntza eske naibagez beteak.

Zorionean baiña, ara jo zenduan,
Non egin zinduezan Obispo beinguan;
Non artzaiñ bat geiago bear zan orduan,
Ardirik etzedin ill otsoen aguan.

Zeinbat iru urtean zenduan ikusi!
Zeinbat ardiai emon, zeinbat erakutsi!

Zeinbateg irauñ eben ill artean zoli
Zugaitik berbak beti egin da Kristori!

Azkenez zeuri bere ebagi burua,
Eutsuen idunetik, Obispo Santua;
Zeruan gozetako mitra obagua,
Eta martire palma eder betikua.

O! Apostulu andi ta konfesoera,
Martire santu barri, euskaldun ondrea,
Lagundu egiguzu asaben fedea,
Ill ez, ta biztu dedin gure Arbolea.

Ibaizabal, 1903, 60

Jaungoikoaren eskua

*Amairu-garren Leoni ogeitabost urte
Aita-santutzan egitean.*

I

Goratasunen goratasunak
Umant bateri gaur emon
Poztu gindekez, pozez gañezka,
Pozen pozetan bere egon
Pozik pozaren poz andiagaz
Amairu garren dan Leon,
Daukagulako Ontzia zaintzen
Egite arren geu jagon.

Lenago geunkan Pio ill zan da
Ordeko bere lanetan,
Leon piloto zolia da ta,
Ez dago bildurtu zetan,
Onek timoia daukan artean
Beso biakin benetan,
Euki daikegu biotza zabal
Ekatz zein aise dongetan.

Garraz, tutarras, baita tatarraz,
Aurrean garratzak pillak
Aise otz otzak, ipar zorrotzak,
Otz baga odei otsgillak
Badaroakuz, eta osgarbi
Jartean zeru urdiñak,
Osoro poztzen eztauz gabetan
Bidea galdu egiñak?

Larratu arte larra goietan
Larri daroaz ardiak,

Larregi zaiñak maite baditu
Naiz larrez mindu oiñ biak,
Eta, zelan ez, gura ezpadau
Paduraz galdu erdiak?
Eztauz artuko mendi eskerga
Eregiaren egiak?

Izar danetan Febo daukagu
Buru ta ugazabea,
Lau oiñdun danen artean legez
Danen nagusi legoia;
Zelan ez kantu nik ogeitabost
Urte oneitan gurea
Dala Erromak itxian daukan
Aita zar urtez betia?

O! gure Aita, Maisu, Iparra
O! Pilotorik onena!
O! Elizako goi urdiñean
Izarrik eregiena!
O! gure Artzain ta agintarien
Artean lenen lenena!
Ze zorigatxa zure soldadu
Izan nai eztabenena!

Bai, zu zaitugu guztiok Aita
Eta guraso lurrean,
Ill arteraño nai geunke bizi
Zeure etxadi maitean,
Giltza andi ta sendo orreikaz
Eriotzea eltzean,
Goiko atek zeuk zabaldua,
Zeruan sartu gaitean.

Baita zu zara Maisu argi bat,
Guri irakastekoa,
Zure jakintza dana dalako
Zerutik jatsirikoa,
Bestelan zure erakutsiko
Liburu arritzekoa,

Ez da garrezko liburu eder
Itsua argitzekoa?

Bai, zure berbak Ipar-aizea
Legez dira me zorrotzak,
Desegiteko gizon askoren
Buruetako lañotzak;
Ainbeste al dau eze zure itz
Leun me beñ bere ez mingotzak,
Eragosteko erreñuetan
Jausten eurizko odoltzak.

Baita zeu zara piloto argi
Bestelan gure Ontzia,
Onezkero zan aize txarrakaz
Atxak jo eta ausia;
Baña gietan zelan daukazun
Jakituria andia,
Doaku zuzen bere bidean
Añ tresna miragarria.

Baita zeu zara Zeruko zuzi
Gaurik bagako argia,
Zure argitan bizi dalako
Kristoren gizon guztia;
Iruertzeko Eguzkia da
Zure argitzalla argia,
Erdi erdian berak eztauka
Itxiten ez dan begia?

Baita zeu zara artzaiñen artzain,
Baña añ artzaiñ argia,
Begiratzeko nai noz bitzuai
Zarealako zolia;
Bestela zeñek gaurko otsoai
Sartu ikara larria?
Zu ezpaziña Legoia bera
Pristien bilduragarria.

Baita zeu zara, munduak baki
Agintari ta errege
Baña koroia gaur ostutea
Diñoie ei dala libre;
Libertadeak libertadea
Emoten badau aiñbeste,
Euskeraz ez da ondo esana
Gogorrena da alkate?

II

Nor leitekan gitxienez gaur
Parnason izan ezauna,
Amairugarren Leonen gisa
Nor musa danen laguna,
Idigi daizten irudimena,
Zentzunduagotu zentzuna,
Argitu adimen, bekor, bekor au,
Itsu, odeitsu, illuna.

Enaz ni bada Joakin Pezzi bat,
Gitxiago naz Omero,
Ezta Zizeron, Salustio eta
Euskalerriko Obidio;
Non barriz Dante? non Birjilio?
Nondik norako Orazio?
Ausaz Atenas eskolatsu da
Ikasiteko Otxandio?

Eztakit latin, ezta greziar,
Eta ez ondo erderaz,
Augaitik deustat seme alabai
Beti egiten euskeraz;
Erriko eskola gitxia dakit,
Enaz argitu bestegaz,
Gizon aberats, zein, zelan izan
Noz ta non diru bategaz?

Ez uste inok mendi koskorrak
 Ura daukola ugari,
 Ez uste bada kandela motzak
 Luzaro leiala argi,
 Ez uste txankaz motz eta zarrik
 Leiteta asko ibilli,
 Egunez zelan nei Durangotik
 Ia joan da etorri?

Agaitik dakit neuk ikusita
 Urkiolako mendiak,
 Neguan busti egin ezean
 Unetaraño erraiak;
 Etxakoz udan asko mututzen
 Iturri urri murriak?
 Bakarrik kantau egin bearraz
 Eztira aurkitzen txoriak?

Gaur, nondik izan naikoa bere
 Lekit barruko ontzia
 Pill, pill, ta klan, klan eta tantaunka
 Antxina dan au asia?
 Baldin nekatu egin bajako
 Lengo eztarri zolia,
 Non goratu leit duiñ daneraño
 Leon goratugarria?

Goratuko zaut, baña, alabere
 Tantai zar berde berdea,
 Mundu guztiau kerizpetzeko
 Dalako zeure zeurea;
 Nok asmau eban zuen armetan
 Bere zugatz bat jarrea,
 Zerura eldu agiñik zeñek
 Dakarren bere puntea?

Nok asmau eban bere atzea
 Urdin zedilla ipiñi,

Bere gañeko eitamu danak
 Garbi daitezcan agiri?
 Zertako dauka izan bat goian?
 Zertako beian lora bi?
 Ostarku gisa gerriko batek
 Zertan daroa ebagi?

Erantzun begi ni lego naz da,
 Orretan danak zolia,
 Erantzun begi an badakusan
 Jaunaren esku garbia;
 Leon badazau esan bei oso
 Susmetan daben guztia,
 Ta a baietz esan an dakusala
 Ezkutapen bat andia.

Lego naz, baña, neuk ere bakit
 Dala fedeko egia,
 Legokeala Jaunak nai baleu
 Lo legez mundu guztia;
 Orri bat bere zirkinduteko
 Nai bada aren grazia
 Zer bearko zan atonduteko
 Eskudo aiñ miragarria?

Esan daijala gizon lurkorrek
 Gura dabena gaur esan,
 Nik kantauko dot etorkizunak
 Garbiro zeñek dakizan;
 Jazotekoak jazoak legez,
 Zeñek aurrean daukazan,
 Izana, izaten, izateko ta
 Irurak non bat jakozan.

Eta, ez dira jazoko barriz
 Zeure agintza garbiak?
 Lenago ustel badabe emongo
 Mundu ta zeru andiak?
 Irusur eta lau mutur bere
 Egin bagarik guztiak,

Isill isillik argira emonik
Bakotxa beren aldiak?

Alperrik dabil gizonik asko
Ia bi milla urtean,
Eleizearen Ontzi ederra
Ondatuteko ustean;
Jesus badago beti guregaz
Nor gure kontra lurtean?
Ez al dakiguz arek esanak
Pedrori egun batean?

Ez al dakiguz jazo direan
Goibera andietatik.
Gaur tronuetan dagozan asko
Biar eskean lurretik?
Ibilli dala, ezpada entzun
Eta bildurtu bertatik
Ak ziñoanaz antxiña antxiña,
Isaias baten agotik.

«*Bai, etorriko dira Zugana
Arerioen semeak
Zure lorratsai mun egitera
Makurrik biotz bageak
Eta Zugana lotzen ez tiran
Naziño-Erreñu guztiak
Desagertuko dira lurretik
Batzuek eta besteak*».

Euskal Erria, 1903, XLVIII
Ibaizabal, 1903, 64

Goratu aita San Josepe

Naiz eguzkia izan argia, argiago da
Zuri darizun argitasunen errekea,
Mundu guztiak dazau argiro bere indarra,
Dala arimen lagun ongarriz eskergea:
Zure zaletar, otseñ, jarraillak alan daroe
Biotza egin birtute-loren abiea,
Baneuka euren baratzea!
Ze zoriona gaur nirea!
Ninduke Josek bai semea!

Bada ezpadak lañotuarren zure burua,
Mingoztasunak imini miñik tint biotza,
Baña, ez ekartsun zerutar batek bere orduan
Orregaitiño miñ orren orde z baita poza?
O zeinbat aldiz zentzuzun, Jose naigabetua,
Gañtar egari galai galanten berbal-otsa?
Oso leun leuna, ez mingotza?
Gitxik dabena beian goza!
Nork lentzukean euren boza?

Goian edergei ederrenetan ederren zara,
Justuen kanta kantagarrien kantageia,
Eleizearen Aititan Aita, Aita-lenena,
Nok jarri daben zure kerizan gaur masteia,
Atsakabetan gure poz, ezti, atsegin gozo,
Illtean ondo illteko ongilla nagusia,
Eltzean une aiñ larria!
Ez daidan topau galmendia!
Eukizu nigaz errukia!

Ama Eleiza Santuak zaitu Jaubetzat artzen
Goi gora jaso eta buruan arotuten,
Jose zuzena zarealako, gizon guztiak
Goratasuna baño besterik ez emoten;
Aita-ordetzat arturik, baña noraño zaitu

Belengo Jesus Jaungoiko Kristok goratuten?
Bidez deusazu aginduten!
Nor beartzen dan umillduten!
Zendualako mantenduten!

Ibaizabal, 1903, 66

ALEGIAK

Azartu baten saria

Joxek txarri bat atzo
 ill eban etxean,
 ta txakur asko batu
 jakozan atean;
 baña, bat azartu zan
 sartzen sukaldera,
 nok laster urten eban
 kanpora atzera,
 illintien bategaz
 jo eta negarrez,
 ta ateko txakur batek
 diñotsa bai, barrez:
 —Ainbeste txiliogaz
 ta aiñ taiu txarrear
 nondik dakak zauritzar
 on bizkarrean?
 —Au dot sartuagaitik
 besten sukaldean.

*Txarto da sartutea
 iñoren etxean
 baimenik artu baga
 lenengo atean.*

*Euskal Erria, 1901, XLIV
 Euskalduna, 1901, 189*

IPUINAK

Buru-azur berbarik ez daukan baten berbak

Nai badozu ekusi guztioen azkena,
Mundutarren atsegin ta utskeriena,
Begiok zabaldurik begira egidazu,
Auxe da parakizun gizon naiz andrena.

Begira buru-azur oni dagoan eran,
Nun gelditu oi diran eder ta galantak,
Ikuste, gusto, usaiñ, entzute, naiz ikutze,
Sentiduen atsegin ta naikera danak.

Oraiñ euki ez arren zuk lako sentidurik
Aldikada batean guztiak nituan,
Iruditu egizu, nintzala Aita Santu,
Errege, jeneral, naiz soldadu munduan.

Ispillu onetantxe ezagutu dagizun,
Gizonaren lureko desengañotzarra,
Aita Santu, Errege, jeneral, soldadua,
Zertara biurtzen dan andi zeñ txikarra.

Merkatari sendotzat, nai badozu argaltzat,
Pentsau naizu, Kristaua, nai nozun moduan,
Bata bardin bestea, dirudun ta bagea,
Zerren danok gagozan nakutsun tajuan.

Buru-azur leor, otz erdi apurtu onek,
Nun ditu len eukazan begi dizditzallak?
Nun ditu perlak baxen agin ta ortz zuriak,
Benturaz zuk dituzun baño askoz obak?

Nun ditu urre gorriz egindako ulleak,
Bekoki edurki ta matrall larroskiak?
Nun okotz leun, biribil, nun ezpan koralezko,
Nun sur ta nun belarri añ ondo egiñak?

Ederren ziranean eriotzak bat baten
Lapurrak legez urten ta arrapau eustazan
Azur au soill itxirik, mamiñ samur guriak,
Arrak eta zapoak, danak jan eustezan!

Euskal Erria, 1883, IX
Euskalduna, 1901, 206

Umillen saria

Amalauduna

Zelan dakust nik errukarriro mundu onetan,
 Errubagea, daroazala ainbat gerra?
 Zelan ikusten gaiztakeria gora altzetan,
 Onoidadea balitza legez gaur alperra?
 Zelan umill ta zuzena dana egikeretan,
 Dogu esaten ezin ikusiz «da okerra»?
 Arro, anditsu direan asko, ta alabetan.

Dirudun bada, naiz izan donga, naiz mukerra?
 Alantxe baten, gauza orretzek gogoraturik,
 Aurkitu nintzan sentimentu ta damuagaz,
 Argitasun bat, baña burura goitik sarturik,
 Nasaitu jatan biotz estu au, laster agaz,
 Umillak zelan jasoko diran konturaturik,
 Goi zeruetan beti betiko gloriagaz.

Euskal Erria, 1890, XXIII

Kejea eta erantzuerea

—Etxekoandra, izanik
 Zure ostatua
 Jana ondo gisetan
 Fama andikua,
 Zelan ainbeste piper
 Gaur deutzazu egiñ,
 Bildotsari, jarteko
 Onenbestean miñ?

—Jauna, ez da millagro
 Ori gertatzea,
 Baña, jakizu kulpa
 Ez dala nirea;
 Jakiñ baleu bildotsak
 Kejetan zuk legez,
 Nik eneban minduko
 Ainbeste piperrez.

Euskal Erria, 1896, XXXIV

Arritzeko gauzea

—Txomin, arritzen nozu,
Zelan aberastu
Zara ardaua utsik
Zuk egiñik saldu?
Beste danak badabez
Beti egiñ zorrak,
Zure aldean buruz
Izanik bizkorrak?

—Premiñ, ez dau balio
Burutik bizkorra
Trabenan izateak,
Nai da esku ona;
Onekiñ bear dira
Egiñ millagruak,
Zeñek bestelan egiñ
Trabenan diruak?

Euskal Erria, 1896, XXXIV
Euskalduna, 1898, 110

Askoren arteko bateri

Pabo-real bat baino pitxiz beteago,
Jantzirik etzenbiltzan bart beranduraino
Dantzan jira biraka, ara jo, ona jo,
Salatzar andi baten galaia kaz arro?

Eta, nok siniztu lei Eleizan goizean
Ikusi zaitudala debota-artean,
Santatxo bat legetxe eurakaz naztean,
Komunioan artzen Jesus biotzean?

Zeinek siniztu daike au dala egia;
Ikusten dogun legez goian eguzkia?
Nok ukatu leike, nok, ain egi argia,
Testigutzat badago erri bat guztia?

O! baina begiratu-ezketino zuri,
Buru, begi, arpegi ta soinera zoli,
Etzenduan agiri zer zarean garbi,
Itanduten ibili bagarik inori?

Zelan bada izanik larrosa zorua
Maitatuten dozuna uts utsik mundua,
Iruditu nai dozu bioletatxua,
Komulgetako makur jarririk burua?

Zelan azartzen zara urreratutera,
Beata-antza arturik, altara-aurrera,
Baldin bazabiltz beti kanpoan bestera,
Mundutarrak ibili oi diran legera?

Zelan eztozu, zelan, atzera egiten,
Zeruak itzal santu bat deutsenak artzen,
Kopoetik kanpoan danean agertzen,
Bazaitu deabruaz baturik ikusten?

Dantzan zeugaz zenkarren autsdun soñekoa,
Jantzita loitutera zoaz mai santua?
Eztozu onezkero ezaindu naikua,
Aingeruen Ogia jaten dan lekua?

Zelan dinotsut, zelan o! dama gangarra!
Zabiltzana kanpoan *iji* eta *aja*,
Bertan sarturik larri, bildur ta ikara,
Ilda bapaten jausten lurrera etzara?

Eztozu bein itxiko bat edo bestea?
Ez al dakizu zer dan alan bizitzea?
Zelan ezin dana dan Jaun bi serbitzea,
Jesus ta deabruaz lagun izatea?

Zoaz, dama nazaia, urrin altarati,
Zoaz; deabruagaz bizi zaitetz beti;
Zoaz, galai lagunai ezeiozu itxi,
Laztan paltsorik baina ez emon Jesusi.

* * *

Baina, gura dozunak Madalenak legez,
Etxun bene-benetan Jesus-gana auspez,
Berak artuko zaitu gogoz, ez asarrez,
Bazoakoz damuz ta dantzetatik ines.

Euskalduna, 1897, 61
Euskalzale, 1897, I

Peru Taberna

Peru, aldi batean bazan eukitsua,
Bere erruz jarri da oso pobretua;
Larregi ebalako laztantzen ardaia,
Galdu eragin arren sarritan burua.

Patxi baña da zintzo eta txistosua,
Illai edo noz barre eragitekua,
Eta zelan zirean domeka gabea,
Alan bearrez, batu taberna batean,
Bat barri, ta bi barri, biak erautsela,
Peruk Pantxiri deutsa urteten onela.

—Esaidazu ipuin bat, Pantxi barregarri,
Aspaldian nai neutsun entzun batxo zuri,
Kontetan ei daukazu ganora aundia,
Miñetik darizula koipe ta ezta,
Auxe eskatzen deutsut, orain nik mesedez,
Zarealako gizon prestu on bat zeurez.

—Peru, kontauko deutsut egi bat andia,
Ipuiñaren aldean mesedegarria,
Benturaz ezpadozu orain arte entzun,
Gomutan sekulako geratu dakizun;
Bakizu ganbelua, zelan dan abere,
Alturan ez daukana bardiñik bapere,
Gañera dakiala zortzi egunean,
Urik edan bagarik jarraitzen lanean.

—Pantxi, zagoz ixillik, lotsatu enadin,
Bizi garealako a ta ni desbardin,
Bost urteokaz iñoz lanari esetsi,
Ez arren edanari nik ez deusat itxi;
Kuartillutxo bat oi dot goixean goixean,
Edaten gosaritan, zertxo bait jatean,
Biterdi bazkaritan, bost aparitean,
Lo bat gabez ein daidan burua galtzean;

Pantxi, zer diñostazu benturaz ganbelu,
Jaio balitz zetara biziko zan Peru?

—Emongo eutsen ura bakarrik domekan,
Ardaurik ez domekan, ez astegunetan,
Eta igo ez arren urak bururaño,
Ganbeluak legetxo egingo eban lo.
Orduan konturatu, Peru ein ete zan?
Beñik beñ ez dakusgu orain tabernetan;
Eta uste dana da, agortu poltsea,
Eta Peruri sartu jakola lotsea.

O! zein bat oker daben zuzentzen eziñak,
Irago arren damuz tripetako miñak;
Ez dakit onek daben erretiran Peru,
Baña dakit kontuan jausi dala belu;
Urteak irurogei daukazalako ur,
Ta janik etxaldea, tabernan zur da lur.

Euskalduna, 1898, 93

Bizar-zale ta semea

—Amasei urte dodaz, ta aita maitea
Ez datorkit ederto gaur zugaz jatea?
Zure maian lekurik niretzat eztozu?
Neskatxeaz jateko esaten deustazu?
Ama gaur kanpoan da, baita amandrea,
Jaten ez dozu gura nik lagundutea?
Ez al naz ni benturaz etxeko semea?
Enaz ni neu izango zure oñordea?
Bakar bakarrik biok egonik etxean,
Ferminagaz jango dot gaur ezkaratzean?
Ez dakit on zelan laketuten dozun,
Zer dan gauz orren oña nai neuskizu entzun.

—Jakizu seme Pedro, ondo dan gauzea,
Eztala zulakoak aitaz bazkaltzea;
Mosuan urten arte bizar batzuk zuri,
Orrelango gauzarik ez eskatu niri;
Neuk bere jaio arte bizarra mosuan,
Eneban maian jaten aitaren onduan;
Zuk bere artietan iruntsizu bada,
Eta orduan neugaz jazarriko zara.

Pedro erdi negarrez doa suetera,
Neskatxa Ferminagaz naste bazkaltzera:
Eta joakolako katua atzetik,
Ostikada andi bat emonda bertatik,
Diñotsa: «ua maira gure aitagana,
Musturrean zergaitik ik duan bizarra;
An bizardunak lagun orain egin daitzan,
I lakoaz zergaitik eztodan bear jan».

Euskalduna, 1898, 105
Euskal Erria, 1899, XLI

Ostatu bateko kontua

Etxekoandra, izanik zure ostatua
 Jana ondo gisetan fama andikua,
 Zelan ainbeste piper gaur deutzazu egin,
 Bildotsari, jarteko onenbestean min?

Jauna, ez da millagro on gertatzea,
 Baña jakizu kulpa eztala nirea;
 Jakin baleu bildotsak kejetan zuk legez,
 Nik eneban minduko ainbeste piperrez.

Euskalduna, 1898, 109

Farrea

Peru soiñeko-giñak, zanean ezkondu,
 Andrea ebalako diruduna artu,
 Denda andi bat Bilbon egiñik zabaldu,
 Antxe milla soiñeko ebazan azaldu.

Baña ez eukalako artuta famarik,
 Urtea joan jakon bat saldu bagarik,
 Orregaitik bizi zan beti tripak jaten,
 Txarrago zana lorik ez eban egiten;
 Baiña, bere gaiñean egoan bizitzan,
 Pio *Arlote* askoz txarrago bizi zan,
 Ez eukalako lanik ta gauzarik bere ez,
 Zazpi ume mantendu ta jantzi bearrez,
 Gaiñera alargun zalako gelditu,
 Zelan egingo ziran umeak aurkitu?

Erdi billosik gaizki egozan soiñean,
 Zarrenak lotsa ziran ibillten kalean,
 Orregaitik sartuta geienez etxean,
 Urten bagarik bizi egiten zirean...
 Bai, aurkitzen danean batek preso estu,
 Burua, eztaroa osoro nekatu?
 Nondik eta zetara iges kartzelatik
 Ormea zulaturik goitik edo betik?
 Eta *Arlotek* on egingo ez eban
 Esaterako beukan burua kartzelan?
 Ez eban ak egingo bazan ain zolia
 Mirariak egiten ekiana ia?
 Ez eban ak egingo tiro bat jaurtigi
 Eta bekizan illten sarritan erbi bi?

Baiña, gaur gura eban ak egin geiago,
 Diru bagarik jantzi zazpi ume ondo;
 Eta jaritxi eban nai eban guztia,
 Ea Pio ezbazan eizari andia;

Zeinbat gautan ez eban begirik itxiten,
 Umeak zelan jantzi burua ausiten,
 Ta entzutean beko Peruren estulak,
 Ezauturik zirala barruko esturak,
 Ziñoan bere kautan *Arlotek* isillik,
 Egoala sarritan lorik eñ eziñik:

«Peru soiñekogiña, artuizu famea,
 Loa izango bada gabetan zurea;
 Nai badozu arratsa zuk ondo irago,
 Famea neuk emonda eingo dozu gero;
 Etxean zeuk eukirik erremedioa,
 Ez jakitea ezta miñ artutekoa?
 Arriskuan galtzeko zagoz osasuna,
 Ta dendan usteltzeko dozun ondasuna;
 Zuk egiten badozu nik gura dodana,
 Txoria eskuetan dozu bereala,
 Zeure eskuan dozu gauzea saltzea,
 Eta guraiña diru beingoan artzea;
 Eta nai dozun baiño benturaz geiago,
 Fameak zer aleizun ikusteko dago;
 Gitxienaz tiroak dauz balioko bi,
 Oker diñot balio egingo dauz zortzi,
 Neure alabak zazpi ta zeu bat geiago,
 Jarririk ondo zortzi zarelako izango;
 Ta on guztiori dago geu biokan,
 Biar esango deusut zer dodan burutan».

Orra zelako asmo andiak eukazan,
 Pio *Arlote* pobre buru-ezaz etzan,
 Ezpada suerteak ez eutsan laguntzen,
 Eta ori indarrez ezta eskuratzen;
 Gizajoa, goizean jatsi Perugana
 Egin zan umill umill esatera ala.

—Peru, berorrek baki nagoala pobre,
 Errazoiagaz deitu eiten jat *Arlote*
 Baiña oraiñ natorka zerbait esatera,
 Ea artuten deustan berorrek onera,

Orrenbeste soiñeko dendan euki baga,
 Saldutea guztiak elitukez oba?
 Erosiko deusadaz beiñik beiñ neuk zazpi,
 Gura neukezalako ume danak jantzi;
 Egia da dirurik ezto zegaz pagau
 Berorrentzat ohea baiña *Arlotek* badau.
 —Zegaz pentsetan dozu Pio egitea,
 Ezpazara diru ta ezeren jaubea?
 —Ara Peru, badaki gizonak famea
 Ezpadauka falta dau irabazpidea,
 Eta on emongo neuk deusat berorri,
 Eta aberastzeko bidean ipiñi,
 Badaki ditudala nik zazpi alaba,
 Baita erdi billosik danak dagozala;
 Eta estaltzen badauz jantzi barriakaz,
 Ikustean jenteak, zurturik eurakaz,
 Danak asiko dira bertatik itauntzen,
 Ea aiñ txukun jantzi nok egin dituen,
 Eta nik erantzunik Peruk dituala,
 Eroskillak izango ditu bereala;
 Berorrek daki ondo tiro bat jaurtigi,
 Eginda ditudala iñoz ill erbi bi,
 Eta gaur gura neukez biztutea zazpi,
 Ta laster berorregaz gitxienaz zortzi...

Peruri ondo jausi egiñik asmoa,
 Jantzi eutsan beingoan etxadi osoa,
 Gaiñera baita jantzi eban Pio bera,
 Ta zazpi alabakaz bialdu kalera,
 Ta berak esan legez ikusirik oso
 Bere zazpi alabak jantzita aiñ donoso,
 Isten zituezala aberatsak asko
 Atzean, zerren eurak ebiltzan obeto;
 Inbidia arturik andikia dana,
 Baita bere pobrea dirua eukana,
 Obeto esateko bai, Bilbo guztia
 Bear ebana beintzat soiñeko barria,
 Alkarren leian laster doa Perugana,
 Eta saldurik dendan dana bereala,

Jarri ziran aukeran ez bakarrik zortzi,
 Baita bat geiago non diran bederatzi,
 Pio bera bat eta alabak zazpirak,
 Ondoen barriz Peru aor bederatziak;
 Ta arrezkero dirautsa diruak geituten
 Gabetan goizeraño lo dabela egiten.

*Ondo esanik dago Famea lenengo
 Artuizu, ta ondo lo eingo dozu gera.*

Euskalzale, 1899, III

Ordi baten poza

Katuagaz kalean
 astelen batean
 Karlos zapataria
 zabuka bajoian
 joakola mutiko
 pillo bat atzean
mix-mix deitzen eutsela
 pitean, pitean.

Permin bere egokan
 begira etxetik
 adurra eriola
 poz arren aotik.

Ta Karlosek diñotsa:
 —zu orrelan Permin,
 zek poztuten zaituzan
 gura neuke jakin.
 —Ara gomutetean
 jai ta domekakin
 zeu legez ibillteko
 mutill txikiakin.

Euskal Erria, 1901, XLIV

Euskalduna, 1901, 182

Katuk arturiko konsultea

Paulo Zamarripa ta Uragari donkitua

—Don Jose medikua, konsulta bat arren
Emon dagiztan nai dot, gaur albait ondoen;
Astiro emon arren ez deutsa ardura,
Gauzea neukelako ondo jakin gura;
Ordillon, *Moskorro*, ta *Katuri* eleixan
Ez daki gaur zer jazo jakun iruroi an?

Ordillon jausitean, ni txarto aurkitzen
Nintzan, urten ezpaneu bera ateraten,
Bost minutu baño len bear neban lur jo,
Begiok illunduten asi ziralako;
Benetan izan bear dau gure patroiak
Andiak, irauteko ainbeste sermoiak;
Eleixa txikiegi ta jentez betean,
Eta priera argi aiñbeste ikustean,
Etxat bota gurarik abiau barrua?
Etxat zorabiotu urrengo burua?
Etxat gero abiau izerdi bat otza?
Etxoatan estutzen geituaz biotza?
Urteten lotsa nintzan, ta jausi *Ordillon*
Danean, o! ze poza berak deustan emon,
Bera ateratera kanpora urtenik,
Eleixpean aixea gozoz artu dot nik;
Bai, San Pedro andia, erriko patroia,
Gogoan izango dot nik gaurko sermoia;
Luzea gure ari-matasea legez,
Zeiñ eltzen dan emendik Bilboraiño errez.
Alan bere *Moskorro* egon ei da zintzo,
Sermoian zeñ da mezan beti belauniko,
Banku bati elduta besoakaz sendo,
Igarririk burua ez eukala ondo;

Danak artzen ei eutsen baño errukia.
Ikustean arpegi ta aiñ begi larria,
Iru ordi urtean meza nausitara
Beiñ joan, ta au jazo ingo jakun bada?

Don Jose, zer deritxo gaur gure gatxari?
Ze osagarri egiñ ginaio berari?
—Katu, ezin aditu dot zuen gauzea,
Bart zuen aparia izanik esnea,
Barauskarri gaur barriz berakats saldea
Ogi puska bategaz egiñik sopea;
Zetatik al eikezan *Ordillon* ordiak
Bota ainbeste larri geienak gorriak?
Loiturik eleispean ugari arriak
Balira Ereñotik legez ekarriak?
—Jauna, baño gibel ta piperrak trabenan
Jan doguz otxabana ardau eiñik edan.
—Bai, ze osterantzean banengoan, Katu,
Ze deabru ete dan zuekaz gertatu,
Ori orrelan bada, da gauza jakiña,
Zuen gatxa gaur dala ardauak egiña,
Otxabanen lekuan bakotxak edan bi
Bazenduez, etzeunkan ona zer etorri,
Indar gitxi daukala anka batek zutik
Ez igarteko zagoz benturaz burutik?
Ikusi dozunean zengozala erren,
Jarri bear zenduan an baztertxo baten,
Eta *Moskorrok* legez eldurik zerbaiti,
Jausi baga berari azken arte eutsi;
Egonagaitik estu, egon arren larri,
Nok daki ingo ete eutsuen igarri?
Ogerteko bat barriz dozu konsultea.
Gatxa dalako zuri ondo emotea.

Bai, Katu ordia da, ta kristinau txarra
Bestera medikua ona eta zarra;
Ak *Katuri* esana dana zan txantxetan,
Baña nik esango dot azken au benetan;
Ordirik dagoanak joan mezatarra
Baño biurtu obe leuke tabernara;
Eneuke egin gura onegaz erratu,
Ezpada eretxi bat, Paulo, gaur autortu.

Euskalduna, 1901, 204

Ibaizabal, 1902, 13

Azartasun geiegia

Euri aldi gogor bat atertu zanean,
 Mediku azartu bat zaldiz lau oñean,
 Peru zarrari joian bisita egitera,
 Ustez bajoialako bertatik illtera,
 Non zubi zar batetik pasau bearrean,
 Zaldiaz medikua aurkitu zanean,
 Artzaiñ batek dirautsa; ez zaldiz irago,
 Zergaitik zubi on guztiz txarto dago.

—Ez dago orren txarto arre, ta aurrera,
 Peru ez dedin joan andiko aldera,
 Naiz ez bisitau Peru etzan iñora joan,
 Baña bai medikua urjolak eroan.

* * *

Azartuegi ez da iñoz izan bear,
 Zergaitik eragiten daben sarri negar;
 Eragin eban legez medikuenean,
 Errekara jausi ta an ito zanean.

Euskal Erria, 1902, XLVI
Ibaizabal, 1902, 36

Ondo eta txarto

Peru ebillan motel domekan kalean
 Ogerlekoa galdu egin ebanean
 Etzalako mirari aste bat osoan
 Nekez irabazita lanean auzoan
 Arenbeste izerdi bat baten galduta
 Aurkietea Peru biotzez minduta.

Baña bere emazte Mari alegere
 Zelan ete ebillan naibagerik bage?
 Peruk ez eutsalako dirurik emoten
 Eta bai jatekoa topau eragiten.

Norberena beretzat besterena erdi
 Peru ondo bizi da baña txarto Mari.

Euskal Erria, 1902, XLVII

Danakiñ eziñ

Justak bazierduan etxea garbitzen
 Goi be eta bazterrak loi bagarik isten
 Noz amaraun batean trabau zan eulia
 Ta amarratza daoako kentzera bizia
 Justak zelan eskuan eukan ixuskia
 Salbau eban eulitxo errukarria
 Non amarratza barriz lurrera zan jausi
 Ankeaz ete eutsan lurrari egotzi.

Ez lenago eutsalako ak egiñ igesi
 Nogan gura ebanik ez eban jaritxi
 Ez da mundura jaio berea danakin
 Al ebanik gaur arte naiz egin aletin.

Euskal Erria, 1902, XLVII

Nizeta atsoa

Erretratau egin da Nizeta atsoa,
 Eun da bi urte atzo iragorikoa,
 zelan oker daukan ta ezain agoa
 Irudian urten dan bera dan langoa,
 berak ain itxusi urten deusalako
 Erretratu giñaren errutzat baidauko,
 Augaitik ezeutsan nai bearra saritu
 Ezta erretraturik bere gura artu;
 Baña besteak eutsan orduan esaten:
 «Ezpadeustazu lana niri ordainduten,
 Juezagana noa eta antxe laster
 Ikusiko da agoa daukazun oker,
 Ta alan badaukazu, lau bider geiago
 Bearko dozu emon ta ez gitxiago».
 Orrelan bildurtuta emon bost peseta
 Eutsazan, baiña damuz bizi da Nizeta.
Izan gura dabenik bat bere itxusi
Oraindiño munduan nik eztoz ikusi.

Euskal Erria, 1902, XLVII

Nozbait jausi bean

Neskatxea etxetik bota dau andra Ana?
 Baita esango deusut zergaitik zan Jauna
 Soldatar andiak urteetan pagau
 Gabonez bere gauza asko erregalau
 Alanda guztibere esker txarrekoa
 Etzan bada niretzat zitala alakoa
 Egia da itz ondo oi eustan aurrean
 Baña jira eginda atzea emotean
 Baldin ezkatzerako salatik urteten
 Bazan nire siñuak asten zan egiten
 Bai urtietan arek burlarik naikoa
 Egin arren nengoan illun ta itsua
 Gero ta gero bere zetatik igarri
 Eutsan baña neskatxa jakola burlari.

Tabika guztietan ispilluak jarri
 Nituzalako amak aginduak neuri
 Ta euretatik asi nintxakon igarten
 Ze barre ta siñuak eustazan egiten
 Ta alako neskatxak zer dabe merezi
 Laster eragitea etxetik igesi.

*Iturrira pitxarra badabil sarritan
 Ausiko da nozbaiten ez kokoak izan.*

Euskal Erria, 1902, XLVII

Larregi eskatzea

—Esaidazu Josepa, zer dozu negarrez?
 Ainbeste zizpuru ta zotin ein bearrez?
 Agertuizu barrua garbiro dan legez,
 Ta benturaz neuk poztu eingo zaitut errez.

—Barrua nai badozu dakidan agiri,
 Bakizu bear dala barrua idigi;
 Idigiteko goitik beruntza ebagi,
 Jauna, orren gogorra dozu biotz ori?

Euskal Erria, 1902, XLVI

Euskalduna, 1902, 255

Dirugiñ

Dirugiñ aurkiturik estu agonian
 Usenak emon deutsez aiñ ordu larrian;
 Eta zelan ez deutsan batek bere eldu
 Bakizu azkenean zer deusku agindu?
 Ez pagetako ezer usen jaubeari,
 Kontu emon bear ta Juez zuzenari.

—Agaitik ak itxi dau dirua ugari
 Ez ebalako jakin pagetan inori.

Euskal Erria, 1902, XLVII
Euskalduna, 1902, 251
Ibaizabal, 1903, 78

Etxeko bat

Daukazan bat larogei une bizkarrean
 Egun dana irago eginda eskean
 Betorren nekez nekez beraren etxera
 Neugaz tope eban ta diñotsat onela.

Orren saku astuna dozuna lepuan
 Etorteko badozu zentzurik buruan.

Jauna zentzuna badot ta argia buruan
 Anketatik nai egon ni iya galduan
 Baña goseak jarri oi nau galduago
 Daroadan sakutzar bete onek baño
 Saku andiak enau ni iñoz bildurtu
 Joan ezinda baña gosez bai geratu
 Bost peseten txakurrak neuk jarri gañean
 Ta Iñozko aguroen asi zan bidean.

Ze gauza andia dan biotza poztzea
 Esango neuke dala bizia geitzea.

Euskal Erria, 1902, XLVIII

Lotsa bagako bat

—Don Luis premiña dot ta, bekaz eun erreal,
 —Sei baño euki ez da nik, nondik emon al?
 —Seirak betoz gaur eta, larogeta amalau
 Emoteko erea nozbait izango dau.

Euskalduna, 1902, 236

Atsegin txarra

—Zortzi bider egonda presilioetan,
 Oraindiño etzara Jose, zu erretan?
 Ze poz eta atsegin dozu aurkietan,
 Agertzean ain sarri Juezen saletan?

—Juez Jauna, naz illun, eskola bagea
 Baña letraduakaz itz egin zalea,
 Kartzelan egoteak emona gaitik miñ,
 Nai dana jaristea bere ez da atsegiñ?

Euskalduna, 1902, 250

Bat bera ez ona

—Peru, zelan deabru danak adiskide
Dituzu zuk errian ta nik ez bapere?
—Zergaitik nik guzitai diñotsedan bai, bai,
Zuk barriz ez, eta ez, txarra zeinda onai.

Euskalduna, 1902, 242

Bazkari merkea

—Trabenan zuk jaietan bazkalduten Patxi,
Dozula nik badakit gastauagaz gitxi
Zelan arrano dabe ainbeste aragi,
Emoten eta kobrau utsik erreal bi?

—Neu bere orrek Peru, pentsetan nau jarten,
Aragia ain merke non daben erosten;
Baiña, txakur zeñ katu an diranak sartzen,
Igertzaka ei doguz guk geuk ateraten.

Euskalduna, 1902, 249
Euskal Erria, 1903, XLVIII

Trabenan

—Kosme, Juanek arturik bein emen moskorra
 Jakiñik zelan nazan gizon siniskorra,
 Ziraustan ebillala jiraka mundua,
 Ain errez da sartzea niri larakua?

—A Patxiko, Patxiko, orain dot ikusten,
 Ak aña ez dozula ardaua maitetzen,
 Zuk bere zazpi baso bazeunkez edango;
 «Juanek egia diño» zenduke esango.

Euskalduna, 1902, 256
Euskal Erria, 1903, XLVIII

Desbardintasuna

—Joakin, ondo bizi naz andra ona artu
 Dodalako, gaur nago osoro kontentu.
 —Jose, ni barriz ezin gaur egin naz poztu
 Zeinbat zarrago, ainbat oi dodalako txartu.

Euskalduna, 1902, 257

Ondo esana

Don Linok amaitzean jauregi barria,
 Erautsan erakusten danai jantokia,
 Eta ikusla bati bere eretxia
 Eskatzen deutsa guztiz zalako zolia.

Nok erantzuten deusan: Jauna bart apaldu
 Eneban, gaur goixean bere ez gosaldu,
 Nai badau eretxiau daiodan azaldu,
 Lenengo nik ementxe bear dot bazkaldu.

Euskalduna, 1902, 265
Euskal Erria, 1903, XLVIII

Maizterra

Maizterra, beti beti etxagunen gisan
 Gabez lapurren einda aberatz bizi zan
 Ta beragaitik asko aurkitu zirean,
 Soloetan zaintzaillak jarri bearrean,
 Abade Jaunagana batzuk joan ziran,
 Lapurretea zer zan predikau egian,
 Baita azaldu eban lenengo domekan,
 Gabetako lapurra bazan emendetan.
 Esan eban lapurrak kondenariñua
 Eukala biurtuten ezpeban ostua,
 Eta maizterra zelan zan pekataria,
 Au entzunak emonik ikara larria,
 Ta abadeak besoa zelan eban jaso
 Berbeari geiago indar emoteko,
 Maizterak pentzau eban zerbaitegaz bera
 Joiala jaurtigi ta buruan jotera,
 Eta zelan bildurrez burua makurtzen
 Daben, jenteak deutsa usaiña artuten,
 Esanaz aopean eleixako danak:
 «Burua makurtu dau errua daukanak».

Pekatua guzienez dator azalera,
Bestelan biziten da barruan artega.

Ibaizabal, 1902, 2

Gizon-erdi

Gizon-erdi errian serenotzarako
 Jarri eben, markien eññ nai ebalako,
 Egunez edonondik ebillan bakarrik,
 Illunez argiz legez bildurtu bagarik
 Alan bere, ekarren bere gerrikoan
 Serenotzan abiau zan ezkerokoan
 Farol bat, ta gañera txuxua eskuan,
 Begiz argi diranak dakarren taiuan;
 Nori *Arrapa* joan jakon gau batean,
 Bigarrenez ziria sartzeko ustean,
 Zeiñek beste beiñ bere polit bat sarturik,
 Ipiñi eban txapel zuria bagarik;
 Orain barriz kentzea gurarik geiago,
 Itzok egin eutsazan koipez labanago:
 — *Gizon-erdi*, mesede egiteko euri
 Aukeran epeltxotan egonda, naz jagi
 Dozunean edurra dala eññ dedarra,
 Gomutau naz bertatik zareala zarra,
 Itsu, erren, erdi-gor, ta beso bakarra,
 Gaztetan izan arren utsik etzeunkana:
 Beto txuxu parolok, zoaz eta oian
 Nasai egin daikezu lo goixera artean.
 Etzaite arren izan zeurekor kokoa,
 Ezpada leial, lau ta esan onekoa,
 Barriz itsu dan batek parola gabea
 Eta zetarako dauz txuxua aldean?
Gizon-erdi egin zan piskat atzeratu
 Ebanean *Arrapa* zala ezagutu;
 Baita gogoratuten bertatik asi zan
 Beste baten bere ak ze burla egin eutsan,
 Farola ta txuxua beiñ emon ezker
 Nok daki zer *Arrapak* egin leidan gero?
 Antxiña ostu eustan txapel bat zuria
 Gaur kendu leit benturaz kapote barria
 Bere artean oneik susmau ta dirautsa:

Arrapa eskerrak zor deusudaz millaka
 Baiña, badakit ondo soldauak arma
 Txarto egin bat dala beste jarretea,
 Farol au neuk darabilt iñok trilla enaien
 Baita premiñadunai lagundute-arren,
 Txuxua da ederto gaur datorkidana,
 Uxatzeko txapela beiñ ostu eustana.
 Au esanaz batera deusa luzatuten,
 Alan bearrez ipur-mamiñetik sartzen,
 Ze ak eindako zauria alperrik leiatu
 Oraindik *Arrapari* etxako osatu;
 Itsu ta elbarriai ez egin burlarik,
 Ezin leielakoan areik egin txarrik.

Ibaizabal, 1902, 4

Txantxarik

Urtebarri joanda bigarren goixean
Alkatea *Txantxarik* tope eñ kalean
Eban, ta esan eutsan: «egun on daukala
Izango al da gure buru on bat Jauna».
Txantxarik egiñ arren ain txera argia
Besteak otz eta motz eutsan abegia.

Orduan esan eutsan: zer jazoten jako
Izanik barrelari, motel egoteko?
—Kontuak loi ta oker daukaguz errian,
Lorik bapere ez dot egin gau guztian,
Usterik diru asko egoala arkan,
Aixea baño ez dot *Txantxari*, topau an.

Esaidazu mesedez izanik erria
Diruzko iturriak batzeko tokia,
Urte danetan, zelan da kitu eitea
Puska bat bada bere ez aurratutea?
—Jauna, agiri da bai, beroni gaztea
Dala, mundua zer dan ezautu bagea,
Jakin bei askorena danean ardia,
Otsoentzat geienez dala bazkaria,
Eta ari gizen bat zelan dan erria,
Agaz egiten dala baita aparia.

Txantxarien esanak ete dira egjak?
Eleitekez guzurak gaur izan guztiak.

Ibaizabal, 1902, 5

Juantxo-bota

Juantxok San Antonioz igaz Urkiolan
Zizpuruka esaten erautsan onelan:
Laster San Juan eta au da eguraldia,
Uste dot geixo jarri dala eguzkia,
Atzo danak nai eben argi egiala,
Arpegirik agertu gaur eztagiala,
Zelan arrano egin Jaungoikoak gustu
Beian nai bada bero ta emen lañotu?

Praiskok albotik diño: bero zetarako
Otz bigun obe ez da erromeriako?
—Etzenduke esango alakorik Praisko
Bazenki nik edarran zer dodan saltzeko.
—Alan da azkenengo urik zeuri igaz
Emen edan ezkerro ezta egon nigaz.
—Jesus! adiskidea, orrenbesteraño?
Zugandik enegana aldea badago,
Urte bete zuk ura edan zenduala,
Bost barriz nik ardaurik edan eztodala.

Orduan Praiskok emon eutsan bota andia,
Illteko ainbat urte eukan egarria
Eta bere musturra sarturik agoan
Eten бага dangaka iru minutoan
Ekiñik, itxitean lo etzen zan landan,
Arratsalde ta gaba an egin ebazan.

Bai, Juantxo arrezkero dago billdurtua,
Ardauagaz, nok sartu eutsan larakua;
Galdurik anak eta galdurik burua,
Eragiñik ainbeste ordutako lua:
Klink nozbait egin arren, gaur oi dan neurritik,
Eztakion larregi joan eztarritik.
Zeinbatek bear leuken ardurea izan,
Ardaua neurtuteko Juantxok daukan gisan.

Ibaizabal, 1902, 6

Josepa Antoni

—Errrian ederren da Josepa Antoni,
Lagun artean beti entzuten dot ori,
Beiñik bein soiñekoan pitxia ugari
Badakar, ta tirriñak badaukaz kana bi,
Ederra izan arren solfako eskolan
Neskatillok dakusgu beintzat buruz nor dan,
Nota bateri bere ezpadeutsa antzik
Emoten, kantetako non euki ak gatzik?
Musikan egin arren berak urte zazpi
Sei urteko umeak geiago badaki?
Orain, zer diñostazu Juanatxo zolia?
—Esango deutsut Flora, egia garbia;
Josepa Antoni, baldin diñozuna bada,
Bera dala erriko pabo erreala.
A da egaztietan jantziten ederren,
Baiña kantetan eida bera bat atzeren.

*Jaungoikoak ez deutzaz on danak emoten
Bati bakarrik ta bai, guztioi zabaltzen.*

Ibaizabal, 1902, 34

Urteera bat

—Mediku jauna, nago gaur guztizko txarto,
Enaz onenbestean aurkitu lenago,
Ainbeste gautan nago lorik ein eziñik
Min бага gorputzean eztaukat zatirik,
Atze aldea daukat txito zauritua,
Luzaroko oiagaz baita odoldua;
Txisik ezin egin dot, ziriñik aiñ gitxi,
Jan gauzarik ezin dot nik begiz ikusi,
Ura barriz edango neuke erreka bat,
Jauna esan beit garbi, nik ze geiso daukat?
—Etzaitte Juan bildurtu daukazun geixoaz,
Euki uste guztia zeure medikuaz,
Zuk dozula urtengo geixo onetatik,
Postura eingo neuke same au bertatik.

Bai, urten eban gabez, baiña urten nora?
Mundutxu onetatik beti betikora.

Ibaizabal, 1902, 35

Praka nasietan estu

—Don Lukas, nor izan da aiñ agur argia
 Egin deutsan arako jaun ondo jantzia?
 Berorren aideren bat txito urrekoa,
 Edo ta lagunen bat gitxi legezkoa?
 Ala aberatsen bat lodi eskergea,
 Nok zirudian Bilbo bat zala berea?
 —Pio, ez aberats, ta aiñ gitxi da aide,
 Berrogei urtean dot bizarra kentzalle,
 Urtekoa aurretik beti deust kobretan,
 Geiagokoa bere baita batzuetan.
 Alan zuk beragaitik, zer dozu asmetan?
 Zelan bizi leiteken esaizu benetan.
 —Estu biziko dala praka nasaietan,
 Leitekeena nasai estuagoetan.

*Irabazia baiño geiago lujua
 Daukanak zelan egin gabez lo gozua?*

Ibaizabal, 1902, 35

Norberentzat

—Kapatazik ez dakust ta, zelan da Premiñ,
 Bearrari orrelan oi deutzazu ekiñ?
 Zuk daukazun alper ta nagi zaratakin
 Arriturik naukazu egin dozunakiñ.
 —A, don Pedro, ez al dau iñoiz entzun egin
 Bearrak oi dabela bearra eragin?
 Neuretzat nabill eta, zelan ez alegiñ,
 Pipa artzeak bere egiten badeust miñ?

*Ibaizabal, 1902, 36
 Euskal Erria, 1903, XLVIII*

Perutxoren gauzak

—Perutxo, zer eñ dozu gure suetean?
 —Makallau andi bat jan libre topetean,
 —Merezi dozu ondo zuk kastigetea,
 Zelakoa na zeunke bera izatea?
 —Kentzeko egarri au badozu betea,
 Ontxabat arda Txomin niri emotea.

Ibaizabal, 1903, 268

Txomin

—Txomin, zoaz agudo berbea galduta
 Desganeaz andrea daukazu mututa.
 —Apu bat mututzea elekio gaizki,
 Izketan geiegia dala nai nok daki,
 Orduan litzateke axe bai andria!
 —Osterantzean zer ba? —Barritsu andia.

Euskalduna, 1903, 298

Ibaizabal, 1903, 95

Berezkoak askotan onen

Mediku batzui eutsen *Arlotek* itandu:
 Zein da ordurik onen eiteko bazkaldu?
 Lenengoak, erantzun eutsan «amarretan»,
 Bigarrenak, «askoz da obe amaiketan»,
 Irugarrenak, «naien nik amabietan»,
 Alan ipiñi eben *Arlote* dudatan;
 Baña, an aurkitzen zan *sasi-osalari*
 Eskoletan etzan bat ikasten ibilli,
 Alan bere itune artean onena
 Pobrientzako izan beti zan arena,
 Ak diño: —Aberatsak noz gogoa dauken,
Arlotek deusenean ongillak emoten.

Ibaizabal, 1903, 95
Euskalduna, 1904, 330

Txominen arbola

Piku arbola zar bat Txominek ortuan
 Eukan, ta nun urkatu urte bi barruan
 Diran lau gizon eta boskarrena bizi
 Da sokea etenda eiñ dalako jausi.

Txominek ainbat gizon ill dan arbolea
 Erabagi egiñik bota egitea
 Errian alan bere esan dau lenengo
 Kejarik eztagian iñok izan gero,
 Urkatu nai dabenik balego oraindi
 Ibilliteko laster bestela egun bi
 Dituala zugatzak utsik eingo zuti.

Egun biak beteta ezta iñor agertu
 Sokea urratua bere einda bildurtu.

Ibaizabal, 1903, 96

Egia guzurraz

Praiskok tope eginda don Joakin bidean
 Iñori ez eutsana onik eiñ lurrean;
 Pobrientzako barriz txakur bat andia
 Limosna ordez eukan atean jarria,
 Eztakit ze aldigaz bein ola dirautso:
 —Bilbo alde orretan ze barri da Praisko?
 —Eztakit ezer eta zer deusat esango
 Baneki gusto on neuskio emongo.
 —Esaidazu guzur bat besterik ezpada
 Baña barregarria izateko dana.
 —Guzurra gura badau entzungo dau laster
 Jaio barri barria zuzen edo oker:
 —Euroenean jauna, beti limosnea
 Daukat baña domekan zan ezin ohea,

Albokoak naiz egin istanda arte barre,
 Don Joakin aldendu zan suturik asarre,
 Etxakolako gustau egia guzurraz,
 Praiskok azaldutea auzoak entzunaz.

*Ez eskatu iñori guzurrik bestela,
 Urten eztaian berak egia bestera;
 Lotsaturik geratu ez dedin bertantxe,
 Txingarra legez gorri Don Joakin legetxe.*

Euskal Erria, 1890,

IRAKURGAIK

Seme ondatzalliaren bertsuak

Ai zein errukarria
Ni naizan gelditu!
Neukan dote guztia
Oso det ondatu;
Damu au biotzetik
Orain ezin kendu
Ain asko dedalako
Aita ofenditu.

Zein zan ni bezein maite
Aitaren semerik?
Aren amorioak
Etzeukan neurririk,
Nik, esker gaiztokoa
Guztia azturik
Igesi egin nion
Dotea kendurik.

Zaldi ezi bagea
Beti naiz izandu
Etxetik nintzanetik
Kanpora aldendu,
Ondamendi askotan
Sarri naiz amildu,
Ur zikin ta lasetan
Egarria kendu.

Sakel ta aragiari
Naierak ematen
Gau ta egunak nituan
Asko iragoten,
Arimeaz aztuta
Gorputza oso galtzen,
Gaxo au ez nintzala
Kontuan erortzen!

Diru ta ezer bage
Laster nintzan jarri,
Ondatuta etxean
Kendua aitari,
Lagunak ere ozta
Ziraten igarri,
Danak abia ziran
Alde egiten niri.

Farra ta burla asko
Ta lotsariakin
Bakar bakarrik nintzan
Gelditu oiekin;
Ala amorratuta
Nere buruakin
Basamortu batera
Iges nion ekin.

An ikusi nuen, ai!
Berriro eguna
Uste nuen nintzala
Txerrien laguna,
Oien zai jarri bear
Nilako zalduna
Batera lo egin da
Jan bear ezkurra.

Berez lotsatu eta
Nuen nik esaten
Ai! zein errukarria
Jarri zeran emen,
Lengo egun gozoak
Nun dira arkitzen?
Poz ta atsegin zoroak
Ai nora datozen!

Zertan ote nuen nik
Aiekin erratu

Bakarrik egiteko
Ni emen lagatu?
Estutasunen andiz
Bertan desmaiatu
Ta ez dakit nola nintzan
Bizirik geratu.

Puzkabat lasatuta
Nuen nik Zerura
Biotzetikan jaso
Zizpuru samurra,
Andik etorri zedin
Poz apur bat gura
Pensamentu bat laster
Eldu zan burura.

Ara zer pensamentuk
Ninduan ni jotzen
Aita ikusi naia
Asi san tentatzen,
Ni baño ohea zala
Nintzan gogoratzen
Onek ziran atsegin
Zertxobait ematen.

Zeinbat geiago nuen
Berakin pensatzen
Beste ainbeste nindun
Ni orrek poztutzen,
Etzinda nengoana
Asi naiz zutitzen
Gero etxe aldera
Baita abiatzen.

Zer ibilte astiroa
Ze oinkada tristea,
Estutasun au neukan
Ondo irabazia!
Aitari niolako
Eman naibagea,

Saritzen izan zatan
Ondotxo kostea.

Orra nola ziraten
Neronen bideak,
Zentzuk lenengo ziran
Danak galgarriak,
Nor baitek nai baditu
Ibilli obeak
Nizaz zuzendu arren
Seme biurriak.

Negar ta sentimentuz
Nijoian bidean
Eskean mantenitzen
Lotsa gogorrean,
Onelako frutuak
Bildu bearrean,
Zaldun au jarri nintzan
Taju ederrean.

Noiz bait nekez elduta
Nere etxe ondora
Aitak ikusi eta
Irtzen dit bidera;
Auspez etzin nintzaion
Barka eskatzera
Negar eta dedarrez
Gero esatera.

*«Aita nik zure kontra
Egin det bekatu
Eta Zeruen kontra
Baña naiz damutu»;*
Il da bezela nintzan
Itz bage gelditu,
Berak laztanka elduta
Laster nindun piztu.

Beraren bi begiak
Zizkidan ain josi
Uste nuen zirala
Iturri bizi bi;
Nere orbanetatik
Utzi nindun garbi
Etxean sartutzeko
Ateak idiki.

Zer zoriontasuna
Nuela nigandu
Aitak ninduelako
Amorior artu,
Irten baño obeto
Nintzan etxeratu,
Sekulan geiago nik
Ez det nai alden du.

Euskal Erria, 1884, X

Ama Birjiña Aranzazukoaren Iaguntasuna

*Nere adiskide on Manuel Antonio Antia,
Urnietako erreto-re jaun begiraungarriari*

Gerrara zoaz seme maite ta,
Ez aztu ama tristiaz,
Eraman zazu nere biotza,
Bat egiñikan zuriaz;
Badakit nola burrukarako
Zoazan biotz aundiaz,
Eskuda zazu jaioterria,
Ill arteraño burniaz.

Zoazkit ondo, gerrara bañan,
Gero poz eman, nork niri?
Ill ote zeran esnatuko naiz
Sustoz goizetan beti ni;
Tori semetxo, muñ eñda jantzi,
Eskapulariotx'ori,
Goiz eta arrats errezatzeko
Ave Maria berorri.

Arantzazuko Birjiña Amaren,
Irudi ori kolkuan,
Nik ere dakart, eta zaitu nau
Beti premia orduan;
Zu ere berdiñ gorde zaitzala
Batalletako kanpuan,
Balen txistua baño besterik
Entzuten ez dan lekuan.

* * *

—Banator ama, banator ama,
Gudatik sano etxera,

Pozaren pozaz, laztandu eta
 Zerori besarkatzera;
 Peleatu det garaitu arte,
 Soldadu onak bezela,
 Amar medalla dauzkan kapote
 Zar oni galde bestela.

Eskapulari'onetxek, ama,
 Bizirik nauka munduan,
 Beronegatik, etxera nator,
 Ikusten nazun moduan;
 Bala batek beñ joagatikan,
 Bete betean petxuan,
 Irristatu zan, zergatik balen
 Kontra Mariak alduan.

Irudi onek ein zidalako
 Mirari pare gabia,
 Beroni utsik zor diogu gaur,
 Degun atsegiñ aundia;
 Orduan amak, beso biakiñ
 Baturik bere semia,
 Ots egin zuen «bizi dedilla
 Aranzazuko Maria».

Euskal Erria, 1893, XXIX

Errosari, Mundragoko Kontzeziñoko Komentuan, Moja-gei sartu zanean kantauriko agurrak

Agur, agur, Errosa,
 Zoaz Komentura,
 Zoaz ez jatsiteko
 Ain mundu galdura;
 Zoaz, zoaz, zoaz gaur,
 Libano altura,
 Andik igo dagizun
 Birjiñen tronura.

Zoaz triste itxita
 Aita eta ama,
 Neba ta aitzai emonik
 Laztan samur bana;
 Zoaz, zoaz betiko,
 Esposoagana,
 Jesus dalako zure
 Maitegarri dana.

Mats parreak badeutsa
 Eltzen egurrari,
 Errosak gura deutsa
 Gaur kurutzeari;
 Biotz ta arima bat eiñ
 Bertan ill zanari,
 Eriotzan koroia
 Artu daian sari.

Eriotzeak danok
 Gaitu arrapauko,
 Bere sareetatik
 Ez gara librauko;

Zorionekoa da
Jaioa gorako,
Errosa, zu zara bat
Zu bai, Zerurako.

Batuko algara ango
Zelai zabaletan,
Ango zedro mardoen
Kerizpe ederretan;
Inozente, Birjiña,
Ta ezkonduok bertan,
Jauna alabetako
Betiko urtietan.

**Errosari, Mundragoko
Kontzeziñoko Komentuan,
Moja-gei sartu zanean
kantauriko alabantzak**

Tortola kantari bat
Berez gaur kaiolan,
Sartu dalako nai dot
Iragarri nor dan;
Txoriak txorro txio
Eiñ arren arbolan,
Onek nai dabelako
Birjiñen txabolan;
Bertan bizi dan Bildots
Gozoaren ondran,
Gero kantau dagion
Goian leku oban.

Zelakoa ete da
Uso orren boza?
Dirudi Aingerutxo
Baten dala otsa;
Zelakoa dan, barriz

Berorren biotza,
Garbiro kantetako
Bere enaz lotsa,
Jaunarentzat dalako
Lora aproposa,
Zeruak gaur goixetik
Agertu dan poza.

Nok leukeken Errosak
Daukan suertea!
Diru guztiak baño
Bera da obea;
Izan arren Jesusen,
Len azuzenea,
Eta bioleta bat
Oso umildea,
Amodio garbizko
Gaur da larrosea,
Dalako Dontzella ta
Gañera Mojea.

Jardun dalako berau
Birtute danetan,
Dirudi loratxozko
Sorta bat benetan;
Bere usaiñ ederra
Komentu onetan,
Laster asiko dira
Lagunak sometan,
Ta bere organuko
Soñu gozuetan,
Esango dabe «orain
Gagoz zeruetan».

Ze bizitza on eta
Zelako dontsua!
Munduan Komentu bat
Da Paradisua;
Au da zeru loren

Ortu zarratua,
Lurreko aingeruen
Abia lekua,
Bertan bizi dalako
Santuen Santua,
Dabidek alabetan
Eban Jaungoikua.

Beraz maite daikezu
Errosa, zeldrea,
Egondu txiki batek
Legetxe lorea;
Bakit etzareala
Baña, zu erlea,
Ezpada egazti bat
Askozaz ohea,
Largetan dozunean
Beko kaiolea,
Zerura egatzeko
Zara tortolea.

Euskal Erria, 1899, XXX
Euskalduna, 1899, 158

Moja bat

*Neure adiskide Lazpitako Errosari,
profesetan zan egunean
kantetakotzat jarritako bertsuak.*

Ordu onean mundura jaio
Ziñean krabeliñea,
Lurreko bullai iges egiñda
Bizi zarean lorea;
Nok leikekean zuk egin dozun
Ezkontza parebagea,
Zure Esposo dalako Dabid
Erregearen Semea.

Aiñ da galanta Printzipe ori
Arpegiz zuri gorria,
Dirudiala goixeko eguzki
Beti barreka jagia;
Zu barriz zara, bere argitan
Loratxo guri azia,
Agaitik berak ezarri deutsu
Esposatzako begia.

Berak egiñak dira goi urdiñ
Izarrez jantzitakuak,
Bere naiagaz apaintzen dira
Urtero pitxiz kanpuak;
Badira bere millaka lorak
Ederrez aukerakuak,
Onenetan bat zu artu zaitu
Salomon Jaungoikozkuak.

Zer dira bada udako lora,
Mardo arro ta zoruak?
Izoztxo batek baditu isten
Zimel igerrik gaixuak?

Errosa bere erreko eban
Bardiñ Abendu leitsuak,
Beren berariz egiñ ezpaleu
Krabeliña zaill zeruak.

O! kriatura zoragarria,
Nogaz zaikedaz bardindu?
Ai! al baneizu diamantezko
Koroi argi bat atondu!
Erregina andi batek legetxe
Burua daizun apaindu,
Errege danen Errege bera
Gaur dozulako zeugandu.

Bene-benetan pozgarria da
Errosa gaurko eguna,
Kristogaz egiñ zuk dozulako
Batzar ta alkartasuna,
Gorde egiozu leialtadean
Osoro zintzotasuna,
Gero beragaz gozau dagizun
Goian betikotasuna.

Izan zakioz niretzat bere
Bitarteko bat altsua,
Mesedegiñan dalako zure
Jesus guztizko prestua,
Eskatu-iozu euki daiala
Nigaz errukimentua,
Salbaziñoko bidean emon
Ez daidan oker pausua.

Igo beki krabeliñ-usaiñ
Gozozko zure lurruna,
Intzentso keia doakon legez
Bera dagoan tronura,
Edanda andik jatsiten jatzun
Inontzen lanbro biguna,
Izango zara uda ta negu

Jesusen lora kutuna.

Izan zakioz leun txukun-kutun
Ez otz motz eta mingotza
Euki egizu goian zein beian
Jesusegaz bat biotza.
Taborren legez bazara izaten
Golgotan bere esposa
Egunen baten deitu leikezu
Eleixak Santa Errosa.

Azkenean edo etxera birutzekoan kantetako bertsuak

Banoa orain Errosa,
Banoa etxera,
Ez ikusteko iñoz
Benturaz atzera,
Ez dago zer sentidu
Ori gora bera,
Baldin batzen bagara
Sion ederrera.

Bizi zaitetz bakean,
Leku zarratuan,
Gorputzagaz lurrean
Biotzaz zeruan,
Nik bizi bearko dot
Pelean kanpuan,
Arerioen kontra
Ill arte munduan.

Bide batzuk daukazu
Nondik joan garbi,
Ni barriz illunpetan
Emen nabill sarri,
Zenbat bider uretan

Itxasoan larri!
Izango ete nazan
Balien janari.

Basamortuetatik
Nabill geienetan,
Lañoagaz galduta
Bide labanetan;
Eta gaur arte nik jo
Dodan errietan,
Negarra baño ez dot
Billatu euretan.

Nozbait topauko al dot
Lur aukerakua,
Erri bat dariona
Dana kontentua;
Billatzen dodanean
Iturri aiñ dontsua,
Jarriko al jat arimau
Betiko asetua.

Baña zer da iturri bat?
Zer da errekea?
Zer itxaso bera
Ur danen jabea?
Zeiñ, balitz dana ezti,
Naiz balitz esnea,
Ez baleuskit aseko
Nire arimea?

Jaungoikoa billatu
Dagian orduan,
Arimau jarriko jat
Kontentu osuan,
Au zelan ezin neian
Baña emen munduan,
Billatu bearko dot
Goiko erreñuan.

Goazen bada guztiok
Goiko erreñura,
Bertan bera itxita
Zizpuruen lurra,
Ill bear izan arren
Ez deutsa ardura,
Eriotzatik zuzen
Bagoaz zerura.

Baña kontuz irago
Zubi aiñ bedarra,
Jausi baga azpiko
Suzko erre kara;
Ordu estu artatik
Ondo urtenik bada,
Siongo lur santuan
Sartuko al gara.

Bizi gaitazan antxe
Kontentuz pozarren,
Ez emen legez kejaz
Otzta beroaren;
Maiatz gogo loratsu
Alegere baten,
Jaunaren arpegia
Beti ikusten. Amen.

Euskal Erria, 1895, XXXII
Euskalduna, 1899, 159

Katolikoan eskoletako santu laguntzaleari

Zertan dago bildurdu, lur au odei astunak,
Gizaldi txar onetan illundu nai gaitik?
Azkenengo urteak diranen arteraño
Zuri batek badeusku argituko goitik?

* * *

Izar ori nor jakun, aitatu gura neuke,
Zergaitik oraindiño bere jaiotzea;
Argituten dalako, errañuzko ezpata
Zorrotzez illunari egiten gerrea.

Euneko urteak sei, joan diran artean,
Ekatz bildurgarriak asko arren sortu;
Trinakria argitu eban Eguzkiari,
Arpegirik ez deutse sekula lotsatu.

Disdiska gau ta egun garbiro agiri dan,
Gar ori kantuakaz denporak alabau;
Lenago eben legez gaur bere bardin bardin,
Bere jaiotza pozez gura dabe ondrau.

Alperrik aixe dongak atera legioez,
Al daben guztietan odei taldak kontra;
Tomasen bekokitik jaioriko tximistak,
Ezin izango dabez ipiñi itota.

Txerren baltz gau zaleak guzurra ta abarra,
Erein bei gura badau egia illteko;
Aren onaztarrizko labañak ikutzean,
Bide billa asten da iges egiteko.

Erdue orregaitik jakitunak ereñotz
Orriakaz, burua egitera jantzi;

Zerren jakituriak koroi ori zor deutsan,
Beti garaipenagaz urten dan Tomasi.

Betoz nireztat bere lirio edurdiñ ta,
Azuzena zuri ta larrosa garbiak;
Donzel illdakoari apaindu daiodazan,
Jagokazan legetxe egoki lokiak.

Arpa jotzalla zero goietakoak bere,
Lurreratu zaiteze laguntzen kantuan;
Akinoko Eguzki gordetan ez danari
Korrua ein daiogun danok inguruan.

Bertako egalari bat edo batek bekart,
Eztarri leun ta lira otsez gozoena;
Entzutean aixeak, zabaldu daien laster,
Munduko kabuetan Tomasen izena.

A! nok leikezan aren, jakitura zakon,
Izen ezillkor eta duintasuna dana,
Eregi bear legez, eta zor jakon añan,
Autorturik Tomasen gloriak dirala!

Zelan bada neurtu leiz kantari labor onek?
Nola aren kontuak zeatz iragarri?
Noren burutik urten ziran argi errekak,
Adituteko bere ezpanaz iñor ni?

Alan bere kantauko, bai, dot egi zaleak,
Tenplu bat beti zuti deutsela eukiko;
Nun daben nai dabenak argia billatuta,
Errakuntzeu oso betiko itxiko.

Euskal Erria, 1895, XXXII

**Maria Esperantza Azkoagari,
aurtengo zezeillean
Mondragoko kontzeziñoko komentuan
profesau dalako jarririko bertsoaldia**

**Jesus Piloto Jaungoikozkoagaz
ontzi aparteko baten doian
bidazti bati azkenengo agurrak**

Asko ta asko doaz benetan
Itxasoetan ontzian,
Ibilli bear izanagaitik
Sarritan larrialdian;
Asko bai, asko ondasun batzuk
Ustez denpora gitxian,
Egitearren elduezkero
Eurak nai daben errian.

Askori, baiñoa, zirealako
Amesak euren asmuak,
Urteten jakez, ta ez gitxitan
Ustelak pentsamentuak;
usterik baga milla alditan
Sorturik aize gaiztuak,
Ontzi ta guzti urak barruan
Irunsitean gaisuak.

Gaiztoak dira duda bagarik
Sarri askotan aizeak,
Zergaitik bota izan dituen
Iñoz lurrera etxeak;
Ezta millagro ikustea guk
Euskaldun arrantzaleak,
Aiñ sarri galtzen, intziriaka
Itxirik andra ta umeak.

Ezta millagro, entzutea guk
Askotan barri tristeak,
Galdu dirala Amerikara
Joiazan diru-zaleak
Luma bat legez irrada baten
Ontzi zimentu bageak,
Atxa jo arte eroanagaz
Zatitu daizan golpeak.

Ezta millagro au gaitik asko
Bere atzeratutea,
Itxasoz joan baiño lenago
Etxean geratutea;
Ezta millagro mundu barritik
Etorri arren karteak,
Eztabela nai urik igaro
Emendik erantzutea.

Baiña alan bere, nik ezautzen dot
Berak ni daben erara,
Piloto on bat itxasoetan
Gura legetxe doana;
Nik ezautzen dot kontrara jagi
Arren galerna zitala,
Aize txarrari sama samatik
Katea lotu deutsana.

Nik ezautzen dot ondo doala
Beraren biajantea,
Gabetan lorik galdu bagarik
Irabaziaz bidea;
Badakit pozik egin daikela
Bere ibilpide luzea,
Dakialako Piloto ain onak
Ekatzai jarten legea.

* * *

Ain al izate andia baiña
Zeiñek ete dau agertu?
Nor da ekatxa egin daikena
Bere besoaz geratu?
Nor itxasoa berba bategaz
Dabena oso baketu?
Eta, nor uren gaiñetik oiñez
Joan da ezтана urpetu?

Nor da alako mirarigiña?
Nor gizon orren altsua?
Nor izango da ezpada zugaz
Gaur izan dana lotua?
Bere ontzian zoazalako
O emakume dontsua!
Seguru dakit joko dozula
Zorioneko portua.

Seguru dakit eta ezpeizu
Bildurrik artu barruak,
Urak adarka ekiñagaitik
Zeiñ tximistaka zeruak;
Nozbait egingo baleutsu bere
Lurra idigi munduak,
Badakit zelan eutsiko deutsun
Piloto orren besuak.

Seguru dakit berak daukala
Zugaz ardura andia,
Seguru dakit, dakust garbiro
Berorren Probidentzia;
Otzak eztaian ill, jazten badau
Luma ederrez txoria,
Non itxi daike galtzen egazti
Obe bat zoragarria?

Non itxi daike galtzen zu lako
Arima biotzekua?
Beti betitik emaztegeitzat
Eukana aukeratua?

Non itxi leike deitzen badeutsa
Laztan ta neure usua,
Bere urruetak entzuten baldin
Artuten badau gustua?

Joan zeindekez ardura бага
Pozik birjiña noblea,
Piloto orrek eztablelako
Iñoz erratu bidea;
Linboa bera ezer ezpada
Orri illuntzeko bista,
Zer da ardura gabak sarritan
Jantziarren baltz kapea?

Joan zintek ez pozik, dalako
Ori egungiña berbera,
Ori dalako argi gartsua
Izarrai emon eutsena;
Ori dalako eguzki danen
Eguzki bizi ederra,
Jatzitakoa illuntasunak
Desegitera lurrera.

Joan zintek ez pozen pozagaz,
Zergaitik egun guztiak,
Gaurko legez ain alegere
Eztiran izan jagiak;
Joan zintek ez kantaurik kanta
Santu ta samurgarriak,
Zergaitik jaunak egin dituan
Gaur zugañ gauza andiak.

Joan zintek ez uso zuria,
Eguzki orren argitan,
Gu leorretik baiño askozaz
Pozago itxasoetan;
Joan zintek ez urruetakaz
Kataurik modu onetan,
«Jaungoikoari emon gloria
Zeru lur eta uretan».

Joan zintekenez, kantaurik gaur zor
Egin deutzazun ondrea,
Kantaurik berak gaur egin deutzun
Mesede barebagea;
Bizilekutzat nok emon deutzun
Beretzat daukan gelea,
Grazia on berak eñnarren
Poza dalako zurea.

Joan zintekenez, zergaitik berak
Begiak deutzuz ezarri,
Izanagaitik serbitzaritxo
Duiñ bagako bat berari;
Zoaz kantaurik mailla altura
Bazaitu bere eregi,
Mesede on egin deutzula
Nai deutzulako geiegi.

Sekula baiño kantariago
Zoaz eztiturik boza;
Erakutsirik egun onetan
Gaiñezka darizun poza;
Zarealako zeru ta lurren
Egillearen Esposa,
Kantaurik zoaz, zelan beretzat
Bakarrik dozun biotza.

Zoaz kantaurik lotu dozula
Maite zenduan maitea,
Zein azkatzeko eztan izango
Naikoa eriotzea;
Ak emonarren egunen baten
Koraiñeagaz golpea,
Dala izango bizitza obero
Idigiteko atea.

Zoaz kantaurik korapill ori
Ezin leikela urratu,

Arimea ta gorputza baiño
Zarela obeto oratu;
Baita zagozen abian biok
Eingo zarela aurkitu,
Kaiola batek gaur sekulako
Zaituelako zarratu.

Eta nik barriz kantaiko deutzut
Ume Jaungoikozkotua,
Argizagia argizagiaz
Surtan oi bada nastua;
Zure biotza Jesusenagaz
Izan danean lotua,
Lora on danen Erregegandik
Artu dozula mentua.

Lora on danen errameagaz
Zarelako mentau zu,
Elorri latza sagar gozora
Legetxe zaitu aldatu;
Pitxi barri ta obeagoak
Egiñik argitaratu,
Lengo zarrakaz zergaitik Jesus
Eztan izango kontentu.

Zoaz emonik obak bai, obak
Aurtengo udabarrian,
Izan zaitean aparteko bat
Sartu zarean ontzian;
Zuri begira Piloto Jesus
Doian kontentu andian,
Igarri baga eldu zaitezen
Portu atsegingarrian.

Ori kontentuz joan dakizun,
Zoaz apaintzen larrosaz,
Edertuagaz lirioren eta
Jantziaren bioletakaz;
Galantu arte berba batean
Mingotz bagako lorakaz,

Izan zaitean Jesukristoren
Zoragarri bat eurakaz.

Zoragarritu artean zoaz,
Edertzen kastidadiaz,
Miragarritu artean txito
Umill obedientziaz;
Amodioan su ta gartuaz,
Zaletu arte mirriaz,
Au irunsteko adiskidetu
Egiñik atsekabiaz.

Zoaz ezta billatu arte,
Pena min eta nekean,
Nai dabelako larrosak bizi
Beti narrakaz batean;
Gura badozu larrosa izan
Jesusen beren artean,
Pena bagarik ezpedi bizi
Zure biotza bakean.

Zoaz zoaz bai, beti eskatzen
Teresak legez penea,
Zoaz zoaz bai Pazzis legetxe
Izanik pena-zalea;
Zeintzuk nai eben penetan bizi,
Eta penetan illtea,
Penetan jaio bizi eta ill
Zalako euren maitea.

Zoaz, zoaz bai eurak legetxe
Maite izanik pobreza,
Eurak legetxe menpetasuna
Ta anditasunik nai eza;
Zorioneko Jesusen bide
Aldastu baiña arteza,
Nondik ain gora igo zirean
Klara, Pazzis ta Teresa.

Zoaz penetan igo artean
Euren Olinpo altura,
Odeiak baiño gorago berak
Jasoagaitik txuntxurra;
Zoaz igoaz eldu artean
Santuen mendi dontsura,
Egaztietan agillak bere
Eltzen ez tiran lekura.

Zoaz igoaz kurutzeagaz,
Jesusen lagun zintzua,
Santuak beti sendor orregaz
Emon oi dabe pausua;
Untza sarritan arboleari
Laztanka oi bada jaiua,
Egur orretan zuk billatuizu
Bizi eta illteko lekua.

Egur orixe zoaz baturik
Errime beso artean,
Mariñel on bat dirudizula
Berari oratutean;
Zoaz beragaz, boga ta boga,
Ur zelai urdin berdean,
Olatu dongai barren eginda
Danak itxirik atzean.

Zoaz azkenez largaurik lur au
Ill batek legez betiko,
Zoaz beroni agur eginda
Bein bere ez biurtuteko;
Ikusten nago negarrez Ama
Urtzen dozula itxiko,
Baiña badakit barrien barri
Non zaren gero batuko.

Zoaz itxirik Aita kutuna,
Neba ta aizta maitiak,
Izeko, osaba, senide, lagun,
Ezaun ta adiskidiak;

Zoaz itxirik negarrez danak,
 Baiña kontentuz guztiak,
 Euren begiak pozaren pozaz
 Dagozalako bustiak,

Zoaz zergaitik ondo dakien
 Gaur zure bizierea,
 Zelan eurena baiño askogaz
 Dan duda baga ohea;
 Zoaz begira dagotzulako
 Piloto Jesus zurea,
 Bere betiko erreñuruntza
 Abietako bidea.

Agur, zoaz bai, bagietatik,
 Jira eginda ontzian,
 Agur, ta belak zabal zabalik
 Eroan bide guztian;
 Agur, okerrik baga eldu ziate
 Piloto orren errian,
 Antxe biziten ipiñi zaizan
 Esposen lorategian.

Agur, agur, bai, ikusi arte
 Antxe egunen batean
 Patriarka ta Profeta eta
 Konfesorien artean;
 Zure Piloto aiñ galant orren
 Inguruan gu batzean,
 Alkarregaz bai, biziko gara
 Atsegin oso betean,
 Jaungoikoaren mendi santuan
 Betikotasun guztian.

Euskalzale, 1897, I

Bizitzea

Itxasoaren munan diran errietan,
 Ikasiko gauza bat darabilt burutan;
 Arrantzaleai entzun oi neutsen bertsoa,
 «Lurra baño gurago dogu itxaso».

Zelan izan leiteke baztertzea lurra,
 Eta esleidutea biziteko ura?
 Inoz uste izan dot zoroen kontua
 Dala orretariko burutaziñua.

Atxa jota ontziak ikusirik galtzen,
 Baga amorratuak lagunak irunsten;
 Eta izan leiteke bat itxas-zalea?
 Dirudi sinistzeko zailla dan gauzea.

Baña, oraindik dakust zurgarriagoa,
 Dakust beste ontzi bat nik makalagoa;
 Zurik ta burdiñarik iñon ez daukana,
 Leiarra bera baño auskorrago dana.

Eta beragaz dabil bildurrik bapere
 Ez daukala gizona, beti alegere,
 Naiz da edozeiñ golpek jotean bertatik
 Ezkutau egiñ arren mundu onetatik.

Nai nok esango leuke «ori ez da ala»
 Austen leiarra baixen errazik ez dala;
 Eta gauza jakiña da erkiñaguan,
 Gabiltzala gizonok biziaz munduan.

Zerren aixe puskatek ikutzea asko,
 Sarritan izaten da bizia galtzeko;
 Baso bat ausiteko laiñ izan ez arren,
 Gizonik sendoenak ez dauz inoz illten?

O! gure biziaren su ta gar argala!
 Fosforo bat duiñ laster amatetan dana;
 Igaz uste ebenak bizitea aurten
 Zeinbat dagoz lurpean autsera biurtzen?

Euskal Erria, 1897, XXXVII

Gerra gaiztoa

Aberea abere dalako jaiotzen,
 Gaiztoa izateak enau arritutzen,
 Ezauera gabea baiña izan arren,
 Gizonaren antzera, au noiz da saiatzen?
 Noiz du bere lagunik ill otzik botatzen?

Mirari al da berriz abere diranak,
 Ikustea egiten noizbaiten jazarrak?
 Ez dituzte guztiak gorputzean armak,
 Oñek ortzak, ark tronpa, besteak adarrak,
 Jaungoikoak burua zaintzeko emanak?

Baiña, armarik gabe jaio zan gizona;
 Jaunak zergatik zuen aiñ arrazoiduna,
 Ezagutzeko diña zer dan txartasuna,
 Igarteko bai eta zer zuzentasuna;
 Zertako eman zion bestela zentzuna?

Bestek ez du munduan artzen gorputzean
 Gizonaren doairik sortutzen danean,
 Ta nola ikusten da abere antzean
 Bere lagunarekin sarritan pelean,
 Lotsatuten ez dala zeuren aurrean?

Nola berriro diot arrazoi ta guzti,
 Anima iru almen dituenaz nasi,
 Ezertara pakean ezin dala bizi,
 Burua oi duela gau ta egun ausi,
 Gerraz al badu goia beretzat iritxi?

Zorigaiztoko aundi gura izatea!
 Gizon arroen griña txit doakabea,
 Gerrak geienez dute or asierea,
 Ortik gero ainbeste erro ematea,
 Bete egiteraño miñez gizartea.

O! gerra oso plaga gorrotagarria!
Gizonak diran arte duena bizia,
Luzifer deabruak zeruan asia,
Soberbiak zein duen buru itxusia,
Jaunaren kontra antxen dalako jaikia.

Arek ipintzen ditu gizonak gerretan,
Pillatutzeagatik frutuak eurretan;
Berak sua piztzen du biotz gaiztoetan,
Adoratzeko Marte, odol erreketan,
Bere serbitzariak kanpo zabaletan.

Zer dakusgu gerretan, ezpada aienea?
Ezpada negar eta kurriska tristea?
Ezpada errukia dana aztutzea?
Ezpada egarria odolez illtzea?
Artarako kendurik beste bizitzea?

Orregatik gorrotoz, gerra dakus Jaunak,
Baita begi txarrakin Errege zur danak,
Dakizkite beraren ondore zitalak,
Odolezko letrak eskribi diranak,
Diralako on gitxi, ta milloiak txarrak.

Bestela, noiz zikintzen dira oitura onak?
Noiz etsaitu len lagun maiteak ziranak?
Noiz galdu sal-erosi merkatarienak?
Noiz atzeratu arte eta ikaspenak?
Ta ostu eskubide legez zuzenenak?

Irakurri ditzagun zintzo istoriak,
Antxe ikusten dira gerren txarkeriak;
Baña, itxi nai ditut nik oraiñ begiak
Asi ez dakizkidan bereala biak,
Isurtzera malkozko txirrio biziak.

Gerran aitzak dardaraz nik ditut ikusten,
Su eta gar-artean erriak kiskaltzen,

Zerua arpegia beltzez estalitzen,
Lurrera ark tximistak iñoiz bota arren,
Ainbeste gaitz zergatik ez duen egiten.

Izugarri da gerra madarikatua,
Askoz obetzat daukat kolera mormua,
Orduan umiltzen da gizon aunditsua,
Baiña, gerren aurrera gogotuz dua,
Menderatzen ikusi baño len burua,
Nai lukelako errauts ikusi mundua.

Euskalzale, 1898, II

Euskal Erria, 1901, XLVII

Temoso bien ezkontzea

I

Ibilli nintzala ni baten ezteguan,
 Ogei urte irago dira zapatuan;
 Noz zirean temoso pirri bi ezkondu
 Ezin ziranak gero ezelan konpondu;
 Nai ebelako biak beti izan nausi,
 Etxe atan bakerik inoiz etzan bizi;
 Ebilltzan beti beti kiskan, ez eta bai,
 Bakotxak ebalako bereaz urten nai,
 Augaitik deitzen eutsen Praiskari *berekor*
 Praiskori erri danak, barriz, *buru dekor*
 Nori arratserako berotzen odolak,
 Bajakozan, ziertu ziran teniolak;

Nok esan Praisko ala Praiska zan obia?
 Diñot, biak eukela beti errazoia;
 Diñot, nik nekusala Praisko gizartean,
 Beti gogor zailduten berak esanean;
 Praiska ez dazaut ondo, baña bere ama
 Diñot, suge izpia duiñ zorrotza dala;
 Bakit, barriz, billdurrez bizi zala Praisko,
 Burua ete eutsan Praiskari ausiko;
 Ta aii arri labanean jarraitzea baño,
 Desezkontzea zala pentsaurik obago;
 Praiskari zer asmetan eban esan eutsan,
 Eta bananduteko au bere poztu zan.

Ze laster Praisko joan Abadeagana
 Egin zan zer zirautsan jakitera bada
 Zeñek erantzun eutsan gatxa izan arren,
 Ebazala askatuko, biak gura beben;
 Atarako Eleixan biaramonean
 Agertzeko zazpirak joten ebenean.

II

Eleixaratu ziran zazpiren *drangadan*,
 Ta aurrez abadea egoan altaran;
 Jantzita bear legez prest bere lekuan,
 Burdiñazko isopo bategaz eskuan;
 Noren aurrean ziran ezkondamutuak,
 Belaunikotu makur jarririk buruak;
 Ta Aitearen eginda danak bereala,
 Gauzeak urten eian ondo ta erara,
 Abadea asi zan ixillik esanaz,
 Lantzean beii berbat bat, baña ez euskaraz,
 Eta nozik nozera isopo gogorraz,
 Joaken koskorreko ederrak emonaz;
 Bostgarren burukoan Praiskak eban negar,
 Baña Praiskok amorrus ta arrabioz dedar.

—«*Don Luis*, guk onetara banandu ez eze,
 Laster galduko dogu bizitzea bere,
 Isopokadak artzen, noz artean, jauna
 Eukiko gaitu emen, naikoa ez al da?».

Irribarrez diñotsa: —eztogu naikoa,
 Benturaz lan au dogu aste guztikoa,
 Ez al dakizu, Praisko, desezkondutea
 Dala bietatik bat alargundutea?
 Zuen buruak illun, dotriña bagarik,
 Dagozalako, bear ditut argitu nik,
 Banandu ezetara ezin zaikedaze,
 Bat edo besteori illik itxi arte.

—Ola! ezteusku gitxi, Jauna, eskatuten,
 Ori jakin bagendu ona ez gentozen,
 Errazoia eukan bai, erremedia
 Zala gatxa, baña da gañera karua;
 Jagi, Praiska, ta goazen ill baño lenago,
 Ill ezkeru guztia amaitua dago;

Burruka eta abar obe dogu bizi,
Ez benturaz biziak biok emen itxi.

Kar-kar-kar Abadea, itxirik barreka,
Eurak bostna burukoz biak aieneka,
Siegarren-bana laster arrapau baño len
Eleixatik tximistaz biak urten eben;
Eta kale guztia lotsari artean
Irago ta sartzean euren suetea,
Asi zirean laster kuretari buruak,
Abadeak mallatu eta argituak.

Bai, mallatuagaitik eutsezan argitu,
Bestelan gaur daiegun eurai begiratu;
Len beti gerran bizi baziran etxean,
Bizi direalako gaur oso bakean;
Ainbestean dituez jenioak ondu,
Alan eztabe gura oraiñ desezkondu.

Euskalduna, 1899, 145
Euskalzale, 1899, 3
Euskal Erria, 1901, XLIV

Neure adiskide maite Zirilo Arzubiaga-tar jaunari bere meza barriko egunean

I

Beko aukeren zaletasunik etzeunkalako,
Ikusten zaitut zelan zarean gaur abade;
Ta berau gaitik alabantzetan, adiskidea,
Zu zeruraino goratutea gura neuke;
Baiña nik, zelan jaso zaikedaz sorutik goruntz
Lurrean narras ibillten banaz ni neu bere?
Ezpadaukat nik Agustin batek eukan egorik,
Zelan izarrak baiño gorago igo neike?

Eta, non ditut abade baten anditasunak?
Goratuteko bear dan aiñan itz zakonak?
Non esakunak, non bardinkuntzak, irudi eta
Orretarako bear neukezan dote onak?
Non ditut bada apaiñgarriak orniduteko,
Non bitxi eder, non egokiak diran lorak?
Non emokaiak, non gogamenak eta azkenez
Jakiteazko etorri leun ta non ganorak?

Zure onarren baiña, zertxobait kantau bagarik
Ezin nindeke, adiskide, gaur geratu,
Ezin nindeke abiau dodan arlo onetan
Lotsor bat legez aria eten da mututu;
Ezin nindeke aldatz andiaz aurkitu arren
Al dodan goren igo bagarik etxeratu,
Iturri onak, agortu dedin baiño lenago,
Daukan ur dana egin bear dan argiratu.

Beraz abiau zakit agotik zerbait urteten,
Abiau zakit itz-errekea erioten,

Abiau zakit egarritua daukazulako
 Artega, estu, edan zagizan itxaroten;
 Abiau zakit zuri begira dagotzun orri
 Bere eztarri eta sabela ezotuten,
 Eskiñitera nire edari biotzeko au
 Zirilo, utsik zugana gaur naz zuzenduten.

Zuk bear dozu izarrak baiño izan gorago
 Egun onetan askoz gorago goratua,
 Fedeagaz nik ikusi egiñ zaitudalako
 Zeru-gaiñetik lurreratuten Jaungoikua;
 Lenengo aldiz nik gaur ikusi zaitudalako
 Egiaztuten orren mirari goratua,
 Biotz guztitik agurtzen zaitut, onerexi au
 Ai! gura neuke izan dakizun gogokua.

Lenengo aldiz ikusi zaitut, adiskidea,
 Golgotan jaso eben Mesias zu jasoten,
 Lenengo aldiz ikusi zaitut nik gaur altaran
 Ze eskubide andia dozun agertuten,
 Lenengo aldiz: «Jauna zuekaz izan bedi» gaur
 Meza-entzulai begiraturik dei egiten,
 Ta eurak leial: «zure espirituz izan bekigu»
 Berealaxe zelan eutsuen erantzuten.

Lenengo aldiz ikusi zaitut tximista gori
 Eta justuri burundarien Egillea
 Zuk eskuetan zelan gaur euki dozun berbera,
 Bazan legetxe bildots otzan ta umilldea;
 Zeiñen suaren ondoan utsa izanagaitik
 Odei tximista jautilarien asarrea,
 Bigun bigunik ak zirudian gura ebala
 Aukera atsegin dandanak zuri emotea.

Lenengo aldiz emon deuskuzu benedeziñoa,
 Jaungoiko aundi itzaltsuaren izenean,
 Irudituz ostarku eder zuk ziñeala,
 Bere su eta gure erruen bitartean;
 Lenengo aldiz baita eskiñi bake dontusa,
 Zorionakaz lurrean bizi gu gaitean,

Urte askotan egin daizula beste ainbeste
 Lotatik zoli goiz guztietan jagitean.

Adorau beie ordu berean lora argalak
 Gura badabe Eguzki arro anditsua,
 Alabau beie txorrotxioka txori zoroak
 Axe balitza legetxe euren Jaungoikua;
 Baiña, Zirilo, goiz guztietan Zuk adorauko
 Dozu egiñaz gaurko eskintza aiñ dontsua,
 Eguzki, lora, txori ta arraiñak goiz eta arrats
 Alabau bear luekien Argi Betikua.

Goiz guztietan areik guztiak baiño gorago
 Jasoko dozu milla aldiz gora zuk biotza,
 Organu-soiñuz eta intzentso-kez gozoturik
 Erregutuaz baita kantuan iñoz boza;
 Eta Jaunari zelan gogoan sartuko jakon
 Garra legetxe zugandik doian deien otsa,
 Bigunduko da bere barrua ta, o! zelango
 Mesede errekek jatsiko dozuz guganuntza!

Zer ziran bada antxinakoen erreariak
 Lege zarreko tauak eta antz guztiak?
 Zer ziran bada Abel, Abran ta Melkisederen
 Egunetako eskintza edo opariak?
 Zer ziran areik eitamu txiki batzuk besterik?
 Zertzuk ezpada oraingo mezen irudiak?
 Ai! baiña gaurko egiagaz dauz atzean isten
 Keriza areik abade Kristok ipiñiak.

Aingeruena baiño gorago orrexegaitik
 Zirilo, dago jaritxi dozun duiñtasuna,
 Abel, Abran ta Melkisederi etxaken emon
 Zuri Eleizan zeugandu jatzun altasuna;
 Ze atsegiña al daikeozun emon Jaunari,
 Eta zerutar danai zelako poztasuna,
 Baita garrezko beko lezetan dagozan askoi
 Askamena ta goiko betiko ondasuna.

Ze ederra dan errelijiño katolikua!
 Ze pozgarria andik datorkun siniztea!
 Ze gozoa dan erbeste baltz au irago eta
 Gero dogula bizitz argia jakitea!
 Ze atsegiña Eleizan beti abadeari
 Berbategitik egi andi au entzutea,
 Eztala lur au gure erritzat egiña izan,
 Eta billatu daigula goiko a bestea!

Ze zoli berak jaiogaz bat ipinten gaitu
 Ara joango garean bide zuzenean!
 Ze ardurez jasoten gaitu iñoz lurrera
 Oiñkaden baten laban egiñ da jausitean!
 Eta, ze prestu aldatz garratz au irago eta
 Beste mundura aldatu bear dogunean,
 Pasea bere abade jaunak emoten dusku
 Zeruan zuzen sartuak izan gu gaiten!

O! abadea, bai abadea, bagenki nor dan,
 Ze maillatara eukiko geunken goratua,
 Beraganako, zer zan Zesar bat, zer Alejandro
 Napoleon zer, ia lurreko jaungoikua?
 Danak guztiak etziran gauza ez, biztuteko
 Soldau bat iñoz euren aldera illdakua,
 Baiña abadeak daikela ekarri lengo senera
 Arima illa ez da sinizgei fedekua?

Areik irurak gerren bitartez, baiño bakeaz
 Geiago da ta baita izango abadea,
 Zergaitik oneik arma gabarik daben sartuko
 Larra batera azkenerako gizartea;
 Abadeentzat Jesukristoren Lauburuagaz
 Dago gorderik garaitz andi bat jaristea,
 Danok Artzain bat bakar bakarrik buru dogula
 Eta beraren azpian danok bizitea,

Abadetzako ziñealako zu bere jaiο,
 Zara Jesusen mastietako langillea,
 Zuk dirudizu, Zirilo, gazte eta zardena
 Nekosta deitu egiten jakon landarea;

Ta ez zarika bekorra legez beti sorua
 Gogoan daukan zugatz negarti lur zalea,
 Lur zale baldin izan baziña Obispo Jaunak
 Ez eutsun eingo buru erdian ez, koroia.

II

Baiña, oraindik beste gloria andi bat bere
 Kantau bagarik eneuke gura ixilltzea,
 Asieratik agertu deusut neure gogo
 Zu zeruraiño zala eregi egitea;
 Eta asmo au agertu baldin egiñ badeusut,
 Baita nai neuke egjazu ta betetea,
 Zuzen dagotzun ta duiñ zarean alabantzeaz
 Ez da larregi zor deusudana emotea.

Zuk badakizu ontzigilleak dabela lurraz
 Berak ze ontzi nai daben axe atonduten,
 Baiña, Jaunaren eskuak moldau zu zaituzala
 Basu autu ta berarizko bat dot ikusten;
 Zugan uts utsik santidadeko likurt gozoa
 Oker esan dot, Santutasuna berbera danak
 Gura dau bere kopoe eder izan zaiten.

Duda bagarik kopoia zara zu gaur, Zirilo,
 Ez lurrezkoa, ezpada urregorizkoa,
 Nakar, zafir ta diamantezko edergeiakaz
 Ederto baiño edertoago edertua;
 Zergaitik bertan gura dabenak ein egunero
 Egotaldi ta bere ikuste goizekua,
 Ez da lurreko gizon argal bat, ez ta aingerua
 Ezpada eurak egiñ ebazan Jaun altsua.

Erregearen etxearentzat jauregia da
 Euskaldun izen garbia eta adjutua,
 Zure bularra Erregegiñak bere etxetat
 Egiña bada, zeñi ete dogu duiñekua?

Kantauko deutsut mezatan egun santu danetan
Ortxe artzera zoazalako Jaungoikoa,
Dala berariz berak egiña berberarentzat
Beian berori izan dakion jarlekua.

Udabarria bere ak egin badau guretzat
Lora, orri ta bedar usaintsuz apaindua,
Bearrekoa arima ori da izatea
Udabarri itxi daikena negutua;
Bearrekoa jantzi urdin ta begi zabalaz
Goia badago zuri begira zoratua,
Goiurdiñgiñak zugan jarteko bizilekua
O! Zirilo, zu zatzakoz zeru lurrekoa.

Agurtzen zaitut esparru eder aukeratua?
Agurtzen zaitut Jaungoiko baten jarlekua!
Zu duiñ ederra etzala izan kantauko deutsut
Adan ta Ebaren ortu galant ta loratsua;
Agurtzen zaitut o! Paradisu askoz obea!
An etzalako bizi izaten Jaungoikoa,
Agurtzen zaitut agur onetan zuri deiturik
Agur! Zerugiñ danaren beko zerutxua!

Emen izanik lurreko zeru gero izango
Zatzakoz bere adiskide bat goi-zeruan,
Izar eder bat argitasuna baiño besterik
Ez daukazuna arpegi orren inguruan;
Illuntokiak argituteko jaio baziñan
Lanpara eder izan ziñaiten gaur soruan,
Duda bagarik gero izango zara izar bat
Zorioneko eta betiko erreñuan.

Euskalzale, 1899, 3

Neure adiskide maite Don Juan Franzisko Maria Imaz Jaunari bere meza barriko egunean

Beko aukeren zaletasunik etzeunkalako,
Ikusten zaitut Don Juan Franzisko gaur abade,
Ta beraugaitik alabantzeta adiskidea
Zu Zeruraiño goratutea gura neuke;
Baña nik, zelan jaso zaikedaz sorutik goruntz
Lurrean narras ibilten banaz ni neu bere?
Ezpadaukat nik Agustin batek eukan egorik
Zelan izarrak baño gorago igo neike?

Eta, non ditut abade baten anditasunak
Goratuteko bear dan añan itz zakonak?
Non esakunak, non bardinkuntzak, irudi eta
Orretarako bear neukezan dote onak?
Non ditut bada apaingarriak orniduteko
Non pitxi eder, non egokiak diran lorak?
Non emokaiak non gogamenak eta azkenez
Jakituria etorri gozo ta ganorak?

Zure onarren baña zertxobait kantau bagarik
Ezin nindeke adiskidea gaur geratu,
Ezin nindeke abiau dodan arlo onetan
Lotsor bat legez aria eten da mututu;
Ezin nindeke aldats andiaz aurkitu arren
Al dodan goren igo bagarik etxeratu;
Iturri onak agortu dedin baño lenago
Daukan ur dana egin bear dan argiratu.

Asi zakidaz beraz agotik zerbait urteten
Asi zakidaz itz-errekea erioten,
Asi zakidaz egarritua daukazulako
Artega, estu, edan zagizan itxaroten;
Asi zakidaz zuri begira dagotzun orri,
Bere eztarri eta sabela ezotuten,

Eskiñitera nire edari biotzeko au
Don Juan Franzisko zugana gaur naz zuzenduten.

Zuk bear dozu izarrak baño gorago
Egun onetan askoz gorago goratua,
Fedeagaz nik ikusi egin zaitudalako
Zeru gañetik lurreratuten Jaungoikua;
Lenengo aldiz nik gaur ikusi zaitudalako
Egiatzuten orren mirari ain dontsua,
Biotz guztitik agurtzen zaitut eta gaur au
Ai! gura neuke balitxakizu gogokua.

Lenengo aldiz ikusi zaitut adiskidea,
Golgotan jaso eben Mesias zu jasoten,
Lenengo aldiz ikusi zaitut nik gaur altaran,
Ze eskubide andia dozun agertuten;
Lenengo aldiz: «Jauna zuekaz izan bedi», gaur
Meza entzulai leial: «zure espirituz izan bekigu»
Berealaxe zelan utsuen erantzuten.

Lenengo aldiz ikusi zaitut tximista gori
Eta justuri burundarien Egillea,
Zuk eskuetan zelan gaur euki dozun berbera
Bazan legetxe bildots otzan ta umilldea;
Zeñen suaren ondoan utsa izanagaitik
Odei tximista jautilarien aserrea,
Bigun bigunik ak zirudian gura eballa
Aukera, atsegin dan danak zuri emotea.

Lenengo aldiz emon deuskuzu benedeziñoa,
Jaungoiko ardi itzaltsuaren izenean,
Irudituaz ostarku eder zuk ziñeala,
Bere su eta gure erruen bitartean;
Lenengo aldiz baita eskiñi bake dontsua
Zorionakaz lurrean bizi gu gaitean
Urte askotan egin daizula beste ainbeste,
Lotatik zoli gois guztietan jagitean.

Alabau beie itzartutean lora argalak
Gura badabe Eguzki arro anditsua,

Alabau beie txorrotxioka txori zoroak
Axe balitza legetxe euren Jaungoikua;
Baña Franzisko goix guztietan zuk adorauko
Dozu egiñaz gaurko eskintza goratsua,
Eguzki, lora, txori, ta arraiñak goix eta arrats
Alabau bear leukien Argi Betikua.

Goix guztietan areik guztiak baño gorago
Jasoko dozu milla aldiz gora zuk biotza,
Orgaño soñuz eta intzento-kez gozoturik
Erregutuaz baita kantuan iñoz boza;
Eta Jaunari zelan gogoan sartuko jakon,
Garra legetxe doakon zure deien otsa.
Bigunduko da bere barrua ta o! zelangoa
Mesede errekak jatsiko dozuz guganuntza.

Zer ziran bada antxiñakoen erreariak?
Lege zarreko taiuak eta antz guztiak?
Zer ziran bada Abel, Abran ta Melkisederen
Egunetako eskintza eta opariak?
Zer ziran areik eitamu txiki batzuk besterik?
Zertzuk ezpada oraingo mezen irudiak?
Ai! baña gaurko egiagaz dauz atzean isten,
Keriza areik abade Kristok ipiñiak.

Aingeruena baño gorako orrexegaitik
Franzisko dago jaritxi dozun duintasuna,
Abel, Abran ta Melkisederi etxaken emon
Zuri Eleixan zeugandu jatzun altasuna;
Ze atsegiña al daikeozun emon Jaunari,
Eta Zerutar danai zelako poztasuna,
Baita garretan beko lezetan dagozan askoi
Askamena ta goiko betiko ondasuna.

Ze ederra dan Errelijjiño Katolikua,
Ze pozgarria andik datorkun sinistea,
Ze gozoa dan erbeste baltz au irago eta
Gero dogula bizitza argia jakitea;
Ze atsegiña Eleizan beti abadeari
Berbategitik egi andi au entzutea,

Eztala lur au gure erritzat egiña izan,
Eta billatu daigula goiko a bestea.

Ze zoli bera jaiogaz bat ipinten gaitu,
Ara joango garean bide zuzenean,
Ze ardurez jasoten gaitu iñoz lurrera
Oinikaden baten laban eginda jausitean;
Eta ze prestu aldats garratz au irago eta
Beste mundura aldatu bear dogunean,
Pasea bere abade jaunak emoten deusku
Zeruan zuzen sartuak izan gu gaiten.

Oi abadea, bai, abadea bagenki nor dan,
Ze mallatara eukiko geunken goratua,
Beraganako, zer zan Zesar bat, zer Alejandro,
Napoleon zer ia lurreko jaungoikua?
Danak guztiak etziran gauza ez, biztuteko
Soldau bat iñoz euren ladera illdakua,
Baña abadeak daikela ekarri lengo senera
Arima illa, ez da sinisgei fedekua?

Areik irurak gerren bitartez baño bakeaz
Geiago da ta, baita izango abadea,
Zergaitik onek arma bagarik daben sartuko
Larra batera azkenerako gizartea;
Abadeentzat Jesukristoren Lauburuagaz
Dago gorderik garaitz andi au jaristea;
Danok Artzain bakar bakarrik buru dogula
Eta beraren azpian danok bizitea.

Abadetzako ziñealako zu bere jaiog
Zara Jesusen mastietako langillea,
Dirudizula Don Juan Franzisko gazte zardena
Zipresa deitu egiten jakon arbolea,
Ta ez lloroe bekorra legez beti sorua
Gogoan daukan arbola triste lur zalea,
Lur zale baldin izan baziña Obispo Jaunak
Ez eutsun eingo buruan dozun señailea.

Itxastar-baten kantua

Txalupa, zoakit uretan aurrera,
Ebagi egiñaz bertan bidea,
Neure bizi geia irabaziteko
Zarealako zu tresna maitea,
Baita bizileku eta etxea.

Umetatik deusut zuri itxasoa,
Gura izate bat berarizkoa,
Zure altzo zabal urdiñ au jaiotzan
Da billatu neban Erri dontsua;
Zerren ontzi baten nazan jaiog.

Ill ziran antxiña nire gurasoak,
Eta zeruetan gaur dagoz biak,
Itxasgizona zan neure aita eta
Alan izan nai dau bere semeak,
Iruditze arren aita umeak.

Itxasoa dala uste dot erreñu
Eder bat, ta bera neure neurea,
Lurreko errege askorena baño
Andiagoga eta baita obea;
Eta ni bertako agintzallea.

Leorreatan bizi diran aberatsak
Ondasun askoren dira jaubeak,
Uste dot itxasoz baño ditudala
Euki andiagoga eta obeak;
Lurrean diranen parebageak.

Banoa, banoa itxas-zabaletan,
Banoa, banoa uren gañean,
Mendien atzetik eguzkia bere
Barreka agertu oi dan goixean;
Pozik biurtzeko ustez gabeen.

Ikusgei eder da orduan benetan
 Itsasotik dogun ikusgarria,
 Mendiak dirudi urregorritzkoa,
 Itxasoak zeru urdin garbia,
 Zidarrez arraňak dala jantzia.

Ontzi andi baten jaio nintzan eta
 Baña, gaur bizi naz batel txikian,
 Neure sareakaz arraňiak arturik
 Atsegintasun ta pozen erdian;
 Onelan nor bizi da jauregian?

Itxasoa, zaitut neure Erreñua,
 Itxasoa zaitut jaioterria,
 Itxasoa zaitut neure lorategi,
 Arraňezko loraz dana jantzia;
 Itxasoa, emen illgo banintz bere
 Aitagaz izango zaitut obia.

Euskal Erria, 1901, XLV

Agurrak

*Neure lloba frai Eusebio Txinatik
 bere amari kantetako ipiňiak*

Agur Euskalerriko lur beti berdiak
 Mendi, atx, lan, iturri, arro ta itzalpiak.
 Agur ola-errotak, baserri ta erriak,
 Errekatxo, erreka, ta erreka errimiak,
 Ekarki nau Txinara egarri erriak,
 Argitzera errukarri errurik bageak.

Ain urrin etorteko urten nebanean,
 Agur bat egin neban samurra etxean,
 Arrezkero amarik eztakust aurrean
 Baiña gogoratzen jat goizean goizean,
 Jaunari eskatzeko meza emotean,
 Bizi dedilla ondo baita ill bakean.

Bizi zaitetz bai, ama, euskaldun lurrean,
 Euskaldun oitura ta euskaldun legean;
 Euskalerrira atzera eltzen nazanean,
 Billatuko al zaitut osasun onean,
 Baiña agur ordura arte, agur bitartean,
 Agurtu arren, ama, zaukat biotzean.

Euskal Erria, 1903, XLVIII

Otxandioko udea

Neure adiskide don Pantaleon Zuaza jaunari bere eguneko bazkarian irakurriak

Egunak dira oso tristeak
Emen sarritan neguan,
Pagadui ori ikusten dogu
Billox billoxa abenduan;
Baña jantziten asi ezker
Aprilla jaio orduan,
Ez da gelditzen arrotu arte,
Begira zelan dagoan.

Egunak daukaz gizonak bere
Alegere ta tristeak,
Danetakoak iragoten dauz
Jaio eguin dan guztiak;
Geienez dira alegereak
Gaztien egun ta asteak,
Baña bestera gero oi dira
Bat zartutean urteak.

Baña aberatsak zar egitean
Eta au diñot benetan,
Pobreak baño obeto irago
Oi dabez mundu onetan;
Don Pantaleon eta andreak
Egun au urte askotan,
Gaur legez gozau eingo al dabe
Udako etxe onetan.

Udan leku au guztizkoa da,
Gaztela baño oba da,
Larregi bero gitxitan dago,
Geienez dabil Iparra;
Etxegintzako asmoa jauna,
Ez eban egiñ ain txarra,

Askok eñ balei elitzateke
Izango erri au aiñ zarra.

Eguntxo baten baña diño
Etzala egin Sebilla,
Ez ta Granada osterantzean
Jarri Bilbori begira;
Etxe ederrak asko egiten
Uri orixe nausi da,
Baña, eldu dan mallara eltzen
Urteak joan eztira?

Etxe eder au ein dabelako
Oneretxiak askuak
Artu beiz eta berorrek legez
Uste dot urrengokuak
Konpoetara joan da jarten
Diranak aberastuak
Dituezala askok egingo
Etxeak udarakuak.

Udan ementxe ditue jauna,
Naikerak bakartadean,
Ez Madrillen ez erri andian,
Ta asko bizi dan kalean;
Ezpada auxe lako tokian
Gañera euskal-lurrean,
Nun eztagoan ezen bildurrik
Ez egunez zein gabeen.

Ze gozoa dan aberatsentzat
Udan au lako etxea!
Baso ondoan nun gura legez
Bizi dan ugazabea;
Nun zelan gura baita bizi da
Bertako etxanderea,
Ixiltasunaz an dabelako
Gozetan libertadea.

Bai, emen daike aberats batek
 Gozau nai daben bakea,
 Lurrean dogun gauzarik onen
 Eta bardiñik bagea;
 Zergaitik ona ez dan elduten
 Inbidiaren sugea,
 Zergaitik ona ez dan sartuten
 Bere izpia dongea.

Ementxe bizi leiteke jauna,
 Ermitaño bat egiñik,
 Eztauka zetan kanpora aldendu
 Gura ezpadau emendik,
 Bertantxe dauka jardín ederra,
 Bertatik urten bagarik,
 Pasieta egiñ artean
 Jateko ezpadau gogorik.

Soñularitzat aurrean daukaz
 Ugaraxoak errekan,
 Txirtxirrak bere ixilldu бага
 Emen bertantxe landetan;
 Ontzak uluka ez dauz entzuten
 Gabez pagadui orretan,
 Ta iratzartu ez dabe egiten
 Txorien kankak goixetan?

Aixeak barriz ze gozo meiak,
 Iñontzak o! ze preskuak,
 Iturrietan zelako urak
 Garbi ta osasuntsuak;
 Ibiltokiak pagopeietan
 Ta landa kerizpetuak,
 Nun leikez udan Gaztelan topau
 Onetariko lekuak?

Baita or dauka noz gura beti
 Mendi orrexen gañean,
 Edurtegia guztiz eroso
 Egun bero ta errean;

Gaurko antzera limonadea,
 Eginda gura danean
 Otzituteko erraiak oso,
 Nai bada leitu artean.

Gaztelatarrak gura badabe
 Udan oztxua tokia,
 Betoz onaxe ementxe dauke
 Eurak nai daben guztia;
 Ementxe dauke zer jana merke
 Non nai ostatu garbia,
 Gorputz-arimak deskantzeta
 Ixill ixill dan erria.

Udan ez eze neguan bere
 Nai dot nik ementxe bizi,
 Orduan bere ezkagoz jauna,
 Erri onetan ain gaizki;
 Gorbeiak baldin egiten badau
 Kapea zuria jantzi,
 Egurra sendo laster suari
 Guk oi deusagu egotzi.

Don Pantaleon erri au zer dan
 Nik añan ondo badaki,
 Ez daukat zetan irakatsiten
 Berorri bururik ausi;
 Millaka eskerrak baña artu beiz
 Bazkari eder au gaiti,
 Zeñegaz ondrau emen gaituzan
 Adiskide on ez gitxi.

Osasunagaz gozau begie
 Onetariko etxea,
 Gozau begie, Jauna ta Andrea,
 Bertan lurreko ditxea;
 Orretarako nik opa deutset
 Bizitza luze luzea,
 Urte askotan irago daien
 Otxandion bai udea.

Zorionakaz irago beie
 Arren bai, gaurko eguna,
 Berau dalako berori jaio
 Egin jakuna mundura;
 Igoko al dau emendik gero
 Zuzen ta artez Zerura,
 Gura guraso euskaldun onak
 Gaur bizi diran lekura.

Euskalduna, 1903, 95

Ibaizabal, 1903, 90

Etxebiko intxaurpetik

Arratsaldea badoa, mendien ostietara,
Etxebiko intxaurpetik gaur dakust Eguzkia,
 Iugura guztia
 Daroala odei astun, arre, zurbill larriakaz,
 Laño meiak bere batzuk dabiltzala aidean
 Ke ariñen antzean.

Goietako Aingeruen danen buru zareana,
 Bestien nausitasuna dozuna antxiñatik,
 Ordurik ona beti;
 Esku zuri leun orregaz giltza bati ikutuaz,
 Zabaltzen da bereala gaba gure gañean,
 Ordua eltzen danean.

Inguruko ibarretik aisearen egoetan
 Zatorkuzan kanpaiaren taunkada negartia,
 Illetea guztia;
 Euskaldunak zu entzunaz burua billostu oi dau,
 Ezpan, miñ ta biotzagaz goratu Jaungoikoa,
 Gure izketan deitua.

Betoz zure damu-otsok, ibar, zelai ta aldatzetan
 Goirik goi ta mendiz mendi, basoz baso zabaltzen,
 txoritxoak laguntzen,
 Deutsuela ulertzean, zer datorren eurakgana,
 Txio motel motelagaz agerturik tamala,
 Datorrelako gaba.

Isiltasun uts onetan lantzean beñ dantzudala,
 Idiak dakarden burdi txirrinken irrintzia,
 Artzen dot naibagia;
 Astundu daroelako larregi iraz burdia,
 Ta burtzilla labantzeko eroan ez txaboia,
 Intziriaka doia.

Etxebiko baserritxo txiki onetan bizi naz,
Intxaur azpi onetantxe amaitutean lana,
Gaur eñ dodan erara;
Atsedeten nagoala inontz gozoa artuagaz,
Dakust Asaben oiturak eztirala danak ill,
Motzak artu arren miñ.

Eguzkia joan da ta, izarrak barriz badatoz,
Asi da nire burua alperrik amesetan,
Begitantzinoetan;
Diranakgaitik antz-utsak guzurrezko irudiak,
Idargitan kerizeak daroazanak sortu,
Nagien ikaratu.

Ontzaren uluak eta orrien *firi firiak*,
Itxasoko olatuen zaratakaz nasturik,
Nik otoitzaz baturik,
Gogoak emoten badeust esetsi baten antzera,
Zer da gaur Aberri au ta, zer izan zan berau len,
Negarrez dot deituten.

Sartaldera igexika joandako Eguzkia,
Ni nago zatxakuzala zu joanetorlea
Barri banatzallea
Ausaz zinoazan zurbill Erri oni ikusirik
Odol erreka botiaz egiñ eutsen zauria,
Akats bildurgarria?

Nora ezkutau zirean gure gudari errutsuak
Euren azkora, aiotz eta, txuso lantza zorrotzak?
Nun zare adar otsak?
Mendiz, mendi ganbarruak, entzun eien danak zoli
Esnatu! o biskaitarrak! Kiputz ta arabarrak,
Baita anaia naparrak?
Or dira gaztelarrak,
Nun dozuez batzarrak?

Ze bakar aurkitzen dira Lege zarren jauregiak!
Zeñ isillik, zeñ billosik lengo batzarlekuak,

Ziranak ospetsuak!
Erabagi ain andiak nun eukon jaiokerea,
Bertan gozau zedin beti euzkerazko bizia,
Jauna gandik jatsia.

Zer jazo zan baña eunki lokarririk bageakaz?
Zer orduko aukera ta Euskerazko legeaz,
Urriñak Erdereaz?
Eguzkiak agur badau, noz arte esan bagarik,
Besteak bere euskuen illak oi daben legez,
Euren erritik iges.

Illun kanpaia zuk beti gomutara dakardazu
Beste mundu bat badala, dagidan erregutu,
Baita ni nadin poztu;
Non dan beste Eguzki bat bizigarri obeakaz,
Lira onek kantau daian betiko atsegiña,
Gerorako egiña.

Zure deien esanai aituten daben guztiak,
Egaztien ots-eztiaz erantzunaz batera,
Nik bere euren antzera
Jaungoikoaz Lege zarra Zerutik jatsi dakigun
Bertaraño jasoten dot gau ta egun biotza,
Eske len geunkan Poza.

Euskalduna, 1905, 406

Nintzan enaz!!!

I

Udako goiz-alde ixarratu baten
 Etxekuok pozez egun sentian,
 Itxasora giñan joan alkarregaz,
 Barre algaraka geure ontzian,
 Jolas egun on bat iragote arren
 Lurretik urrintxo uren erdian.

Iru seme ta erran euren semeakaz
 Bixardun, ezdun ta gazte gazteak,
 Neu nintzan bakarrik agura makurra
 Ditudazalako asko urteak;
 Baita zer eraso lobak asten jataz
 Antxiña ziranak izan umeak.

Aitaita, zergaitik eztozu kantetan
 Itanduten eusten naustuak danak?
 Erantzuten deutset motel sarri dagoz
 Lenak gomutetan ni lako zarrak,
 Kantau bear bada; baña gaur nik kantau
 Gura neukez betso barriak danak.

Poz-pozik kantauko nituke gazteak,
 Nor egon leiteken zuen sasoiari!
 Geiak zeinbat gura daukadaz urera
 Zeru ta ludira begiratzean,
 Antzak atonduten, baña, non antzia?
 Non daukat burua lengo bestean?

Alan aor bat entzun egizue:
 Idargia lotsaz goi urdinean
 Zurbil, lotsaz, doa jagi jakolako
 Arro Eguzkia bere aurrean,

Itxas egaztiak poztuten dirala
 Arpegia berak erakustean.

Neurtitzok amaitu egin ordurako,
 Asi ziran, *gora! gora! aitaita,*
 Eta gitxienaz ordu laurenean
 Jarraituten dabe txaloz goraka,
 Añbeste dearrek, anbeste garraxik,
 Belarriok isten deustez gortuta.

Alboko tramanku bateri neutsala,
 Begiok itxirik neure artean,
 Diñot: itxasoak, ai! neurria dauka,
 Joan eta joan, munan jotean,
 Gure bixitzeak daukala berbera
 Eriotzeagaz tope egitean.

Ganera eukala sabela zakona
 Eriotzearen antz ta giñuan,
 Ez datorrelako batek zein besteak
 Iruntsi ezkerro barru barruan;
 Batzuk arrañentzat, besteak arrentzat,
 Zetara gatozan beñ ildakoan!

Itxasoa zeñbat gaztek iragoten
 Daroe, arriskuak irago arren,
 An doa asaora bertan ikustera
 Sakela gixendu urrez aldaben,
 Itxasoak asko itoten dau baña
 Urreak eztaki iñor itoten.

Alan itxasoa baño zakonago
 Gixon askok dabe barruko osiña,
 Diru-egarriaz jakela erretan
 Barruko ontzitxo bete eziña;
 Zelan ganez eiten ez ete dau berak
 Ixanik biotza koskor txikiña?

Ganezka itxasoa sarritan nik dakust
 Bitzez orroeka egon eziña,
 Agertzen dabela artegatasunaz
 Larregik deutsalara emoten miña
 Zekenik sakela asko bete arren
 Orditu urrezaz iñoz egin da?

Badakit *ziertu* iñoz eztabela
 Diruak asetu zale itsurik,
 Gaztez zeken dan zarrez zekenago
 Zekentasunean dago sarturik;
 Beste *bizioak* zarrez ilten dira,
 Eriotzara arte ez il zekenik.

Itxas-zelai eder baten antzekoa
 Bixitzan antxiña irudi jatan,
 Lamiña bati beñ otsezti ederrak
 Uren bastarrean entzun neutzazan,
 Goxa zan au eta gabera baño len
 Illetea joten non ak derautsan.

O! guztiok dogun aldatu bearra,
 Gelditu bagako aurreratzea!
 Ixana ixan zan, joana amaitu,
 Au da biurtuten ez dan gauzea;
 Kerixan daukagu bixitzeak daukan
 Irudi bat bixi ezin ohea.

Alan gomutetan konorte bagarik
 Sena galdu daben baten taiuan,
 Begiok lo gitxi egin ebelako
 Loak lotu lotu bere loturan.
 Eustazan, baña aren lotura añ lodia
 Loben otsak eben eten beñgoan.

Iratzarriaz bat diñotset, ai! lobak
 Bixi zare egun loratsuetan,
 Geu bere ibiltan giñan nebarrebak
 Zuek orañ legez gazte egunetan,

Ijji, ajaja, astrapaladaka
Joka, zarataka ez ta baidetan.

II

Uda barri da gazte antzekoa,
 Zarra da negua dirudiana,
 Gaztea edo nun ezagututen da,
 Burua arin da loka daukala,
 Iñox, iñon, al da non, nox eta nor,
 Igerturikoa ezetu dana?

Zeñek zauzakean joan, ez etorri,
 Orañ arte egin oi dauskuzuna,
 Zure *balioa* noraño eltzen dan
 Neurtuten galtzen dot sarri zentzuna;
 Geroa badator, itxaron eginda,
 Doianari ezin geratasuna.

Eztago geldirik emen ezer bere,
 Sortu danak dauke jaiokerea;
 Jaio danak dauka aguratutea,
 Agureak laster eriotzea
 Ta eriotzeak sekula betiko
 Begien aurretik exkutetea.

Enintzan ni ezer orañ eun bat une
 Zu gaur legez, Jauna, bardin ziñean,
 Eta beste eun bat irago orduko.
 Bakit zer ixango danok garean;
 Jaungoikua utsik beti da beti bat,
 Len, orañ, gero ta betiraunean.

Euzkadi, 1905, I